

Michael Crichton

GOSPODARI GENA

Edicija Blic bestseler

Kolo Porodični hit romani Knjiga 2

Majkl Krajton

Gospodari gena

Tehno triler

Izdavač:

IP DOBAR NASLOV
Beograd

Published in the arrangement with P.R. Peremissions Rights LTD.
Arch. Makarios III, Avenue 225, Limassol, Kipar

Za izdavača: Božidar Andrejić

Prevod: Predrag Urošević

Lektum i korektura: Aleksandra Mačkić

Priprema sloga: Narodna Knjiga Alfa

Korice: IP Dobar naslov

dizajn Violeta Đokić

Štampa:

Narodna knjiga ALFA
11000 Beograd
Šafarikova 11

Tiraž: 25000 primeraka

Medijski partner Dobrog naslova:

Radio Indeks

<http://www.indexradio.com>

Kontakt:

Dobar naslov
Resavska 28VI
11000 Beograd
Telefon: 32 44 885,
e mail: dobar.naslovsezampro.yu
www.pragma.co.yu

Beograd, 2007

Copyright© 2006 by Michael Crichton

Objavljeno uz saglasnost agencije "PRAVA PREVODI"

Ovaj roman je fikcija, osim onih delova koji to nisu.

Što se vasseljena čini razumljivijom, utoliko se čini i besmislenijom. Stiven Vajnberg

Reč stvar je oltar nepoznatom bogu. Vilijem Džejms

Ono što je nemoguće ne treba birati. ŽanPol Sartr

Prolog

Četrdesetdevetogodišnji Vasko Borden nameštao je revere sakoa svog odela i ispravljao kravatu, koračajući po debelom tepihu hodnika. Nije imao običaj da nosi odelo, iako je posedovao ovo jedno, koje je moralo da bude posebno krojeno kako bi umanjilo mišičavu masu njegovog tela. Borden beše krupan, metar i devedeset centimetara visok i sto dvadeset kilograma težak bivši ragbista, koji radi kao privatni detektiv i specijalista za hvatanje begunaca. I upravo je sada Vasko pratio svog čoveka, tridesetogodišnjeg rano oćelavelog doktora, begunca iz Mikroproteonomiksa, sa sedištem u Kembridžu, Masačusets, koji se kretao prema glavnoj dvorani konferencije.

Konferencija Biopromena 2006, udarnički nazvana Ostvarite to sada!, održavala se u lasvegaskom hotelu Venecija. Dve hiljade učesnika konferencije predstavljalo je sve branše biotehnološkog poslovanja, uključujući i investitore, kadrovičke koji su zapošljavali naučnike, stručnjake za transfer tehnologije, direktore i pravnike kojima je specijalnost bila intelektualna svojina. Na ovaj ili onaj način, ovde su bile zastupljene sve biotehnološke kompanije Amerike. Beše to savršeno mesto da begunac stupi u kontakt sa osobom za vezu. Begunac je izgledao kao Kinezi ih Japanac; imao je hće nevinog izgleda i mladež na bradi; hodao je pogureno i odavao utisak tromosti i smotanosti. Ah, činjenica je da je uhvatio maglu sa dvanaest transgenskih embriona, zamrznutih i vakumiranih, i da ih je preneo sve do ovog skupa, na kome je nameravao da ih preda onome za koga je radio, ma ko da je taj bio.

Nć bi to bio prvi put da nekom doktoru dosadi da radi samo za platu. A neće biti ni poslednji.

Begunac pride stolu za prijavu učesnika kako bi dobio propusnicu, a potom vrpću na kojoj je visiia okači sebi oko vrata. Vasko ostade da se vřzma oko ulaza, gde i sam sebi preko glave prebaci vrpću s propusnicom. Spreman je došao ovamo. Stade da proučava dnevni red sastanka.

Veliki govori su se svi održavali u glavnoj dvorani. Seminari koji su se održavali zasebno bavili su se temama: Fino podešavanje procesa zapošljavanja i Pobedonosne strategije za zadržavanje darovitog istraživača, Direktorske i akcionarske nadoknade, Korporativno rukovođenje i SEC, Novi trendovi u patentnim uredima, Anđeoski investitori: dar sa neba ili kletva? i, konačno, Piraterija esnafskih tajni: zaštitite se odmah!

Vasko je uglavnom radio za preduzeća koja su se bavila visokom tehnologijom. Na shćnim konferencijama je bio i ranije. One su za teme imale ih nauku ih poslovanje. Ova je bila posvećena poslu.

Begunac, čije je ime bilo Edi Tolman, prode pored Vaska i uće u dvoranu. Vasko krenu za njim. Tolman promaće pored nekoliko redova sedišta i sede na jedno mesto gde u blizini nije bilo nikoga. Vasko se uvuće u red iza njega i sede malo sa strane. Klinja Tolman proveri tekst poruke na svom mobilnom telefonu, pa se izgleda opusti i stade da sluša govor.

Vasko se u sebi zapita zašto.

Čovek za govornicom beše jedan od najbogatijih Ijudi u Kahforniji, legenda među investitorima u visoku tehnologiju, po imenu Džek B, Votson. Votsonovo hće je bilo uveličano na velikom ekranu iza njegovih leda, tako da nikomć nisu promakli njegovi zaštitni znaci: koža pocrnela od sunca i lep, muževan izgled. Votson beše mladoliki pedesetdvogodišnjak, poznat i po tome što marljivo održava svoj ugled kapitaliste koji ima savest. Takav plašt je uspešno pokrivaćo beskrajn niz bezobzirnih poslovnih poduhvata, a sve što su mediji o njemu ikad objavili bila su njegova pojavijivanja na otvaranju neke državne škole ili kako deH stipendije siromašnim studentima.

Ali, Vasko je znaćo, prisutni u ovoj odaji su, kad je Votson u pitanju, na umu pre svega imać njegovu ćvrstinu pri

sklapanju posiova. Vasko se pitao i da li je Votson dovoljno bezobziran da nedozvoljenim sredstvima pribavi tuce transgenskih embriona. Verovatno jeste.

U ovom trenutku, međutim, Votson je navijački klicao: Biotehnologija doživljava procvat. U položaju smo da prisustvujemo najvećem porastu neke industrije još od kompjuterskog buma pre trideset godina. Najveća biotehnološka kompanija, Emgen iz Los Angelesa, zapošljava sedam hiljada ljudi. Savezne dotacije u te svrhe univerzitetima širom zemlje, od Njujorka do San Franciska, od Bostona do Majamija, premašuju četiri milijarde dolara godišnje. Kapitalistički preduzetnici investiraju u biotehnologiju po stopi od pet milijardi dolara godišnje. Mamac čudesnog izlječenja učinjenog mogućim matičnim ćelijama, citokinezom i proteonomijom privlači najbistrije umove na ovo polje stvaralaštva. A kako svetsko stanovništvo svakoga minuta postaje sve starije, naša budućnost je svetlija no ikad. I to nije sve!

Mi smo stigH do tačke sa koje možemo da udarimo na Velike farmaceute... pa cemo to i učiniti. Potrebni smo tim masivnim, naduvenim kompanijama i one to znaju. Potrebni su im geni, potrebna im je tehnologija. Oni su prošlost. Mi smo budućnost. Mi smo na mestu gde je novac! A to je izmamilo silan aplauz. Vasko se promeškolji na svom sedištu. Publika je aplaudirala, iako je znala da bi im ovaj kućkin sin koji govori u tren oka rasturio preduzeća, samo ako bi to odgovaralo njegovim interesima.

Razume se, nailazimo i na prepreke u našem napredovanju. Neki ljudi su... ma koliko *oni sami mislili* da su im namere časte... odlučili da stanu na put ljudskom boljitku. Oni ne žele da paralizovani prohodaju, da obolehma od raka bude boije, da bolesna deca prestanu da boluju i počnu da žive i da se igraju. Ti ljudi imaju i razloge zbog kojih se ovome protive. Verske, etičke, pa čak i praktične. Ali, kakve god razloge imah, ti ljudi su odabrali da stanu na stranu smrti. I zato neće pobediti!

Nov, gromoglasan aplauz. Vasko pogleda begunca, Tolmana. Klinja je opet gledao u svoj mobilni. I delovao je kao da nestrpljivo iščekuje.

Da li je to znadlo da veza kasni?

To bi Tolmana nesumnjivo moglo da unervozni. Stoga što je, Vasko je znao, ovaj klinac negde sakrio termos od nerđajućeg čelika pun tečnog azota u kome su embrioni. To blago nije bilo u hotelskoj sobi klinca. Vasko je već pretražio. A prošlo je pet dana otkako je Tolman napustio Kembridž. Rashladivač neće večno trajati. A ako se embrioni raskrave, postaću bezvredni. I tako, osim ukoliko nema način da osveži svoj tečni azot, Tolman već mora da je prihćno nestrpljiv da svoj plen preda kupcu.

I to mora ubrzo da se dogodi.

U roku od jednog sata. Vasko beše siguran da će upravo tako i biti.

Razume se da će ljudi pokušati da osujete napredak nastavljao je Votson svoj govor. Čak i naša najuspešnija preduzeća bivaju upetljana u besmislene, jalove sudske sporove. Jedno od mojih početnih ulaganja, kompanija Biogen u Los Angelesu, nalazi se na sudu jer neki tip po imenu Barnet misH da ne mora da poštuje ugovor koji je Hćno potpisao. Stoga što je sad promenio mišljenje. Barnet ima nameru da spreći napredak medicine, osim ukoliko mu ne platimo. U pitanju je jedan iznudivač, čija je ćerka pravnik i koja pred sudom zastupa njegov slučaj. Tako da sve ostane u porodici.

I Votson se tu osmehnu.

Ali, mi ćemo dobiti i taj sudski spor protiv Barneta. Zato što napredak ne može da bude osujećen!

I sa tim rećima Votson podiže obe ruke u vazduh i stade da maše publici, koja se ponovo daje u ludo aplaudiranje.

Ponaša se gotovo kao predsednićki kandidat, pomisli Vasko. Da H Votson cilja i na tu stranu? Tip ima dovoljno novca da bi mogao da bude izabran. Bogatunstvo je suštinska stvar u današnjoj amerićkoj poHćici. Vrlo brzo...

Pogleda prema mestu gde se nalazio Tolman, aH klinje nigde nije bilo.

Mesto na kome je sedeo bilo je prazno.

Mućicu mu!

Napredak je naša misija, naš sveti poziv vapije je Votson sa govornice. Napredak u iskorenjivanju bolesti! Napredak u usporavanju starosti, odstranjivanju demencije, produžavanju života! A sve radi života oslobođenog bolesti, truleži, bola i straha! A sve radi toga da se veHki san ćovećanstva konaćno obistini!

Vasko Borden ga nije slušao. Hitao je između sedišta i motrio izlazna vrata. Iziazila je nekoHćina ljudi, niko ni nalik Tolmanu. Tip nije mogao da ispari, bio je tu...

Pogleda iza sebe baš na vreme da vidi Tolmana kako se kreće središnjim prolazom između redova. Klinac je opet piljio u svoj mobilni telefon.

Šezdeset milijardi godišnje. Dvesta milijardi iduće godine. Pet stotina milijardi za pet godina! To je budućnost naše industrije i to je ono što ćemo podariti celom ćovećanstvu!

Gomila u dvorani najednom Ćipi na noge da Votsonu oda priznanje ovacijama i pljeskom, i Vasko na trenutak izgubi Tolmana iz vida.

Ali samo na tren... Tolman je sada išao prema središnjem izlazu. Vasko se okrete, promaće kroz boćna vrata i u predvorje stiže istovremeno sa Tolmanom, koji je treptao od jakog svetla.

Tolman pogleda na sat i onda krenu dugim hodnikom pored velikog zastakljenog prozora okrenutog prema modelu zvonika Svetog Marka od crvene cigle, koji uprava hotela Venecija tu beše podigla i osvetlila jakim reflektorima. Išao je prema bazenu za plivanje, ili možda prema baštama. U ovo doba nod, na tim mestima biće gomila sveta.

Vasko je išao za njim na bliskom rastojanju.

Tu smo, misHo je.

U glavnoj dvorani, Džek Votson je išao naprednazad, osmehujući se i mašud gomili koja mu je klicala.

Hvala vam, veoma ste Ijubazni, hvala vam... govorio je, dneći mali naklon glavom kad god bi to izgovorio.

Odmerena količina skromnosti.

Rik Dil s gadenjem šmrknu dok je to posmatrao. Dil se nalazio iza pozornice i ceo prizor posmatrao na ekranu malog crnobelog televizora. Imao je trideset četiri godine i bio je generalni direktor Biogen istraživanja, one losanđeleske kompanije, Votsonovog početnog ulaganja u industriju, koja ima muke na sudu, a ova predstava njegovog najznačajnijeg spoljnog investitora bila mu je sve samo ne prijatna. to s što je Dil znao da je, uprkos svem ushićenju koje iza ziva, V kos svim novinskim fotografijama na kojima je s nasmeja. crnim klincima, Džek Votson pravi kopilan. Ka ko to neko .će: Najbolje što za Votsona mogu da kažem je ste da on nije pravi sadista. On je samo prvorazredan kučkin sin.

Dil je finansiranje od strane Votsona prihvatio nakoi mnogo oklevanja. Voleo bi da mu to nije bilo potrebno. Di lova supruga je bila bogata, i on je kompaniju Biogen osnovao njenim novcem. Njegov prvi poduhvat kao generalnog direktora bio je da se domogne čejske hnije, za dju j proizvodnju hcencu nudio Losanđeleski kahfornijski univerzitet, UKLA. Bila je to takozvana Barnetova čejska linija, koju je razvio čovek po imenu Frenk Barnet, čije je telo proizvodilo moćne antikancerodne hemikahje, zvane citokini.

Dil i nije nešto posebno očekivao da će licencu dobiti, aii se onda iznenada našao suočen s potrebom da dobije saglasnost Savezne administracije za lekove, radi khničkih ispitivanja. Troškovi kliničkih ispitivanja počeh su od mihon dolara i munjevito porash na deset mihona, ne računajući proizvodne troškove i troškove marketinga. Više nije mogao da računa samo na ženin novac. Bilo mu je potrebno finansiranje sa strane.

Tada je, u stvari, otkrio koliko kapitalisti posao sa citokinima smatraju rizičnim. Mnogim citokinima, kao na primer interleukinima, bile su potrebne godine da dospeju na tržište, A za mnoge druge se znalo da su opasni, čak i smrtonosni, za pacijente. A onda je Frenk Barnet pokrenuo sudski spor protiv Biogena, bacio sumnju na Biogenovo vlasništvo nad ćelijskom linijom. Dil je onda počeo da ima muke oko toga kako da privoli investitore čak i da se sastanu s njim. I na kraju je morao da prihvati ponudu nasmejanog, od sunca pocrneiog Džeka Votsona.

Ali Votson, znao je Dil, nije želeo ništa manje do da preotme Biogen i da Dila pošalje na ulicu.

Džek! Fantastičan govor! Fantastičan! uzviknu Rik i pruži mu ruku kad Votson naposletku stiže iza pozornice.

Daa. Milo mi je što ti se svideo odgovori Votson, ali se ne rukova s njim.

Umesto toga skide bežični primopredajnik i spusti ga Dilu na dlan. Pobrini se za ovo, Riče.

Naravno, Džek.

Je li ti žena ovde?

Ne. Karen nije mogla da dode odgovori Dil i sleže ramenima. Ima muke oko dece.

Žao mi je što je propustila ovaj govor reče Votson.

Pobrinuću se da dobije DVD snimak reče Dil.

Ali smo tamo na pozornici svetu izneli loše vesti reče Votson. Sada svi znaju da je n toku sudski spor, da je Barnet loš momak, a znaju i da ćemo to prevazići. I to je najvažnije. Kompanija je sada u savršenom položaju.

Dil reče: Jesi li se zato složio da održiš govor? Votson ga prezrivo pogleda, Zar misliš da sam želeo da dodem u Vegas? Hriste.

On skide i mikrofon i dade ga Dilu. Pobrini se i za ovo.

Razume se, Džek.

I Džek Votson se okrete i udalji bez ijedne reči. Dil se strese. Hvala bogu da Karen ima novca, pomisli. Bez njega bih propao.

Promakavši ispod svodova Duždeve palate, Vasko Borden uđe u bašte i za čovekom koga je pratio, Edijem Tolmanom, stade da se probija kroz gomilu sveta koji tu beše okupljen. U uhu mu zapucketa minijaturan prijemni uređaj. To je trebalo da bude DoH, njegova pomoćnica, koja se nalazila u drugom delu hotela. On dotače uvo. Reci.

Čelavi momak Tolman rezervisao je sebi nešto zabave.

Je li tako?

Tačno tako, on je...

Čekaj reče Vasko. Zapamti gde si stala.

Tamo napred je video nešto u šta jedva da je mogao da poveruje. S desne strane dvorišta gde se nalazio, ugleda Džeka B. Votsona u društvu lepe, vitke, tamnokose žene, okruženog gomilom sveta. Votson je bio čuven po tome što ga uvek prate rasne leptovice. Sve su one radile za njega, sve su bile pametne i sve su svojim izgledom svakoga mogle da obore s nogu.

AH, Vaska nije zapanjila ta žena. Ono što ga je iznenadilo bilo je da Džek Votson ide pravo u susret Ediju Tolmanu, po

begulji. A to uopšte nije imalo smisla. Čak i da je Tolman imao ugovoren posao sa Votsonom, čuveni investitor se nika da s njim ne bi sreo Hcem u Hce. A sigurno nipošto na javnom mestu. AH, eto ih gde se vidaju, idu pravo jedan prema drugome u bašti hotela Venecija i to upravo pred njegovim očima.

Šta, do đavola? I dalje nije mogao da veruje da će se to desiti.

Ali se onda vitka žena kao malo spotače i zasta. Na sebi je imala kratku, tesno pripijenu haljinu i cipele sa visokim potpeticama. Ona se nasloni na Votsonovo rame, savi nogu u kolenu pokazujući pri tom dobar deo noge, pa pogleda cipelu. Namesti potom kaiš na cipeli, ispravi se i osmelmu se Votsonu. Kad Vasko skide pogled sa njih, vide da je Tolman nestao.

AH, sada su Votson i žena koja ga je pratila proiazili baš ispred samog Vaska i to tako bUzu da je mogao da oseti njen parfem i čuje kako joj Votson nešto mrmrlja na uvo, posle čega mu ona stisnu mišicu i nasloni glavu na rame dok su se udaljavali. Kao pravi romantičan par.

Je li sve to bila slučajnost? Nije li se sve odigralo kao u dobro režiranoj predstavi? Jesu li ga nasamariH? On pritisnu uređaj u uhu.

DoH. Izgubio sam ga.

Nema problema. Držim ga na oku.

Vasko podiže pogled i vide je na drugom spratu, odakle je motrila na bašte. Je li to bio Džek Votson što upravo promače pored tebe?

Daa. Mislio sam da možda...

Ne, ne reče DoH. Ne mogu da zamislim da je Votso: umešan u ovo. Nije to njegov stil. A klinja, ćelavi, ide u svoju sobu, gde ima jedan sastanak. To je ono o čemu sam počela da pričam. Ide da se malo razonodi.

Tačnije?

Ruskinja. Očigledno je da voH samo Ruskinje. I to one soke.

Je li to neko koga mi znamo?

Ne, ali ja sam dobila neka obaveštenja. I postavila sam I mere u njegov apartman.

Kako si to uspela da izvedeš? upita, aJi se osmehivao.

Recimo samo da venecijansko obezbeđenje više nije ono što je bilo. A i jeftinije je.

Dvadesetdvogodišnja Irina Katajeva pokuca na vrata. U levoj ruci je držala vrpce baršunaste kese za poklone, u kojoj se nalazila boca vina. Vrata joj otvori tridesetogodišnji tip i osmehnu joj se. Nije bio privlačan.

Jeste li vi Edi?

Tačno je. Udi.

Donela sam vam ovo iz hotelskog sefa. I ona mu dade bocu vina.

Posmatrajući sve ovo na malom ručnom videomonitoru, Vasko reče: Dala mu je to još u hodniku, kako bi moglo da bude snimljeno kamerom hotelskog obezbeđenja. Zašto nije sačekala da to udni kad ude u sobu?

Možda joj je rečeno da to uradi na taj način reče Doli.

Visoka je najmanje metar i osamdeset. Šta znamo o njoj?

Dobro govori engleski. Četiri godine je ovde u zemlji. Studira na Univerzitetu.

Radi li u hotelu? Ne.

Znad, nije profesionalka? reče Vasko.

Ovo je Nevada reče Doh.

Ruskinja na ekranu ude u apartman i vrata se zatvoriše. Vasko stade da vrti dugme za podešavanje ispod svog ekrana i uhvati jednu od kamera u sobi. Begunac je imao raskošan apartman od skoro hiljadu kvadrata u venecijanskom stilu.

Devojka klimnu glavom i osmehnu se.

Fino. Bas fin prostor.

Nego šta. Znad, ti si za piće?

Ona odrečno zavrtne glavom. Nemam baš toliko slobodno vremena.

Zatim savi ruke iza leđa i raskopča haljinu, ali je ostavi da joj na bretelama visi sa ramena. Okrenu se onda, kao zbunjena, dozvoli mu tako da joj vidi cela gola leđa, sve do guzova.

Kuda se ide u spavaću sobu? upita.

Ovim putem, lutko.

Kad podoše u spavaću sobu, Vasko opet stade da vrti dugme za podešavanje. Vide spavaću sobu upravo u času kada je on izgovarala: Ne znam ništa o tvom poslu i ne želim da znarr Posao je tako dosadna stvar.

I ona dozvoli da joj haljina sasvim spadne sa tela. Zatim iskorači ostavivši haljinu na podu i leže naga na krevet.

Potom s hitrim trzajima nogu oslobodi i sandala.

Ne verujem da ti je sada potrebno piće reče ona. . znam da meni nije.

Tolman se baci na nju i dobro je ugnjed. Ona zastenja i pokušava da se osmehne.

Polako, dečko.

On je dahtao i stenjao. Pruži ruku da joj pomiluje kosu.

Kosu mi ostavi na miru reče mu ona i izvi se iz njegovog zagrljaja. Ti samo lezi mirno i dozvoH mi da te učinim sretnim.

Eh, mudcu mu reče Vasko piljeći u mah ekran. Možda li da veruješ? Nije izdržao ni minut. Kad žena izgleda ovako kao ova Ruskinja, čovek bi rekao da...

Nije važno reče Doh preko slušalice u njegovom uvet. Ona sada oblad haljinu.

Tako je reče on. I to priHčno žurno, takode.

Trebalo je da ga zabavlja pola sata. A ako joj je i platio, to nisam videla.

Nisam ni ja. Ali i on se odeva, takođe.

Nešto se sprema reče Doh. Ona izlazi na vrata. Vasko se posveti tjuneru, u pokušaju da nađe video sa nove kamere. Sve što je dobio behu smetnje na vezama. Ne mogu da vidim ama baš ništa.

Ona odlazi. On je još tu. Ne, čekaj... odlazi i on, takođe.

Je h?

Da. I nosi bocu vina.

U redu reče Vasko. A kuda se uputio s njom?

Smrznuti embrioni u tečnom azotu prenošeni su u specijalnim termosima od nerđajućeg čehka presvučenog borosihkatnim staklom. Ova vrsta posuda uglavnom se pravi za veće kohčine tečnosti, ah se mogu naći i primerci od htre. Takve posude nemaju obhk vinske boce širokog grlića, ah mogu da budu otprihke iste vehčine i da sasvim lepo stanu u poklon kesu.

Mora da nosi termos reče Vasko. Mora biti da je u kesi.

I ja sam se tome domislila reče Doh. Vidiš li ih već?

Da, vidim ih.

Vasko je ugledao par u prizemlju, bhzu pristana za gondole. Hodah su ruku pod ruku, a balavac je nosio vinsku bocu u naručju slobodne ruke trudeći se da je drži uspravno. Bio je to nezgodan način da se boca nosi, a i njih dvoje su činili čudan par... prelepa devojka i sramežljiv, pogrbljen momak. Hodali su pored kanala i uopšte nisu zagledali izloge prodavnica kraj kojih su prolazih.

Žure na sastanak reče Vasko.

Vidim ih javi se Doh.

Vasko pogleda dole niz uhcu punu pešaka i vide Doh skroz tamo na njenom kraju. Doli je imala dvadeset osam godina i bila je sasvim neupadljiva. Ona je mogla da bude bilo ko: računovoda, prijateljica, sekretarica, pomoćnica. Svuda je mogla da prođe. Večeras je bila odevena u vegaskom stilu: kovrdžava plava kosa i svetlucava haljina s dubokim dekolteom. Imala je male probleme s viškom kilograma, što je njenu pojavu ovde činilo taman savršenom. Vasko je bio s njom već četvrtu godinu i savršeno su radili kao tim. U privatnom životu su nekako podnosili jedno drugog. Ona je mrzela što on puši cigare u krevetu.

Idu prema glavnoj dvorani reče Doli. Ne, sad se vraćaju natrag istim putem.

Glavna dvorana je bila ogroman ovalni prolaz sa visokom pozlaćenom tavanicom, prigušenim osvetljenjem i mermernim stubovima. Ljudi koji su tuda prolazili delovali su kao patuljci. Vasko se povuče u stranu. Jesu li se predomislili? Ili su nas na

Ja mislim da su samo predostrožni.

E pa, sad nam predstoji veliki trenutak.

Jer čak i više od hvatanja begunca, njihov zadatak je bio da otkriju kome je naumio da preda embrione. Očigledno nekome od učesnika konferencije.

Nećemo još dugo morati da čekamo reče Doh.

Rik Dil je hodao tamoamo kraj izloga prodavnica u uhci pored kanala za gondole i držao mobilni telefon u ruci. Na prodavnice nije obraćao pažnju. One su i inače bile pune skupocenih stvari za kojima on nikada nije žudeo. Dil je odrastao kao treći sin baltimorskog lekara. Njegova starija braća ugledala su se na oca i postah lekari. Dil je odbio da tako postupi i posvetio se medicinskim istraživanjima. Pritisak koji je porodica vršila na njega konačno ga je gurnuo da se otisne dalje na zapad. Izvesno vreme se bavio genetskim istraživanjima na Kalifornijskom uni verzitetu u San Francisku. Tu se činilo da svaki profesor koji iole drži do sebe ili ima privatnu kompaniju ili sedi u upravnim odborima nekoliko biotehnoških firmi. Tokom obeda vođeni su razgovori o transferu tehnologije, preklapanju Hcenci, trendovima plaćanja, kupovinama i isplatama.

U to doba je Karen, Rikova žena, dobila znatno nasledstvo i on je shvatio da ima dovoljno kapitala da započne posao. Oblast Zahva bila je krcata preduzećima; vođena je oštra utakmica za prostor i stručne ljude. Zato je odlučio da se preseh u oblast severno od Los Anđelesa, gde Amgen beše izgradio svoje ogromne pogone. Dil je sagradio savršen moderan pogon, zaposHo mlade umne ljude da rade na istraživanjima i upustio se u posao. Njegov otac i braća došU su mu u posetu i bili zadivljeni.

Ali... zašto mu ona ne odgovara na pozive? Pogleda na sat. Bilo je devet sati uveče. Deca bi trebalo da su dosad već u krevetu. A i Karen bi trebalo da je već kod kuće. Kucna pomoćnica mu reče da je izašla još pre sat vremena, ah da nije rekla kuda ide. Ali Karen nikuda ne ide bez svog mobilnog telefona. Zašto mu ne odgovara na pozive?

Nije mogao to da razume i sve ga je to dnilo davolski nervoznim. Evo njega gde je sam u ovom prokletom gradu u kome po metru kvadratnom ima više lepih žena no što je u celom životu imao prilike da vidi. Istina, sve su to biH siHkoni, mnogo plastične hirurgije, ah su takođe bile i davolski seksi.

Tamo pred sobom ugleda šonjavog momčuljka gde korača pored visoke lepotice koja je na dugim nogama imala cipele sa potpeticama i koja je delovala kao prava seks bomba: crna kosa, glatka koža i zavodljivo, vitko telo. Šonja mora da je platio za njeno društvo, ah, i pored toga, izgleda da nije umeo da ceni ono što je stekao. GrHo je svoju bocu s vinom kao da mu je beba i izgledao toHko unezvereno da se gotovo znojio.

AH ta devojka... Isuse, ala je rasna... Strasna, vrela, vrela...

Zašto li mi se, do đavola, Karen ne javlja?, pomisli.

Hej reče Vasko. Gle, gle. To je onaj tip iz Biogena. Šetka unaokolo kao da nema druga posla.

Vidim ga javi Doli.

Ona se nalazila otprilike jedan blok zgrada ispred njega.

Ne mari, nije važan.

Tolman i visoka Ruskinja prođoše tik pored dase iz Biogena, koji ne učini ništa već samo podiže poklopac svog mobilnog telefona i stade da ukucava brojeve. Kako li mu ono beše ime? Dil. Vasko beše našuo nešto o njemu.

Započeo je posao ženinim novcem, a od nje sad zavisi njihov brak. Tako nešto. Bogata riba, stara porodica sa istoka, mnogo love. Takve ribe bi trebalo da nose pantalone.

Restoran javi Doli. Ulaze u ono Teraco mesto.

„*Il Terrazzo Anticd* beše restoran na dva sprata sa zastakljenim balkonima. Dekor je podsećao na savremen kupleraj, pozlata na svakom koraku. Stubovi, tavanica, zidovi: nije bilo površine koja nije pokrivena nekim ukrasom. Vasko se trzao i od samog pogleda u to.

Par ude unutra, prođe pravo pored stola za rezervacije i uputi se prema jednom pokrajnom stolu. A za tim stolom Vasko ugleda nekog tipa čvrsto nabijenog tela koji je delovao kao bitanga, tamnog tena i gustih obrva, a ta bitanga je očima gutala Ruskinju i gotovo se obHizivala.

Tolman odmaršira pravo do stola i obrati se čoveku tamne puti. Tipa kao da to zbuni. On ih ne pozva da sednu. Vasko pomisU: *Nešto nije u redu*. Ruskinja se za korak povuče natrag.

U tom trenutku se vnu bhc. DoU je napravila sUku. Onaj klinja Toiman se osvrnu, sve shvati u trenu i klisnu.

Mučicu mu, DoU!

Vasko stade da trči za Tolmanom koji je bežao u unutrašnjost restorana. Jedan od kelnera se ispreči i diže ruke:

Gospodine, izvinite me...

Vasko ga prosto pregazi i nastavi da trči. Tolman mu je izmicao, ali se kretao sporije no što je mogao, jer je pokušavao da ne drmusa svoju dragocenu bocu s vinom. Ali tada već više nije znao kuda ide. Restoran nije poznavao; prosto je bežao. *Bang*, kroz pokretna vrata pravo u kuhinju, Vasko njemu za petama. Svi su vikali na njili, neki od kuvara vitlali su i noževima, ali se Tolman nije obazirao na to i gurao je dalje, očevidno ubeđen da tamo pozadi postoji neka vrsta pomoćnog ulaza u kuhinju.

E, nije ga bilo. Našao se u klopci. Balavac se grčevito okrete da pogleda iza sebe. Vasko uspori. Mahnu jednim od svojih bedževa koji je, kao i svi ostaH, imao kožnu navlaku zvaničnog izgleda.

Gradansko hapšenje reče,

Tolman se šučuri između dva velika frižidera uz uska vrata na kojima je bilo još uže staklo prozora. I zamače kroz ta vrata koja se za njim zatvoriše.

Pored vrata se upaH jedna okrugla lampica.

Bio je to teretni lift.

Mučicu mu. Dokle ovo ide?

Ide do drugog sprata.

Ide li negde dalje?

Ne, samo do drugog sprata.

Vasko pritisnu primopredajnik u uvetu. Doh?

Već sam krenula javi se ona i on je ču gde dahće trčeći uz stepenice. On pritisnu dugme da lift vrati dole.

Sad sam kod lifta javi se Doli. Videla sam ga; opet je otišao dole.

To je majušan hft reče Vasko.

Znam.

Ako kod sebe zaista ima tečni azot, onda ne bi trebalo da bude unutra.

Pre nekoliko godina, Vasko je gonio jednog begunca koji je ispred njega utekao u skladište laboratorijskih pomagala i sredstava. Tip se gotovo ugušio, jer se sakrio u jednom od ormana i zatvorio vrata.

Lift stiže dole. Čim se kabina zaustavi, Vasko poteže ručku vrata da ih otvori, aU biče da je Tolman pritisnuo dugme za kočenje lifta, jer se vrata ne pomeriše. Vasko je mogao da vidi da kesa stoji na podu. Materijal od koga je kesa bila načinjena bio je posuvračen, tako da se mogao videti vrh termosaa od nerđajućeg čehka.

A poklopac sa njega beše skinut. Bela para izvijala se preko ivica.

Tolman je kroz staklo zurio u njega razrogačenih očiju.

Izadi, sine reče Vasko. Ne budi budala. Tolman odrečno zavrte glavom.

Opasno je reče Vasko. Ti znaš da je to opasno. Ali klinja pritisnuo dugme i lift opet ode naviše. Vaska najednom zahvatiše crne slutnje.

Klinac je znao sasvim sigurno. Tačno je znao šta radi.

Ovde je, gore javi Doh sa drugog sprata. Ali vrata nea da se otvore. Ne, eto ga, sad opet ode dole.

Idi natrag do stola reče joj Vasko. Pusti sad klinca. Ona smesta shvati šta joj on to govori. Požuri natrag niz ste penice zastrte debelim crvenim phšanim tepihom i brzo stiže i restoran u prizemlju. Ne iznenadi je mnogo kad vide da za sto lom, za kojim je maločas sedela ona bitanga, nema nikoga. Nig

de bitange. Nigde lepe Ruskinje. Samo novčanica od sto dolara zavučena pod čašu. Platilo je gotovinom, razume se. I

nestao.

Vasko je sad bio okružen trojicom momaka iz hotelskog obezbeđenja koji su svi govorili istovremeno. Viši za pola glave od svakoga od njih, on na kraju viknu da prestanu da galame.

Prva stvar reče im zatim. Kako da otvorimo vrata lifta?

Mora da je pritisnuo sklopku.

Kako *da otvorimo* vrata?

Moramo da im prekinemo napajanje strujom.

Hoće H se onda otvoriti?

Ne, aH onda možemo da ih izvaimo, kad se Uft zaustavi.

Koliko će nam za to biti potrebno vremena?

Deset, možda petnaest minuta. Šta mari, ovaj momak neće nikuda.

O, i te kako će da ode.

Čovek iz obezbeđenja se nasmeja. A kuda bi, do đavola, mogao da ode?

Lift se opet spusti u prizemlje. Tolman je bio na kolenima.

Ustani reče mu Vasko. Ustani, ustani. Hajde, sine, ne vredi to tohko, ustani!

Tolmanove oči najednom utekoše gore u glavu i on se sruči na pod Hfta. Lift opet krenu naviše.

Šta mu je, do đavola? upita jedan od bezbednjaka, I ko je on, uopšte?

Auh, sranje, pomisli Vasko.

Klinac beše stisnuo neko dugme, što je dovelo do kratkog spoja u Uftu. Izgubili su četrdeset minuta da otvore vrata i izvu

ku ga napolje. On je, razume se, davno pre toga već bio mrtav. Istoga časa kad je pao na pod našao se u stopostotnoj azotnoj atmosferi nastaloj od tečnog azota koji je isparavao iz termosaa. S obzirom na to da je azot teži od vazduha, on je kabinu lifta postepeno punio od dna prema vrhu. Istoga časa kad je klinac pao na leđa već je bio onesvešćen, i umro je u roku od jednog minuta.

Momci iz hotelskog obezbeđenja želeh su da znaju šta je u termosu, iz koga se sad više nije pušilo. Vasko pronade neke rukavice i izvuče napolje dugačku metalnu šipku. U njoj nije bilo ničega. Samo niz praznih ležišta u kojima je trebalo da budu embrioni. Embrioni su prethodno uklonjeni.

Hoćete da kažete da se on to namerno ubio? upita Vaska jedan od hotelskih službenika.

Tačno odgovori Vasko. On je radio u laboratoriji koja se bavila embrionima. Tačno je znao kakvu opasnost predstavlja tečni azot u zatvorenom prostoru.

Azot je izazivao više smrtnih slučajeva u laboratorijama nego bilo koja druga hemikalija. Polovina nastradalih bili su ljudi koji su pokušavali da spasu kolege koji su već popadali na pod u zatvorenim prostorijama.

Bio je to njegov nadn da se izvuče iz gadne situacije reče Vasko.

Kasnije, dok se pored njega u automobilu vozila kući, Doli reče: Pa šta se onda desilo sa embrionima?

Vasko zavrtne glavom. Pojma nemam. Do klinje nisu stigH.

Misliš da ih je devojka izvadila pre nego što je došla kod njega u sobu?

Neko ih jeste uzeo reče Vasko i uzdahnu, Znači, u hotei ie nisu poznavah, je H tako?

Da. Pregledali su sve snimke načinjene kamerama. Nikad je nisu videli.

A na fakultetu?

Bila je na spisku prošle godine. Ove godine se nije upisala.

Nestala je, znači.

Daa reče Doli. Ona, tamnoputi tip, embrioni. Sve je nestalo.

Voleo bih da znam kako se sve ovo uklapa jedno s drugim reče Vasko.

Možda se i ne uklapa reče Doli.

Ne bi bio prvi put reče Vasko.

Na putu pred njima ugleda neonski znak pustinjskog motela. Smesta dade migavac. Bilo mu je potrebno piće.

GLOOI

Sala broj 48 losandeleskog Vrhovnog suda bila je prostorija obložena drvenim lamperijama i, iznad sudijinog stola, uozbiljena vehkim pečatom države Kalifornije. Odaja nije bila mnogo vehka i odavala je utisak zapuštenosti.

Crvenkast tepih na podu beše zarozan, a jedna od fluorescentnih sijahca nije radila, te se tako prostor u kome su sedeh porotnici činio mračnijim od ostalog dela sobe. Samo porotnici su bih ležerno odeveni u farmerke i košulje kratkih rukava. Stohca na kojoj sedi sudija škripnula bi kad god bi se uvaženi Dejvis Pajk okrenuo da pogleda u svoj laptop, što je tokom dana često činio. Aleks Barnet je podozrevala da čita imejl poruke koje su mu stizale ih da proverava stanje njegovih akcija na berzi.

Sve u svemu, ova sudnica je izgledala kao neobično mesto da se na njemu raspravlja o složenim predmetima biotehnologije, ah upravo se to ovde dešavalo i to su oni ovde radih poslednje dve nedeije, u predmetu: *FrenkM.*

Barnetprotiv uprave Kalifornijskog univerziteta.

Aleks je imala trideset dve godine, bila je uspešan parničar i mladi partner u firmi u kojoj je radila. Sedela je za stolom žalilaca, zajedno sa ostalim članovima pravničkog tima njenog oca, i posmatrala kako njen otac prilazi mestu za svedoke. I mada mu se umirujuće osmehivala, u stvari je bila zabrinuta kako će se on poneti.

Frenk Barnet je bio čovek jakog grudnog koša i izgledao je mnogo mlađi od pedeset jedne godine koliko je imao. Delovao je zdravo i samouvereno dok je polagao zakletvu. Aleks je znala da očevu dobro držanje može znatno da mu podrije slučaj.

A, razume se, publicitet koji je prethodio suđenju bio je divljački negativan. Tim Rika Dila za odnose s javnošću mukotrпно je radio da njenog oca predstavi kao jednog nezahvalnog, pohlepnog i beskrupuloznog čoveka. Čoveka koji osujećuje medicinsko istraživanje. Čoveka koji neće da održi reč, čoveka koji jedino hoće novac.

Ništa od svega toga nije bilo istina... u stvari, sve je bilo suprotno istini. Ali, ni jedan jedini izveštač nije se obratio njenom ocu da čuje njegovu stranu priče. Nijedan. Iza Rika Dila stajao je Džek Votson, čuveni filantrop. Mediji su zauzeli stav da je Votson dobar momak, te je, prema tome, njen otac morao da bude loš. Od trenutka kada se u *Njujork tajmsu* pojavio članak o nemoralnosti koji je napisao dobro plaćeni lokalni novinar, sve je krenulo jednim kolosekom. Pojavio se i članak o, da i mi pljunemo, u *L.A. tajmsu*, koji je dao sve od sebe da nadmaši *Njujork tajms* u ocrnjivanju njenog oca. A lokalne televizijske i radio vesti nisu prestajale da svakodnevno brundaju o čoveku koji želi da zaustavi napredak medicine, čoveku koji se usudio da kritikuje UKLA, taj svetski priznat centar obrazovanja, veliki univerzitet rodnog im grada. Pola tuceta televizijskih snimatelja pratili su nju i njenog oca kad god bi koristili stepenice suda.

Njihovi napori da iznesu svoju priču ostali su jalovi. Savetnik za medije, koga je unajmio njen otac, bio je izuzetno sposoban čovek, ali nije mogao da se meri sa dobro podmazanom, dobro finansiranom mašinerijom Džeka Votsona. Razume se, članovi porote morali su da vide nešto od tih reportaža. A svrha takve vrste izveštavanja bila je da se ostvari dodatni pritisak na njenog oca, koji sada ne samo da je na sudu morao da iznese svoju priču, već i da spere ljavu sa svog imena, da popravi štetu koju mu je štampa nanela pre no što je i stigao da o bilo čemu svedoči.

f f

Advokat njenog oca ustade i počeo da mu postavlja pitanja. Gospodine Barnet, dozvolite mi da vas u sećanju vratim na mesec jun, pre nekih osam godina. Šta ste vi u to doba radili?

Radio sam u građevinarstvu odgovori njen otac čvrstim glasom. Bio sam nadzorni organ za sve kvarove cevovoda prirodnog gasa u Kalgariju.

A kada ste prvi put posumnjali da ste bolesni?

Počeo sam da se budim noću. Moker od znoja, iscrpljen.

Jeste li imali grip?

U početku sam mislio da je to u pitanju.

Jeste li zatražili savet lekara?

Nisam, još izvesno vreme reče on. Mislio sam da je prolazno. Ali znojenje nije prestajalo. Posle mesec dana, počeo sam da osećam slabost. Tada sam otišao kod doktora.

I šta vam je doktor rekao?

Rekao mi je da imam neku izraslinu u stomaku. I preporučio mi najjemenitnijeg stručnjaka na Zapadnoj obali. Jednog profesora iz UKLA medicinskog centra u Los Angelesu.

Ko je bio taj specijalista?

Doktor Majkl Gros. Eno ga, tamo preko.

I njen otac pokaza prema tuženom koji je sedeo za susednim stolom. Aleks nije pogledala na tu stranu. Pogled nije skidala sa oca.

I da li vas je posle toga doktor Gros pregledao?

Da.

Da li je on lično obavio lekarski pregled? Da.

Je li u to vreme obavio neke laboratorijske testove?

Da. Izvadio mi je krv, načinio rendgenske snimke i skenirao mi celo telo. Takođe je uradio i biopsiju moje koštane srži.

Kako je to učinjeno, gospodine Barnet?

Zabio je iglu u moju bedrenjaču, baš ovde. Igla je probola kost i stigla do srži. Usisali su srž i dali je na analizu.

A kad su svi ti testovi bili obavljeni, da li vam je on izneo svoju dijagnozu?

Da. Rekao mi je da imam akutnu limfoblastnu leukemiju.

Jeste li vi razumeli kakva je to bolest?

Da. Rak koštane srži.

Da li vam je predložio lečenje?

Da. Hirurški zahvat, a onda hemoterapiju.

I da li vam je rekao kakvi su vam izgledi? Kakav bi ishod te bolesti najverovatnije mogao da bude?

Rekao je da izgledi nisu dobri.

Da li je to pojasnio?

Rekao je da mi najverovatnije preostaje manje od godinu dana života.

Da li ste vi posle zatražili i dobiH mišljenje drugog lekara?

Da, jesam.

I kakav je bio rezultat?

Moja dijagnoza je... On, ovaj... potvrdio je dijagnozu. Njen otac zasta, ugrize se za usnu, pokuša da se pribere. Aleks se iznenadi. Otac joj je uvek bio tvrd orah i nije pokazivao svoja osećanja. Prože je nalet zabrinutosti za njega, iako je znala da će ovaj trenutak umnogome pomoći njegovom slučaju.

Bio sam uplašen, zaista uplašen reče njen otac. Svi su mi oni rekli... da neću još dugo živeti,

I on savi glavu.

U sudnici je vladala tišina.

Gospodine Barnet, žehTe H možda čašu vode?

Ne. Dobro mi je odgovori njen otac i diže glavu, te rukom prevuče preko čela.

MoHm vas da nastavite kad budete spremni.

Dobio sam i treće stručno mišljenje, takode. A svi su mi govorili da je doktor Gros najbolji stručnjak za ovu vrstu bolesti.

I tako ste, znači, otpočeH vaše lečenje kod doktora Grosa.

Da. Jesam.

Otac kao da joj se oporavio od onog naleta siabosti. Aleks se ispravi na stoHci i duboko udahnu vazduh. Svedočenje je dalje teklo glatko, jer je to bila priča koju je njen otac do tada bio ponovio već tuce puta. O tome kako je on, bolestan i uplašen čovek, plašiči se za život, poverio svoju sudbinu rukama doktora Grosa; kako se podvrgao hirurškom zahvatu i hemoterapiji po uputstvima doktora Grosa; kako su simptomi bolesti lagano bledeli tokom naredne godine; kako je doktor Gros isprva izgleda poverovao da joj je otac dobro, da je lečenje bilo uspešno.

Jeste li išH na redovne preglede kod doktora Grosa?

Da. Svaka tri meseca.

I kakvi su bili rezuHati?

Sve je bilo normalno. Dobio sam u težini, snaga mi se povratila, kosa mi je opet porasla. Osećao sam se dobro.

I šta se onda desilo?

Otpriblike godinu dana kasnije, posle jednog od mojih redovnih pregleda, doktor Gros me je pozvao i rekao da treba da uradi još testova.

Da H je rekao zašto?

Rekao je da mi neke od anaHza krvi nisu dobre. ,

Da H je rekao koje su to analize?

Ne.

Da li je rekao da i dalje imate rak?

Ne, ali ja sam se toga plašio. Pre toga nikad nije ponavljao analize.

Njen otac se promeškolji na stolici. Upitao sam ga da li se kancer vratio, a on mi je rekao: Ne u ovom trenutku, ali moramo pažljivo da pratimo vaše stanje. Insistirao je na tome da analize stalno treba vršiti.

Kako ste vi reagovaH?

Bio sam užasnut. Na neki način, sve je bilo gore taj drugi put. Kad sam se prvi put razboleo, sastavio sam testament i obavio sve pripreme. Onda mi se stanje popravilo i kao da sam dobio pravo na novi život... priliku da krenem iz početka. Tada je stigao njegov telefonski poziv i ja sam opet bio zahvaćen stravom.

Jeste li poverovaH da ste bolesni?

Razume se. Pa zašto bi, inače, ponavljao analize?

Jeste li biH uplašeni?

Bio sam užasnut.

Dok je posmatrala i pratila ispitivanje, Aleks pomisH: *Prava je šteta što nemamo slike.* Njen otac je ovde izgledao živahan i zdrav. Ona ga je pamtila kad mu je telo delovalo krhko, slabašno i sivo. Odeća mu je visila sa kostiju; izgledao je kao čovek na samrti. Sada je izgledao snažno, kao pravi građevinač kakav je celoga života i bio. Nije izgledao kao čovek koji se lako uplašiči. Aleks je znala da su ova pitanja od suštinskog značaja za postavljanje temelja prevare čija je žrtva posle bio, kao i temelja mentalnog poremećaja. Ali je sve moralo da bude veoma pažljivo razvijeno. A njihov vodeći advokat, znala je, imao je lošu naviku da ignoriše sopstvene pribeleske kad svedočenje uhvati maha.

Advokat upita: Šta se, gospodine Barnet, desilo sledeće?

Pristao sam na testiranje. Doktor Gros je ponovio sva prethodna ispitivanja. Čak je ponovio i biopsiju jetre.

I kakav je bio rezultat?

Rekao mi je da dođem za šest meseci.

Zašto?

Rekao mi je samo: Dodite za šest meseci.

Kako ste se vi osećali u to vreme?

Osećao sam se zdravim. Ali sam zakljudo da mi se bolest vratila.

Da li vam je to rekao doktor Gros?

Ne. On mi ništa nije rekao. Niko mi u toj bolnici ništa nije rekao. Jedino što su rekli bilo je da dođem za šest meseci.

Bilo je prirodno što je njen otac i dalje verovao da je bolestan. Sreo je ženu kojom je mogao da se oženi, ali nije, jer je

verovao da neće još dugo živeti. Prodao je kuću i preselio se u mali stan, kako bi se oslobodio hipoteke.

Meni to deluje kao da ste samo čekali da umrete reče advokat.

Prigovor!

Povladm rečeno. Ali, hajde da nastavimo. Gospodine Barnet, koHko ste dugo nastavili da idete na UKLA radi ispitivanja?

Četiri godine.

Četiri godine. A kada ste prvi put posumnjali da vam ne govore istinu u vezi sa vašim stanjem?

Pa, ja sam se posle četiri godine i dalje osećao kao zdrav čovek. Ništa se nije desilo. Svakoga dana sam očekivao da me udari grom, aH se to nije dešavalo. Ali je doktor Gros ponavljao da moram da dolazim na nova ispitivanja, na još ispitivanja. U to doba sam se vec bio preseHo u San Dijego, pa sam poželeo da ispitivanja obavljam tamo i da mu šaljem rezultate. No, njegov odgovor je bio negativan i rekao mi da ispitivanja moram da obavljam na UKLA.

Zašto?

Rekao mi je da ima više poverenja u rezultate svoje laboratorije. Ali to nije imalo smisla. A sve vreme mi je davao nove i nove obrasce da ih potpisujem.

Kakve obrasce?

U početku su to bili samo obrasci kojima dajem pristanak da budem podvrgnut postupku u kome ima rizika. Ti prvi obrasci imah su svega jednu ili dve stranice. Vrlo brzo sam dobio druge obrasce, koji su glasih da dajem pristanak da budem uključen u istraživački projekat. Svakoga puta kad sam tamo stizao dočekivah su me neki novi obrasci. Na kraju su obrasci bih dugi čitavih deset stranica, ceo dokument ispisan gusto zbijenim pravničkim rečnikom.

I jeste li ih potpisah?

Tamo pred kraj, ne.

Zašto ne?

Zato što su neki od tih obrazaca predstavljah davanje saglasnosti za komercijalno korišćenje mog tkiva.

Da li vam je to smetalo?

Svakako. Pre svega zato što sam misho da mi ne govori istinu 0 onome što radi. Nikad mi nije rekao pravi razlog svih onih ispitivanja. Tokom jednog od pregleda, otvoreno sam upitao doktora Grosa da h on moje tkivo koristi u komercijalne svrhe. Rekao mi je da je to apsolutno netačno i da njega jedino zanima istraživanje. I tako sam ja rekao u redu i potpisao sve obrasce, izuzev onoga kojim se odobrava korišćenje mog tkiva u komercijalne svrhe.

I šta se desilo?

On se mnogo naljutio. Rekao mi je da neće moći dalje da me leči ako ne potpišem baš sve obrasce i da, ako on prestane sa lečenjem, rizikujem svoje zdravlje i svoju budućnost. Rekao mi je da činim veliku grešku.

Prigovor! Nema dokaza.

U redu. Gospodine Barnet, da h je doktor Gros prestao da vas leči nakon što ste vi odbih da potpišete te saglasnosti? Da.

I jeste li se vi onda obratili advokatu?

Da.

I šta ste posle toga ustanovili?

Ustanovio sam da je doktor Gros prodao moje ćelije... ćelije koje je uzimao iz mog tela tokom svih onih ispitivanja... kompaniji koja pravi lekove i koja se zove Biogen.

I kako ste se vi osećah kad ste to doznah?

Bio sam zapanjen reče njen otac. Otišao sam doktoru Grosu bolestan, uplašen i bespomoćan. Verovao sam svom doktoru. Svoj život sam predao njemu u ruke. *Verovao sam mu.* A onda se ispostavilo da me je lagao i da me je nepotrebno *godinama plašio*, samo da bi mogao da krade deiove moga tela i da ih prodaje kako bi ostvario zaradu. On Hčno. 0 meni zaista nije brinuo, Zanimale su ga jedino moje čeHje.

Da H znate koliko vrede takve čeHje?

Kompanija koja pravi lekove rekla je da vrede tri milijarde dolara.

Porotnici, kao jedan, usrknuše vazduh.

GL002

Aleks je pažljivo posmatrala porotu sve vreme tokom poslednjeg svedočenja. Lica su im bila bezizražajna i niko se nije pomerao, čak ni vrpeljio, Usrkivanje vazduha bilo je nesvesno, dokaz 0 tome koliko su bili udubljeni u ono što su slušali. I porotnici ostaše kao opdnjeni kad se pitanja nastaviše.

Gospodine Barnet, da li vam se doktor Gros ikada izvinio zbog toga što vas je obmanjivao?

Ne.

Da li vam je ikad ponudio da sa vama podeli zaradu koju ostvaruje?

Ne.

Jeste li vi to od njega tražili?

Na kraju jesam, da. Onda kad sam shvatio šta je on do tada radio. Bile su to moje ćelije, iz moga tela. Mislio sam da bi trebalo da se i ja nešto pitam o tome šta se s njima čini.

Alijeonodbio?

Da. Rekao mi je da me se ne tiče šta on radi s mojim ćelijama.

Ovo ostavi utisak na porotu. Nekolicina njih se okrete da pogleda doktora Grosa. To je dobar znak, pomisli Aleks. Još jedno, poslednje pitanje, gospodine Barnet. Da li ste vi ikada potpisali ovlašćenje doktoru Grosu da vaše ćelije može da koristi u komercijalne svrhe?

Ne.

Jeste li ikada odobrili njihovu prodaju?

Nikada. Ali on je to ipak učinio.

Nemam više pitanja.

Sudija je dao pauzu od petnaest minuta i, kad je sud nakon toga opet počeo da zaseda, advokati UKLA započeh su unakrsno ispitivanje. UKLA je za ovo suđenje angažovao Rejpera i Krosa, advokatsku kancelariju iz centra grada, specijalizovanu za korporacijske sporove u kojima su u igri visoki ulozi. Rejper je zastupao naftne kompanije i kompanije koje su imale ugovore sa ministarstvom odbrane. Bilo je jasno da UKLA ovaj slučaj ne smatra odbranom naučnih medicinskih istraživanja. Na kocki je bilo tri milijarde dolara; bio je to vehki posao i oni su angažovah veliku firmu.

Glavni advokat UKLA bio je Rejperov Albert Rodrigez. Bio je mladohk, držao se opušteno, prijateljski se osmehivao i delovao sasvim kao novajhja u poslu. U stvari, Rodrigez je imao četrdeset pet godina i već dvadeset godina bio uspešan parničar, ah je nekako uspeo da stvori predstavu da mu je ovo prvo suđenje i na taj način prefmjeno utiče na porotu da mu maio progleda kroz prste.

Moram da vam kažem, gospodine Barnet, da sam uveren da vam je bilo jako teško da pričate o vašem emotivno iscrpljujućem iskustvu iz ovih poslednjih nekoliko godina. Poštujem sve što ste poroti ispričali o onome što ste doživeli, pa neću dugo da vas zadržavam. Verujem da ste poroti ispričah i da ste bih veoma uplašeni, što je prirodno, i svako bi bio. Usput, koliko kilograma ste oslabili pre nego što ste prvi put otišh kod doktora Grosa?

Uh, pomish Aleks. Znala je kuda ovo vodi. Nameravah su da istaknu čudesno poboljšanje koje je donelo lečenje.

Pogleda advokata koji je sedeo do nje i očevidno pokušavao da smish neku strategiju. Naže se ka njemu i šanu mu:

Zaustavi ovo.

Advokat zavrte glavom, zbunjen.

A njen otac je govorio: Ne znam tačno koliko sam oslabio. Oko dvadeset, dvadeset pet kilograma.

Znači, odeća vam nije stajala kako treba, je li tako?

Tačno. Sve mi je bilo preveliko.

A kako ste u to vreme stajali sa snagom? Da li ste se, na primer, lako peli uz stepenice?

Ne. Ispeo bih se uz dva ili tri stepenika, a onda bih morao dastanem,

Od iscrpljenosti?

Aleks munu advokata do sebe, i šapnu mu: *Pitano i odgovoreno.*

Advokat smesta ustade.

Prigovor. Vaša visosti, gospodin Barnet je već izjavio da mu je bila poznata dijagnoza bolesti koju ima, kao i njen smrtonosan ishod.

Da reče Rodrigez, a takode je rekao i da je bio uplašen. Ali ja misHm da bi poroti trebalo da bude poznato koliko je njegovo stanje zaista bilo očajno.

Dozvoliću vam to.

Hvala vam. E, sad, gospodine Barnet, rekli ste nam da ste izgubili četvrtinu svoje telesne težine, da ste bili toHko slabi da niste mogH da se popnete ni uz nekoHko stepenika i da ste imaH smrtonosno ozbiljan obHk leukemije. Je H sve ovo tačno?

Da.

Aleks stisnu zube. Očajnički je želela da prekine ovaj smer ispitivanja, koji je po slučaj njenog oca nesumnjivo bio škodljiv i potpuno beznačajan za pitanje da H je doktor njenog oca postupao ispravno iH nije. Ali sudija beše odlučio da dozvoH da se to nastavi i nije postojalo ništa što je ona tu mogla da učini. A nije bilo ni neke čvrste osnove za prigovor.

A za pom.oć u trenutku tog vašeg veHkog iskušenja reče Rodrigez, obratiH ste se najboljem lekaru na Zapadnoj obaH za lečenje te vrste bolesti. Da H je to tačno?

Da.

I da li vas je on lečio?

Jeste.

I izlečio vas je. Taj stručan i brižan doktor vas je izlečio.

Prigovor! Vaša visosti, doktor Gros je lekar, a ne svetac.

Usvaja se.

U redu reče Rodrigez. Hajde da to kažem na ovaj način: gospodine Barnet, recite mi, koliko je vremena prošlo od trenutka kad je ustanovljeno da imate leukemiju?

Šest godina.

Nije li istina da se petogodišnji opstanak kod bolesti kancera smatra iziećenjem?

Prigovor, iziskuje se mišljenje veštaka.

Usvaja se.

Vaša visosti reče Rodrigez i okrenu se ka sudiji, ja ne znam zašto ovo tako teško pada advokatima gospodina Barneta. Ja naprosto pokušavam da utvrdim da doktor Gros jeste, uistinu, izlečio tužioca od smrtonosnog oblika raka.

A ja reče sudija, ne znam zašto je odbrani tako teško da to pitanje uputi otvoreno, bez frazeologije koja izaziva prigovore.

Da, Vaša visosti. Hvala vam. Gospodine Barnet, da li vi smatrate da ste izlečeni od leukemije?

Da.

Savršeno ste zdravi u ovom trenutku? Da.

Ko vas je, po vašem mišljenju, izlecio?

Doktor Gros.

Hvala vam. Svi smo ovde čuli da ste rekli da ste, kad vas je doktor Gros pozvao na dalja ispitivanja, pomislili da i dalje bolujete od leukemije. Je li tako?

Tako je.

Da h vam je doktor Gros ikad rekao da i dalje bolujete od leukemije?

Ne.

Da H vam je neko iz njegove kancelarije, iH bilo ko od njegovog osoblja, ikad rekao tako nešto?

Nije.

Onda vi reče Rodrigez, ukoliko sam dobro razumeo vaše svedočenje, sve vreme niste bili obavešteni da ste i dalje bolesni, je li tako?

Tako je.

U redu. Hajde da se sad vratimo vašem lečenju. Podvrgnuti ste hirurškom zahvatu i hemoterapiji. Je li vam možda poznato da li je to standardan način lečenja ove vrste leukemije?

Ne, moje lečenje nije bilo standardno.

Bilo je, znači, novo? Da.

Jeste li vi bili prva osoba na koju je primenjeno ovo novo lečenje?

Da. Bio sam.

Je li vam to rekao doktor Gros? Da.

I da li vam je tada rekao kako je usavršen ovaj nov metod lečenja?

Rekao mi je da je to deo jednog istraživačkog poduhvata. I da h ste se vi složili da učestvujete u tom istraživačkom programu? Da.

Zajedno sa drugim osobama koje su bolovale od iste bolesti?

Verujem da je bilo i drugih, da.

A da li je metod lečenja u vašem slučaju bio uspešan? Da.

BiH ste izlečeni. Da.

Hvala vam. A sada, gospodine Barnet, verujem da ste svesni da se u medicinskim istraživanjima novi lekovi za borbu protiv pojedinih bolesti često izvlače, iH ispituju, na tkivima pacijenata. Ovo vam je poznato, zar ne?

Da.

Znali ste da će vaše tkivo biti korišćeno na taj način, je H tako?

Da, aH ne za komercijalnu...

Izvinite, aH odgovorite mi samo sa da iH ne. Da H ste, kad ste se saglasili da vaša tkiva budu iskorišćena u istraživačke svrhe, znaH da ona mogu biti iskorišćena da se iz njih izvedu iH da se na njima ispituju novi lekovi?

Da.

A da H ste, ako bi nov lek bio pronadeU:, očekivaH da taj lek bude dostupan i drugim pacijentima?

Da.

Da H ste potpisaH saglasnost za tako nešto? Duga pauza. A onda: Da.

Hvala vam, gospodine Barnet. Nemam više pitanja.

Šta misHš, kako smo prošli? upita je njen otac dok su napuštali sud.

Završne reči bile su predviđene za sledeći dan. HodaH su prema parkiraHštu ispod žestokog sunca koje je pržilo centar Los Anđelesa.

Teško je reći odgovori Aleks. Oni su veoma vešto izmešaH činjenice. Mi znamo da iz ovog programa nije iskrasao nikakav nov lek, aH misiim da je poroti ostalo nejasno šta se ovde u stvari desilo. Mi ćemo dovesti nove veštace za svedoke koji će

potvrditi da je UKLA od tvog tkiva napravio ćelijsku liniju i iskoristio je da proizvede citokin, na isti način na koji se on prirodno stvara u tvom telu. Nema ovde novog leka, ali će to poroti verovatno promaći. A tu je i činjenica da Rodrigez bezobrazno oblikuje ovaj slučaj prema obrascu Murovog slučaja od pre nekoliko decenija. Murov slučaj je bio vrlo sličan tvome. Pod lažnim izgovorom, tkivo je oduzeto i prodato. UKLA je taj slučaj lako dobio, mada nije trebalo.

Pa, savetniče, kako onda stoji naša stvar?

Ona se osmehnu ocu, rukom ga obgrli oko ramena i poljubi u obraz.

Hoćeš istinu? Nije dobro reče.

GL003

Beri Sajndler, advokat i stručnjak za brakorazvodne parnice filmskih zvezda, promeškolji se na stolici. Pokušavao je da posveti pažnju klijentu koji je pred njim sedeo sa druge strane stola, aH je imao poteškoća. Klijent je bio tupan po imenu Dil, koji je vodio neku biotehnoLošku kompaniju. Tip je govorio apstraktno, bez emocija, praktično bezizražajnog Hca, dok je pričao kako ga žena vara svuda okolo. Dil mora da jc bio užasan suprug. Ali Beri nije bio siguran koliko novca može da se izvuče iz ovog slučaja. Izgleda da je žena imala sav novac.

Dil je nastavljao da melje. O tome kako su mu se prve sumnje javile kad ju je telefonom pozvao iz Las Vegasa. Kako je otkrio račune iz hotela u koji je odlazila svake srede. Kako je vrebao u hotelskom predvorju i uhvatio je kako se prijavljuje, u društvu lokalnog teniskog profesionalca. Ista stara kalifornijska priča. Beri ih je dosad čuo barem stotinu puta. Zar taj svet nije svestan da se služi izlizanim klišeom? Razgoropaden muž hvata ženu u neverstvu sa teniskim profesionalcem. Taj scenario nisu hteH da iskoriste čak ni u Očajnim domaćicama.

Beri diže ruke od pokušaja da pažljivo sluša. Jutros je ionako imao o mnogo čemu da mozga. Izgubio je slučaj Kirkorović, i sada o tome brui čitav grad. I to samo zato što su anaHze DNK pokazale da to nije milijarderova beba. A oida je i sud odbio da mu plati troškove, iako ih je spustio na tri!avih miHon i četiri stotine hiljada. Sudija mu je odobrio četvrtinu te sume. Svaki prokleti advokat u gradu sada je likovao zato što su baš svi do jednoga zavideH Beriju Sajndleru. Beše naćuo i da I.A. *magazin* pravi veliku priću o čitavom slučaju i da će, nema sumnje, biti nepovoljna po Berija. Zbog toga se uopšte nije y dio. Bila je istina da se, što su o njemu više pisali kao neprinc pijelnom, bezobzirnog tipu, sve više klijenata zgrtalo oko nj ga. Jer kad dođe do razvoda, onda je svet potreban bezobzira tip. I spremni su da čekaju u redu kako bi do takvoga došli. Beri Sajndler je bez sumnje bio najbezobzirniji, najbeskrupul zniji, publiciteta žedan, samohvalisav kućkin sin od advokai koji ne preza ni od čega, a bavi se razvodima u južnoj Kalifo: niji. I time se ponosi!

Ne, Beri nije brinuo zbog bilo koje od tih stvari. Nije lupa glavu čak ni oko kuće u Montani koju je gradio za Deniz i nj no dvoje pokvarene dećurlije. Nije brinuo čak ni oko obnoA njihove kuće u brdimu Holmbi, mada je tamo i sama kuhin; koštala pet stotina hiljada dolara. A Deniz je stalno vršila pr pravke i dopune planova. Deniz, ozbiljan obnoviteij. Bila je t bolest.

Ne, ne, ne. Beri Sajndler je brinuo samo o jednoj stvari... zakupu. Držao je ceo jedan sprat u poslovnoj zgradi na ugl ulica Vilšajr i Doheni, a u kancelariji je imao dvadeset tri advc kata od kojih nijedan nije vredeo ni pišljivog boba, ah su svi ZĆ jedno za stolovima ostavljah silan utisak na klijtiTite. A mogh s da obavljaju sitne poshće, kao što su podizanje depozita i pc punjavanje podnesaka za odlaganje suđenja... stvari kojima B ri nije želeo da se zamara. Beri je znao da je painica rat iznur vanjem, posebno kad je u pitanju starateljstvo. Tu je cilj da trc škove podigneš što je moguće više i sudenje odužiš što je mc guće duže, i Beri je na taj način uspešno ostvarivao najveću mc guću zaradu sve dok se, na kraju, jedan od supružnika ne umc ri od beskrajnog odlaganja, popunjavanja novih podnesaka razume se, gomilanja troškova. Čak se i najbogaliji među njim na kraju ipak umore.

Pri tome su, uglavnom, muževi uvek bili razumniji. Oni su prosto želeli da nastave svoj život, kupe novu kuću, usele se u nju s novom devojkom i prepuste koprcanju u krevetu. Oni žele da stvar oko starateljstva bude rešena što pre. Ali supruge obično žele osvetu... i zato Beri sprećava da stvari budu rešene, godinama i godinama, sve dok muževi ne podviju rep. Milioneri, milijarderi, slavne guzonje... baš svi bez razlike. Svi na kraju moraju da popuste. Svet kaže da to nije dobra strategija, jer loše utiče na decu. E pa, jebeš decu. Da su klijenti uopšte marili za decu, onda se pre svega ne bi razvodili. Ostali bi u braku i bili kukavni kao i svi ostali, stoga...

Tupan reće nešto što mu podstaće pažnju.

Izvinite reće Beri Sajndler. Ponovite mi to još jednom, gospodine Dil. Šta ste to upravo rekli?

Rekao sam: Želim da moja žena bude testirana.

Mogu da vas uverim da će onda biti testirana do krajnjih granica. I, razume se, dodelicemo joj detektiva da je prati i vidi koliko pije, da li se drogira, ostaje li napolju po celu noć, ima li lezbijske veze, i slično. To je standardni postupak.

Ne, ne reće Dil. Ja želim da ona bude genetski ispitana.

Zašto?

Za sve.

Aha reće Beri i mudro klimnu glavom.

O čemu, do davola, trabunja ovaj tip? Genetsko ispitivanje? U slučaju starateljstva? Spusti pogled na papire pred njim na stolu i na čovekovu posetnicu. Ričard Rik Dil, dr farm. Beri se gadljivo namršti. Samo seronje na vizitkartama štampaju i nadimke. Na karti je pisalo i da je tip generalni direktor Biogen istraživanja, neke kompanije tamo negde u Vestvju ViHdžu.

Na primer reće Dil, kladim se da moja žena ima genetske predispozicije za dvopolnu bolest. Svako može odmah da vidi da se ponaša neodmereno. Lako bi mogla da ima Alchajmerov gen. A ako ga ima, psihološki testovi bi trebalo da potvrde postojanje Alchajmera.

Dobro je, vrlo dobro reće Beri i sad mnogo živahnije zaklima glavom.

Ovo sad ga je usrećilo. Sveže, nove oblasti za osporavanje. Sajndler je voleo oblasti pogodne za osporavanje. Primeniš psihološki test za Alchajmera. Da li test potvrđuje prisustvo Alchajmerove bolesti ih ne? A ko, j... mu, to sa sigurnošću može da tvrdi? Predivno, predivno... Kakvi god da budu rezukati ispitivanja, sigurno je jedino da će biti osporeni. A to znači dodatni broj dana u sudu, još veštaka koji treba da budu ispitani, sućeljavanje dol:torata i okršaji njihovih autora, koji mogu da se odugovlaće danima. Dani provedeni u sudu donosih su posebnu zaradu.

A najbolje od svega je bilo to što je Beri shvatio da bi ovo ispitivanje gena moglo da postane standardna procedura u svim slučajevima starateljstva. Sajndler otvara novo poglavlje u sudskoj praksi. Publicitet mu za ovo ne gine! I on se uslužno nađe napred. Nastavite, gospodine Dil...

Treba da bude ispitana da se vidi ima li gene šećerne bolesti, raka dojke i svega ostalog. I nastavio je Dil, moja žena takođe može da ima gene Huntingtonove bolesti, koja izaziva fatalnu degeneraciju nerva. Njen deda je imao Huntingtonovu bolest, tako da to mora da im je porodično nasleđe. Oba njena roditelja su još uvek relativno mladi ljudi, a ta bolest se javlja tek u starosti. I tako moja žena može da ima taj gen, a to znači smrtnu presudu od te bolesti. Ovaj, da reče Beri Sajndler i potvrdno klimnu glavom. To može da je učini nepodobnom za roditeljsko staranje nad decom.

Tacno.

Iznenaden sam što se takvim analizama dosad nije već i sama podvrgavala.

Ona ne želi da zna reče Dil. Šanse da je bolesna stoje u odnosu pedeset prema pedeset. Ako ima te gene, ona zna da će se na kraju razboleti i umreti umno poremećena. Ali njoj je sada dvadeset osam godina. Bolest se možda neće javiti bar u narednih dvadesetak ili više godina. I zato bi, kad bi to sada doznala... takvo saznanje moglo da joj upropasti ostatak života.

Ali bi takođe moglo da joj donese olakšanje u slučaju da se ti geni ne pronađu.

Prevelik je to rizik, Neće ona pristati na ispitivanja.

Ima li još nekih ispitivanja kojih možete da se setite?

Do đavola, da reče Dil. Ovo je tek početak. Želim da bude ispitana svim postojećim metodama. A danas već postoji hiljadu i dvesta testova gena.

Dvanaest stotina testova! Sajndler morade da lizne usne od takvih izgleda. Izvrsno! Zašto o ovome nikad dosad nije čuo ni reč? Pročisti grlo. Ali, da H shvatate da će ona, ako vi ovo budete zatražili, tražiti da i vi budete ispitani?

Nema problema.

Jeste li vi već obavili ispitivanja?

Ne. Ja samo znam kako da laboratorijske nalaze učinim lažnim.

Beri Sajndler se zavaH na naslon stolice. *Savršeno.* GL004

Tlo džungle pod visokim krošnjama drveća bilo je mračno i tiho. Ni povetarca nije bilo da zanjiše džinovske paprati, koj rasle do visine ramena odrasle osobe. Hagar obrisa znoj sa lica, osvrnu se da pogleda ostale za sobom, pa stade da gura lje. Ekspedicija se kretala duboko u džunglu centralne Sumale. Svi su čekali, baš onako kako je Hagaru godilo.

Reka beše baš pred njima. Na obalama su našli kanu nadju od debela drveta, a od jedne do druge obale bilo je zategnuto c belo užje. Prebacili su se u dve grupe, i to tako što je Hagar sljao na prednjem delu kanapa vukući čamac i hvatajući se za u i prvi i drugi put. Vladala je savršena tišina, remećena jedini kricima udaljenog kljunoroga.

Dalje su nastavili da se kreću po suprotnoj obali reke. Staja: u džungli postajala je sve užja i na pojediniim mestima blatnjava; va. Ekipi se to ne sviđe; digoše pravu galamu pokušavajući c obidu vlažna mesta. Konačno jedan od njih upita: Koliko će leko još treba da idemo?

Bio je to onaj klinac. Plačljivi američki srednjoškolac s pega ma na licu. Gledao je u majku, krupnu sredovečnu gospu, koj, je na glavi imala slamnati šešir širokog oboda.

Jesmo li blizu? kenjkao je klinac. Hagar stavi prst na usta. Tišina!

Mene bole noge.

Ostali turisti stajaju su u krugu oko njega i delovahu kao hrpa odeće jarkih boja. I zurihu u klinca.

Slušaj reče Hagar, ako budeš galamio, nećeš ih viHpti

Ja ih ionako ne vidim nadureno reče klinac, aH stade u vrstu kad krenuše dalje.

Danas su to bili uglavnom Amerikanci. Hagar nije voieo Amerikance, ali oni nisu biU najgori. Najgori su, morade da prizna, bili...

Gledajte!

Gledajte tamol

Turisti su pokazivali napred, uzbuđeni, rasturkani. Oko pedeset metara dalje uz stazu i sa njene desne strane, mlad mužjak orangutana stajao je uspravno na granama i lako se njihao zajedno sa njima. Veličanstveno stvorenje, crvene dlake, bilo je teško jedva dvadesetak kilograma, a imalo je prepoznatljiv pramen bele dlake iznad uha. Hagar ga nedeljama nije video.

Pssst! prošišta on.

Čemu sva ta usplahirenost? upita neko. Ja sam mislio da im je ovo prirodni rezervat i pribežište.

Pssst!

Ali, oni su ovde zaštićeni...

Pssst!

Hagaru beše potrebno da budu tihi. Maši se rukom za džep na košulji i na uređaju koji je tu držao pritisnu dugme za snimanje. Zatim sa štupaljke na reveru skide mikrofon i zadrža ga u šaci.

Sada su biH na oko tridesetak metara od orangutana. Promakli su pored znaka na kome je pisalo PRIHVATILIŠTE ZA ORANGUTANE BUKUT ALAM. Ovde su napušteni orangutani gajeni dok ne ojačaju i ne ozdrave, i odavde opet

postepeno vraćani u divljinu. Tu su biH i veterinarska ambulanta, istraživačka stanica i ekipa naučnika.

Ako je ovo prihvatilište, onda ne shvatam zašto je...

Džordže, čuo si šta je rekao. Učuti. Dvadeset metara.

Gledajte, još jedan! Dva! Tamo!

Pokazivali su u levu stranu. Visoko u krošnjama kršili su grane odmičući, jedan jednogodišnjak u društvu nešto starijeg maloletnika. Graciozno su se pri tom njihali. Hagar nije mario. Bio je usredsređen na prvu životinju.

Orangutan sa behm pramenom iznad uha nije uzmicao. Sad je visio, držeći se jednom rukom za granu, njihao se u vazduhu, a glavu držao nakrivljenu na jednu stranu gledajući dole u njih. Gore u krošnjama, mlade životinje behu nestale. BeH pramen osta gde jeste, pažljivo zagledan u Ijude. Turisti su izvlačili svoje kamere i fotoaparate.

Orangutan se zagleda pravo u Hagara i ispusti neki čudan zvuk, nahk na kašalj: *Duaas*.

Hagar uzvraća na isti način: *Duass*.

Orangutan se zabuiji u njega. Izvijene usne pomeriše mu se. Ispusti niz grlenih zvukova. *Uuh stom duass, varlaat leanme*.

Jedan od turista upita: Je li to on pravi te zvukove?

Da reče Hagar.

Da li on to... *govori*?

Majmuni ne mogu da govore reče drugi turista. Orangutani su nemi. Tako piše u svim udžbenicima.

Nekolicina škljocnu aparatima i sevnuše blicevi. Mlad mužjak ne pokaza da ga je to iznenadilo. Ali mu se usne opet pokrenuše: *Gin lihten duass*.

Da se nije prehladio? brižno upita jedna žena. Meni zvuči kao da kašlje.

Ne kašlje on javi se jedan nov glas.

Hagar pogleda iza sebe. Gojazni čovek na začelju, čovek koji se sve vreme puta mučio da u korak prati ostale, zacrvenelog hca i zadihan, stajao je sad tamo pozadi i u ruci držao uređaj za snimanje zvuka uperen prema orangutanu. Lice mu je delovalo odlučno. On reče Hagaru: Je li to ovde izvodite neki trik?

Ne reče Hagar.

Čovek pokaza na orangutana. To je holandski jezik reče. Sumatra je nekad bila holandska kolonija. To je holandski jezik.

Ne bih to znao da vam kažem reče Hagar.

Ja mogu. Životinja je rekla: Glupane, ostavi me na miru. A onda je rekla: Bez svetala. I to onda kad su sevnuh blicevi fotoaparata.

Ja ne znam šta mu ti zvuci znače ponovi Hagar.

Ali ste ih snimali na traku.

Samo iz radoznalosti...

Izvukli ste vaš mikrofon davno pre no što se životinja uopšte oglasila. Znao ste da će da progovori.

Orangutani ne mogu da govore reče Hagar.

E, taj tamo može.

Onda se svi zagiedaše u orangutana koji se i dalje ljuljao držeći se samo jednom rukom. Malo kasnije, on se prebaci na susednu granu i stade da se uspinje uz drvo, lako i lagano, služeći se samo rukama.

Gin lihten!

Majmun je nastavljao da se penje. Žena sa velikim slamnatim šeširom reče: Ja sam mislila da je to samo kašalj, ili nešto slično.

Hej viknu onaj gojazni za majmunom. *Msieu! Comment fa ya?*

Majmun nastavi svoj put kroz granje, njišući se u sporom ritmu na svojim dugim rukama. I ne osvrnu se da pogleda dole.

Na trenutak sam pomislio da možda zna i francuski reče debek i potom slegnu ramenima. Izgleda da sam se prevario. Laka kiša stade da se cedi sa krošnji. Ostali turisti posakrivaše svoje fotoaparate. Jedan do njih navuče lak, providan Idšni

mantil. Hagar obrisa znoj sa čela. Tamo napred ukazaše se tri mlada orangutana koji su na zemlji bili okupljeni oko zdele sa papajom. Turisti skrenuše svoju pažnju na njih.

Visoko iz krošnji stiže ozlojedeno: *Espece de con*.

Fraza do njih stiže sasvim jasno, iznenađujuće razgovetno u mirnom vazduhu.

Gojazni se trže kao ošinut. *Šta leč*.

Svi se okrenuše da pogledaju uvis.

Bila je to psc ka reče srednjoškolac. Francuska. Znam da je to bila psoj ,a. Na francuskom.

Čuti opc. enu ga majka.

Grupa je zuriLu u krošnje, pogledima pokušavala da pronikne kroz tamnozelenu masu Hšča. Majmuna gore nisu mogli da vide.

Gojazni dreknu: *Questce que tu dis!*

Odgovora nije bilo. Čuše jedino kršenje granja kroz koje se životinja provlačila i udaljen krik kljunoroga.

DRSKI ŠIMPANZAIZGRDIO TURISTE

News of the world

AFFESPRICHTIM DSCHUNGEL, FLUCHE GEORGE

BUSH

iJpign

ORINGE PARLE FRANCAISE?!!

Pari mač, ispod slike Žaka Deride

MUSLIMANSKIMAJMUN NARUŽIO ZAPADNJAKE

Vikli standard

MAJMUN PROGOTORIO, TURISTI ZANEMELI

Nejšenel inkvajerer

ŠIMPANZA KOJI GOVORIVIDEN NA OSTRVU JAVA

Njujork tajms, štampana je i ispravka

PRIMATI POLIGLOTE PRIMEĆENI NA SUMATRI

LosAndeles tajms

I konačno, grupa turista koja je boravila u Indoneziji kune se da ih je izvredao jedan orangutan u džunglama Bomea. Prema iskazima turista, majmun ih je psovao na holandskom i francuskom, što dokazuje da je verovatno bio daleko pametniji od njih. Ali još ne postoje snimci šimpanze koji psuje, što nas navodi da zaključimo da, ako ste poverovali u ovu priču, mi za vas imamo posao u sadašnjoj vladi. Tamo ima mnogo majmuna koji govore!

Navodi kojeje skupila Kejt Olberman iz MSNBCnjusa,

bez ispravki

GL005

U laboratorijama Radijal genomiksa, smeštenim u gaju drveća eukaliptusa Kalifornijskog univerziteta u San Dijegu, Henri Kendal je nestrpljivo dobio prstima po stolu, čekajući da Čarli podigne slušalicu. Telefon je zazvonio već tri puta. Zašto se, do đavola, ne javlja? Konačno, Čarlijev glas: Halo?

Čarli reče Henri. Jesi li čuo vesti?

Kakve vesti?

Majmun koji govori na Sumatri, za ime Hrista.

To mora da je sranje reče Čarli.

Zašto?

Ma hajde, Henri. I ti znaš da je to sranje.

Kažu da je majmun govorio na hoiandskom.

Koješta, kad ti kažem.

To bi mogao da bude Utenbrekov tim reče Kendal.

Ma kakvi. Koliko sam ja čuo, majmun je bio veliki, dve ili tri godine star.

Pa šta? Utenbrek je to mogao da obavi još pre nekoHko godina. Njegov tim je veoma napredan. Pored toga, ti momci iz Utrehta su svi odreda lažovi.

ČarH Hagins uzdahnu. U Holandiji su takva istraživanja protivzakonita.

Tačno. I eto zašto su otišli na Sumatru da to obave.

Henri, ta tehnologija je i suviše teška. Nama će biti potrebne godine da stignemo do transgenskog majmuna. Znaš ti to.

Ne znam ja to. Jesi li čuo šta je Utreht obznanio juče? UzeH su matične ćelije bika i odgajiH ih u testisima miša. Ja bih rekao da je *to teško*. Ja bih rekao da je to jebeni korak preko ivice.

Posebno za bikove,

Ja u ovome ne vidim ništa smešno.

Možeš li da zamisliš jasnog miša kako za sobom vuče džinovska purpurna muda bika?

I dalje mi nije do smeha...

Henri reče ČarU, nećeš valjda da mi kažeš da si na televiziji video jednu reportažu o majmunu koji govori i da si zaista poverovao u to?

Bojim sa da baš to hoću da ti kažem.

Henri reče Čarli sa druge strane linije, a glas mu je zvučao umorno. To je televizija. fa priča može da se poredi samo sa onom o dvoglavoj zmiji. Saberi se, čoveče.

Dvoglava zmija postoji.

Moram sada da vozim decu u školu. Razgovaraćemo kasnije reče Čarli i spusti slušalicu.

Smrđljivko. Njegova žena uvek vozi decu u školu.

Izbegava me.

Henri Kendal se ushoda po laboratoriji, zasta da malo zuri kroz prozor napolje, pa nastavi još malo da šetka. Onda duboko udahnu vazduh. Razume se da je znao da Čarli govori istinu. To mora da je lažna priča.

Ali... šta ako nije?

Istina je bila da je Henri Keiidal imao sklonost da boluje od napetosti; ruke su mu se ponekad tresle dok je govorio, posebno kad bi bio uzbuđen. A bio je pomalo i trapav, uvek se spoticao, zapinjao o stvari u laboratoriji. Imao je osetljiv

stomak. Previše brinuo o stvarima.

Ali ono što Henri nije mogao da kaže Čarliju bilo je to da je pravi razlog njegove zabrinutosti razgovor koji je vodio nedelju dana ranije. I koji mu se u to vreme činio sasvim besmislenim.

Sada mu je delovao mnogo zloslutnije.

Neka nadmena sekretarica iz Nacionalnog instituta za zdravlje pozvala je laboratorije i zatražila da govori sa doktorom Kendalom. Kad se javio na telefon, upitala je: Jeste li vi doktor Henri A. Kendal?

Da...

Da li je tačno da ste pre četiri godine šest meseci bili na praksi u NIZu?

Da, jesam.

Da li je to bilo od maja do oktobra?

Mislim da jeste. Čemu sve ovo?

I jeste li deo svog istraživanja proveli u Ustanovi za primata u Merilendu? Da.

I je li tačno da ste, kad ste u maju te iste godine došli u NIZ, prošli kroz uobičajeno ispitivanje za prenosive bolesti, jer je trebalo da deo istraživanja obavite na primatima?

Jeste odgovorio je Henri.

Obavili su gomilu analiza. Od HIVa do hepatitisa i gripa. Izvukli su mu mnogo krvi. Smem li da upitam čemu sve ovo?

Ja samo popunjavam neke dodatne obrasce rekla mu je ona, za doktora Belarmina.

Henri oseti kako ga podilaze žmarci

Rob Belarmino je bio šef odeljenja za genetiku u NIZu. On nije bio tamo pre četiri godine, u vreme kad je tamo bio Henri, ali je sad bio glavni. A sem toga, nije bio nešto posebno prijateljski naklonjen ni prema Henriju ni prema Čarliju.

Postoji li neki problem? upitao je Henri. Imao je nejasan osećaj da problem postoji.

Ne, ne rekla je ona. Napravili smo samo malu zbrku u našoj papirologiji, a doktor Belarmino je veoma strog kad su u pitanju dosijei. Dok ste bili u Ustanovi za primata, da li su vaša istraživanja obuhvatala i ženku šimpanze po imenu Meri? Njen laboratorijski broj bio je F402.

Ne sećam se reče Henri. Davno je to bilo. Radio sam sa nekoliko šimpanzi. Ne sećam se bilo kojeg od njih pojedinačno.

Ona je bila trudna tokom tog leta.

Žao mi je. Jednostavno se ne sećam.

Tog leta smo imali pojavu encefalitisa, pa su većinu šimpanzi morali da stave u karantin. Da li je to tačno?

Da, sećam se karantina. Poslali su šimpanze u razne ustanove širom zemlje.

Hvala vam, doktore Kendale. O... dok ste mi još na vezi, mogu li da proverim vašu adresu? Mi ovde imamo upisanu adresu Marberi Medison Drajv broj 348 u La ŽoH, je li to tačno?

Da, jeste.

Hvala vam na vremenu koje ste mi posvetili, doktore Kendal.

I beše to ceo razgovor. Sve što je Henri u to vreme mislio bilo je da je Belarmino podmukli kućkin sin; čovek nikad nije mogao da zna šta on smeri.

Ali sada... uz tog primata na Sumatri... Henri zavrtne glavom.

Čarls Hagins je mogao da se buni koliko god hoće, ali je istina bila da su naučnici već uspeh da naprave transgenskog majmuna. Uradih su to još pre mnogo godina. Danas su postojale sve vrste transgenskih sisara... psi, mačke, sve. Bilo je sasvim moguće da je orangutan koji govori transgenska životinja.

Henrijev rad u NIZu bio je posvećen genetskoj osnovi autizma. Otišao je u Ustanovu za primata zato što je želeo da dozna koji su geni odgovorni za razliku u govornim sposobnostima čoveka i majmuna. A radio je nešto malo i na embrionima šimpanza. I to ga nije odvelo nikuda. U stvari, teško da je nešto ozbiljno i počeo da radi kad je izbilna epidemija encefalitisa, pa je morao da obustavi rad. Završio je natrag u Betezdi i celu praksu obavio radeći u laboratoriji.

Bilo je to sve što je znao.

U stvari, ono što je zasigurno znao.

LJUDI I ŠIMPANZE

UKRŠTALISU SE SVE

DONEDAVNO

Razdvajanje vrsta

nije okončalo seks.

Istraživač uz pomoć

genetike došli do

kontroverznog rezultata.

Istraživači sa Harvarda i MITa zaključili su da se razdvajanje ljudi i šimpanza dogodilo u znatno skorije vreme no što se to do sada mislilo. Ispitivačima gena odavno je poznato da i majmuni i ljudska bića potiču od zajedničkog pretka koji je zemljom hodao pre nekih osamnaest miliona godina. Giboni su se odvojili prvi pre šesnaest miliona godina.

Orangutani su se odvojili pre oko dvanaest miliona godina. Gorile su se odvojile pre oko deset miliona godina.

Šimpanze i ljudska bića razdvojili su se poslednji, pre oko devet miliona godina.

I pored toga, a nakon proučavanja ljudskog genoma obavljenog 2001. godine, genetičari su otkrili da se ljudska bića i šimpanze razlikuju za oko 1,5 gena... sve u svemu, za oko 500 gena. Ovo je bilo daleko manje nego što se očekivalo. Već 2003. godine naučnici su počeli da katalogiziraju koji se geni tačno razlikuju između vrsta. Danas je jasno da su mnogi strukturalni proteini, uključujući i hemoglobin i citohrom C proteide, identični kod šimpanza i ljudi. Ljudska krv i krv šimpanza su identične. Ako se vrsta razdvojila pre devet miliona godina, zašto su i dalje toliko slične?

Harvardski genetičari veruju da su ljudi i šimpanze nastavili da se ukrštaju još dugo nakon razdvajanja vrsta. Takvo ukrštanje, ili hibridizacija, stvara evolutivni pritisak na X hromozom i tera ga na promenu daleko brže nego što je normalno. Istraživači su otkrili da se najnoviji geni na ljudskom genomu javljaju na X hromozomu.

Na osnovu ovoga, istraživači tvrde da su drevna ljudska bića nastavila da se ukrštaju sa šimpanzama sve do pre pet miliona i četiri stotine hiljada godina, kada je razdvajanje postalo konačno. Ovo novo stanovište je u oštroj suprotnosti sa opšteprihvaćenim mišljenjem da, kada jednom dođe do osamostaljenja vrste, hibridizacija postaje zanemarljiv uticaj. Ali, prema mišljenju doktora Dejvida Rajha sa Harvarda, činjenica da je hibridizacija retko viđana kod drugih vrsta može prosto da bude posledica činjenice da takve hibridizacije nismo posebno ni tražili.

Istraživači sa Harvarda upozoravaju da ukrštanje ljudi i šimpanza danas nije moguće. Oni ističu da su se novinski izveštaji o hibridnim ljudanzama svi bez izuzetka pokazali neistinitim.

Biogen istraživanje Ink. bio je smešten u kockastom zdanju obloženom titanijumom, u industrijskoj zoni na periferiji Vestvu Vilidža u južnoj Kaliforniji. Veličanstveno postavljena iznad saobraćaja na autoputu 101, kocka je bila ideja predsednika Biogena, Rika Dila, koji nije prestajao da je zove heksaendron. Kocka je delovala impresivno i visokotehnološki, a istovremeno nije otkrivala apsolutno ništa o onome što se unutra odvija... što beše upravo ono što je Dil i želeo.

Uz to, Biogen je držao i hiljadu i dvesta kvadrata neupadljivog skladišnog i radioničkog prostora, u jednoj industrijskoj zoni oko tri i po kilometra udaljenoj od glavnog zdanja. A upravo se tu nalazio prostor za smeštaj životinja, zajedno sa laboratorijama za daleko opasnija istraživanja. Džo Vinkler, mlad istraživač čija je karijera bila u usponu, navlačio je gumene rukavice i na lice stavljao hiruršku masku. Na pohcama pored vrata koja su vodila u odeljenja sa životinjama bilo je još mnogo takvog i drugog potrošnog materijala. Njegov pomoćnik, Tom Veler, čitao je isečke iz novina okačene na zid.

Idemo, Tome reče mu Džo.

Dil sad mora da dubri gaće reče Veler pokazujući na članak na zidu. Jesi li video ovo?

Džo se okrete i pogleda. Bio je to članak iz „Vol Stritzurnala“:

NAUČNICIIZOLOVALI GOSPODARSKIGEN

Genetska osnovu za kontrolu drugih ljudi?

Tuluza, Francuska Ekipe francuskih biologa izolovala je gen koji pojedine ljude nagoni da pokušaju da kontrolišu druge. Genetičari iz Biohemijskog instituta Tuluskog univerziteta, koje predvodi doktor Mišel NarsežakBojlo, obznanili su to otkriće na današnjoj konferenciji za štampu. Taj gen je, rekao je doktor NarsežakBojlo, povezan sa društvenom dominacijom i strogom kontrolom nad drugim ljudima. Izolovali smo ga kod vodećih sportista, generalnih direktora i šefova država. Mi verujemo da je gen bio prisutan i kod svih diktatora tokom cele istorije čovečanstva. Doktor NarsežakBojlo je potom objasnio da, dok jak oblik gena stvara diktatore, blaži heterozidni oblik stvara umeren, kvazitotalitaran

nagon da se drugim ljudima kaže kako da vode, uglavnom za njihovo vlastito dobro iU zarad njihove hćne bezbednosti.

Upadljivo je da, na psihološkom ispitivanju, pojedinci sa blažim oblikom izražavaju mišljenje da je drugim ljudima potrebno njihovo znanje i da drugi ljudi ne mogu da žive bez njihovih uputstava 0 tome kako to da čine. Ovaj oblik gena postoji među političarima, pobornicima politike, religioznim fundamentalistima i slavnim Učnostima. Taj kompleks samouverenosti ispoljava se jakim osećajem sigurnosti, praćen moćnim osećajem posedovanja prava na to... uz pažljivo negovan osećaj odbojnosti prema onima koji ne slušaju.

U isto vreme, doktor je preporučio veliku predostrožnost u tumačenju rezultata. Mnogi ljudi koji imaju nagon da kontrolišu druge naprosto žele da svi budu kao oni. Oni ne mogu da tolerišu razlidost.

Ovo objašnjava i paradoksalan nalaz ekipe da su pojedinci koji imaju blag oblik gena takode i najtolerantniji prema autoritarnom okruženju sa strogim i

nasilnim socijalnim pravilima. Naša studija pokazuje da gen stvara ne samo osobu koja šefuje, već i osobu koja voli da ima šefa. Takve osobe imaju primetnu sklonost prema totalitarnim državama. On je podvukao da su ovi ljudi posebno osetljivi na modu svake vrste, da potiskuju svoje mišljenje i da ne odaju ono što im se sviđa, ukoliko to nisu mišljenja i stavovi njihove grupe.

Džo reče: Posebno osetljivi na modu... Je li ovo nekakva šala?

Ne, ozbiljni su. To je marketing reče Tom Veler. Danas je sve marketing. Pročitaj i ostatak.

Iako francuska ekipa nije NarsežakBojlo... oni su sve otvoreno rekla da je blag ob jedno dali da se nasluti da

lik gospodarskog gena u stva evolutivni pritisci ljudsku ra
ri genetsko oboljenje... jedna su guraju ka sve većem kon
zavisnost od pripadanja, formizmu. kako je to uoblido doktor
Neverovatno reče Džoš. Ti tipovi u Tuluzi sazovu konferenciju za štampu i ceo svet objavi priču o njihovom
gospodarskom genu. Jesu li oni to objavili ranije u nekom od stručnih časopisa?
Ne, održali su samo tu konferenciju za štampu. Nije bilo publikacije o tome, a ni pomena o publikaciji.
Šta je sledeće? Ropski gen? Meni sve to liči na bljuvotinu reče Džoš i pogleda na sat.
Hteo si da kažeš: mi se nadamo da je bljuvotina.
Da, tačno sam to hteo da kažem reče Džoš. Nadajmo se da je to samo bljuvotina. Jer je sigurno da to mnogo smeta
onome što Biogen namerava da obznani.
Misliš li da će Dil odložiti obelodanjivanje? upita Veler.
Možda. Ali Dil ne voli da čeka. A nervozan je otkako se vratio iz Vegasa.
Džoš proveri kako mu stoje gumene rukavice, stavi bezbednosne naočare i papirnu masku za lice, a onda dohvati
petnaest centimetara dug ciHndar sa komprimovanim vazduhom i zašrafi epruvetu sa retrovirusom. Ceo aparat je bio
veličine tube za cigaru. Na kraju navrh svega toga stavi majušnu plastičnu kupu i palcem je užljebi na mesto. Uzimaj
svoj PDA.
I kroz pokretna vrata zajedno udoše u odeljenje sa životinjama.
Jak, pomalo slatkast vonj pacova bio je prislan miris. Ovde je bilo petšest stotina pacova, svi uredno obeleženi i
smešteni u kaveze naslagane jedan preko drugog do dva metra visine sa obe strane prolaza koji je vodio sredinom
prostorije.
Šta danas ubrizgavamo? upita Tom Veler.
Džoš pročita niz brojeva. Tom na svom PDA proveri spisak numeričkih lokacija. Zajedno krenuše prolazom, sve dok
ne pronadoše kaveze na kojima su biH brojevi za taj dan. Pet pacova u pet kaveza. Životinje su bile bele, debeljuškaste
i kretale su se normalno. Izgledaju dobro. Ovo im je druga doza?
Tako je.
U redu, momci reče Džoš. Ne budite nevaljali prema tatici.
I on otvori prvi kavez, hitro zgrabivši pacova koji se u njemu nalazio. Životinju je stručno držao za telo, kažiprstom i
srednjim prstom joj stezao vrat, i na njušku pacova brzo namestio maiu plastičnu kupu. Dah životinje zamagli kupu.
Začu se kratko šištanje kad virus bi oslobođen, Džoš zadrža masku u istom položaju još deset sekundi, da životinja
može da udiše. Zatim životinju vrati natrag u kavez.
Jedan obraden.
Tom Veler tapnu u svom stilu po PDA, a potom se pomeri do sledećeg kaveza.
Retrovirus je bioinženjeringom podešen da prenosi gen poznat kao ACMPD3NT, iz porodice gena koji kontroHšu
aminokarboksimumkonat paraldehid dekarboksilazu, U okviru Biogena zvali su ga genom sazrevanja. Izgleda da je, kad
se aktivira, ACMPD3NT menjao dejstva amigdale i žuljevitog tela u mozgu. Ishod je bio ubrzanje procesa
sazrevanja... bar kod pacova. Polno nezrele ženke pacova, na primer, pokazivale bi znake materinskog ponašanja
mnogo ranije nego što je to uobičajeno. A Biogen je već imao preliminarne dokaze o sličnom dejstvu gena sazrevanja i
kod majmuna.
Zanimanje za gen bilo je usredsredeno na njegovu moguću vezu sa neurodegenerativnim bolestima. Jedna škola
mišljenja je tvrdila da su neurodegenerativna oboljenja posledica poremećaja puteva sazrevanja u mozgu.
Ako je to bila istina... i ako bi ACMPD3NT bio primenjen na Alchajmerovu bolest iH neki drugi oblik senilnosti...
komercijalna vrednost gena bila bi neprocenjiva.
Džoš se pomerio do drugog kaveza i držao je masku na njušci drugog pacova kad zazvoni njegov mobilni telefon. On
dade znak Tomu da mu iz džepa na košulji izvadi aparat.
Veler pogleda na ekran. Tvoja majka reče.
Eh, do đavola reče Džoš. Preuzmi ovo na trenutak, hoćeš li?
Šta radiš, Džošua?
Radim, mama.
A možeš i malo da prestaneš? Pa, nebaš...
Zato što nas je zadesila nezgoda.
Džoš uzdahnu. Šta je ovoga puta uradio, mama?
Ne znam odgovori ona, znam samo da je u zatvoru u centru.
Pa dobro, pošalji Čarlsa da ga izvuče napolje. Čarls Silverberg je bio porodični advokat.
Čarls ga iz zatvora izvlači već sada reče njegova majka. Ali Adam mora da izađe na sud. A neko mora da ga doveze
kući posle saslušanja.
Ja ne mogu. Na poslu sam.
On ti je brat, Džoše.
A takode mu je i trideset godina reče Džoš.
Ovo je trajalo već godinama. Njegov brat Adam je bio bankar, aU je krorage za rehabilitaciju prolazio već desetak
i više puta. Zar ne može da uzme taksi?

Ja mislim da to ne bi bilo mudro u ovim okolnostima. Džoš uzdahnu. Šta je uradio, mama?

Očevidno je da je kokain kupio od žene koja radi za DEA, Agenciju za borbu protiv droge.

Opet?

Džoša. Hoćeš H da odeš do centra i pokupiš ga, iH nećeš?

Dug uzdah. Da, mama. Poči ču.

Sada? Hoćeš i sada da kreneš?

Da, mama. Sad ću da krenem.

Pokretom ruke vrati poklopac telefona na mesto i okrete se prema Veleru. Šta kažeš na to da ovo završimo kroz par sati?

Nema problema reče Tom. Ionako moram da načinim neke pribeleške tamo u kancelariji.

Džoša se okrete i udalji. Rukavice skide kad izade iz prostorije. CiHndar, naočare i papirnatu masku strpa u džep svog laboratorijskog radnog mantila, te pohita prema mestu gde je parkirao svoj automobil.

Dok se vozio prema gradu, pogled mu pade na cilindar što je virio iz džepa mantila koji beše bacio na suvozačevo sedište. Da bi ispoštovao radnu obavezu, Džoš je morao da se vrati u laboratoriju pre pet sati po podne, kako bi preostale pacove izložio delovanju virusa. Ta vrsta obaveze i potreba da se ona ispoštuje je čini se bila sve što je Džoša razdvajalo od njegovog starijeg brata.

Adam je nekad imao sve... izgled, popularnost, sportske uspehe. Njegovi gimnazijski dani u elitnoj školi Vestfield bili su trijumf za trijumfom... Urednikškolskog časopisa, kapiten flidbalskog tima, predsednik debatnog kluba, državni stipendista, dok je Džoš, nasuprot njemu, bio pravi smotanko. Bio je dežmekast, nizak, neugledan. Hodao je kao da hramlje i to nikako nije mogao da ispravi. Majka ga je terala da nosi ortopedске cipele, ali ni to nije pomoglo. Devojčice su ga izbegavale. Mogao je da ih čuje kako mu se smeju iza leđa dok je prolazio školskim hodnicima. Gimnazija je za Džoša bila pravo mučenje. Nije prošao baš najbolje. Adam je otišao na Jejl. Džoš je jedva uspeo da se ubaci na državni Emerson. A kako se samo sve promenilo!

Adam je pre godinu dana dobio otkaz u Dojče Banci. Njegovim problemima sa drogom nije bilo kraja. U međuvremenu, Džoš je počeo da radi u Biogenu kao niži asistent, ali je brzo napredovao, kad su u kompaniji uvideli da je dobar radnik i da ima smisla za unapređenje posla. Džoš je posedovao deonice u kompaniji i, ako bilo koji od njenih projekata, poput ovog sa genom sazrevanja, dobije potvrdu na tržištu, on će biti bogat čovek.

AAAdam...

Džoš zaustavi automobil pred samom zgradom suda. Adam je sedeo na stepenicama i ukočeno zurio u zemlju. Njegovo ofucano odelo beše umazano, a bio je i neobrijan. Čarls Silverberg je stajao pored njega i razgovarao mobilnim telefonom.

Džoš svirnu da im skrene pažnju. Čarls mu samo mahnu i udalji se. Adam se nekako dovuče do automobila.

Hvala ti, brale reče i jako zalupi vratima kad sede do Džoša. Cenim to.

Nema problema.

Džoš se vešto ubaci u odgovarajuću saobraćajnu traku, a zatim pogleda na sat. Imao je dovoljno vremena da brata odveze kod majke i da se onda vrati u laboratoriju da obavi posao.

Jesam U te u nečemu prekinuo? upita Adam.

E, to je bilo ono što je izazivalo najveću ozlojedenost. Adam je voleo da unosi pometnju i u tuđe živote. Izgleda da mu je to pričinjavalo zadovoljstvo.

Jesi, kad već pitaš. Prekinuo si me.

Žao mi je.

Žao ti je? Da ti je žao, odavno bi prestao da praviš ova sranja.

Ej, čoveče reče Adam. Kako sam, jebem mu, mogao da znam ko je ona? Bila je to navlakuša, čoveče. Čak je i Čaris to rekao. Kučka me je navukla. Čarls je rekao da će me lako izvući.

Ne bi bilo nikakve navlakuše reče Džoš, da nisi korisnik.

Ma, jebi se! Nemoj da mi držiš predavanja.

Džoš ne reče ništa. Zašto je uopšte išta i govorio? Nakon svih ovih godina, znao je da je uzalud da bilo šta govori. Stvari su ostajale nepromenjene. Duže vreme je vladala samo tišina dok je vozio.

Žao mi je reče Adam.

Nije tebi žao.

Da, u pravu si reče Adam.

Obori zatim glavu. Uzdahnu dramatično. Opet sam usro stvar.

Pokajnički Adam.

Džos ga je u toj ulozi video već dvadesetak puta. A nije mu to bila jedina. Ratoborni Adam, skrušeni Adam, Adam logičar, Adam koji sve poriče. U međuvremenu je njegov brat na svim testovima bio pozitivan. Svaki put, Narandžasta lampica upali mu se na komandnoj tabli. Slabo je stajao s benzinom. Tamo napred vide jednu benzinsku pumpu. Moram da stanem da napunim gorivo,

Dobro. I ja moram da pustim vodu.

Ti ostaješ u kolima,

Moram da pustim vodu, čoveče.

Ne mrdaj iz prokletog automobila reče Džoš zaustavljajući se pored pumpe, a onda izade napolje, Budi tu gde mogu da te vidim.

Ne želim da ti se popišam u auto, čoveče.,,

Bilo bi ti bolje da to ne udniš. Ali...

Samo se ti strpi, Adame.

Džoš gurnu kreditnu karticu u otvor i stade da pumpa gorivo. Pogleda načas u brata kroz zadnje vetrobransko staklo, a onda pogled opet usmeri na brojke. Benzin je sada bio preskup. Verovatno bi trebalo da kupi automobil koji troši manje goriva.

Završi sa točenjem i vrati se u automobil. Pogleda brata. Čudan izraz na Adamovom licu. U kolima se osećao lak vonj.

Adame?

Molim?

Sta si to uradio?

Ništa.

Džoš uključi motor. Taj miris... Nešto srebrnasto uoči krajičkom oka. Pogleda u pod između bratovljevih nogu i ugleda srebrni cilindar. Naže se i podiže ga sa poda. Učini mu se nekako lak u ruci.

Adame...

Ništa nisam uradio!

Džoš promuelca cilindar. Bio je prazan.

Mislio sam da je nešto azotasto, ili tako nešto reče njegov brat.

Gluperdo.

Zašto? Ništa mi nije bilo.

To je za pacove, Adame. Upravo si udahnuo virus za pacove.

Adamovo telo omlitave. Je Y to nešto loše?

Dobro sigurno nije.

U trenutku kad je zaustavio automobil pred kućom njihove majke na Beverli Hilsu, Džoš već beše dobro razmislio o svemu, zaključivši da za Adama nema opasnosti. Retrovirus je bio od one vrste koja je zarazna za miševe i, mada je mogao da zarazi

i Ijude, doza je bila podešena za životinje teške osam stotina grama. Težina njegovog brata bila je sto puta veća. A i genetske promene do sada nisu bile zapažene.

Znači, u redu sam? upita Adam.

Ma da.

Sigurno?

Pa

Žao mi je zbog ovoga reče Adam izlazeći iz automobila.

Ali, hvala ti što si me dovezao. Vidimo se, brale.

Sačekaju da uđeš unutra reče Džoš.

Pogledom isprati brata koji je odlazio puteljkom prema kući, sve dok se nije zaustavio i pokucao na vrata. Njihova majka otvori. Adam uđe unutra i ona zatvori vrata za njim.

Džoša pri tom i ne pogleda.

On uključi motor i odveze se.

GL007

Aleks Barnet u podne napusti kancelariju svoje advokatske firme u Senčeri Sitiju i krenu kući. Nije morala daleko da ide; živela je sa osmogodišnjim sinom, Džejmijem, u jednom stanu u Roksberi parku. Džejmi je bio prehladen, tako da je morao da izostane iz škole. Brigu o njemu sad je vodio njen otac.

Oca je zatekla u kuhinji kako pravi makarone sa sirom. To je bilo jedino što je Džejmi ovih dana hteo da jede.

Kako mu je ? upita ona.

Temperatura je spala. Nos mu i dalje curi, a i kašlje.

Je h gladan?

Pre nije bio. Ali sad je tražio makarone.

To je dobar znak reče ona. Hoćeš h da te odmenim? Njen otac zavrte glavom. Sve obavljam kako valja. Nisi morala da napuštaš kancelariju zbog nas.

Znam da nisam reče ona.

Zasta malo, a onda reče: Sudija je doneo presudu, tata.

Kada?

Jutros. I?

Izgubih smo.

Njen otac nastavi da meša makarone. Jesmo h sve izgubili?

Da reče ona. Izgubili smo po svim tačkama. Ti nemaš pravo na sopstveno tkivo. On je presudio da je to materijalni otpad, za koji si Univerzitetu dao dozvolu da ga se oslobodi umesto tebe. Sud kaže da ti nemaš pravo na bilo koji deo tvog tkiva, onoga trenutka kad on napusti tvoje telo. Univerzitet s njim može da čini šta mu je volja.

Ali, oni su me vratili...

Sudija je rekao da bi svaka razumna osoba shvatila da se tkiva skupljaju radi komercijalne upotrebe. Prema tome, i ti si prečutno pristao na to.

Ali oni su mi rekli da sam bolestan.

Odbio je sve naše argumente, tata.

Lagali su me.

Znam, ali prema onome što sudija veli, dobra socijalna politika podstiče medicinska istraživanja. Kad bi se tebi sada dalo za pravo, to bi imalo negativan uticaj na buduća istraživanja. To je ono što može da se pročita između redova ove presude... opšte dobro.

Ovde se ne radi o opštem dobru. Ovde je u pitanju bogaćenje reče njen otac. Isuse, tri milijarde dolara...

Znam, tata. Univerziteti žele novac. U suštini, ovaj sudija se držao onoga čega se kalifornijske sudije drže poslednjih dvadeset pet godina, sve od Murovog slučaja iz hiljadu devetsto osamdesete godine. Baš kao i u tvom slučaju, sud je našao da je Murovo tkivo potrošan materijal na koji on nema pravo. I to stanovište nisu preispitali više od dve decenije.

I šta se sad dešava?

ŽaHćemo se reče ona. Mislim da za to nemamo dobar osnov, ali moramo to da učinimo da bismo mogli da stignemo do Vrhovnog suda Kalifornije.

A kad bi to moglo da bude?

Za oko godinu dana.

Imamo li nekih izgleda?

Apsolutno nikakvih reče Albert Rodrigez i iskrenu se na stolici da pogleda njenog oca.

Rodriguez i ostali advokati UKLA došli su u njenu advokatsku kancelariju nakon dobijanja presude u pisanom obliku. Nemate nikakve šanse da žalbama nešto postignete, gospodine Barnet.

Izenadena sam reče Aleks, što ste tako sigurni u to kako će da glasi presuda kalifornijskog Vrhovnog suda.

O, mi pojma nemamo kako će oni presuditi reče Rodrigez. Ja naprosto mislim da ćete vi izgubiti ovaj slučaj, bez obzira na to šta će reći sud.

Kako to? upita Aleks.

UKLA je državni univerzitet. Državni oci su spremni da, za račun države Kalifornije, preuzmu ćelije vašeg oca po pravu jaćeg nadleštva.

Ona žmirnu, *Molim!*

Ako bi se desilo da Vrhovni sud proglasi da ćehje vašeg oca *jesu njegovo* vlasništvo... što verujemo da nije moguće... država će preuzeti vlasništvo nad njima po pravu jaćeg nadleštva.

Pravo jaćeg nadleštva odnosilo se na pravo države da oduzme privatno vlasništvo bez pristanka vlasnika. Primenjivalo se gotovo uvek u slučajevima kad je u pitanju bilo javno dobro. Ali, pravo jaćeg nadleštva odnosi se na škole, autoputeve...

Država to može da udni u ovom slučaju reče Rodrigez. I hoće.

Njen otac je zurio u njih kao gromom pogoden. Vi se šalite?

Ne, gospodine Barnet. To je legitimno oduzimanje i država će to svoje pravo iskoristiti.

Aleks upita: Pa šta je onda svrha ovog sastanka?

Mi smo smatrah da bi bilo dobro da vas o ovome obavestimo, za slučaj da razmišljate o nastavljanju parnice.

Vi to nama predlažete da odustanemo od daljeg parničenja? upita ona.

Ja bih to preporučio reče Rodrigez, da je u pitanju moj klijent.

Okonćanje parničnog postupka donosi veliku uštedu državnom budžetu.

To svima donosi veliku uštedu troškova reče Rodrigez.

Nudite li nam nešto kao namirenje, u slučaju da odustanemo od slućaja?

Ama baš ništa, gospodine Barnet. Žao mi je ako ste me pogrešno razumeli. Ovo nisu pregovori. Mi smo ovde naprosto zato da bismo vam objasnili kakav je naš položaj i da biste vi na osnovu toga mogli da donesete odluku koja je u vašem najboljem interesu.

Njen otac pročisti grlo. Vi nam govorite da ste, uprkos svemu, uspeli da mi oduzmete ćelije. Ustanovljeno je da ste ih bezobzirno prodaH za tri milijarde dolara. I nameravate da zadržite sav taj novac samo za sebe, ne obazirući se ni na šta.

Grubo rećeno reče Rodrigez, aH ne i netaćno. Sastanak se završi. Rodrigez i njegova ekipa zahvališe im na vremenu koje su im posvetili, pozdraviše se i odoše. Aleks klimnu glavom ocu, a zatim i ona izade za advokatima.

Barnet je kroz staklo mogao da vidi kako su nastavili razgovor.

Prokletnici reče. U kakvom mi to svetu živimo?

Od reći do reći, moje mišljenje reče neki glas iza njega.

Barnet se okrenu.

Mladić sa naoćarima rožnatog okvira sedeo je na fotelji u najudaljenijem kraju odaje za sastanke. Barnet ga se priseti; stigao je kad je sastanak već bio u toku i doneo, pa na komodu pored zida stavio poslužavnik sa šoljicama i bokalom za kafu. A onda je seo tamo u ugao i na tom mestu ostao do samog kraja sastanka. Barnet je pretpostavio da je u pitanju

mladi saradnik

80

u iirmi, ali mu se mladič sada obracao glasom punim samopouzdanja.

Hajde da istini pogledamo u oči, gospodine Barnet reče on, zeznuli su vas. Ispostavilo se da su vaše ćelije izuzetno retke i veoma dragocene. One su dosad nevideni proizvodac citoJdna, Jiemikalija pomoću kojih se ratuje protiv kancera. Eto pravog razJoga što ste vi savladali vašu bolest. Činjenica je, u stvari, da vaše ćelije proizvode više citokina no što je to u stanju bilo koji od postojećih komercijalnih procesa. Doktori sa UKLA nisu stvorili niti pronašliotkriliizumeh bilo šta, Genetski nisu preoblikovali ništa. Naprosto su uzeli vaše ćelije, odgajili ih u dniji, a dniju prodali Biogenu. I vi ste, prijatelju moj, bih *zeznuti*.

Ko ste vi? upita Barnet.

I uopšte se ne možete nadati pravdi nastavi mladič, jer su sudovi potpuno nekompetentni. Sudovi ne shvataju koliko se brzo stvari menjaju. Oni ne shvataju da smo mi *veću* novom svetu. Oni ne dobijaju nove predmete. A pošto su u tehničkom pogledu sasvim nepismeni, oni ne shvataju kakve su procedure sprovedene... ih, u ovom slučaju, nisu sprovedene. Vaše ćelije su ukradene i prodate. Javno i prosto. A sud je doneo presudu da je to sasvim u redu.

Barnet ispusti težak uzdah.

Ali nastavljaio je čovek, lopovi još uvek mogu da nadriJaju.

Kako to?

Tako što UKLA nije udnila ništa da promeni vaše ćelije, neka druga kompanija može da uzme iste te ćelije, nadni manje genetske izmene na njima i prodaja ih kao sasvim nov proizvod.

Ali Biogen već ima moje ćelije.

Istina je. Ali ćelijske linije su veoma krhke. Svašta može da im se dogodi.

Kako to mislite?

Kulture su osetljive na gljive, bakterijske infekcije, zagađenje, mutacije. Trista čuda može da pode naopako.

Biogen je sigurno uveo sve mere predostrožnosti...

Razume se. Ali, predostrožnost je ponekad nedovoljna reče čovek.

Ko ste vi? opet upita Barnet.

Osvrnite se da pogleda unaokolo kroz staklo koje je salu za sastanke odvajalo od ostalog dela kancelarije. Vide Ijude kako se kreću tamoamo. Zapita se kuda li je njegova ćerka otišla.

Ja sam niko reče mladič. Vi me nikad niste videli.

Imate li vizitkartu?

Čovek odrečno zavrte glavom. Ja nisam ovde, gospodine Barnet.

Barnet se namrlti. A moja ćerka?

Pojma nema o ovome. Nikad me nije upozнала. Ovo je samo između nas dvojice.

Ali vi zagovarate protivzakonite radnje.

Ne govorim ja ništa, jer se vi i ja nismo ni sreli reče čovek. Ali, hajde da razmotrimo kako bi ovo moglo da uspe.

U redu.

Na zakonit način u ovom trenutku ne možete da prodate vaše ćelije, jer je sud proglasio da vi više niste njihov vlasnik... Biogen zato jeste. Ali vaše ćelije mogu da budu dobavljene i sa drugih strana. Tokom svih ovih godina koliko živite bili ste dobrovoljni davalac krvi i to ste činili na mnogim mestima. Bili ste u Vijetnamu pre četrdeset godina. I vojska vam je pre polaska uzela krv radi analiza. Imali ste hiruršku operaciju kolena pre dvadeset godina u San Dijegu. I bolnica vam je uzela krv i zadržala vašu hrskavicu. Išli ste na pregled kod mnogih doktora tokom svih ovih godina. Oni su vršili laboratorijske analize. Radili su analizu krvi. Laboratorije su čuvale krv. I tako vaša krv može da bude pronadena bez problema. I do nje može da se dode iz baze podataka dostupne javnosti... Ako, na primer, druga kompanija želi da koristi vašu krv.

A šta je sa Biogenom?

Mladič slegnu ramenima. Biotehnologija je težak posao. Zagađenja se dešavaju svakodnevno. Ako u njihovim laboratorijama nešto krene naopako, to onda nije vaš problem, zar ne?

Ali, kako bi moglo...

Nemam pojma. Previše je stvari koje mogu da se dese. Nasta krače ćutanje.

A zašto bih ja ovo činio? upita Barnet.

Dobićete sto miliona dolara.

Za šta?

Za biopsiju šest organskih sistema.

MisHo sam da se do moje krvi može doći širom sveta.

Samo u teoriji. To će biti potegnuto samo u slučaju da dode do parnice. Ali, u praksi bi svaka kompanija želela da ima sveže ćelije.

Ne znam šta da vam kažem.

Nema problema. Razmislite o tome, gospodine Barnet. Mladič usta i navuče naočare više na nos. Izvesno je da su vas zeznuli, ah ne morate da im pljeskate zbog toga.

Iz „yAlumninjuza koledža Bomont

BESNI PREPIRKA OKO MATIČNIH CELIJA

EGkasnije lečenje decenijama daleko Profesor Mekeon zapanjio publiku

U govoru koji je održao pred prepunom dvoranom Bomonta, čuveni profesor biologije Kevin Mekeon zapanjio je slušaoce kad je istraživanja matičnih ćelija nazvao okrutnom prevarom.

Ono što vam je ispričano nije ništa drugo do mit, rekao je on, smišljen da obezbedi sredstva za istraživače na račun lažnih nada ozbiljnih bolesnika. Pa, hajde da vidimo šta je istina.

Matične ćelije, objasnio je on, su ćelije koje imaju sposobnost da sebe pretvore u drugu vrstu ćelija. Postoje dve vrste matičnih ćelija. Odrasle matične ćelije nalazimo svuda u telu. Nalazimo ih u mišićima, mozgu, tkivu jetre, i tako dalje. Odrasle matične ćelije mogu da stvore nove ćelije, ah samo od tkiva u kome su pronadene. One su veoma važne, stoga što ljudsko telo zamenjuje sve svoje ćelije svake sedme godine.

Istraživanja odraslih matičnih ćelija u velikoj meri nisu sporna. Ali, postoji još jedna vrsta matičnih ćelija, embrionska matična ćelija, i istraživanja na njima krajnje su sporna. One se nalaze u krvi pupčane vrpce ili se izvode iz mladog embriona. Embrionske matične ćelije su pluripotentne, što znači da mogu da se pretvore u bilo koju vrstu tkiva. A istraživanja su sporna, zato što obuhvataju iskorišćavanje ljudskog embriona koji, kako mnogi ljudi osećaju, iz religioznih i drugih razloga, ima ista prava kao i svako drugo ljudsko biće. Ovo je jedna stara prepirka koja teško da ima izgleda da uskoro bude okončana.

NAUČNICIVIDE ZABRANU ISTRAŽIVANJA

Sadašnja američka vlada kaže da embrionske matične ćelije mogu da se uzimaju sa postojećih istraživačkih linija, ali ne i sa novih embriona. Naučnici postojeće Hnije smatraju neodgovarajućim, zbog čega vladinu uredbu smatraju *de facto* zabranom istraživanja. I zato se oni sele u privatne centre, kako bi nastavili svoja istraživanja, jer ti centri rade bez donacija iz saveznog budžeta.

Ali, na kraju, pravi problem nije naprosto nedostatak matičnih ćelija. Problem leži u činjenici da je naučnicima potrebno da svaka osoba ima svoje pluripotentne ćelije, kako bi se terapijsko dejstvo moglo proizvesti. Ovo bi omogućilo da nam ponovo izraste neki organ, ili da se popravi šteta koja nam je naneta nekom povredom ili bolešću. Ovo predstavlja veliki san. Niko danas nije u stanju da izvede ta terapijska čuda. Niko i ne pomišlja da bi to moglo da bude učinjeno. Ali svi znaju da su za to potrebne ćelije.

E sad, za novorođene može da se uzme krv iz pupčane vrpce i da se zaledi, što ljudi već i čine za novorođenčad. Ali, šta je sa odraslima? Gde mi da nademo pluripotentne matične ćelije?

To je veliko pitanje.

OSTVARENJE TERAPEUTSKOG SNA

Sve što je nama odraslima ostalo jesu odrasle matične ćelije koje mogu da stvaraju samo jednu vrstu tkiva. Ali, šta ako postoji način da se odrasle matične ćelije preobrate, i vrate natrag u embrionske matične ćelije? Takav postupak bi svakom odraslom čoveku omogućio da ima svoju ličnu zalihu embrionskih matičnih ćelija. A to bi terapijski san učinilo mogućim.

E pa, na kraju je ispalo da odrasle matične ćelije *mogu* da se preobrate, ah samo ako ih umetnete u jaje. Nešto u jajetu uspeva da razmoti nagomilane razlike i da odraslu matičnu ćeliju preobrati natrag u embrionsku matičnu ćeliju. Ovo su dobre vesti, ali je postupak daleko, daleko teži za izvođenje kad su u pitanju ljudske ćelije. A ako bi taj metod mogao biti uspešno primenjen na ljudskim ćelijama, bilo bi potrebno da se stvore ogromne zalihe ljudskih jajčanih ćelija. Što proceduru ponovo čini spornom.

I tako, naučnici traže druge načine da odrasle matične ćelije učine pluripotentnim. Taj trud se sada ulaže širom sveta. Istraživač u Šangaju ubrizgavao je ljudske matične ćelije u kokošja jaja, dobijajući šarolike rezultate... dok su ostali cokolati jezicima s neodobravanjem. Zasad nije jasno da li će takav postupak biti uspešan.

Takođe je i dalje nejasno da li će san o matičnoj ćeliji... transplanti bez odbijanja, izlečena oštećenja kičmene moždine, i tako dalje... ikada biti ostvaren. Pobornici ovih istraživanja iznose nečasne tvrdnje, a mediji godinama donose najfantastičnija predviđanja. Ljudi koji su ozbiljno bolesni navode se da veruju da je lek odmah tu iza ugla. Nažalost, to nije istina. Uspešni terapijski postupci mogu da budu dosegnuti tek za mnogo godina, možda i decenija. Mnogi promišljeni naučnici govorili su, privatno, da ćemo znati da li je terapija matičnim ćelijama uspešna tek negde oko 2050. godine. Oni ističu da je od vremena kad su Watson i Krik dešifrovali gene bilo potrebno četrdeset godina kako bi terapija ljudskim genima započela.

SKANDAL ŠOKIRAO SVET

Sasvim u skladu sa ovim grozničavim nadama i udarničkim povicima bila je pojava korejskog naučnika Hvang Vu Suka, koji je 2004. godine obznanio da je uspešno stvorio ljudsku embrionsku matičnu ćeliju iz odrasle matične ćelije, uz pomoć somatskog nuklearnog transfera... ubrizgavanjem u ljudsku jajčanu ćeliju. Hvang je bio čuveni radoholičar i u laboratoriji je svakoga dana u nedelji provodio osamnaest sati rada. Hvangov uzbudljiv izveštaj bio je objavljen u martu 2005. godine, u časopisu „*Sajens* Istraživači sa svih strana sveta zgrnuli su se u Koreju. Lečenje ljudskom matičnom ćelijom iznenada se udnilo na ivici ostvarenja. Hvang je u Koreji dobio status heroja i imenovan je da vodi nov Svetski centar za proučavanje ma njih ćelija, koji je inansirala korejska vlada.

Ali, u novembru 2005. godine, jedan američki saradnik Pitsburga objavio je da prekida saradnju sa Hvangom. A on je jedan od Hvangovih saradnika otkrio da je Hvang na neki način došao do jajčanih ćelija žene koja je radila u njegovoj laboratoriji.

U decembru 2005. godine, Nacionalni univerzitet u Seu objavio je da su Hvangove čelijske linije bile izmišljotina i da: isto tako lažni bih i papiri koje je objavio *Sajens*. *Sajens* odrekao objavljenog. Hvang je sada suočen sa optužbama ; jiminalne radnje. I tako ta stvar sad stoji.

OPASNOSTI MEDIJSKE PATKE

Kakvu lekciju iz ovoga možemo da izvučemo?, upitao j profesor Mekeon. Prvo, u svetu koji je prezasičen medijima obmane koje se uporno ponavljaju daju verodostojnost najne verovatnijim tvrdnjama. Godinama su mediji podgrevali verovanje da su istraživanja matičnih čelija čudo koje samo što nij stiglo. I zato se, kad je neko izjavio da se to desilo, u to i poverovalo, Da h to navodi na zaključak da su medijske patke opasnost? I te kako. I to ne samo zato što je to okrutno prema bolesnicima, jer im budi lažnu nadu, već i zato što utiču i na naučnike. I oni podnju da veruju da je čudo odmah tu, iza ugla... lako bi trebalo da se ponašaju drugadje.

Sta možemo da preduzmemo povodom medijskih patki? One bi mogle da budu osuječene u roku od nedelju dana, kad bi naučne ustanove to želele. A one to ne žele. One vole medijske patke. One znaju da im to donosi donacije. I zato to neće biti promenjeno. Jer Stanford i Džon Hopkins podgreavaju patke baš kao što to dne Ekson ili Ford. To isto dne i pojedini istraživad u ovim ustanovama. I n wp vpr i- verziteti su komercijalno motivisani, baš kao i korporacije. I zato, kad god čujete da neki naučnik tvrdi da su njegove izjave bile preuveličane, ili izvadene iz konteksta, samo ga upitajte da li je napisao protestno pismo uredniku. U devedeset devet odsto slučajeva nije.

Sledeća lekcija: stručno mišljenje. Sve Hvangove papire dostavljene *Sajensu* pregledali su stručnjaci iz njegove branše. Ako nam ikad ponestane dokaza da je davanje stručnog mišljenja samo prazan ritual, ova epizoda će nam biti dovoljna. Hvang je izneo nezamislive tvrdnje. On nije ponudio neoborive dokaze. Mnoge studije su pokazale da stručna mišljenja ne podižu kvalitet naučnih dokumenata na koje se odnose. I sami naučnici znaju da je to istina. A ipak ih javnost i dalje smatra potvrdom kvaliteta, pa kaže: ovaj dokument ima stručnu ocenu ili ovaj dokument nije stručno ocenjivan, kao da to nešto znači. Ne znači ništa.

Sledeće, sami novinari. Gde je bila čvrsta ruka urednika *Sajensa*. Setite se samo da je časopis 5aei25veliko preduzeće... sto petnaest Ijudi zaposleno je u tom časopisu. A ipak, ogromna prevara, uključujući i fotografije izmenjene *adoh fotošopom* nije bUa otkrivena. A dobro je poznato da je fotošop glavna alatka naučničkih obmana. A časopis ipak nije našao načina da to otkrije.

Ovo ne znači da je 5aej25jedinstven po tome što je obmanut. Isfabrikovano istraživanje, u kome su autori prikriili da srčane napade izaziva Vioks, bilo je objavljeno u *New England Journal of Medicine* u *Lancetusu* izveštaji o lekovima i oralnom kanceru u potpunosti bih doterani... i, samo jedan detalj iz tog izveštaja: dvesta pedeset Ijudi u bazi podataka o pacijentima imalo je isti datum rođenja! To je moglo da im otvori oči. Medicinske obmane više su od skandala, one su pretnja opštem zdravlju. A ipak se nastavljaju.

CENA PREVARE

Cena takvih prevara rekao je Mekeon, ogromna je i procenjuje se na trideset milijardi dolara godišnje, a verovatno je tri puta veća. Prevara u nauci nije retka i nije ograničena samo na periferne igrače. Najugledniji istraživad i institucije bili su hvatani sa lažnim podacima. Cak je i Frensis Kolins, šef NIZovog projekta *Ljudski genom* bio imenovan kao koautor pet iažnih dokumenata, koji su morali da budu povučeni.

Konačna lekcija je da nauka nije ništa posebno... bar sada to više nije, Možda je bila nekad u prošlosti, kad je Ajnštajn vodio razgovore sa Nilsom Borom i kad je bilo samo po nekoliko desetina ozbiljnih radnika na svakom polju rada. Ali, sada u Americi ima tri mihona istraživača. To sada više nije poziv, to je karijera. Nauka je isto tako podložna korupciji kao i svaka druga Ijudska aktivnost. Njeni poslanici nisu sveci, oni su Ijudska biča, oni čine sve što dne Ijudska biča... lažu, varaju, krađu jedan od drugoga, tužakaju, kriju podatke, falsifikuju podatke, preneglašavaju sopstveni značaj i nepošteno omalovažavaju tuđa gledišta. Takva je Ijudska priroda. I to se neće promeniti.

GL008

U životinjskoj laboratoriji Biogena, Tom Veler je išao pored linije kaveza iza Džoš Vinklera, koji je pacovima delio viruse obogaćene genima. Bio je to njihov svakodnevni posao. Tomov mobilni telefon zazvoni.

Džoš ga strogo pogleda. Džoš je ovde bio stariji službenik. Džoš je mogao da prima telefonske pozive, Tom ne. Veler skide jednu gumenu rukavicu i izvuče telefon iz džepa.

Halo?

Tome?

Bila je to njegova majka, a glas joj je zvučao kao pre osam dana, kad mu je otac poginuo u saobraćajnoj nesreći. Zdravo, mama. Na poslu sam.

Džoš mu dobaci još jedan opominjući pogled. Ali, i taj prode kao prvi. Tomu Veieru je majka očevidno imala da saopšti neke veoma važne vesti. Razgovor potraja dobrih deset minuta.

Kad Tom konačno vrati telefon u džep, Džoš ne izdrža već se obrecnu: Očekujem dobar izgovor za ovo.

Tom ga ozbiljno pogleda, malo počuta, a onda reče: Ispričaću ti, a ti sam proceni da H je važno. Moja sestra Liza odavno ne živi sa nama i ne javlja se majci, jer smatra da joj je ona prečutala istinu o našem pravom ocu.

Kako? upita Džoš. Pa oca ste nedavno tu sahranili.

Liza je uspela da iz bolnice u koju je odvezen nakon saobraćajne nesreće u kojoj je poginuo dobije uzorke njegove krvi i da ih da na analizu. Ta analiza je pokazala da on zaista nije njen otac. Javila je to i meni i majci, i od majke zatražila

da joj kaže ko joj je pravi otac. Pominjala je i mene, jer misH da je i sa mnogom isti slučaj. Majka je poludela i obratila se bolnici, optužujući je da je, budući da nije bilo njene saglasnosti, nezakonito dala uzorke očeve krvi trećem licu. Zatražila je da i ona dobije uzorke očevog tkiva radi analize, jer se zna da sve bolnice uzimaju i čuvaju uzorke krvi i tkiva, pa čak i organe. Sada mi javlja da su joj iz bolnice Long Bič Memorijal rekli da ne mogu da joj daju uzorke, jer ih navodno ne čuvaju, i da će morati da ekshumira oca da bi došla do tkiva za analizu. To će da potraje, aH će mnogo i da košta.

I Tom Veler začuta. Džoš sleže ramenima. Ti kao da si protiv toga.

Veler reče: Čoveka sam voleo kao oca celog života. Neke stvari ne treba dirati. Liza s njim nikad nije umela da nađe zajednički jezik, što ne mora ništa da znači. Ja ipak mislim da su joj iz bolnice dah pogrešne uzorke. A i anaHzu koju je obavila radila je u laboratoriji Biorad testing. Te laboratorije koje se reklamiraju na Internetu nisu pouzdane.

Jednom rečju: ti ne želiš da veruješ u sve to, je li tako?

Tako nekako.

Dobro. Ali, ipak reci majci da te ovde više ne zove. O svemu se dogovorite kod kuće.

U laboratoriji Radijal genomiksa u La ŽoH, ČarH Hagins iskrenu ravnu ploču svog ekrana da Henriju Kendalu pokaže naslov: DOKAZANO JE DA SU MAJMUNI KOJI GOVORE PODVALA.

Šta sam ti rekao? reče ČarH. Nije prošlo ni nedelju dana, a doznah smo da je priča čista izmišljotina.

U redu, u redu. Pogrešio sam reče Henri. Priznajem da sam bezrazložno bio zabrinut.

Bezrazložno si bio veoma zabrinut...

Bilo, pa prošlo. Možemo H sada da razgovaramo o nečemu važnijem?

A to je?

Pustolovni gen. Naša molba za budžetska sredstva je odbijena reče Henri. I ovoga puta nas je zeznuo tvoj lični favorit, dopaminski papa, doktor Robert A. Belarmino, iz NIZa,

Tokom poslednjih desetak godina, proučavanja mozga u najvećoj meri su se usredsređivala na neurohemikaHju zvanu dopamin. Nivoi dopamina izgleda da su bili značajni u održavanju zdravlja, ali izgleda i od uticaja kod nekih bolesti kao što su Parkinsonova bolest i šizofrenija. Na osnovu radova obavljenih u laboratoriji ČarHja Haginsa, sticao se utisak da su receptori dopamina u mozgu biH pod kontrolom gena D4DR, između ostalih. ČarHjeva laboratorija prednjačila je u ovom ispitivanju, sve dok suparnički naučnik Robert Belarmino iz Nacionalnog instituta za zdravlje, NIZa, nije počeo da gen D4DR naziva pustolovnim genom, genom koji navodno upravlja nagonom da se preduzimaju rizici, traže novi seksualni partneri iH da se stalno traže nova uzbuđenja.

Kako je to Belarmino objasnio, činjenica da su dopaminski nivoi viši kod muškaraca nego kod žena objašnjava veću vetropirastost muškaraca i njihovu sklonost svemu, od planinarenja do neverstva.

Belarmino je bio evangeHstički hrišćanin i vodeći istraživač u NIZu. Vičan politici, bio je sušti model savremenog naučnika i vešto je mešao skroman naučnički dar sa bogatom medijskom pažnjom koju je privlačio. Njegova laboratorija je među prvima unajmila sopstvenu firmu za publicitet i, kao rezukat toga, njegove ideje su sve bez izuzetka uvek sticale mnogo prostora u štampi. Što je, zauzvrat, privlačilo najbistrije mlade doktore koji su za njega obavljali silan rad, uvećavajući time njegov prestiž.

U slučaju D4DR, Belarmino je bio u stanju da iskroji svoje komentare u skladu sa uverenjima onih koji su ga slušali, ili tako što je sa oduševljenjem govorio o novom genu naprednim grupama, ili osporavajući gen pred konzervativcima. Bio je raznolik, okrenut budućnosti, i neobuzdan u svojim predviđanjima. Otišao je toliko daleko da je nagovestio da jednoga dana može biti pronađena vakcina protiv neverstva.

Apsurd takvih komentara toliko je najedio ČarHja i Henrija, da su pre nekih šest meseci podneH molbu za sredstva kako bi ispitah stvarno prisustvo pustolovnog gena u populaciji.

Njihova ponuda bila je sušta jednostavnost. Poslače istraživačke timove u zabavne parkove i uzimati uzorke krvi od ljudi koji se više puta u toku dana voze ludim toboganom. Teoretski govoreći, ovi toboganski ponavljad trebalo bi da su osobe kod kojih bi gen najpre mogao da se nađe.

Jedini problem sa podnošenjem molbe za sredstva NSFu bio je taj što je trebalo da njihovu ponudu čitaju anonimni ocenjivači. A jedan od tih anonimaca najverovatnije bi bio i Belarmino. A Belarmino je imao ugled stručnjaka koga nije glas da ima sklonost prema onome što se učtivo zvalo usvajanjem.

U svakom slučaju reče Henri, NSF nas je odbio. Ocenjivači nisu smatraH da je naš predlog vredan. Jedan od njih je rekao da je previše vickast.

Aha učini ČarH. A kakve to veze ima sa Razbojnikom Robom?

Sećaš H se gde smo predložH da izvedemo našu studiju?

Razume se reče ČarH. U dva najveća zabavna parka na svetu i u dve različite zemlje. U Sandaskiju u SAD i u Blekpulu u Engleskoj.

E pa, pogodi onda ko nije u gradu reče Henri.

Zatim prstom pogodi pravo u dugme za imejl.

Od: Rob Belarmino, NIZ

Predmet: Automatski odgovor zbog odsustva iz

kanc: Putovanje

Sledeće dve nedelje neću biti u kancelariji. Ako vam je potrebna hitna usluga, molim da pozovete moju kancelariju, na

broj...

Pozvao sam njegovu kancelariju, i zamisli... Belarmino ide u Sandaski u Ohaju... a onda u Blekpul u Engleskoj. Kopilan reče Čarli. Ako si već naumio da nekome ukradeš predlog za istraživanje, valjalo bi da imaš dovoljno uljudnosti da ga bar malo promeniš.

Belarmino očevidno ne mari znamo li mi ili ne da nam je ukrao ideju reče Henri. Zar ti to ne smeta? Šta kažeš da ga malo potkačimo? Optužimo ga za skrnavljenje etike?

Ništa mi ne bi bilo draže od toga reče Carli, aH ne. Ako zvanično pokrenemo tužbu za zloipotrebu položaja, to onda znači mnogo vremena i mnogo papirologije. Naša sredstva mogu da se istope. A od tužbe na kraju može da ne ispadne ništa. Rob je glavni igrač u NIZu. Ima ogromne istraživačke pogone i miHone deH kao donacije. Molitvene doručke deli sa kongresmenima. On je naučnik koji veruje u Boga. Vole ga na Kapitol Hilu. Nikada ga neće optužiti za zloupotrebu. Čak i kad bismo ga uhvatili da guzi laboratorijskog tehničara, ne bi bio optužen.

Znači, pustićemo ga tek tako da to uradi?

Ovo nije savršen svet reče Čarli. Imamo mnogo posla. Šetaj.

GL009

Beri Sajndler se dosadivao. Žena ispred njega nastavljala je da toroče. Njen izgled govorio je sve o njoj... bogata kučka, riba sa Istoka koja nosi pantalone, Ketrin Hepbern koja ume da se ponaša, ima sfoj fond i nazalni njuportski naglasak. Ali, uprkos svem njenom aristokratskom držanju, nije znala da uradi ništa bolje do da povali teniskog profesionalca, baš kao i svaka praznoglava sisanema u ovom gradu, El Eju.

Ali je zato savršeno pristajala uz tupavog advokata koga je dovela... ovog otkačenog Boba Vilsona, diplomca sa Harvarda, koji nosi prugasto odelo, košulju na kopčanje i šimike na šniranje sa perforacijom na vrhu... nije čudo što ga svi u branši zovu Beli Vilson. Vilson se nikad nije umarao da svima i svakome priča da je advokat koji je zanat ispekao na Harvardu... kao da nekoga zaboje za to. Berija Sajndlera sigurno ne. Zato što je on znao da je Vilson džentlmen. Što je u prevodu značilo da nema jaja. I da mu ne bi palo na pamet da nekome skoči za grkljan.

A Sajndler je uvek skakao pravo za grkljan.

Žena, Karen Dil, govorila je i dalje, Isuse, kako ove bogate kučke mogu da pričaju. Sajndler je nije prekidao, jer nije želeo da Beli unese u zapisnik da je Sajndler gnjavio ženu. Vilson je to rekao već četiri puta. Pa, fino. Neka kučka priča. Neka je, neka ispriča do poslednjeg tužnog detalja zašto je njen muž bio loš kao otac i totalni seronja kao čovek. Jer je istina da je *ona* bila ta koja je imala Ijubavnu aferu.

Nije to bilo ni toliko važno, jer ionako nikad ne bi bilo izneto na sudu. Kalifornija ne poznaje razvod zbog krivice, što je značilo da ne postoje posebne osnove za razvod, samo nepre

mostive razlike. Ali je ženino neverstvo zato postupku uve davalo ton. Ovo stoga što bi u veštim rukama... Berijevim ruka ma... ta činjenica lako mogla da bude izvrnuta u insinuaciju d; ova žena ima neke druge stvari koje su joj preče od mile deči ce. Ona je bila nemaran roditelj, nepouzdan staratelj, sebičan; žena koja juri samo za ličnim zadovoljstvima, dok decu celog dana prepušta brizi kucne pomoćnice koja govori isključivo španski.

Ali, ova Karen dobro izgleda u dvadeset osmoj, pomisli on I to će, takođe, biti protiv nje. Uistinu, Beri Sajndler je mogao da vidi da mu se okosnica nastupa protiv nje uobičajava sasvim fino. A Beli Vilson je izgledao pomalo zabrinut. On je verovatno znao kako će Sajndler ovo sprovesti.

Ili je Belog možda morila činjenica što je Sajndler lično prisustvovao davanju izjava. Beri Sajndler nije imao običaj da prisustvuje davanju izjava u brakorazvodnim parnicama. To je prepuštao zamlatama iz njegove kancelarije, dok je sam u centru sticao dragocene sate u sudnicama.

Konačno, žena zasta da dode do daha. Sajndler smesta progovori. Gospođo Dil, želeo bih da prekinem ovaj smer ispitivanja i predem na drugu temu. Mi zvanično tražimo da se vi podvrgnete genetskim ispitivanjima u punom obimu i u uglednoj ustanovi, najverovatnije UKLA, i...

Žena se ispravi na stolici kao ubodena. Lice joj brzo poervene. Ne!

Hajde da ne pre nagljujemo reče BeH i uhvati kljenta za ruku.

Ona ga Ijutito odgurnu.

Ne! Apsolutno ne! Odbijam!

Baš divno. Baš neočekivano i *divno.*

S obzirom na to da smo predvideli vaše moguće odbijanje

nastavi Sajndler, mi smo napisali zahtev sudu da naredi obavljanje ovih analiza...

I on dodade dokument Vilsonu.

... i sasvim smo sigurni da će se sudija složiti i to nam odobriti.

Nikad nisam čuo za tako nešto reče Beli Vilson i stade da lista dobijene papire. Analize gena u postupku o starateljstvu...

U to doba je gospođa Dil već postala u priličnoj meri histerična. Ne! Ne! Neču! To je *njegova* ideja, zar ne? Taj drkadžija! Kako ga nijé sramota? Njuškalo jedno, kučkin sin!

Beli je gledao svog kljenta sa zbunjenim izrazom na licu.

Gospođo Dil reče joj, mislim da bi bilo najbolje da o ovome porazgovaramo nasamo...

Ne! Nema razgovora! Nema anaHza! I gotovo! Ne!

U tom slučaju reče Sajndler uz lako sleganje ramenima,

mi nemamo drugog izbora nego da odemo do sudije...

Jebi se! Jebite se svi! *Nemajebenih testoval*

I ona usta, zgrabi tašnu i odmaršira iz prostorije, zalupivši vrata za sobom.

Nasta trenutak tišine. Sajndler onda reče: Neka se unese u zapisnik da je u tri i četrdeset pet svedok napustio sobu i na taj način okončao davanje iskaza.

I on stade da trpa papire u tašnu.

Beli Vilson reče: Nikad za ovo nisam čuo, Beri. Kakve veze analiza gena može da ima sa starateljstvom nad decom?

E, testovi baš to treba da utvrde reče Sajndler. Ovo je sasvim nov postupak, ali mislim da ćeš se uveriti da budućnost pripada njemu.

Škljocnu zatvaračem tašne, steže Vilsonovu mlitavu ruku, pa i sam izade iz kancelarije.

GLOIO

Džo Vinkler zatvori vrata kancelarije za sobom i pode prema kafeteriji kad zazvoni njegov mobilni telefon. Bila je to njegova majka. Bila je ljubazna, što je uvek bio signal za opasnost. Džoše, mili, želim da mi kažeš šta si to uradio svome bratu.

Kako to misliš šta sam mu uradio? Nisam ga video dve nedelje, otkako sam ga dovezao iz zatvora.

Adamu je danas bilo sudenje reče njegova majka. I Čarls je bio tamo, da ga zastupa.

Ahaa... učini Džo, očekujući samo lošu vest. I?

Adam je stigao u sud na vreme, u čistoj košulji i sa kravatom, u čistom odelu, podšišane kose, pa čak i ugllačanih cipela. Priznao je krivicu, zamolio da bude stavljen u neki rehabilitacioni program, rekao da nije uzimao drogu dve nedelje, rekao da je dobio posao...

MolinP.

Da, dobio je posao, izgleda kao vozač automobila u njegovom bivšem preduzeću. Radi tamo neprekidno bez izostanaka već dve nedelje. Čarls kaže da se ugojio...

Ne mogu da verujem reče Džo.

Verujem ti reče njegova majka. Nije ni Čarls mogao, ali se kune da je to istina. Adam je nov čovek. Stekao je odnekud novopronađenu zrelost. Čini se da je najednom odrastao. To je pravo čudo, zar ne? Džoša? Jesi li tamo?

Ovde sam reče on posle kraće pauze.

Nije h to čudo?

Da, majko, pravo čudo.

Zvala sam Adama. On sad ima i mobilni telefon i smest mi se javio. I rekao mi je da si ti udnio nešto da mu pomognes šta si to udnio?

Ništa, mama. Samo smo razgovarali.

Rekao mi je da si mu dao neku genetsku stvar. Neki inha lator.

0, Isuse, pomisli on. Postoje propisi koji zabranjuju ovakv stvari. *Strogi propisi* Eksperimenti nad ljudima bez podneto zvaničnog zahteva da se to izvede, sastanaka odbora za izdavanje saglasnosti, usklađenja sa saveznim zakonima. Kad bi se ZŽ ovo saznalo, Džo bi istoga časa bio otpušten. Ne, mama, mislim da je on prosto zaboravio kako je bilo. Bio je priHčno naduvan toga dana.

Rekao mi je da je tu bila neka sprej boca.

Ne, mama.

Udahnuo je neki sprej za miševe.

Ne, mama.

On kaže da jeste. Ne, mama.

Pa nemoj toliko da se braniš reče majka. Mislila sam da će ti biti drago. Hoću da kažem, ti uvek tragaš za novim lekovima, Džoša. Za nečim što će mod dobro da se proda. A šta ako ovaj sprej može da odvikne ljude od droge? Šta ako može da im omogud da više ne budu zavisnid?

Džoša je vrteo glavom sve vreme dok je ona govorila. Mama, kad ti kažem da se od svega toga ništa nije desilo.

U redu, fino, nećeš da mi kažeš istinu, shvatam. Je h to bio deo nekog eksperimenta? Mislim na taj tvoj sprej.

Mama...

Zbog toga, Džoše, što sam ja sve to ispričala Lujzi Graham, jer je njen Erik napustio studije. On je na kreku iH smeku ili...

Mama...

I ona želi da isproba taj sprej na njemu.

0, Isuse. Mama, ne smeš o tome nikome da pričaš.

I Helen Štern, njena ćerka je na pilulama za spavaaje; slupala joj je automobil; pričaju o tome da njenu bebu daju nekome na staranje. A Helen želi...

Mama, molim te! *0* tome više nikome ne smeš da pričaš.

Jesi li ti lud? *Moram* da pričam o tome reče ona. Vratio si mi sina u život. To je čudo. Zar ti to ne shvataš, Džoša? Izveo si čudo. Ceo svet ima da priča o onome što si učinio... svidelo se to tebi ili ne.

Počinjao je da se znoji, osećao vrtoglavicu, ali mu se iznenada vid razbistri te se pribra i smiri. *Ceo svet ima da priča o tome.*

Razume se, bila je to istina. Ako možeš svet da odvikneš od droge? Bio bi to najdragoceniji farmaceutski proizvod u poslednjoj deceniji. Svako bi ga poželeo. A šta ako lek može da postigne i nešto više? Može li da izleči opsesivnokompulzivne poremećaje? Može li da izleči poremećaj odsustva pažnje? Gen sazrevanja je imao uticaj i na ponašanje. To je već bilo poznato.

A njegova sledeća misao bila je: dokle se stiglo sa prijavom patentana ACMPD3N7?

Odluči da propusti ručak i da se vrati u kancelariju. Čim je stigao, podiže slušalicu fiksnog telefona i pozva majku. Prvo joj zatraži da mu obeća da više nikome ništa neće pričati dok joj on to ne odobri, a onda joj zatraži da mu nade adresu sina Lujze Graham. Sačeka da se ona raspita, a onda brzo zapisa:

Erik Graham, Istočna trideset osma ulica, stara zgrada sa plavim prozorskim kopcima. Odmah zatim potraži Rejčel Alen i, ispričavši joj da je u silnoj gužvi jer treba da poseti brata koji je u zatvoru zbog oružja ne pljačke, uspe da od nje dobije još jedan kanister sa kompresovanim vazduhom i ampulu sa virusom, iako stari još nije bio vratio.

Znam, Rejč reče joj, ali zaista imam taj porodični problem i u velikoj sam stisci. Čim završim s tim obavezama, dolazim pravo kod tebe da se razdužim. I hvala ti, pravi si drugar.

f

Padala je slaba kiša. Ulice su bile klizave od prosutog ulja i presijavale se u svim duginim bojama. Vozio se niz Istočnu trideset osmu ulicu. Ovde su kuće bile sazidane dvadesetih i tridesetih godina dvadesetog veka i još su odolevale, iako su sve bile zapuštene. Ugleda jedna plava vrata, ali nigde ne beše plavih kapaka na prozorima. Završi u kraju gde su sa obe strane ulice bila skladišta, pa okrete automobil i vrati se natrag. Vozio je što je laganije mogao i konačno ugledao kuću. Ona i nije bila baš tačno u Trideset osmoj ulici, već na uglu Trideset osme i Alamede, i bila je povučena od ulice i gotovo zaklonjena korovom i gustim šibljem. Pohabani VW kombi beše parkiran pored trotoara. U dvorištu pred kućom mogao je da vidi jedan stari dušek i probušenu automobilsku gumu.

Džo se parkira sa druge strane ulice i stade da čeka.

GLO11

Doktor Marti Roberts, iz bolnice Long Bič Memorijal, bio je moker od znoja u vreme kad je stigao natrag u bolnicu. Udovica nije mnogo marila, ali je pokojnikov sin, Tom Veler, bio od velike pomoći. Nije tražio da vidi oca, a i majku je odveo u stranu. Ceo posao nije dugo trajao i nije bio naporan. No, znoj ga je oblivao, jer je znao da zbog onoga što je uradio na groblju može da izgubi dozvolu za rad. Jedan od onih grobara mogao je prosto da podigne telefonsku slušalicu i pozove okrug. Oni iz okruga bi mogli da se začude zašto je Marti prekršio protokol i pokojnika radi uzimanja uzoraka nije prebacio u bolnicu. Kršenje ovog protokola povlačilo je strogu kaznu nakon krivičnog postupka. Kad uzimaš uzorke na terenu, rizikuješ da dode do zagađenja. I deca su to znala. I zato bi ljudi iz okruga mogli da počnu da se pitaju zašto se Marti upustio u tako veliki rizik. A odmah zatim bi mogH da počnu da se pitaju...

Sranje. Sranje, sranje, *sranjel*

Parkira se kod ulaza za hitne slučajeve, odmah pored ambulantnih vozila, pa hodnikom u prizemlju pohita pravo prema odeljenju za patologiju. Bilo je vreme ručka; tamo nije bilo gotovo nikoga. Niz stolova od nerđajućeg čelika koji su bili prazni.

Raza se bavio čišćenjem.

Glupane jedan reče mu Marti, *pokušavaš li ti to da nas obojicu strpaš u zatvor?*

Raza se polako okrete.

U čemu je problem? upita tiho.

Problem je u tome reče Marti, što sam ja tebi rekao da kosti uzimaš samo od pokojnika koji se *kremiraju*. A ne od onih koje sahranjuju. Samo od onih *za kremaciju*. Je H to tako teško da se shvati?

Nije. I zato sam ja sve tako i radio reče Raza.

Ne, ti nisi sve tako radio. Jer sam se ja upravo vratio sa ekshumacije i znaš li šta sam video kad sam iskopao tipa? Jebeno tanušne noge, Raza. Veoma mršave ruke. I to kod *sahranjenog*.

Ne reče Raza, ja to ne radim.

Pa, *neko* mu jeste izvadio kosti.

Raza pođe prema kancelariji. Kako je ime tom tipu? Veler.

Šta, opet taj tip? Je li to onaj tip čije smo uzorke izgubili?

Tačno. I zbog toga ga je porodica ekshumirala. Zato što je bio *sahranjen*.

Raza se naže nad sto i ubaci pokojnikovo ime u kompjuter. Zatim se zagleda u ekran. 0, da. U pravu si. Bila je to sahrana. Ali, to nisam ja uradio.

Marti reče: Nisi ti uradio? Pa ko, do đavola, jeste?

Raza sleže ramenima. Moj brat je dolazio ovamo. Ja sam te noći imao jedan sastanak.

Tvoj brat? Kakav sad brat? Niko ovde ne sme...

Ne uzbuđuj se, Marti reče Raza. Moj brat dolazi ovamo s vremena na vreme. On zna šta treba da radi. Zaposlen je za stalno u mrtvačnici Hildejl.

Marti obrisa znoj sa čela. Isuse. Koliko dugo to traje?

Godinu dana, možda.

Godinu dana!

Samo noću, Marti. Samo kasno noću. On nosi moj laboratorijski mantil, izgleda kao ja... Mi smo veoma slični.

Čekaj malo reče Marti. Ko je onoj devojci dao uzorak krvi, odakle je i krenulo sve ovo? Onoj Lizi Veler?

U redu reče Raza. Ume on da načini i poneku grešku.

Znači da ponekad radi i po podne, je li tako?

Samo nedeljom, Marti. Samo ako ja imam sastanak, i to je sve.

Marti se uhvati za ivicu stola da bi se pridržao. Zatim se naže napred i duboko udahnu vazduh. Neki jebeni momak koji čak i ne radi u bolnici neovlašćeno je dao uzorak devojci samo zato što je ona to tražila, i zbog toga je bolnica morala da laže da ne čuva uzorke ili da ih je izgubila. Reci mi je li sve ovako bilo?

Nije to neki jebeni momak. To mi je brat.

Isuse.

Rekao mi je da je bila slatka.

E, to sad sve objašnjava.

Ma hajde, Marti reče Raza ulagivački. Žao mi je zbog tog tipa, Veler, zaista mi je žao, aH svakome je mogla da se desi omaška. Sama grobljanska uprava mogla je da ga iskopa i uzme mu duge kosti. Grobari koji rade za svoj groš mogli su da ga iskopaju i da mu uzmu kosti. I sam znaš da se to svuda događa. Tu nedavno, pohvataH su one momke u Feniksu. I one u Minesoti. A sad i u Bruklinu.

I svi su oni sada u zatvoru, Raza.

U redu reče Raza. Istina je. Istina je da sam ja rekao bratu da to uradi.

Ti si mu...

Daa. Baš te nod kad je Velerovo telo stiglo, imaH smo hitan zahtev za kostima. I šta smo drugo mogH? Jer ti znaš da ti kostoljupci do kostiju mogu da dođu i na drugoj strani. Njima sad znači *sad i nikad više*. Isporuči ili bez hleba čuči. Marti uzdahnu. Daa, kad su zvali kostoljupci nisi imao kud.

Je li to onda u redu?

Marti sede na stolicu i sam počeo da kuca po tastaturi.

Pored toga reče, ako ste još pre osam dana izvadili i predali te kosti, kako to onda meni nije transferisano neko plaćanje?

Ne brini. Stiže ti.

Je li ček poslat?

Hej, zaboravio sam. Dobićeš već svoj deo.

Pobrini se da tako i bude reče Marti i ustade, ali pre no što se udajji reče:

I drži tvog jebenog brata dalje od bolnice, od sada pa nadalje. Jesi li me razumeo?

Svakako, Marti, svakako.

Marti Roberts izade napolje da svoj automobil ukloni sa mesta predviđenog za vozila liitne pomoći. Preveze se do prostora obeleženog tablom na kojoj je pisalo samo za doktore, parkira se, a onda dugo osta da sedi u kolima.

Razmišljao je o Razi.

Dobićeš svoj deo.

Izgleda da je Raza počeo da veruje da je ovo njegov program, i da on, Marti Roberts, radi za njega. Raza je odludvao ko bi trebalo da dode da pomogne. Raza se nije ponašao kao službenik; počinjao je da se ponaša kao da je on čovek koji vodi posao, a to je bilo opasno po više osnova.

Marti je morao nešto da uiadi u vezi s tim.

I to je morao da uradi veoma brzo.

Ili će gubitak njegove lekarske dozvole biti najmanji od problema koji će ga snači.

PLAVUŠEIZUMIRU

Ugrožena vrsta će da izumre za dvesta godina

Ako je verovati BiBiSiju, jedna studija koju su uradili nemačld naučnici nagoveštava da su osobe sa plavom kosom ugrožena vrsta i da će izumreti do 2205. godine. Istraživači su predvideli da će poslednja prava plavuša biti rođena u Finskoj, zemlji koja može da se pohvali sa najvećim postotkom plavušana. Ali, naučnici tvrde da danas premalo Ijudi nosi plave gene da bi opstanak vrste mogao biti osiguran. Istraživači daju da se nasluti da su takozvane plavuše iz boce možda krive za povlačenje njihovih prirodnih rivalki.

Ipak, ima i naučnika koji se ne slažu sa ovim sumomim predviđanjima. Ali, studija koju je uradila Svetska zdravstvena organizacija ukazuje da su svi izgledi da će prirodne plavuše u narednih dvesta godina nestati.

Nedavno je verovatnoću skorog izumiranja razmatrao i londonski Tajms, u svetlu novih podataka o evoluciji MCIR gena za plavuše.

GL012

Rik Dil iz Biogena presvlačio se u garderobi kluba Bel er kantri. Stigao je ovamo da odigra partiju tenisa sa mogućim investitorima. Trebalo je da to bude meč parova, u kome bi tip iz Meril Linča i njegov Ijubavnik bili jedan par, dok je Rik trebalo da igra u paru sa tipom iz Sitibanke. Kad je meč počeo, Rik je pokušao da igra smireno, ali mu krađa njegovog poršea nije izlazila iz glave. Iza krađe je stajala Karen, iako je Beri Sajndler u to sumnjao. Supruge prilikom razvoda ne krađu, one razbijaju automobile, rekao je. Ali, šta on zna? Karen ne voli da bilo šta što je kupljeno njenim novcem propadne. Propust je načinio i Bred Gordon, šef njegovog obezbedenja u Biogenu. Porše je ukraden na

parkiralištu ispred Biogena, a ustanovljeno je da nema snimka događaja, jer kamere koje pokrivaju parkiralište već dva meseca ne rade. Pitanje je bilo šta još u Biogenu ne radi kako valja. A Gordona nije mogao da otpusti, jer je bio sinovac Rikovog glavnog investitora, Džeka Votsona, koji se uvek starao o Bredu i pazio da ne ostane bez posla. A Bred je uvek bio u nevolji. Govorkalo se čak da je kresao ženu potpredsednika Gen sistema, gore u Palo Altu... zbog čega je smesta otpušten... ali ne bez velike galame koju je digao njegov stric, jer je smatrao da nema razloga da momak bude otpušten. Sve je to samo potpredsednikova lična greška, bio je njegov tadašnji čuveni komentar.

Sem toga, ni Liza, njegova mlada, dvadesetogodišnja ljubavnica, koju je prvo zaposlio na recepciji gde su se mnogi palili na nju i počeo da spava s njom tek kad je saznao za ženin neverstvo, izgleda da u krevetu nije mogla ili nije htela da uživa u vođenju ljubavi, već je stvari obavljala mehanički, priučeno i, što je najgore, shvatajući valjda njegovo nezadovoljstvo, uz izveštačeno stenjanje i prenemaganje. Bila je to šteta, jer je imala telo modela i zanosne grudi. Rik je malo istraživao i otkrio sindrom zvani anhedonija, nemogućnost da se oseti zadovoljstvo. Anhedoničar u svakoj prihci ostaje mrtav hladan, što je nesumnjivo bio opis Lize u krevetu. Zanimljivo je bilo da je u anhedoniji uočena genetska komponenta. Znači da je mogao da postoji gen za to stanje. Rik je nameravao da jednog od ovih dana obavi detaljno ispitivanje Lize. U međuvremenu je utehu nalazio kod Grete, koja je bila doktor, niska, zdepasta, nosila naočare i radila u jednoj od njegovih laboratorija, ali se jebala kao luda i vrištala i uvijala tako da su posle događaja oboje bih znojavi i do kraja iscrpljeni. A on se osećao kao veliki dasa.

Već na pola meča, na osnovu svega što je dotad rečeno, mogao je da nasluti da od njihove investicije neće biti ništa. Karen mu je, razume se, uskratila sav novac, i on se osećao na vetrometini i opasno ugrožen od samo jednog investitora koga je imao. Džeka Vestona. Očajnički mu je bio potreban svež novac iz drugih izvora. A tipovi su zanovetali:

Koliko je ono ljudu umrlo od citokinske oluje do koje dovode transferi gena? Jako mnogo, je li tako?

Bio je to ljubavnik tipa iz Meril Linča.

I nije tako mnogo rekao je Dil uz uzdah. Citokinske oluje samo su puka nagadanja. Smatra se da u određenim, retkim situacijama imunološki sistem podivlja i napada organizam, izazivajući time propast više organskih sistema i...

Ja sam radio sa Hmfokinima rekao je tip iz Meril Linča, i nisam zaradio ni prebijenu paru.

Da, aH koHko je ljudu pomrlo od toga? Pedeset, stotinu?

Ne znam tačan broj umorno je odgovorio Dil i morao je da igra još čitav sat posle toga, sve dok jedan od njih nije rekao da bi ulaganje u citokine bila prava budalaština.

Fino.

Posle toga, dok je iscrpljen i poražen sedeo mHtavo na stoHci u garderobi kluba, naiđe Džek Votson, opaljen suncem, raskošnog izgleda u beloj teniskoj opremi, sede na klupu pored njega i upita: 1? Je li igra donela neku korist?

On je bio poslednja osoba koju je Dil želeo da vidi. Nije bilo loše.

Hoće li bilo koji od tih tipova da nam se pridruži?

Možda. Sačekaćemo i videćemo.

Ti tipovi iz Meril Linča nemaju muda. Njihova ideja o upuštanju u rizik je pišanje u lavabo. Ne bih gubio vreme sa njima. Šta ti misliš o zbivanju u Radijal genomiksu?

Kakvom zbivanju u Radijal genomiksu?

Rekao bih da se još nije pročulo. MisHo sam da ćeš ti nešto znati o tome.

I on se naže napred da raspertla patike. Mislio sam da će te to zabrinuti. Nije li se i tebi nedavno desila krađa?

Da, ukraden mi je automobil sa parkirališta preduzeća reče Dil. Ali ja se razvodim i sada je ionako sve veoma otužno. Pretpostavljaš H to da ti je žena oterala kola?

Pa, da...

Znaš H to sigurno?

Ne reče Dil, samo sam pretpostavio...

Zato što je baš tako počelo i kod Radijal genomiksa reče Votson. Manje krađe ličnih predmeta. Automobil laboratorijskog tehničara sa parkiraHšta, novčanik iz menze preduzeća. Lična karta jednog od zaposlenih, dok se tuširao u kupatilu

preduzeća. Niko tome nije pridavao veću pažnju... mada, kad se sad prouči cela stvar, mora da je to bio neko ko je proveravao bezbednosne mere u preduzeću. A to su tamo kasno shvatili... tek posle teške krađe čitave banke podataka.

Krađa banke podataka? ponovi Dil i namršti se.

To je potencijalno bila veoma ozbiljna stvar. Poznavao je Čarlija Haginsa dole u Genomiksu. Pozvaće ga da čuje celu priču.

Razume se nastavi Votson, Hagins poriče da se bilo šta desilo, jer zna da će to uticati na njegovo poslovanje. Ali priča se da im je prošlog meseca iz laboratorija odneto četiri linije ćelija i pedeset terabajta umreženih podataka skinuto sa računara, uključujući i rezervnu banku podataka za te umrežene podatke iz skladišta. Veoma profesionalno obavljen posao. Načisto ih je unazadio.

To nije šala. Žao mi je što to čujem.

Ja sam ČarHja, razume se, povezao sa BDG, Grupom za biološke podatke. To je preduzeće koje se bavi bezbednošću. Sigurno si čuo za njih.

BDG? ponovi Dil koji nije mogao da se seti imena, ali je bilo jasno da se od njega očekuje da to zna. Razume se da sam čuo za BDG.

Oni, da. ObezbeđivaH su Genenteh, Vajet, Biosin i tuce drugih mesta. Iako momci iz tih preduzeća, razume se, neće da pričaju o tome šta im se desilo, BDG je bez sumnje najbolji kad ti se pojave problemi. Dodu, anaHziraju tvoje obezbeđenje, prepoznaju mesta gde si ranjiv i pozatvaraju sve pukotine. Tiho, brzo, poverljivo.

Dil je misHo kako je jedini bezbednosni problem koji on ima sinovac Džeka Votsona. Ali, reče samo: Možda bi trebalo da razgovaram sa njima.

I eto kako se Rik Dil našao u restoranu, za stolom preko puta elegantne plavuše u tamnom poslovnom kostimu. Predstavila mu se kao Žaklina Morer. Imala je kratku kosu i odsečne pokrete. Stisak ruke joj beše čvrst, a odmah nakon rukovanja dobio je i njenu vizitkartu. Nije joj moglo biti više od trideset godina. Telo joj je bilo čvrsto kao kod gimnastičarke. Gledala ga je pravo u oči dok je govorila i bila veoma direktna.

Rik spusti pogled na kartu, na kojoj je BDG bilo odštampano plavim slovima, a ispod su bili njeno ime i broj telefona. Ništa višL. On upita: A gde se nalaze kancelarije BDGa?

U mnogim gradovima širom sveta. Avi?

Ja sam na službi u San Francisku u ovom trenutku. Pre toga sam radila u Cirihi.

Pokušavao je da prepozna njen naglasak. Ispočetka je mislio da je francuski, ali je najverovatnije bio nemački. Jeste li vi iz Ciriha?

Ne. Rođena sam u Tokiju. Moj otac je iz diplomatskih redova. Putovala sam mnogo u mladosti. Školovala sam se u Parizu i u Kembridžu. Prvi posao sam dobila u Kredi honeze u Hongkongu, zbog toga što govorim mandarinski i kantoneski. Onda sam prešla u Lombard Odije, u Ženevi. To je privatna banka.

Kelner im pride. Ona naruči mineralnu vodu, ali neku za koju do tada nije čuo.

Šta ste to naručili? upita on.

To je norveška mineralna voda. Vrlo dobra. On naruči isto.

I kako ste stigli u BDG? upita je.

Počela sam da radim pre dve godine u Cirihi.

Rik reče: Pod kakvim okolnostima?

Žao mi je. To vam ne mogu reći. Jedno preduzeće je imalo problem. BDG je doveden da ga reši. Ja sam zamoljena da pomognem... neka tehnička pitanja. Posle toga sam prešla da radim kod njih.

Zar je ciriško preduzeće imalo problem? Ona mu se osmehnu. Žao mi je.

Za koje ste sve kompanije radili otkako ste se priključili BDGu?

Žao mi je, to ne mogu da vam kažem.

Rik se namršti. Stade da misli da će ovo biti veoma čudan sastanak, ako ona ne bude u stanju da mu bilo šta kaže.

Vi, razume se, znate reče ona, da su krade podataka globalni problem. One sakate kompanije širom sveta. Šteta se procenjuje na oko hiljadu miHjardi evra godišnje. A nijedna kompanija ne žeh da njeni problemi budu poznati javnosti. I zato mi poštuemo privatnost naših klijenata.

Rik reče: Šta je ono što *smete* da mi kažete?

Pomishte na bilo koju veliku bankarsku, naučnu iH farmaceutsku firmu. Mi smo najverovatnije obavili neki posao za njih.

Veoma diskretno.

Isto onako kako ćemo diskretni biti i u vašem slučaju. Poslaćemo samo tri osobe u vašu kompaniju, od kojih ću jedna biti ja. Predstavićemo se kao ovlašćene knjigovođe ugledne firme, koja se nosi mišlju da investira. Provešćemo nedelju dana proučavajući vaš status i onda ćemo vam podneti izveštaj.

Veoma otvoreno, veoma direktno. Pokuša da se usredsredi na ono što je govorila, ah nađe da ga u tome ometa njena lepota. Ona nije nadnila ni najmanji seksualni gest... ni pogledom, ni pokretom tela, ni dodirom... a ipak je bila neizmerno seksi.

Crna Hmuzina se primače trotoaru. Vozač izade da joj otvori vrata.

Uspit reče mu ona, vaš porše je lociran u Hjustonu. Mi smo sasvim sigurni da ga nije uzela vaša žena.

I onda ude u automobil, ali joj suknja zape za nešto i diže joj se uz noge. Ona ne spusti suknju. Mahnu Riku u času kada je vozač za njom zatvarao vrata.

I dok je Hmuzina odmicala, Rik shvati da je ostao bez daha.

GL013

Bio je to samo jedan od načina da se opusti, znao je Bred Gordon, ali probaj da to objasniš još nekome. Zato bi uvek nosio sa sobom svoj PDA i mobilni telefon, kad god bi sedeo na školskim časovima fiskulture. Pravio se da šalje poruke i razgovara mobilnim telefonom, kao svaki prezaposlen roditelj. Možda stric. I nije dolazio stalno, možda jednom ili dvaput nedeIjeno tokom fudbalske sezone. Kad ne bi imao šta drugo da radi.

Na popodnevnom suncu devojčice koje su trčale unaokolo u svojim šortsevima i dokolenicama izgledale su veoma Ijupko. Gimnazijalke... vitke noge, napupele grudi koje su blago poskakivale dok su trčale. Neke od njih nosile su pravu prslučad i imale fmo razvijene guzove, ali je većina zadržala detinjast izgled. Još nisu bile žene, ali više nisu bile devojčice. Nevine, bar još neko vreme.

Bred zauze svoje uobičajeno mesto na tribinama, na pola puta do vrha i malo po strani, kao da žeh malo da se izdvoji

kako bi na miru mogao da radi a da nikome ne smeta. Klimnu glavom ostalim redovnim posmatračima, dedama i babama i španskim kućnim pomoćnicama, pa izvadi PDA i na koleno stavi mobilni telefon. Izvadi stilo i stade da kucka po digitalnoj napravi, kao da je prezauzet da bi mogao da posmatra devojčice.

Izvinite.

On podiže pogled. Devojka azijskog porekla upravo se spuštala na klupu do njega. Nikad je ranije nije primetio na terenu, aH je bila slatka. Blizu osmanaeste godine, ih tu negde.

Veoma, veoma mi je neprijatno reče ona, ali moram da pozovem Emiline roditelje i ona tu glavom pokaza prema jednoj od devojaka na terenu, ali su me baterije u telefonu izdale. Da li bih mogla da se poslužim vašim telefonom? Samo na minut?

Razume se da nije imao ništa protiv. Ona je brzo obavila razgovor i zahvalila mu se, ali nije otišla. Upitao je da mu pokaže tu njenu drugaricu i ona mu je pokazala devojku koja igra centarfora, a za sebe reče da se zove Keli. On je rekao da je njegova sinovica kod zubara, a da je on došao jer mu to niko nije javio. Osećao se pomalo nervozno jer je Keli sedela veoma blizu njega i skoro ga dodirivala butinom. Ranije mu niko nije sedeo tako blizu. Pomisli, *koliko li je stara.*

Upravo sam nalakirala nokte reče ona i raširi prste njemu pred očima. Svida li vam se ova boja? Ne brinite, smem to daradim... Prošle godine sam maturirala.

To je veoma lepa boja rekao joj je, a mislio: *maturirala je.* Devojka je čavrijala kao da se odavno poznaju. Pomenula je

svoje roditelje koji su stari i onda otvorila tašnu te počela da pretura po njoj, ali tako da je lepo mogao da vidi nekoliko džointa umotanih u plastiku i pakovanje kondoma koji su pucketali dok ih je gurala po torbi.

Skrenuo je pogled i upitao: Pa, jesi H sada na koledžu?

Ne, uzela sam godinu dana odmora odgovori ona i izvadi iz torbe bočicu soka od pomorandže. Da nemate malo votke?

Nemam kod sebe.

Ali možete da je nabavite reče ona i osmehnu mu se.

Mislim da mogu.

Obećavam da ću vam se odužiti reče mu ona osmehujući se i dalje.

I tako je to počelo.

Izašli su sa školskog igrališta odvojeno. Bredli je izašao prvi i sačekao je u automobilu na parkiralištu. Ona se pojavila malo kasnije, mahnula mu rukom i sela u jedan crni mustang. Povezao je automobil prvi, a ona je krenula za njim.

Merili Hanter bila je pedantan direktor genetske laboratorije bolnice Long Bič Memorijal i neobično je volela da samu sebe sluša kako priča. Marti Roberts je davao sve od sebe kako bi delovao zainteresovano. Merili je delovala usplahireno, zajapureno, kao bibHotekarka u starim filmovima iz četrdesetih godina. Ushićivalo ju je nalaženje grešaka u radu bolničkog osoblja. Telefonom je pozvala Martija da mu kaže da smesta mora da ga vidi.

Ispravite me ako grešim u suštini reče MeriH Hanter. Čerka gospodina Velera dobila je *postmortem* nalaz o roditeljstvu, koji dokazuje da ona i njen otac nemaju isti DNK. Uprkos tome, udovica tvrdi da Veler jeste otac i zahteva dodatnu anahzu. Vi ste mi dostavili uzorke krvi, slezine, jetre, bubrega i testisa. Očevidno je da tražite himeru.

Himere su bile mitska bića, monstumi sastavljeni od različitih delova životinja. Prvobitna Himera imala je glavu lava, telo jarca i zmijski rep. Neke himere su bile delom Ijudi, kao egipatska Sfmga, sa telom lava, krilima ptice i glavom žene.

Ali, prave Ijudske himere otkrivene su tek nedavno... što znači Ijudi sa dva razhčita DNK. Slučajno. Žena kojoj je bio potreban bubreg testirala je rođenu decu kao moguće donatore organa, nakon čega je ustanovljeno da nemaju isti DNK kao ona. Rečeno joj je da deca nisu njena i od nje je zatraženo da dokaže da ih je zaista rodila. Posle ozbiljnog proučavanja, doktori su zaključili da ona u telu ima dve vrste DNK. U njenim jajnicima su pronašH jajašca sa dve vrste DNK. Čelije kože nje

nog stomaka imale su DNK njene dece. Čelije kože njenog ramena nisu. Ona je bila mozaik. I to u svakom organu svog tela. Ispostavilo se da je žena prvobitno bila jedna od para bliznakinja, ali se u ranoj fazi razvoja embrion njene sestre spojio sa njenim. Ona je sada doslovce bila i ona lično i njena sestra bliznakinja.

Od tada je prijavljeno više od pedeset himera. Naučnici sada pretpostavljaju da himerizam nije tako redak kao što se nekada misHlo.

I zato je doktor Roberts morao da uzme jako mnogo uzoraka tkiva i zato je to trebalo da bude obavljeno u bolnici, a ne na groblju.

Da. Ili za greškom u originalnom testu reče Marti. Mi ne znamo gde je čerka uzela krv za testiranje.

Testovi za roditeljstvo imaju veoma visok postotak greške reče Merili. Posebno u ustanovama koje se reklamiraju.

Moja laboratorija ne pravi greške. Mi ćemo da testiramo sva ova tkiva, Marti... onoga časa kad nam vi budete pribavili čerkine čelije.

Tačno, tačno reče Marti.

Sasvim je zaboravio na to. Bile su im potrebne čelije sa čerkinog obraza radi upoređenja DNK. Ona možda neće pristati na saradnju.

U tom slučaju reče MeriH, obavičemo testove sa sinovljevim ćelijama i ćelijama druge ćerke. Ali, vama je sigurno jasno da ovi testovi dugo traju. Nedeljama.

Razume se, da.

MeriH otvori dosije pacijenta Velera, na ćijim je koricama bio udaren pečat: POKOJNI. Staće da Hsta stranice. U mećuvremenu, ne mogu a da se ne zapitam kako ste došli do rezultata vaše prvobitne autopsije?

Marti se trće. Molim?

Ovde piše da vam je toksikološki nalaz bio negativan.

Toksikolćku anahzu radimo posle svake saobraćajne nesrece. To je rutina.

Hmm reće Hanterova i napući usne. Problem je u tome što smo mi ponovili toksikološku analizu u naćoj laboratoriji. I rezuhat nije bio negativan.

Je li? upita on kontrolsanim glasom, a u sebi je mislio: *Otkud sad ovo, jebotel*

Nije lako obaviti toksikološku analizu posle ubrizgavanja svih zaćtitinih sredstava zbog sahrane, ali imamo iskustva i u tome. I tako smo zakljudli da je pokojni gospodin Veler imao povećane mećućećjske nivoe kalcijuma i magnezijuma...

Marti pomish: *O, ćoveće...*

...zajedno sa znaćajnim hepatićnim uvećanjem etanol dehidrogenaze, što upućuje na visoko prisustvo alkohola u krvi u vreme nesrećnog slućaja...

Marti zastenja u sebi. Ko je radio prvobitnu toksikološku analizu? Da h ju je jebeni Raza poslao? Ili je samo *rekao* da je to ućinio?

...i, konaćno nastavljala je Merih Hanter, naćli smo u tragovima nivo etakrinićke kisehne.

Etakrinićke kiseline? ponovi Marti i stade da vrti glavom. To nema nikakvog smisla. Pa to je oralni diuretik.

Taćno.

Momak je imao ćetrdeset šest godina. Njegove povrede su bile ozbiljne, ah i pored toga sam mogao da vidim da je u fantastićnom fizićkom stanju... kao da je bio bodibilder, ih nećto shćno. Bodibilderi uzimaju takve lekove. Ako je uzimao neki oralni diuretik, onda bi to mogao da bude odgovor na tu pojavu.

Vi pretpostavljate da je on znao da uzima te lekove ona. Moguće je i da nije znao da ih uzima.

rece

Hoćete da kaćete da ga je neko otrovao?

Ona sleće ramenima. Toksićne reakcije ukljućuju ćok, hipotenziju i komu. To bi moglo da dovede do njegove smrti.

Ne znam kako biste tako nećto mogli da utvrdite.

Pa vi ste obavili autopsiju podseti ga ona prelistavajuć dosije.

Tako je. Velerove povrede bile su fatalne. Vazdućni jastuk u njegovom automobilu se nije otvorio.

Automobil je proveren, razume se?

Marti uzdahnu. Pitajte pandure. To nije moj posao.

Trebalo bi da je i automobil proveren.

Ćujte reće Marti, ovo je bila saobraćajna nesreća u kojoj je naćradala samo jedna osoba. Bilo je svedoka. Momak nije bio pijan i nije bio u komi. Naletao je pravo na ogradu nadvoćnjaka brzinom od sto osamdeset kilometara na ćas.

Gotovo sve takve nesreće su samoubistva. Nije onda ćudo što je ųrtva prethodno iskljućila funkcionisanje vazdućnog jastuka.

Ali vi niste proveravali, Marti.

Ne. Jer za to nismo imah razlog. Ćovekov toksikološki nalaz je bio negativan i njegovi elektroliti su u osnovi biH normalni, kad se na umu imaju njegove povrede i vreme smrti.

Osim što nisu bili normalni, Marti.

Naćli nalazi su pokazali da su biH normalni.

Hmm ućini ona. Jeste H vi sigurni da su testovi zaista obavljani?

U tom trenutku Marti Roberts ozbiljno poće da razmićlja o Razi. Raza je rekao da je te nod dobio hitan nalog iz banke kostiju. Raza je ųleo da ispoćtuje taj nalog. I stoga Raza sigurno ne bi ųleo da Velerovo telo leųi u zamrzivaću ćetiri iH šest dana, dok nenormalni toksikološki nalazi budu proućeni.

Moraću da proverim reće Marti, da bih bio siguran da su testovi zaista obavljani.

Mislim da birmo to morali reće Merili, jer, prema bolnićkom dosijeu, pokojnikov sin radi za biotehnološku kompaniju, a ųena u pedijatrijskoj ustanovi. Pretpostavljam da oboje imaju pristup bioloćkim sredstvima. U ovom trenutku ne moćemo biti sigurni da gospodin Veler nije otrovan.

Moguće je reće Marti. Mada malo verovatno. Ona mu podari leden pogled.

Smesta ću obaviti sve što je potrebno reće Marti.

Vraćajući se u laboratoriju, pokuća da odlući šta da radi s Razom. Tip je bio prava nevolja. Marti je sad bio siguran da Raza uopće nije dao nalog da se obavi toksikoloćka analiza, što znaći da je laboratorijski nalaz bio falsifikovan. Ili ga je falsifikovao sam Raza, fotokopirajuć drugi nalaz i zamenivći zatim ime, ili je u laboratoriji imao saradnika koji je to uradio umesto njega. Verovatnije je bilo ovo potonje. Dragi Boųe, joć jedna osoba ukljućena u ovo.

A sada je gospodica Upićuljica u lovu na grećnike zbog tragova etakrinićke kiseline. Etakrinićka kiselina. Ako je Dųon Veler zaista bio otrovan, Marti je morao da prizna da je izbor sredstva bio pametan. Tip je oćevidno bio veoma suĳetan

na svoje telo. U njegovim godinama, da bi ga održavao takvim morao je svakoga dana po nekoliko sati da provodi u teretani. Verovatno je uzimao i tonu sredstava za jačanje i drugih sanja. I zato bi teško bilo dokazati da diuretik nije uzeo svojom voljom.

Teško. Ali ne i nemoguće... Etakrinička kiselina izdavana se samo uz lekarski recept. Ostali bi tragovi o tome u dokumentima. Čak i da je sredstvo dobio od drugog bodibildera, iH putem nekog veb sajta iz Australije, sve to ne bi trajalo ni nekoliko dana da se proveriti. A onda ne bi prošlo mnogo, a neko bi se već jetio da još jednom pogleda telo, kada bi se otkrilo da u njemu nema kostiju.

Sranje.

Jebeni Raza!

Marti stade da misli na četrdesetšestogodišnjeg bodibildera. Tip u tim godinama, zreo čovek, sa odraslom decom... Za ulaganje toliko vremena i znoj u izgled svog tela mogu da postoje samo dva razloga. Ili je peder, ili ima ljubavnicu. U oba prethodna slučaja, to znači da ne hefta rođenu ženu. Pa kako se onda ona odnosi prema tome? Je H kao popišana? Verovatno jeste. Da H dovoljno da ubije razvijotku? To ne bi moglo da se prenebregne. Ljudi ubijaju supružnike i zbog manjih stvari. Marti stade žestoko da razmišlja o gospođi Veler i da se priseća svega što se desilo prilikom ekshumacije. Uplakana udovica, naslanja se na visokog sina, uslužna ćerka stoji sa strane sa spremnim papirnatim maramicama za majku. Druga ćerka, prirodno, odsutna. Veoma dirljiva scena.

Osim...

U trenutku kad kovčeg izranja iz zemlje, Emili Veler postaje nervozna. Ožalošćena udovica odjednom želi da sve bude obavljeno brzo. Ne nosite telo natrag u bolnicu, poručuje preko sina. Ne uzimajte previše uzoraka tkiva. Žena koja je zahtevala temeljnu anahzu DNK kao da je iznenada promenila mišljenje.

Zašto je, upita se on, to učinila?

Mogao je da se seti samo jednog mogućeg odgovora. Gospođa Veler je želela da se obavi test na roditeljstvo, ali nije imala pojma da će telo morati da bude odneseno u bolnicu radi ispitivanja. Uopšte joj nije bilo poznato da će morati da uzmu uzorke tkiva sa više organa. Ona je mislila da će biti uzet samo uzorak krvi i da će onda telo opet biti zakopano, pa će se svi le

po razići kućama. I njemu je zbog kostiju tako nešto odgovaralo. Ali...

Sve više od toga gospođu Veler je izgleda činilo nervoznom.

Možda je, posle svega, još uvek bilo neke nade.

Uđe u svoju kancelariju i zatvori vrata za sobom. Morao je da pozove gospodu Veler da bi obavio stvar, ali pod kakvim izgovorom? Bio je to delikatan poziv. U bolnici će biti zabeležen datum i vreme poziva. Pa zašto je onda zove?

Namršti se.

O, da. Treba da uzme DNK od nje i njene dece. Zašto to nije uradio na groblju, jer je to jednostavan postupak: bris sa obraza? Zato što je mislio da je to obavila laboratorija gospođice Upišuljice. Marti razmisli o tome. Ne nade u tome ništa loše. Imao je savršeno dobar razlog da pozove.

Podiže slušalicu.

Gospođu Veler, ovde doktor Roberts iz Long Bič Memorijalne. Marti Roberts.

Da, doktore Roberts. Je li sve u redu?

Je li sve u redu? Šta bi moglo da ne bude u redu?

Jeste, gospođu Veler. Samo sam želeo da vama i vašoj deci zakažem vreme za uzimanje uzoraka krvi i brisa sa obraza radi utvrđivanja DNK.

To smo već obavili. Za onu ženu iz laboratorije.

O, shvatam. Mislite na doktorku Hanter, je li tako? Žao mi je, nisam to znao.

Nasta kraća pauza, a onda Emili reče: Obavljate li sad, ovaj, testove na Džeku?

Da. Radimo neke testove ovde, a i laboratorija obavlja neke testove.

Jeste li već nešto našli? Mislim, nalazite li ono što ste očekivali?

Marti se osmehnu. Nije ona govorila o očinstvu. Brinula je ona zbog nečeg drugog što bi mogli da nadu. Pa, u stvari, gospođu Veler... otkrivena je jedna hemikalija koja...

Bilo mu je potrebno petnaest minuta opreznog objašnjavanja da može da dode do ozbiljnog novog ispitivanja tela pokojnika.

Razume se, vi možete da odlučite da ne prolazite kroz sve te muke ponovo.

Ne bih to opet mogla da izdržim spremno reče ona. *Kladim se da ne bi*, pomisli Marti. Razume se, kad bi se sa znalo da vi znate da će biti nove istrage onda vam ne bi bila dozvoljena kremacija, jer je to jedini način da pokojnik više ne bude uznemiravan. Ja vam, prirodno, nikad ne bih preporučio kremaciju. Ali, možda biste se vi sami odlučili za kremaciju iz nekih drugih razloga. I ako se to desi ubrzo... danas, iH sutra ujutru... niko tu ništa ne bi mogao da zameri. Telo je, nažalost, kremirano pre nego što je dalja istraga sprovedena.

Shvatam.

Želeo bih sada da se pozdravim sa vama reče on.

Hvala vam što ste odvojili vreme da me pozovete reče ona. Ima H još nešto?

Ne, to je sve reče on. Hvala vam, gospođu Veler.

Nema na čemu, doktore Roberts.

Marti Roberts se zavaH na naslon stoHce. Bio je veoma zadovoljan ishodom i tonom razgovora. Veoma, veoma zadovoljan, zaista.

Preostala je još samo jedna stvar da se obavi.

Peti sprat, laboratorija. Ovde Dženi.

Dženi, ovde je doktor Roberts sa patologije. Treba da mi proveriš jedan laboratorijski rezultat.

Je li to hitno, doktore?

Ne, to je jedan stari nalaz. Toksikološki nalaz za koji je nalog dat pre osam dana. Pacijentovo ime je Veler.

I on joj pročita serijski broj.

Nasta kraća pauza u kojoj je mogao da čuje lupkanje njenih prstiju po dirkama. Džon Dž. Veler? Belac, četrdeset šest godina? Obavili smo toksikološko ispitivanje u nedelju, osmog maja, u tri sata i trideset sedam minuta. Toksikologija i, ovaj, devet drugih testova.

I sačuvali ste uzorak krvi?

Da, sigurna sam da jesmo. Zadržavamo danas sva tkiva.

Da li biste to proverili za mene?

Nema potrebe, jer sam sigurna...

I pored toga vas moHm da odete i proverite da li je uzorak tu. U pitanju je potencijalni pravni slučaj. Moram da budem siguran u fizičko prisustvo tog uzorka. MoHm vas.

Svakako, doktore. Smesta ću poslati nekoga da to proveri i javicu vam.

Hvala, Dženi.

Spusti slušalicu i zavaH se na naslon stolice. Kroz staldo je mogao da vidi kako Raza riba sto za sledeću autopsiju. Raza je pranje obavljao temeljno. Marti je to morao da mu prizna: čovek je temeljno obavljao stvari. Posvedivao je pažnju detaljima.

Što je značilo da mu ne bi promaldo da promeni bolničku bazu podataka kako bi potvrdio uskladištenje nepostojećeg uzorka. IH je to učinio sam, iH je to učinio neko umesto njega.

Telefon zazvoni. Doktore Roberts? Dženi ovde.

Reci, Dženi.

Bojim se da sam se malo zaletela. Uzorak za Velera je trideset kubika krvi iz vene, smrznute. Ali nije u odeljku B7; izgleda da je odložen na pogrešno mesto. Traže ga sad. Obavestiću vas onoga časa kada bude pronađen. Ima H još nešto?

Ne reče Marti. Hvala vam naileDŠe, Dženi.

GL014

Konačno!

Elis Levin pronađe svoju majku na drugom spratu prodavnice Polo Ralf Loren, na uglu Medisona i Sedamdeset druge ulice, upravo u trenutku kad je izlazila iz odaje za presvlačenje. Na sebi je imala bele lanene pantalone i šarenu bluzu. Ona zasta ispred ogledala i stade da se okreće čas na ovu, čas na onu stranu. A onda ugleda njega.

Zdravo, mili reče mu. Kako ti se ovo čini?

Mama reče joj on, Šta ti radiš ovde?

Kupujem garderobu za krstarenje, mili.

Ali ti ne ideš na krstarenje reče Elis.

O, da reče njegova majka. Mi svake godine idemo na krstarenje. Svidaju li ti se manžete na pantalonama?

Mama...

Ona se namršti i odsutno zatrese glavom i svojom belom kosom. Ali nisam sigurna za ovu bluzu. Ne liči li ti pomalo na vočnu salatu?

Moramo da razgovaramo.

Odlično. Imaš li vremena da odemo na ručak?

Ne, mama. Moram da se vratim natrag na posao.

Elis je bio knjigovođa u jednoj reklamnoj agenciji. Napustio je kancelariju i pohitao u centar grada, jer je dobio uspaničen poziv od brata.

Pride sada majci i tiho joj reče: Mama, ne možeš sad više da kupuješ.

Ne govori koješta, mili.

Imali smo porodičan dogovor, mama...

Elis i njegova dva brata sastali su se sa roditeljima prethodnog vikenda. Bio je to težak i bolan sastanak u njihovoj kući u Skarsdejlju. Njegovom ocu je bilo šezdeset tri godine. Njegovoj majci pedeset devet. Braća su im izložila fmanisijsko stanje. Otac im je ostao bez posla. Istina, u njegovim godinama niko nije očekivao da će da nađe drugi. Ali imali su investicije, akcije, zemlju u Montani i na Karibima, dobru penziju. Nije bilo razloga za brigu. I roditelji su nastavili da prave prijeme, putuju i troše. Onda je došlo dotle da su braća morala da otplaćuju hipoteku u Skarsdejlju. I da pokušavaju da prodaju stambenu zgradu u Šarlot AmaHji i kuću u Vejlu.

Sad majci nije mogao da pogleda u oči.

Mama reče on, ja imam dvoje dece u predškolskoj ustanovi. Džefovo dete ide u prvi razred. Znaš li koliko to košta, privatna škola u gradu? Aron mora da plaća alimentaciju. Mi imamo svoje živote. Ne možemo da pladamo vaše

račune.

Ne plaćate vi ništa za mene i za vašeg oca obrecnu se ona.

O, da, mama, plaćamo. I kažem ti da ne možeš da kupiš ove stvari. Molim te. Vrati se u garderobu i svuci ih. Iznenada, na njegov užas, ona briznu u plač.

O, kako se bojim! reče ona. Šta će biti sa nama? Celo telo joj se treslo. On je zagrH.

Biće sve u redu reče joj nežno. Idi, presvuci se. Vodim te na ručak.

Ali nemaš vremena zajeca ona i nastavi da jeca. Sam si to rekao.

U redu je. Ručaćemo zajedno, mama. Idemo u Karlajl. Sve će biti u redu.

Ona zašmrca i obrisa oči. I ode pravo u odaju za presvlačenje, visoko podignute glave.

Elis otvori mobilni i pozva kancelariju da javi da ce se zadržati u gradu.

! X f

Na kongresnom biotehnoškom molitvenom doručku u Vašingtonu, doktor Robert Belarmino je nestrpljivo čekao da njegovo predstavljanje bude završeno. Kongresmen Henri Voters, čuven po okoHšanju, nije umeo da stane.

Doktor Belarmino je raspredao je on, svima nama poznat kao savestan lekar, naučnik i Božji čovek, principijelan čovek u ovo doba lake zarade, uzdržan čovek u hedonističkoj eri u kojoj je sve moguće, naročito na MTVu. Doktor Belarmino ne samo da je direktor Nacionalnog insituta za zdravlje, već takođe i pastor hjustonske baptističke crkve Tomas Fild j autor *Tačaka zaokreta* knjige koju je napisao o duhovnom budenju u odnosu na poruke Isusa Hrista Gospoda Našega, koje donose ozdravljenje. A ja znam... e, sad vidim kako me gleda i znam da kroz jedan sat treba da bude u Kongresu, pa mi zato dozvoHte da vam predstavim našeg Božjeg čoveka i čoveka od nauke, doktora Roberta A. Belarmina.

Zgodan i siguran u sebe, Belarmino pride govornici. Njegova tema, na osnovu onoga što je pisalo u programu, bila je: Božji planovi za čovečanstvo izloženi u genetičkoj nauci.

Zahvaljujem se kongresmenu Votersu, kao i svima vama što ste danas došh ovde. Neki od vas se možda čude kako to da naučnik... naročito genetičar... može da pomiri svoj rad sa rečju Boga. AH, kako nam to Denis Aleksandar ističe, Biblija nas podseća da je Bog, Sveopšti Tvorac, odvojen od njegovog dela, ah da njime u svakom trenutku aktivno gospodari. Tako je Bog tvorac i DNK, koji je osnova sveg biodiverziteta na našoj planeti. I eto zašto nam neki kritičari genetskog inženjeringa kazuju da to ne bi trebalo da činimo. Da je to što činimo preuzimanje nadležnosti koje pripadaju samo Bogu. Neke ekološke doktrine imaju sličan stav, to jest da je priroda sveta i nepovrediva. Takva verovanja su, razume se, *paganska*.

Belarmino zasta da svojoj publici dozvoli da svari njegove reči. Na trenutak pomisli da kaže nešto više o paganskim verovanjima, posebno o panteističkoj prirodi obožavanja, koje neki nazivaju Kalifornijskom kosmologijom. Ali ne danas, pomisli. Nastavi dalje.

Biblija nam jasno kaže, u Postanju 1:28 i 2:15, da je Bog Ijudskom rodu dao zadatak da brine o Zemlji i svim stvorenjima na njoj. Mi se ne igramo Boga. Mi smo odgovorni Bogu ako ne činimo sve što je u našoj moći da se staramo o onome što nam je od Boga dato u svoj svojoj veličanstvenosti i biodiverzitetu. Ovo je zadatak koji nam je od Boga dat. Mi smo opslužioc planete.

Genetski inženjering koristi alate koje nam je Bog dao za obavljanje dobrih dela na planeti. Nezaštićenu letinu pojedju štetočine, ili je unište suša ili poplava. Genetske modifikacije to mogu da spreče, mogu da pomognu da se smanje obradive površine i time ostavi više prostora divljini, a da gladni budu nahranjeni. Genetski inženjering nam omogućava da rasporedimo Božju darežljivost svim Njegovim stvorenjima, upravo onako kako bi On to želeo.

Genetski modifikovani organizmi daju čist insuHn za dijabetičare, čist zgrušavajući činilac hemofiličarima. Prethodno su ovi pacijenti često umirali od zagađeiija. Stvaranje ove čistoče za nas je svakako Božje delo. Ko sme da kaže da nije?

Kritičari nam prebacuju da je genetski inženjering neprirodan stoga što menja samu suštinu jednog organizma, nigovu duboku i utemeljenu prirodu. Ta ideja je grčka i paganska. Ali je sušta činjenica da gajenje bijjaka i pripitomljavanje životinja, što je činjeno hiljadama i hiljadama godina, doista menja du boku i utemeljenu prirodu organizma. Domači pas više nije vuk. Kukuruz više nije zakržljao, uglavnom nejestiv korov. Genetski inženjering naprosto je nov korak u ovoj davno prihvaćenoj tradiciji. On ne čini radikalno odvajanje od prošlosti.

Tu i tamo čujemo da ne bi trebalo da menjamo DNK, i tačka. Ali, zašto ne? DNK nije fiksiran. DNK se vremenom menja. I DNK je u stalnoj direktnoj vezi sa našim svakodnevnim postojanjem. Treba li da kažem atletama da ne dižu tegove jer će to promeniti veličinu njihovih mišića? Treba li da kažemo studentima da ne čitaju knjige zato što će to promeniti strukturu njihove svesti koja se razvija? Razume se da nećemo. Naša tela se neprestano menjaju, i naši DNK zajedno sa njima.

Ali, daleko direktnije... Postoji pet stotina genetskih oboljenja koja mogu, svi su izgledi, da budu izlečena terapijom genima. Mnoga od ovih oboljenja deci izazivaju strahovite patnje i njihovu preranu smrt, neretko u mukama. Ostale bolesti vise nad životima pojedinaca kao zatvorska kazna; osoba mora da sedi i čeka da bolest stigne i obori je. Zar te bolesti ne bi trebalo da izlečimo, ako možemo? Zar ne bi trebalo da ublažavamo patnje kad god možemo? Ako to treba da činimo, onda moramo da promenimo DNK. I to je, eto, tako prosto.

Pa da h onda treba da modifikujemo DNK ili ne? Je li ovo Božje delo ili Ijudska alavost? Ovo nisu odluke koje je lako

doneti. A ista je stvar i sa onim, najosetljivijim od svih pitanja, korišćenjem čelije klica i embriona. Mnogi iz judejskohrišćanske tradicije bespogovorno su protiv upotrebe embriona. Ali, takva stanovišta će se na kraju povući pred potrebom da se izleče bolesni i da se ublaže njihove patnje. Ove godine ne, niti sledeće, ali će to vreme stići. Pažljivo razmišljanje i mnogo molitve potrebno je da se dode do našeg odgovora. Naš Gospod Isus učinio je da Ijudi opet prohodaju. Znači H to da mi ne treba da činimo isto, ako to možemo da činimo? Nije lako doći do odgovora i stoga što, kao što nam je poznato, Ijudska gordost nem; granica. A mi smo ovde da veličamo slavu Božju u svim Njegovim delima, a ne da služimo pohlepnoj samoljubivosti čoveka, Ja lično nemam odgovor, dok danas stojim ovde pred vama. Priznajem da mi se teška sumnja uvukla u srce.

Ali imam veru u Boga da će nas, *na kraju, povesti pravim putem, do sveta koji On želiza nas. Imam vere da ćemo biti odvedeni do mudrosti, da ćemo biti oprezni i da nećemo biti samovoljni u sprovođenju Njegovog dela, negovanju Njegove dece koja pate i svih stvorenja koja su Njegova tvorevina. I za ovo se ja mohm, najponiznije, u ime Boga. Amin.*

Govor je upalio, razume se... uvek je uspevao. Belarmino ga je u različitim verzijama držao već deceniju i svaki put delovao ; malo prodornije, govorio malo odlučnije. Pre pet godina nije koristio reč *embrion*. Sad jeste, oprezno i kratko. Pravio je pripremu. Navodio ih na razmišljanje. Pomisao na patnju bila im je neugodna. Isto tako i pomisao o osposobljavanju bogalja da ponovo hodaju.

Razume se, niko nije znao da li će to da se dogodi. Lično, Belarmino je sumnjao da će se to ikad desiti. Ali, neka ih, neka misle da to samo što se nije desilo. Neka ih, neka brinu. I trebalo bi: ulozi su bili visoki, a napredovanje brzo kao projektil. Svako istraživanje odbijeno u Vašingtonu nalazilo je put do angaja, .ih Seula, ili Sao Paula. A Belarmino, vešt i pobožan, nameravao je da obezbedi da se to nikad ne dogodi. Ništa, ukratko, što bi ugrozilo njegovu laboratoriju, njegova istraživanja, njegov ugled, Bio je veoma dobar u štichenju te tri stvari.

Sat kasnije, bio je u drvenim pločama obloženoj sobi Kon gresa određenoj za ispitivanja i davao izjavu pred Komisijom po pitanju genetike i zdravlja. Ispitivanje je sazvano kako bi se razmotrilo da li je ispravno odobriti izdavanje patenata na Ijudske gene. Na hiljade takvih patenata već je bilo izdato. Da li je to dobra ideja?

Nema sumnje da imamo problem reče doktor Belarmino i ne gledajući u svoje pribeležke.

Napamet je naučio svoju izjavu kako bi bio u stanju da je izgovori pravo u televizijske kamere, radi većeg utiska. Patenti nad genima *koje drži industrija* mogu da predstavljaju značajan problem za buduća istraživanja. S druge strane, patenti nad genima izdati naučnim istraživačima izazivaju daleko manje brige, s obzirom na to da se delo zajednički i slobodno koristi.

Razume se da je ovo bila glupost. Doktor Belarmino ne pomenu da je razlika između akademskih i industrijskih radnika odavno već bila zamagljena. Dvadeset posto naučnih istraživača plaćala je industrija. Deset posto naučnika bavilo se usavršavanjem lekova. Više od deset posto njih već je imalo neki svoj proizvod na tržištu. Više od četrdeset posto njih podnelo je zahtev za vlasništvo nad patentom tokom svoje karijere.

Belarmino ne pomenu i to da je on, takođe, bio u divljoj poteri za patentima. U poslednje četiri godine, njegova laboratorija je podnela 527 zahteva za vlasništvo nad patentima koji su pokrivali širok spektar stanja, počev od Alchajmera preko šizofrenije do manične depresije, anksioznosti i poremećaja koji se odnose na pomanjkanje pažnje. Obezbedio je patente za desetina gena za specifične poremećaje metabolizma, sve od pomanjkanja Itiroksihidroksinbrina povezanog sa poremećajem sna zbog nemirnih nogu do preteranog paraamino2, 4dihidroksibentamina koji izaziva učestalo mokrenje u snu.

I pored toga nastavljao je doktor Belarmino, mogu da uverim ovu Komisiju da je, uopšteno govoreći, patentiranje sistem koji služi opštem dobru. Naši postupci za zaštitu intelektualne svojine dobro dejstvuju. Važna istraživanja su zaštićena, a potrošač, američki pacijent, korisnik je ovih naših napora.

On im ne reče da se svake godine izdaju sertifikati za više od četiri hiljade patenata, čija je osnova DNK... po dva svakoga sata svakoga radnog dana. S obzirom na to da u Ijudskom genomu ima svega trideset pet hiljada gena, vedna eksperata smatra da je već više od dvadeset posto genoma u privatnom vlasništvu.

Belarmino nije istakao da najveći vlasnik patenata nije neki industrijski gigant, već Kalifornijski univerzitet. KU je u vlasništvu imao više patenata nad genima od Pfižera, Merka, Lili i Vajeta zajedno. PosedovaH su više patenata od vlade SADA.

Činjenica da je pojedinac vlasnik dela Ijudskog genoma mnogima veoma bode od kao neobičnost nastavljao je Belarmino. AH, to je ono što Ameriku čini veHkom i što našu inovativnost održava jakom. Istina, to izaziva povremene poremećaje, aU će s vremenom sve biti dovedeno u red. Patenti nad genima je put za koji treba da se opredeHmo.

Po okončanju davanja izjave, doktor Belarmino pođe pravo na aerodrom Regan, odakle je trebalo da odleti natrag za Ohajo, kako bi nastavio svoje istraživanje na pustolovnom genu, koje je obavljano u tamošnjem zabavnom parku. Belarmino je sa sobom vodio filmsku ekipu iz emisije Šezdeset minuta, da ga prati kuda god krene i sastavlja epizodu koja je trebalo da pokaže njegova različita i značajna genetska istraživanja, a da istovremeno ispriča i njegovu ličnu priču. Vreme koje je provodio u Ohaju bilo je značajan deo konačnog filma. Tu je dolazio u dodir sa običnim svetom i, kako su to filmadžije govorile, Ijudskost je bila ono što ostavlja najjad utisak, posebno kad je u pitanju čovek od nauke

i posebno kad se to prikazuje na televiziji.

Masačusetska kancelarija za transfer univerzitetske tehnologije

VLADIN CENTAR, BOSTON

Za momentalno objavljivanje

NAUČNICI ODGAJILIMINIJATURNO UVO U LABORATORIJI

Prvi Delimičan Životni Oblik u MITu Moguća primena u tehnologiji za popravku slulua.

Naučnici MITa su po prvi put odgajili Ijudsko uvo kulturom tkiva.

Australijski umetnik Stelark saradivao je sa laboratorijom Masačusetskog Instituta za Tehnologiju, MIT, radi dobijanja dodatnog uha za sebe. Uho je veličine jedne četvrtine stvarne veličine, malo veče od poklopca za bocu. Tkivo uzeto sa Stelarka zasejano je u kulturu u rotirajućem mikrogravitacionom bioreaktoru tokom odrastanja.

MIT je izdao saopštenje da bi mikro uho moglo biti smatrano delimičnim životnim oblikom DŽO delom konstruisano, delom odgajeno. Uho bez problema staje u Ijudsku šaku.

Prošle godine je taj isti MIT pravio šnicle od žabljeg tkiva odgajenog na biopolimerskoj mreži. Oni su takode pravili šnicle i od čelija nerodene ovce. A stvorili su i ono što su nazvali kožom bez žrtve. Bila je to koža veštački stvorena u laboratoriji, pogodna za cipele, novčanike, kaiševe i drugu kožnu galanteriju... verovatno s namerom da se izvrši upad na tržište kože.

Nekoliko kompanija koje se bave pomagalima za popravljjanje sluha otpočelo je razgovore za dobijanje licence za tu tehnologiju. Genetičar Zak Rabi kaže: S obzirom na to da američka populacija stari, mnogi stariji građani bi radije pristali da ponesu malo uvečane, genetski modifikovane uši, nego da se oslanjaju na tehnologiju za poboljšanje sluha, Mi ovde ne govorimo o ušima tipa Dambo. Govorimo o malom, dvadesetoprocentnom uvećanju ušne školjke, koje će pacijentovo čulo sluha dvostruko poboljšati. Mi mislimo da je tržište za uvečane uši ogromno. Kad ih bude nosilo mnogo Ijudi, onda više niko neće obraćati pažnju na njih. Mi verujemo da će velike uši postati nov standard, nešto sHčno ugradnji silikona u grudi.

Beše to loš dan za Martija Robertsa još mnogo gorim učinjen telefonskim pozivom Emili Veler.

Doktore Roberts, zovem vas iz mrtvačnice. Izgleda da ima problema sa kremacijom moga muža.

Kakvih problema? upita Marti Roberts, koji je sedeo u svojoj kancelariji u laboratoriji za patologiju.

Ovde kažu da moj Džek ne može da bude lcremiran ako u njemu ima metala.

Metala? Kako to mishte? Da vaš muž nije imao neku zamenu kuka ih neku drugu povredu u ratu koja bi iziskivala zamenu kosti?

Ne, ne. Oni kažu da su u njegovim rukama i nogama metalne cevi, I da su tu stavljene umesto kostiju koje su negde sklonjene.

Zaista? upita Marti i ustade sa stolice, pa pucketanjem prstiju privuče pažnju Raze, koji je bio u odaji za autopsije.

Pitam se kako je to moglo da se desi.

Ja sam zvala vas da bili vas to pitala,

Ne znam šta da vam kažem. To je potpuno izvan sveg mog poimanja, gospodo Veler. Moram da vam kažem da sam šokiran.

U to vreme je i Raza vec stigao u sobu.

Prebaciću vas na zvučnike, gospodo Veler, kako bih mogao da pravim neke pribeleške dok razgovaramo. Jeste li vi sada pored muža u krematorijumu?

Da reče ona. I ovde mi kažu da on ima olovne cevi u rukama i nogama, tako da ne mogu da ga kremiraju.

Shvatam reče Marti i pogleda Razu.

Raza odrečno zavrte glavom i nažvrlja: *Mismo uzelisamo iz jedne noge i unutra stavili drvenu gredicu.*

Marti reče: Gospodo Veler, ne mogu da zamislim kako se to desilo. Morace da dode do istrage. Bojim se da su pogrebnik ih samo groblje učinih nešto nepropisno.

E pa reče ona, ovde kažu da će ponovo morati da bude sahranjen. Ali mi takode kažu i da bi možda trebalo da pozovem pohciju, stoga što izgleda da su mu kosti ukradene. Ali ja ne želim da prolazim kroz svu tu muku sa policijom i svim ostalim.

Duga, napeta pauza. Šta vi mislite, doktore Roberts?

Gospodo Veler, mogu li da vas pozovem za pet minuta?

I Marti Roberts spusti slušalicu. Ti, glupi magarče! Pa rekao sam ti: drvo, i samo drvo!

Znam ja to reče Raza. Nismo mi ubacili to olovo. Kunem ti se da nismo. Mi uvek koristimo drvo.

Olovne cevi... reče Marti vrteći glavom. Pa to ip 5

Nismo to bili mi, Marti. Mora da su oni kopilani na groblju. I sam znaš kako je to lako. Završi se pogreb, porodica nabaci malo zemlje i svi se razidu kućama. Kovčeg nije zatrpan, Stvarnu sahranu oni ne vrše bar još dan ili dva. Iste noći dolaze i uzimaju kosti. Pa znaš valjda kako se to radi.

Otkud ti to znaš? upita Marti i besno ga pogleda.

Prošle godine je zvala jedna žena jer joj je suprug bio sahranjen sa burmom, a ona je želeia prsten, pa sam ja zvao groblje i, kako ga još nisu bih zakopah, ona je dobila prsten i...

U redu. A sad se gubi iz kancelarije dok ja razgovaram sa gospodom Veler.

Raza prede preko odaje za autopsiju i uđe u svlačionicu. U njoj nije bilo nikoga. On izvadi mobilni i ukuca jedan broj,

Jiso reče kad uspostavi vezu, šta to, jebem mu, radiš, čoveče? Stavio si olovne cevi u onog nastradalog u saobraćajnoj nesred. Sad je sranje i Marti je poludeo. Pokušah su da kremiraju tipa, kad tamo, on pun olova... Čoveče, kokho puta treba da ti ponavljam? Koristi drvo!

Gospođa Veler reče Marti Roberts, mislim da je najbolje da opet sahranite vašeg supruga. Mislim da vam to jedino preostaje,

Mislite, pored mogućnosti da odem u policiju, U vezi sa ukradenim kostima.

Ja ne mogu da vam kažem šta da činite reče on. Morate sami da odlučite šta je najbolje za vas. Ali sam siguran da će produžena policijska istraga dod do lekarskog recepta na vaše ime za određenu količinu etakriničke kiseline, podignute u apoteci Longvud na Motor drajvu.

Bilo je to za moju ličnu upotrebu.

O, znam ja to. Pitanje je samo kako se desilo da je etakrinička kiselina završila u telu vasesg muža. To bi moglo da bude nezgodno.

Da li je vaša laboratorija otkrila tragove te kiseline?

Da, ali ja sam siguran da će bolnica zaustaviti rad laboratorije po tom pitanju onoga časa kad vi odustanete od tužbe protiv nje. Obavestite me o tome šta ste odlučili, gospođa Veler, Zbogom, zasad.

I spusti slušalicu, a zatim pogleda u merač temperature vazduha u odaji za autopsiju. Bilo je uobičajenih deset stepeni. Ali Marti se znojio.

Pitala sam se kad ćete se pojaviti reče Merili Hanter kad je stigao u laboratoriju za genetiku i pri tom nije izgledala nimalo veselo. Volela bih da znam kakvu ste tačno vi ulogu imali u svemu ovome.

U čemu to?

Danas je zvao Kevin Mekormik. Podignuta je još jedna tužba protiv bolnice, od strane porodice Veler. Ovoga puta nas tuži sin pokojnika, Tom Veler. Onaj što radi za biotehnošku laboratoriju.

A zbog čega nas on tuži?

Ja sam samo sledila protokol reče Merili.

Aha... A zbog čega nas on tuži?

Očevidno zbog toga što mu je poništeno zdravstveno osiguranje.

Zašto to?

Njegov otac ima BNB71 gen srčanog oboljenja.

Kako to? To je besmisleno. Tip je bio lud za zdravljem.

Imao je taj gen. Ne mora da znad da se on ispoljavao. Naš smo ga u tkivima. I ta dnjenica je službeno zapisana. Osipu

ravajuća kompanija je to doznala i poništila sinu osiguranje, po klauzuli predbolesničkog stanja.

Kako su došli do te informacije?

Na mreži je reče ona.

Na mreži?

Ovo je legalan postupak reče ona. Po zakonu ove države, sve je to dostupno javnosti. Od nas se zahteva da sve laboratorijske nalaze šaljemo na jednu FTP adresu. U teoriji, za ulazak na tu adresu potrebna je lozinka, ali svako može da stigne na nju.

I vi genetske podatke stavljate na mrežu?

Ne stavljamo svačije podatke. Samo onih osoba koje su obuhvaćene nekim sudskim postupkom. U svakom slučaju, sin kaže da on nije odobrio iznošenje njegovih genetskih podataka, što je tačno. Ali, ako mi iznesemo očeve podatke, kako to od nas traži državni zakon, mi takođe iznosimo i sinovljeve, što nam zakon zabranjuje da činimo. Stoga što njegova deca dele samo polovinu njegovih gena. Kako god okrenuh, mi kršimo zakon,

Ona uzdahnu. Tom Veler žeH da mu bude vraćeno njegovo osiguranje, ali ga neće dobiti.

Marti Roberts se nasloni na sto. Pa, kako sad stvari stoje?

Gospodin Veler je tužio i mene zajedno sa bolnicom. Pravno odeljenje zahteva da ova laboratorija više ne pipa ni jednu stvar koja ima veze sa Velerovima.

Merili Hanter šmrknu. Skinuti smo sa slučaja.

Skinuti sa slučaja! Nema više istrage, nema više iskopavanja tela! Marti Roberts u trenu zaboravi na sve i prepusti se olakšanju, mada je davao sve od sebe da deluje pogrruženo.

Nepošteno je reče, to što izgleda samo advokati odlučuju O svemu u našem društvu.

Marti se u laboratoriju za patologiju vratio tek kasnije toga dana.

Raza reče on, jedan od nas dvojice mora da ide iz ove laboratorije.

Znam reče Raza, i zaista češ mi nedostajati, Marti.

Kako to misliš?

Dobio sam nov posao reče on i osmehnu se. U bolnici Hamilton, u San Francisku. Njihov tehničar je upravo doživeo srčani napad. Počinjem tamo da radim prekosutra. I tako mi je, jer moram da se spakujem i obavim sve formalnosti, ovo poslednji radni dan ovde.

Marti Roberts nije znao šta drugo da kaže te reče samo: Gle...

Znam da bi trebalo da odradim još dve nedelje reče Raza, ali sam bolnici rekao da je ovo poseban slučaj i da češ ti

imati razumevanja. Usput, imam momka koji bi mogao da bude prava zamena za mene. On je moj prijatelj, Isa. Vrlo dobar momak. Sada radi u pogrebnom zavodu, tako da to neće biti velika promena za njega.

Sastaću se s njim reče Marti. Ali mislim da ću sam odabrati čoveka koji će raditi za mene.

Hej, svakako, nema problema reče Raza i onda se rukova s Martijem. Hvala vam na svemu, doktore Roberts.

Setio si se da sam doktor reče Marti i osmehnu se. Raza se okrete i ode iz laboratorije.

GL015

Džoš Vinkler je kroz prozor svoje kancelarije zurio u predvorje Biogena kojim je dominirao pult recepcije. Džošov pomoćnik, Tom Veler, uzeo je nedelju dana odsustva zato što mu je otac poginuo u saobraćajnoj nesred. A sada je iskrsao i problem sa njegovim zdravstvenim osiguranjem. Što je značilo da je Džoš morao da radi sa novim pomoćnikom, kome je rutina bila nepoznata. Napolju su tehničari popravljaliH kamere za nadzor na parkiraHštu. Doie kod pulta recepcije, Bred Gordon je opet časkao s prelepom Lizom. Džoš uzdahnu. Od kakvog je to štofa Bred bio skrojen kad može da radi šta želi, uključujući i udvaranje gazdinoj miljenici? Jer je sad svima bilo jasno da Bred nikada neće dobiti otkaz.

Liza je imala divne grudi.

Džoše, slušaš H ti mene?

Da, mama.

Vreme je da misliš na sebe. Uspeo si da pomogneš Lujzinom dečku. Momak je prestao da se drogira i sad radi u banci. Možeš li sad i ovo da izvedeš?

Šta to, mama?

Lepo je mogao da vidi delič Lizinih grudi koje su virile iz dekoltea. Da li su silikonske? Danas je sve veštačko.

Govorim ti o Levinima, Džoše. Mojim rođacima. A taj tvoj sprej, Džoše, može da ti donese brdo novca. Treba samo da proveriš kako tvoj sprej utiče na starije osobe, je i tako?

To je protivzakonito, mama.

Već si to radio. A Levini su kao stvoreni za probu.

U redu uzdahnu on. Probaću da nabavim nov kanister.

Za oba roditelja?

Da, mama. Za oboje.

I on prekide vezu gotovo se i ne pozdravivši s majkom, jer su u predvorje Biogena odjednom ušla četiri policajca.

Napolju je mogao da vidi dva crnobela policijska automobila. Policajci odoše pravo do Breda koji je, naslonjen na pult, i dalje časkao sa Lizom.

Jeste li vi Bredli A. Gordon?

Samo tren kasnije, jedan od policajaca naglo okrete Breda, povuče mu ruke nazad i stavi mu lisice na njih. *Sveta kravo*, pomisli Džoš.

Bred je urlao. Šta je ovo, do đavola? Šta je ovo, *do davom*

Gospodine Gordon, uhapšeni ste zbog teškog napada i silovanja maloletnice.

Šta

Imate pravo da čutite...

Šta. vikao je Bred. Kakve maloletnice? Prokletstvo, ja ne poznajem nikakvu jebenu maloletnicu.

Policajac ga je samo gledao.

U redu, sačekajte... upotrebio sam lošu reč! Ne poznajem maloletnice!

Ja mislim da poznajete, gospodine.

Vi, momci, upravo činite neoprostivu grešku! viknu Bred kad ga povedoše napolje.

Samo vi podite sa nama, gospodine.

Ima da vas tužim do sudnjega dana!

Ovim putem, gospodine.

I odvedoše ga kroz vrata napolje, na sunce.

Kad Bred ode, Džoš pogleda unaokolo. Polovina zaposlenih u preduzeću stajala je po stepenicama i na galeriji, gledajući dole u predvorje, a svi razgovori vodeni su šapatom. Na samom kraju galerije, Džoš vide Rika Dila, šefa kompanije.

Stajao je s rukama u džepovima i, ako i jeste bio uznemiren, na njemu se ništa nije moglo primetiti.

X X

Bred Gordon je neveselo gledao u toalet u ćeUji u kojoj se nalazio. Ispred i oko šolje bila je neka braonkasta tečnost nepoznatog porekla. Bred je želeo da mokri, aH nije želeo da ugazi u tu tečnost, šta god da je, do đavola, to bilo. Nije čak želeo ni da razmišlja o tome šta bi to mogio biti.

Iza njegovih leđa, u bravi škljocnu ključ.

Gordone! Idemo.

Šta je sad?

Advokati su ovde.

Policajac gurnu Breda niz hodnik i pođe za njim. Ubrzo ga uvede u malu odaju na kraju hodnika. Tu su biH jedan stariji čovek u prugastom odelu i neki klinac u jalmi Dodžersa, ispred koga se na stolu nalazio laptop. Obojica

ustadoše i rukovaše se sa njim. Nije znao njihova imena, ali je znao da su iz stričeve firme.

Šta se ovde dešava? upita on.

Stariji advokat otvori fasciklu. Njeno ime je Keli Čin. SreH ste je na fudbalskoj utakmici, prišli joj...

Ja *njoj* prišao?

A onda ste je odveH u hotel Vestvju plaza, u sobu četiristo trinaest...

Vi ste dobiH pogrešnu priču...

A kad ste se našli u sobi, imali ste oralni, genitaini i analni seks s njom. A *njoj* je šesnaest godina.

Hriste reče on. Uopšte nije bilo tako.

Stariji advokat ga pogleda. Vi ste duboko zaglibili, prijatelju moj. Devojka je plačud stigla u bolnicu i prijavila da je napadnuta i silovana. Imate li vi bilo kakav dokaz da se to nije dogodilo tako kako ona kaže?

Bred malo razmisli. Nema.

Kad Breda odvedoše u čeliju, stariji advokat se okrete mladem. Imaš li ti šta da dodaš?

Da reče momak i okrete ekran laptopa tako da stariji može da vidi krivulje grafikona na njemu. Merači stresa su ostali na normali. Uzorci oklevanja koji ukazuju na pripremanje odgovora bili su sve vreme odsutni. Tip ne laže. Ili je zaista uveren da govori istinu.

Zanimljivo reče stariji advokat. Ali, nije važno. Nema teorije da ovom momku spasemo kožu.

Henri Kendal zaustavi automobil na parkiralištu bolnice Long Bič Memorijal, pa kroz bočna vrata ude u bolnicu noseći kontejner sa uzorcima tkiva. Side u prizemlje i ode u odeljenje za patologiju, gde zatraži da vidi Martija Robertsa. Njih dvojica su bili prijatelji iz gimnazije, tamo u okrugu Marin. Marti smesta izade.

O, moj bože reče on. Čuo sam da izgovaraju tvoje ime i pomislio da si umro!

Još nisam reče Henri rukujući se. Dobro izgledaš.

Ja sam se ugojio. Ti izgledaš dobro. Kako je Lin?

Dobro je. Deca su dobro. A kako je Dženis?

Ona je odmaglila s nekim kardiologom pre nekoliko godina.

Žao mi je, nisam to znao.

Pregreuo sam to reče Marti. Život je lep. Ovde je jedno vreme bilo uzbudljivo, ali je sada sve u redu.

Osmehnu se. U svakom slučaju, moraš sada da mi kažeš šta te je nateralo da potegneš čak ovamo iz La Žole? Sada si tamo, je r tako?

Da, da. U Radijal genomiksu.

Marti klimnu glavom. Tako, znači. Pa... šta se dešava?

Želim da mi nešto pogledaš reče Henri Kendal. U pitanju je krv.

U redu, nema problema. Mogu li da pitam čija je?

Možeš da pitaš reče Kendal. Ali ja ne znam. Mislim, nisam siguran.

I on dodade Martiju kontejner za uzorke. Bila je to mala posuda obložena izolacionim materijalom, a u sredini je bila epruveta s krvlju. Marti izvuče epruvetu napolje.

Na etiketi piše Iz laboratorije Roberta A. Belarmina. Hej, ovo nije sitnica, Henri.

Odlepi malo etiketu i zapilji se u stariju koja je bila ispod nje. A šta je ovo? Broj? Izgleda kao F102. Ne mogu baš dobro da razaznam.

Ja mislim da je to tačno.

Marti se zagleda u starog prijatelja. U redu. Reci mi istinu. Šta je ovo?

Ja želim da to ti meni kažeš.

Pa, dozvoli mi onda da ti kažem otvoreno reče Marti. Neću da radim ništa nezakonito. Mi takve stvari ovde ne radimo.

To nije nezakonito...

Ahaaa. Samo nećeš da radiš to u svojoj laboratoriji.

Tačno.

I zato si vozio dva sata da bi došao ovamo kod mene. Marti reče Henri, ne tupi. Samo uradi to. Molim te.

Marti Roberts pogleda još jednom u mikroskop, a onda podesi ekran videa kako bi obojica mogli da posmatraju.

U redu reče on. Morfologija crvenih krvnih zrnaca, hemoglobin, proteinski elementi, sve je savršeno normalno. To je samo krv. Čija je?

Je li to ljudska krv?

Do davola, da reče Marti. Šta ti misliš, da je to životinjska krv?

Samo pitam.

Pa, ako je to krv određene vrste majmuna, onda mi ne možemo da je razlikujemo reče Marti. Između krvi šimpanza i ljudi mi nismo u stanju da uočimo razliku. Krv je identična. Sećam se da su panduri uhapsili tipa koji je radio u zoološkom vrtu, jer je sav bio isprskan krvlju. Misli su da je ubica. Ispostavilo se da je to bila menstrualna krv ženke šimpanze.

Ne može da se uoči razHka? A šta je sa siaHčnom kiseHnom?

SiaHčna kiselina je karakteristika krvi šimpanza... znači, ti misHš da je ovo krv šimpanze?

Ne znam, Marti.

Mi u našoj laboratoriji ne možemo da radimo sialičnu kiselinu. Nema razloga za to. A mislim da Radijal genomiks u San Dijegu to može da uradi.

Baš smešno.

Hoćeš li da ti kažem šta je ovo, Henri?

Ne reče on. Ali hoću da mi uradiš DNK test toga. Kao i moj.

Marti Roberts se zavalio na naslon stoliice. Činiš me nervoznim. Jesi li se uvalio u nešto lepljivo?

Ne, ne, ništa slično tome. Ovo je istraživački projekat. Od pre nekoliko godina.

I zato misliš da bi to mogla da bude krv šimpanze. Ili tvoja krv?

Da.

Ili i jedno i drugo?

Hoćeš li da mi uradiš te testove DNK?

Svakako. Uzeću ti i bris sa obraza i javiču ti se za nekoliko nedelja.

Hvala ti. Može li ovo da ostane samo između nas?

Isuse reče Marti Roberts, opet me plašiš. Svakako. Ovo će ostati isključivo naša stvar.

Osmehnu se onda. Pozvaću te čim bude gotovo.

XX

Govorimo o podmornicama advokat za patente reče Džošu Vinkleru. Značajnim podmornicama.

Nastavite reče mu Džoš osmehujući se.

Sedeli su u Mekdonaldu izvan grada. Ostali posetioци su svi imali manje od sedamnaest godina. Nije bilo šanse da reč o njihovom sastanku stigne u kompaniju.

Advokat reče: Vi ste mi naložili da potražim patent ili podnesem zahtev za izdavanje patenta na vaš takozvani gen sazrevanja. Ja sam našao pet, u periodu od 1990. godine naovamo.

Aha.

Dva od njih su podmornice. Tako mi nazivamo neodredene patente, za koje su podneti zahtevi s namerom da budu ostavljeni da leže uspavani, sve dok neko drugi ne dode do otkrića i aktivira ih. Klasika je C0X2...

Znam za to reče Džoš. Stara priča.

Bitka za patent inhibitora C0X2 bila je čuvena. Ročesterskom univerzitetu je 2000. godine odobren patent nad genom zvanim C0X2, koji proizvodi jedan enzim koji izaziva bol. Univerzitet je smesta tužio farmaceutskog giganta Serla, koji

i je na tržištu uspešno prodavao lek za artritis, Celebreks koji

j blokira enzim C0X2. Ročester je naveo da je Celebreks neo

vlašćeno koristio njihov patentirani gen, i pored toga što je njihov patent pokrивao samo opštu upotrebu gena u savladavanju

bola. Univerzitet nije tražio patent nad bilo kojim posebnim le

kom. I upravo je na to ukazao sudija, četiri godine kasnije, kad je Ročester izgubio spor. Sud je presudio da je patent Ročestera nešto više od istraživačkog plana, te da je njegova tužba protiv Serla neosnovana.

Ali, takve presude nisu izmenile dugoročan način poslovanja patentnih ureda. Oni su nastavili da dodeljuju patente koji su uključivali duge spiskove neodredenih prava. Patent može da pokriva sva korišćenja gena u kontrolisanim oboljenjima i bolovima, ili u borbi protiv infekcije. I pored toga što su sudovi presuđivali da su takva prava neosnovana i besmislena, patentni uredi su ih dodeljivali. U stvari, broj dodeljenih je ubrzano rastao. Novac poreskih obveznika na delu.

Pređite na stvar reče Džoš. Advokat prouči zabeleške. Vaš najbolji kandidat je patentni zahtev iz 1998. godine, za aminokarboksimumkonat metaldehid dehidrogenazu, ili ACMMD. Za patent se tvrdi da utiče na potencijale neurotransmitera u žuljevitom telu limbičkog sistema u mozgu.

A to je način delovanja reče Džoš, našeg gena sazrevanja.

Upravo tako. I tako, ako ste vlasnik ACMMD, vi imate nespornu kontrolu nad genom sazrevanja, zato što ćete kontrolisati njegovo ispoljavanje, dejstvo. Fino, je li?

Džoš reče: Ko je vlasnik ACMMD patenta?

Advokat prevrnu nekoliko listova. Patent zaveden za kompaniju Gen. Kokom, sa sedištem u Njutonu, u Masačusetsu. Zaveden u poglavlju 11 za 1995. godinu. Prema postignutoj nagodbi, sva patentna prava idu glavnom investitoru, Karlu Vejgandu, koji je umro 2000. godine. Patenti su prešli u vlasništvo njegove udovice. Ona je bolesna od smrtonosnog oblika raka i namerava da prava na sve patente prenese na bolnicu Boston Memorijal.

Možete li da uradite nešto s tim u vezi?

Treba samo da mi kažete jednu reč odgovori advokat.

Uradite to reče Džoš i protrlja ruke.

GL016

Rik Dil je celoj stvari prišao kao istraživačkom projektu. Pročitao je knjigu o ženskom orgazmu. Dve knjige, u stvari. Jedna od njih je bila slikovnica. Gledao videokasete. Pravio zabeleške sve vreme. Jer je uvrteo sebi u glavu da na ovaj ili onaj način dobije reakciju od Lize.

I šta se desilo?

Sedeo je kao zgromljen na ivici kreveta i posmatrao je kako se oblači okrenuvši mu leđa. Ono njeno žao mi je teže mu je palo od onoga što je učinila. A učinila je to da je, pošto je posle svih njegovih napora u jednom trenutku iznenada počela da stiska svoje grudi i zaista se uzbuđuje, u ekstazi uzviknula Bredovo ime.

I baš u tom neugodnom trenutku, kad nije znao ni šta da joj kaže ni šta dalje da čini s njom, zazvonio je telefon.

Da, ko je to? obrecnu se Rik. Bio je Ijut.

Gospodine Dil? Ber Sajndler ovde.

O! Zdravo, Beri.

Je li sve u redu?

Da, da.

E pa, imam za vas dobre vesti. Vaša žena je odbila da se povinuje sudskom naređenju da se izvrši anaHza gena i pobešla je iz grada.

Molim?

Jednostavno je nestala. Niko ne zna gde je.

A šta je sa decom?

Napustila ih je.

Pa ko ih čuva?

Zar vi to ne znate, gospodine Dil? Kad ste poslednji put zvali decu?

Pre nekoliko dana. Na poslu je bila gužva i...

Smesta otidite do kuće vaše žene da vidite šta vam deca rade. Sad kad ste uspeli da dobijete starateljstvo nad njima, valjalo bi da sudu dokažete da to stvarno i zaslužujete.

I Sajndler mu spusti slušalicu. Delovao je kao pokisao. Rik Dil se nasloni na uzglavlje kreveta i pogleda Lizu. Moram da idem.

U redu reče ona. Žao mi je. Vidimo se.

Kaucija je bila pola miliona dolara i advokat Breda Gordona je platio. Bred je znao da je to novac njegovog strica, ali nije mario, jer je opet bio na slobodi. Dok je izlazio iz sudnice, pridruži mu se onaj smešni maii klinac u jakni Dodžersa, koji je sad imao naočare i ličio na Harija Potera.

Treba da razgovaramo reče mu.

O čemu?

Cela stvar vam je nameštena. Ja tačno znam šta se desilo.

O, je li?

Da. Treba da razgovaramo.

Klinac im je obezbedio sobu za ispitivanje na sasvim drugom kraju zgrade suda. Bili su samo on i Bred. Klinac zatvori vrata, otvori laptop i dade znak Bredu da sedne na stolicu. Okrenu zatim laptop na stolu, tako da bi i Bred mogao da gleda u ekran.

Neko je imao pristup vašem telefonu koji ima GPS tehnologiju. Na taj način su mogli da vas prate dve nedelje pre susreta na fudbalskom igralištu.

Kako to znate?

Imamo vezu sa operaterom. Ali, to je sad nevažno. Važno je nešto drugo. Jasno je da devojka nije ono za šta se izdaje, jer smo uspeli da dođemo do nekih njenih videosnimaka na kojima masturbira. Ako uspemo da ubedimo državnog tužioca da je laka ženska, možda ćemo uspeli da ga uverimo da odustane od optužbi. Ako ne, preti vam kazna od deset do dvadeset godina robije. Imate H nekog neprijatelja, nekoga ko vas toliko ne podnosi da je u stanju da angažuje čitav tim... jer je devojku neko morao da prebije i nanese joj ozlede na genitaHjama, kako bi sve izgledalo uverljivo u bolnici... da bi vam napakostio?

Bred malo razmisli. Dil, Gazda. Želeo je da me se reši otkako sam tamo počeo da radim.

A vi ste pokušavaH da mu kresnete žensku...

Hej! Nisam pokušavao. Jahao sam je.

A sad ste suspendovani sa posla i preti vam surova zatvorska kazna, ako ne budemo uspeH da sprečimo suđenje.

Prokleti Rik.

Da, mnogo vas je zadužio, prijatelju reče klinac i krenu ka vratima. Učinite sebi uslugu, hoćete H? Uбудuće se držite podalje od fudbalskih igraHšta.

Isečak iz Nedeljnih novosti magazma Sajens:

Da li je neandertalac bio previše oprezan da bi mogao da opstane?

Naučnici otkrili gen smrti te vrste

Jedan antropolog uspeo je da izdvoji gen sa skeleta neandertalskog čoveka, za koji kaže da je objašnjenje za nestanak

ove podvrste. Ljudi ne shvataju da su neandertalci u stvari imaH veći mozak od savremenijeg kromanjonskog čoveka. Bih su jači i tvrdi od kromanjonaca, apravih su i izvrsne alate. Preživeli su nekolilco ledenih doba pre nego što su kromanjunci stupili na scenu. Pa zašto su onda neandertalci izumrli?

Odgovor se, prema profesoru Šeldonu Harmonu sa Viskonsinskog univerziteta, krije u tome što su neandertalci nosili u sebi gen koji ih je navodio da se opiru promenama. Neandertalci su bili prvi zaštitnici životne sredine. Oni su svoj životni stil doveli u harmoniju s prirodom. Ograničavali su lov i nadzirali upotrebu alata. Ali, ove navike su ih u isto vreme učinile konzervativnim i tvrdim na promene. Bih su protiv kromanjonaca koji su otkrivali pećine, fino ukrašavali oruđe i alat i terali čitava krda životinja preko ivice litica u ambis, čime su doprinosili iščezavanju vrsta. Mi danas smatramo pećinsko slikarstvo čudesnim tvorevinama. Ali su ga neandertalci smatrali poganim grafitima. Gledali su na to kao na preistorijsko svetogrođe. A kromanjonski zanatski vešto zdelani alat smatrali su štetnim i opasnim po prirodu. Nisu prihvatili ove inovacije i držali su se starog načina života. Konačno su izumrli kao vrsta. I pored toga, Harmon tvrdi da su se neandertalci ukrštali sa savremenijim kromanjuncima. Bez sumnje jesu, jer smo isti gen otkrili i kod današnjih ljudskih bića. Ovaj gen je bez sumnje zaostao od neandertalaca i on dovodi do nepoverljivog i reakcionarnog ponašanja. Mnogi od ljudi koji danas žele da se vrate u slavnu prošlost ih, u najmanju ruku, da zadrže stvari onakvima kakve jesu, gonjeni su neandertalskim genom. Harmon je za gen rekao da utiče na dopaminske receptore u bočnom stražnjem žuljevitom telu i u desnoj čeonjoj školjki.

Harmonove tvrdnje raspalile su buru kritika u naučnim krugovima. Tako besna reakcija nije se javila još otkako je pre dvadeset godina E.O. Wilson objavio svoje sociobiološke teze. Prema Vartanu Gorvaldu, genetičaru sa Univerziteta Kolumbija, Har-

monovo delovanje je ubrizgavanje politike u ono što bi trebalo da bude dsto naučno istraživanje.

Nikako, odgovara Harmon, gen je prisutan i kod neandertalaca i kod savremenog čoveka. Njegovo dejstvo je potvrđeno skeniranjem aktivnosti mozga. Korelacija između ovog gena i reakcionarnog ponašanja je nesporna. Nije to stvar politike, levičarstva ili desničarstva. Ovde je u pitanju osnovni stav... jeste li otvoreni prema budućnosti, ili je se plašite. Da li svet sledite u razvoju, ili u opadanju. Mi odavno znamo da postoje ljudi koji su skloni inovacijama i koji pozitivno gledaju prema budućnosti, dok su drugi uplašeni od promena i žele da zaustave novotarije. Linija koja razdvaja ove dve grupe je genetska i predstavlja prisustvo ili odsustvo neandertalskog gena.

A ova priča se pojavila u Njujork ta.jmsu sledećeg dana:

GEN NEANDERTALCA DOKAZ JE POTREBE DA SE ČUVA ČOVEKOVO OKRUŽENJE

Opravdan strah od razularenje tehnologije

ŠTUTGART, Nemačka Otkriće antropologa Šeldona Harmona neandertalskog gena koji podstiče očuvanje tovekovog prirodnog okruženja dokaz je potrebe za vođenjem razumne politike prema prirodnom okruženju, rekla je portparol Grinpisa, Marša Medsden. Činjenica da su neandertalci izgubili bitku za očuvanje prirodne sredine trebalo bi da nam svima služi kao opomena. I mi, kao i neandertalci, nećemo preživeti ako se odmah ne preduzme radikalna globalna akcija.

Kao i u Vol Strit žumalu:

OPREZNOST UBILA NEANDERTALCE

Da li je princip predostrožnosti smrtonosan?

Suprotstavite se slobodnom tržištu na svoju

odgovornost, primećuju iz Kluba

za nesmetan razvoj

Napisao: Stiv Vajnberg

Jedan američki antropolog zaključio je da su neandertalci izumrli zbog genetske predispozicije da se odupiru promenama. Dmgim rečima: Neandertalci su primenili *princip predostrožnosti*, koji je veoma mio neoliberalnim, reakcionarnim pobornicima očuvanja prirodnog okruženja. Ovo je bilo viđenje Džela Smita iz američkog Kompetitivnog instituta, progresivne vašingtonske radionicezamožganje. Smitjerekao: Izumiranje neandertalaca služi kao opomena onima koji bi da zaustave progres i vrate nas natrag u život koji je gadan, brutalan i kratak.

Na TVekranu u uglu kancelarije videlo se kako Šeldona Harmona, profesora antropologije i samoproklamovanog pronalazača neandertalskog gena polivaju vodom za vreme predavanja.

Na ekranu je taj događaj ponavljan usporenim snimkom više puta, tako da su se mogli videti svi detalji scene u kojoj voda pršti sa čelave glave mršavog tipa koga to kao da zabavlja.

Vidiš li? Osmehuje se reče Rik Dil. Sve je ovo reklamni trik da se promoviše gen.

Verovatno reče Džo Vinkler. ImaH su kamere na Hcu mesta da to snime.

Baš tako reče Dil. A pored publiciteta koji ovaj momak dobija za svoj prokleti gen, on takođe iznosi i prisvaja način delovanja, koji je veoma sličan našem genu sazrevanja. Aktiviranje žuljevitog tela, i tako dalje. Mogao bi da nam oduzme slavu.

Sumnjam reče Džo. Na desetine gena delaju u Hmbičkom sistemu.

I pored toga reče Dil, ja mislim da bi trebalo da objavimo šta imamo. Uskoro. Želim da se naš gen sazrevanja vine tamo napolje.

Džoš reče: Uz sve dužno poštovanje prema tebi, ja mislim da bi to bilo preuranjeno.

Testirao si gen na pacovima. I sve je prošlo kako treba.

Da, aH to i nije baš za objavljivanje. Prikazivanje beba pacova kako guraju balegu teško da će bilo ko staviti u večernji dnevnik.

Dil zamišljeno klimnu glavom. Da. Istina je. Treba nam nešto bolje.

Džoš upita: Čemu najednom takva žurba?

Odbor. Otkako je Bred uhapšen, njegov ujak kao da je progutao pritku. Izgleda da misli da je sinovljevo hapšenje naše maslo. U svakom slučaju, tera nas da kompaniju stavimo na zemljopisnu kartu najavom nekog veHkog otkrića.

Lepo, ali mi još nismo spremni za to.

Slušaj, Džoše, kako bi bilo da objavimo da smo spremni da predemo na testiranje Ijudi?

Džoš uzdrhta. Ja to ne bih činio, mislim, pa mi još... još se nismo prijavili ni Saveznoj agenciji za lekove.

Slušaj, Džoše, ne kriješ li ti nešto od mene? Ne bi valjda krenuo da nešto uradiš na svoju ruku?

Molim? Kako to misliš?

Tvoja majka je zvala danas. Džoš sede. *O, Bože.*

Ona je veoma ponosna na ono što si ti uradio i nije joj jasno zašto te ja nisam unapredio.

Džoš oseti kako ga obliva hladan znoj. Pa, šta onda nameravaš da uradiš? upita.

Rik Dil se osmehnu. Unaprediću te, razume se. Jesi li vodio dnevnik o dozama koje si primenjivao?

U saH za sastanke na aveniji Medison koja je imala zidove od stakla, marketinška firma VotsonNem bila je u poslu oko pronalaženja imena novom proizvodu. U te svrhe prostorija beše ispunjena mladim svetom, maloletnicima i dvadesetogodišnjacima, nemarno odevenim kao da prisustvuju rok koncertu, a ne suvoparnom predavanju koje je držao profesor koji je stajao za govornicom, imao kravatu od pertle i govorio o genu zvanom A587996B, kome je trebalo dati ime. Profesor je sada pokazivao grafikone enzimskih aktivnosti, crne krivudave linije na belom papiru. Khnci su saginjaH glave, uvlačiH se u svoja sedišta, igraH se mobilnim telefonima. Samo je nekoHcina njih pokušavala da se usredsredi na materijal.

Pol Gode, psiholog i vođa marketinškog tima, koji je sedeo u zadnjem delu prostorije, podiže ruku i prstom dade znak profesoru da predavanje privodi kraju. Pertlaš pokaza da je iznenađen, ali vešto pristupi traženom.

Sve u svemu profesor reče, naš tim na Univerzitetu Kolumbija izolovao je gen koji podstiče društvenu harmoniju i grupnu koheziju. On to čini time što aktivira prefrontalnu ko-

ru mozga, oblast za koju se zna da je od značaja za utvrđivanje verovanja i postojanosti. Mi smo demonstrirali dejstvo ovog gena tako što smo eksperimentalne subjekte iziagali i konvencionalnim i kontroverznom idejama. Kontroverzne ideje proizvele su prepoznatljiv prefrontalni ispis, dok su konvencionalne ideje stvorile prigušenu aktivnost... mogli biste to da nazovete toplim sjajem. I tako, subjekti koji imaju gen pokazuju uočljivu sklonost ka konvencionalnom razmišljanju u prisnim idejama. Oni takode pokazuju i privrženost grupnom razmišljanju svake vrste. Oni vole televiziju. Oni vole Vikipediju. Oni vole koktel zabave. Oni vole lake razgovore. Oni vole da se slažu sa svetom oko sebe. Naš gen je važna snaga za društvenu stabilnost i civilizaciju. S obzirom na to da je to gen koji podstiče konvencionalnu pamet, mi smo ga nazvali konvencionalnim genom.

Publika osta nema. Zapanjena. Konačno neko iz redova reče: *Kako ste to nazvali?*

Konvencionalni gen.

Isuse, to je grozno.

Samoubistvo.

Zaboravite to.

Ili bismo hitro reče profesor, mogli da ga nazovemo genom koji civilizuje.

Novo komešanje u prostoriji. Gen koji civilizuje? To je još gore! Gore!

Jezivo.

Fuj!

Skod s mosta!

Profesor je izgledao povređen. Šta je loše u tom imenu? Civilizacija je dobra stvar, zar ne?

Razume se da jeste reče vođa tima dok se između redova primicao govornici. Jedina nevolja je u tome što niko u ovoj zemlji ne želi da o sebi misli kao o sledbeniku ili kao o osobi ko-

ja će druge da civilizuje. Upravo suprotno... svi smo mi teški individualisti. Svi smo pobunjenici. Svi smo protiv establišmenta. Štrčimo, iskačemo iz reda, radimo samo ono što nam prija, idemo samo svojim putem. Mi smo krdo nezavisnih umova, kako je neko to jednom nazvao. Niko ne želi da misli *da nije* pobunjenik. Niko ne želi da prizna da je jedino što želi da se uklopi.

Ali, u suštini svi žele negde da se uklope ubaci se profesor. Oko devedeset dva posto osoba ima gen konvencionalne pameti. Pravim pobunjenicima on nedostaje i oni su...

Stani tačno tu prekide ga Pol Gode, vođa tima. Samo stani. Ti želiš da tvoj gen učiniš vrednim. To znači da tvoj gen ima nešto što bi Ijudi voleli da poseduju... nešto uzbudljivo i poželjno. Konvencionalna pamet nije ni uzbudljiva ni poželjna. Svakidašnja je. To je hleb namazan mašču i posut alevom paprikom. Ovaj skup ovde upravo ti to govori. Idi sad da malo sedneš.

IPol Gode mu rukom pokaza stolicu u prvom redu.

Gode se onda okrete prisutnima koji su sad delovah malo budnije. U redu, narode, ostavljaj telefone. Hajde da čujemo šta predlažete.

Kako bi bilo: pametan gen?

Dobro, aH neprecizno.

Gen jednostavnosti.

Ideš u dobrom pravcu, ali...

Socijalni gen.

Terapeutski.

Gen koji ispravno misli.

Previše maoistički, previše budistički. Hajde, narode, probudite se ovde!

Žurka gen.

Zabavni gen.

Gen sreće.

Gode podiže ruku da ih zaustavi. Hajde da razmislimo. Šta je naš problem? Ovaj gen je zaista gen konvencionalnog načina razmišljanja... gen konvencionalne pameti... ali mi ne želimo da to kažemo. Pa? Šta je dobro kod konvencionalne pameti? Šta se događa osobi kad prigrlji konvencionalan način razmišljanja? Brzo, sad.

Uklapa se.

Ne štrči.

Misli kao i svi drugi.

Čita Tajms.

Niko ga ne gleda čudno.

Život mu postaje jednostavniji.

Ne svada se.

Nema problema da izrazi svoje mišljenje.

Svi se slažu s njim.

Postaje dobra osoba.

Oseća se udobno.

Gode pucnu prstima. *Odlično.* Konvencionalan način razmišljanja čini da nam je udobno... Da! Nema iznenađenja, nema uznemirenja. Tamo napolju u svetu, sve se neprestano menja iz časa u čas. To nije udobno mesto. A svi žele da se osećaju udobno, je l tako? Stari par cipela, stari džemper, omiljena stolica...

Udobni gen?

Banja gen.

Topli i mekani gen. Topli gen?

Srećni gen.

Prijateljski gen?

Umirujući gen,

Smireni gen. Melem gen.

Hajde da ga proverimo na terenu reče Gode. Profesore? Recite nam: kuda ovaj gen ide, u komercijalnom smislu? Još je rano da se to kaže, objasni im profesor. Oni jesu izolovali gen, ali još uvek ne znaju pun obim oboljenja povezanih s njim. Međutim, a s obzirom na to da gotovo svi u svetu imaju taj gen, oni na Univerzitetu veruju da mnogi ljudi verovatno pate od genetskih anomaliya koje gen izaziva. Na primer: ljudi koji preterano žele da se priključe većini... to bi moglo da se pokaže kao genetski poremećaj. I ljudi koji su depresivni kad su sami... nesumnjivo još jedan poremećaj. Ljudi koji idu na protestne marševe, sportske priredbe, svi ljudi koji hrle da se nađu u situacijama u kojima će biti okruženi gomilom istomišljenika... sve sam potencijalni genetski poremećaj. Onda su tu i ljudi koji osećaju da su obavezni da se slože sa svakim u čijem se društvu trenutno nalaze, bez obzira na to šta je rečeno... još jedan poremećaj. A šta je sa ljudima koji se plaše da misle svojom glavom? Onih koji se plaše da se izdvoje i budu nezavisni od grupe koja ih okružuje?

Hajde da pogledamo istini u oči reče profesor, to je mnogo ljudi. Niko ne želi da se služi svojom glavom, samo ako to može da izbegne.

Hoćete da kažete da će svako od ovih vrsta ponašanja biti proglašeno bolesnim?

Svako prinudno ponašanje je patološko odgovori profesor.

Ali, pozitivna ponašanja? Protestni marševi?

Naš položaj je reče profesor, da smo na ivici da otkrijemo čitav niz bolesnih stanja koja su sva u vezi sa druželjubivošću. Ove genetske anomalije koje uključuju gen udobnosti još nisu definitivno ustanovljene, aH je Univerzitet Kolumbija podneo zahtev za izdavanje patenta na sam gen, što znači da će genu stalno rasti vrednost, kad poremećaji koji su s njim povezani budu počeli da se utvrđuju sa sigurnošću.

Gode kašljucnu. Načinili smo grešku. Ovo su sve poremećaji društvenosti. Ovo bi trebalo da bude gen druželjubivosti. I takav je i ostao.

h Biznis onlajn a:

NAUČNICI OTKRILI GEN DRUŽELJUBIVOSTI

Da li je sklonost ka druželjubivosti nasledna? Naučnici iz Morkomb laboratorija Univerziteta Kolumbija veruju da jeste, Oni izveštavaju da su otkrili gen koji to reguliše i podneli su zahtev dagenpatjentiraju...

Komentar urednika iz Njujork tajmsa:

GEN DRUZELJUBIVOSTI? GDE JE KRAJ OVIM GLUPOSTIMA?

Istraživači sa Unieržiteta Kolumbija sada tvrde da su otkrili gen druželjubivosti. Šta je sledeće? Gen sramežljivosti? Gen povučenosti? Manastirski gen? Kako bi bilo da otkriju skinitemisegrbače gen?

Ono što se doista događa jeste da istraživači koriste nedostatak znanja kod javnosti o tome kako geni zaista dejstvuju. Nijedan pojedinačni gen ne kontroliše određenu crtu ponašanja. Nažalost, javnost to ne zna. Javnost misli da postoji gen za boju očiju, gen za visinu, gen za kovrdžavost kose, pa zašto onda ne bi postojao i gen za druželjubivost? Genetičari neće da govore o tome. Svi oni sede u upravnim odborima privatnih kompanija i učestvuju u trei za identifikaciju gena koje mogu da patentiraju radi lične zarade.

Hoće li ovo ikad da prestane? Očevidno neće. *hGTisfa sa imeže:*

OSECATE SE DRUZELJUBIVO? E, NE MOŽE, TO JE PATENTIRANO

Istraživačko odeljenje Univerziteta Kolumbija podnelo je zahtev da mu se izda vlasništvo nad patentom za gen za koji tvrde da kontroliše druželjubivost. Da li to znači da će jednoga dana svi koji su na terapiji antidepressivima, ili na lekovima za odvikavallf nje od zavisnosti, ili na lekovima protiv anksioznosti, jednoga da na morati da plaćaju za autorsko pravo Kolumbiji? Poslednji izveštaji nam govore da se jedna farmaceutska kompanija iz Svajcarske takođe očajnički bori da dobije licencu na taj gen.

GL017

Sastanak lekarske bioetičke komisije za uvrđivanje činjenica u Nacionalnom institutu za zdravlje u Betezdi bio je pažljivo pripremljen da podstakne duh kolegijalnosti i odstrani svaku pomisao na zastrašivanje. Svi su sedeli za istim dugim stolom u sali za sastanke na trećem spratu glavne zgrade, u prisnoj atmosferi koju su obeležavali plakati sa najavama budućih seminara po zidovima i stari aparat za kafu u jednom uglu, Kafa koja se tu mogla dobiti bila je odvratna; niko je nije pio.

Šestorica naučnika koji su vodiH ispitivanje bili su odeveni malo svečanije za ovaj sastanak. Svi su imali sakoe, a jedan je čak vezao i kravatu. Ali su sedeli slobodno i opušteno, i razgovaraH sa osobom koju su ispitivali, izvesnim doktorom Ronaldom Maršom, starim četrdeset jednu godinu, koji je sa njima sedeo za istim stolom.

I kako je zaista ta dvanaestogodišnja devojdca umrla?

Doktor Marš je bio profesor medicine na Univerzitetu Teksas u Ostinu. Ona je болоvala od urođenog nedostatka činilaca transporta.

UNČT je bio smrtonosan genetski nedostatak. Devojčica je bila na aparatima od devetog meseca. Pokazivala je malo zaostajanja u rastu, aH ne i mentalnu retardiranost. Ona i njena porodica zajedno su želeH da na nju bude primenjen ovaj postupak, u nadi da će nakon toga moći da vodi normalan život, A ne da večno bude vezana za mašine, Kao što znate, to i nije neki život, posebno kad je u pitanju dete.

Oni oko stola slušaH su ga bezizražajnih Hca,

A kad joj je budućnost bila u pitanju nastavio je doktor Marš, svi mi znamo da njen život ne bi mogao da bude održavan daije u zrelosti. Hormonalne promene već su imale uticaj na njen metabolizam. Bilo je sigurno da će umreti u nerednih četiri ili pet godina. I na toj osnovi smo pristupili postupku da ubrizgamo gen u njeno telo. Rizici su bili poznati.

Jedan od naučnika upita: Da li je porodica bila upoznata sa rizicima?

I porodica i devojčica, i imamo njihovu potpisanu saglasnost da postupak primenimo odgovori doktor Marš.

Pročitali smo te saglasnosti. Tekst u njima, međutim, pojedinima od nas učinio se nerealno pozitivan, kao sročen da rizik svede na minimum. Da li je porodica upoznata sa procenom rizika?

Da reče doktor Marš. A saglasnost je sastavilo pravno odeljenje bolnice, pa možete da primetite i da je porodica potpisala da je u potpunosti razumela kakvi rizici prete. Ono što je njima rečeno takode je ubeleženo i u karton pacijenta. Mi ne bismo ni smeh da radimo bez potpunog upoznavanja porodice i njihovog pristanka.

Tokom tog govora, doktor Robert A. Belarmino neprimetno ude u sobu i sede na jednu stohcu na kraju stola. I tako ste, znači, stupih u proceduru.

Jesmo.

Kakav ste postupak primenili?

Modifikovanu adenovirusnu infuziju, u kombinaciji sa standardnim Barlovljevim imunosupresivnim protokolima.

A ishod?

Dobila je groznicu takoreči odmah. Preko četrdeset stepeni Celzijusa. Drugog dana je pokazala znake otkazivanja rada više organskih sistema. Funkcije jetre i bubrega se nisu povratile. Trećeg dana je umrla.

Nastupi kraća tišina.

Želeo bih da dam svoj lični komentar reče doktor Marš. Uvek sam smatrao da treba da uđem u rizik s pacijentom, pogotovo onda kad i on to žeh. Devojčica je od početka života bila u našoj bolnici i bila je miljenica svih nas. I bila je dovoljno pametna da shvati šta može da joj se desi, ali je želela da pokuša i želela je to tohko da je ubedila i svoje roditelje da je to ispravna stvar. Ona je želela da živi. Kako sam to mogao da joj uskratim?

Neko kašljucnu. Ali vi i vaš tim niste imaH iskustva u transplantaciji gena.

Ne, I zaključih smo da treba da je pošaljemo u drugu ustanovu,

Pa zašto niste?

Niko drugi nije želeo da obavi taj postupak,

Zar vam to ništa nije govorilo?

Doktor Marš uzdahnu. Da h je iko od vas video pacijenta sa UČNTom? Bubrezi im otkazuju. Jetra prestaje da radi. Telo im se nadima i dobija modru boju. Ne mogu da dišu. U agoniji su. Umiru danima. Da h je trebalo da čekam da se to dogodi toj ljupkoj devojčici? Mishm da nije.

A zašto vas porodica sada tuži?

Marš odrečno zavrte glavom. Nisam imao prihke da razgovaram sa njima.

Oni su u sudskim dokumentima izjavili da nisu bili obavješteni.

Ali jesu reče Marš. Gledajte: svi smo se nadali da ćemo uspjeti. Svi smo bili optimisti. A roditelji jednostavno nisu mogli da prihvate istinu... da tri posto uspešnih slučajeva znači da devedeset sedam posto pacijenata umire. To je gotovo sigurna smrt. Oni su to znali i, kad su im nade razvejjane, osetili da su prevareni. Ali ih mi ni za trenutak nismo zavaravali.

Kad je doktor Marš napustio odaju, komisija je nastavila rad iza zatvorenih vrata. Od sedam članova komisije, šest ih je bilo razgnevljeno. Govorili su da Marš sad nije govorio istinu, te da istinu nije govorio ni ranije. Govorili su da je bio nemaran. Govorili su da je genetik prilepio zao glas i da će sada imati muke da to prevaziđu. Pominjali su Divlji zapad u vezi sa načinom na koji je postupao.

Bilo je jasno da naginju ka tome da se Maršu oduzme dozvola za rad i da mu se zabrani podnošenje zahteva za odobrenje sredstava iz vladinih fondova.

Predsednik komisije, doktor Belarmino, dugo ništa nije govorio. A onda se oglasi:

Ne mogu a da ne pomislim reče on, da su isti ovi argumenti korišćeni kad je doktor Kristijan Barnard obavio svoju prvu transplantaciju srca.

Ali ovo nije prvo po...

Radio je na svoju ruku. Nije tražio propisno ovlašćenje. Izložen sudskom postupku. Dozvolite mi da vas podsetim reče doktor Belarmino, šta kaže statistika. Prvih sedamnaest pacijenata doktora Barnarda umrlo je gotovo odmah. Nazivan je ubicom i šarlatanom. AH, danas se svake godine u ovoj zemlji obavi više od dve hiljade transplantacija srca. Većina pacijenata živi od pet do petnaest godina nakon operacije. Transplantacije bubrega su rutina. Transplantacije pluća i jetre, koje su do pre nekoHko godina smatrane svetogrdem, sada su prihvatljive. I mi ćemo uvek zavisiti od hrabrih pojedinaca, kao što je doktor Marš, da umesto nas preuzmu rizik i prvi nešto urade.

Ali, setite se samo koHko je propisa prekršeno...

A šta biste vi uradili doktoru Maršu? upita doktor Belarmino. Čovek ne spava noću. To mu vidite na Hcu. Njegov voljeni pacijent umro je pod njegovom rukom. Kakva veća kazna mu može biti izrečena? I ko ste vi da mu kažete da je pogrešno postupio?

Etička pravila...

Niko od nas nije pogledao u oči te male devojdce. Niko od nas nije poznavao njen život, njen bol, njena nadanja. Marš jeste. Poznavao je devojčicu godinama. Hoćemo h mi sada da mu sudimo?

U prostoriji zavlada tišina.

Na kraju su odlučili da kazne pravno odeljenje Univerziteta Teksas, bez ikakve kazne za doktora Marša. Belarmino je sve uspeo da ih ubedi da promene mišljenje, kasnije je pričao jedan od članova komisije. Bio je to klasičan Rob Belarmino. Govorio je kao propovednik, suptilno umešao Boga i ne pominjući ga, i nekako postigao da svi glasaju kako on hoće, bez obzira na to ko je povređen i bez obzira na to šta se desilo. Rob sve može da opravda. U tome je briljantan.

Sa sastanka bioetičke komisije Belarmino se vratio pravo u svoju laboratoriju, gde je imao sastanak sa jednim od svojih doktora. KHnac je došao iz medicinskog centra Kornel, gde je obavio značajan posao na mehanizmima koji upravljaju obrazovanjem hromatina.

Čehja DNK se, normalno, nalazi u unutrašnjosti nukleusa. Većina ljudi zamišlja DNK u obliku dvostruke spirale, famoznih uvijenih lestvica koje su otkrili Votson i Krik. Ah su lestvice bile samo jedan od tri oblika koje DNK može da ima u unutrašnjosti ćelije. DNK takode može da bude jednostruk ih da se javi kao daleko zbijenija struktura zvana centromer. Svaki od tih pojava oblika zavisao je od belančevina vezanih za DNK.

Ovo je značajno zbog toga što su, kad je DNK stisnut, njegovi geni nedostupni ćeliji. Jedan od načina da se geni kontrolišu jeste da se promeni hromatin različitih odeljaka DNK.

Tako, na primer, kad se geni ubrizgaju u novu ćeliju, tada; takode preduzimaju i koraci da se hromatin održi u dostupnom obliku, putem korišćenja dodatnih hemikalija.

Belarminov novi doktor napravio je istraživački iskorak ispitujući metilacion određenim proteinima, kao i njihov uticaj na strukturu hromatina. Rad klinca, Kontrola pristupnosti genomu protein i adeninska metiltransferaza beše primer ja snog pisanja. Rad je imao izgleda da postane značajan, a sigurno je da će klinicu doneti dobru reputaciju.

Belarmino je sedeo u kancelariji za stolom i dtao rad, a klinja je sedeo preko puta i izgledao kao da ne može da dočeka da čuje šta će Belarmino reci.

Izvršno reče Belarmino i lupnu prstom po materijalu. Izvršno. Mislim da ovaj rad može da služi na čast laboratoriji. I,

razume se, vama.

Hvala vam, Robe reče klinja.

A pomenuh ste i sedam koautora, a ja sam, ne bez osnova, visoko na tom spisku reče Belarmino.

Vi ste treci od vrha, ali ako smatrate da bi trebalo da budete drugi...

Ja se, u stvari, sad prisećam jednog naseg razgovora od pre nekoliko meseci, u kome smo razmatrali moguće metilationske mehanizme, i ja sam vam sugerisao...

Da, sećam se...

Upravo ovaj mehanizam koji vi obrazlažete ovde. Sasvim sam ubeden da bi trebalo da ja ovde budem vodeći autor.

Klinja žmirnu i teško proguta pljuvačku. Hm... ovaj...

Mokra umetnost na izložbi

Transgenski organizmi u galerijama Živa stvorenja na prodaju

U Londonu je južnoafrička umetnica Laura Sinti izložila transgenski kaktus koji sadrži Ijudski genetski materijal, tako da mu niče Ijudska kosa. Sinti kaže: Kaktus kome niče sva ta kosa pokazuje svu čežnju, sve znake seksualnosti. On ne žeh da bude utamničen. On žeh da bude oslobođen. Upitana kakva je reakcija javnosti na kaktus, Sinti je rekla: Čelavi Ijudi su posebno zainteresovani.

Umetnica Marta de Mendeses kreirala je modifikovane leptire, kod kojih se jedno krilo razlikuje od drugog. Ona kaže: Svet je u početku bio veoma šokiran. Opšte misljenje je bilo da to nije dobra ideja. Rekla je dalje da će, kao sledeće, načiniti da pruge zebraribe budu vertikalne, a ne horizontalne, kako bi što više hčile na prave zebre. Ove promene će biti nasledne.

Finski umetnik Oron Kats gajio je svinjska krila u kulturi matičnih ćelija svinjske koštane srži. On je rekao da je ceo umetnički tim svirao muziku svinjskim ćelijama da bi podstakao njihov rast. Snimih smo dosta krmeće muzike... i puštah je ćelijama. On je takođe rekao i da su ćelije izgleda bolje rasle uz muziku.

Čikaški umetnik Eduardo Kac stvorio je transgenskog zeca zvanog Alba, koji sveth zeleno. U oplodeno jaje albino zeca ubrizgan je GPF, gen za zeleni fluorescentni protein dobijen iz pacifičke meduze. Životinja koja je nastala iz jajeta sada sveth. Usledilo je mrštenje. Kac je primetio da zec čini da je nekim Ijudima neugodno, ah je podvukao da je GPF uobičajena istraživačka alatka koja je ubrizgavana u gljivice, plesni, biljke, voćne mušice, miševе i kravlje embrione. Kac je dalje rekao da jedva čeka da stvori psa koji svetli.

Alba je prerano uginuo, uzrok nepoznat. Transgenski kakti takođe. Godine 2003., prvi transgenski kućni Ijubimac ponuđ je Ijudima na prodaju. Bila je to crveno fluorescentna zebraril koju je stvorio doktor Džijuan Gong u Singapuru, a licencu je d bila jedna kompanija iz Ostina u Teksasu. U prodaju je puštei pod imenom Sjajriba, posle dve godine proučavanja od strai saveznih i državnih agencija, koje su zaključile da je proizvc bezbedan, ali da ne sme da se jede. GL018

Gejl Bond nije imala šta da kaže Ivanovom učitelju kad joj je rekao da njen sin, kad izade ispred table, ne ume da sabira i da oduzima, ali da su mu zato domaci zadaci savršeni, i zatražio od nje da mu kaže ko mu kod kuće radi zadatke iz matematike. Njen muž je radio preko celog dana, a i njen posao, kao genetičara u Nacionalnom institutu Francuske, nije joj ostavljao mnogo vremena.

Pokazao joj je njegove domaće zadatke i, tek kad je videla male zelene i bele mrlje na papiru kao od kapljica nečega prosutog, poče da sumnja.

Mislim da znam ko mu pomaže rekla je Gejl Bond. Ko?

To je neko iz laboratorije.

Onda je požurila kući i, čim je otključala vrata, čula kako Džerard viče: Zdravo, dušo, tačno onako kako je to njen suprug činio.

Zdravo, Džerarde. Šta ima novo kod tebe?

Potrebno mi je kupanje.

Pobrinuću se da to obaviš rekla je i ušla u hodnik, gde je Džerard stajao na njegovoj prečagi.

Džerard je bio transgenski afrički sivi papagaj, ni dve godine star. Dok je još bio pile, primio je koktel Ijudskih gena i sve do sada bez nekih vidljivijih efekata.

Lepo izgledaš, lutko. Nedostajala si mi reče Džerard ponovo imitirajući glas njenog muža.

Hvala ti reče ona. Imam za tebe jedno pitanje, Džerarde.

U redu, ako insistiraš.

Reci ti meni, šta je odgovor na trinaest minus sedam?

Ne znam.

Ona malo razmisli. Šta je odgovor kad od trinaest oduzmemo sedam?

Tako bi Ivan postavio pitanje. Ptica smesta reče: Šest.

A kad od jedanaest oduzmemo četiri?

Sedam.

Ona se namršti. Kad od dvadeset četiri oduzmemo jedanaest?

Oh, oh, oh reče papagaj pomerajući se na prečagi. Hoćeš da me nadmudriš. Trinaest.

A kad od jedannulajedan oduzmemo sedamdeset?

Trideset jedan. Ali nikad ne dobijamo tako mnogo brojeva. Uglavnom samo dva broja.

Mi?

Džerard ne reče ništa. Stade ritmično da njiše glavom. Onda zapeva: Ja voHm paradu...

Džerarde reče Gejl, da H te je Ivan moHo za pomoc?

O, svakako reče papagaj i onda savršeno imitira Ivanov glas: Hej, Džeri, dodi i pomozmi mi. Ovo je preteško za mene. Preeeteško...

Gejl Bond pohita da donese kameru.

Hej, da H to znači da ću da budem zvezda? zakrešta papagaj kad ona stiže sa svim potrebnim aparatima.

Da, bićeš zvezda.

Hvala ti, Gejl. Ali pre snimanja moram da se okupam. Obećala si mi kupanje.

Tokom svoje prve godine života, Džerard je pokazivao malo znakova da je primio Ijudske gene koje su mu kao piletu ubrizgaH Joši Tomizu i Gejl Bond u laboratoriji Moris Grolije

francuskog Nacionalnog inisuta u Parizu. To nije bilo veliko iznenađenje. Uspešno ubrizgavanje gena bio je pipav posao i iziskivao je na desetine, čak i na stotine pokušaja pre no što proradi kako valja. Ovo stoga što je veliki broj uslova morao da bude ispunjen da bi gen počeo da deluje u novom okruženju.

Gen prvo mora da bude pravilno umetnut u postojeći genetski materijal životinje. Ponekad je nov gen umetan naopako, što je davalo negativan ili nikakav efekat. Ponekad je umetan u nestabilnu oblast genoma i izazivao smrtonosan kancer kod životinje. Ovo je bilo prilično uobičajeno.

Štaviše, transferisanje gena uvek je značilo ubacivanje više od jednog gena. Istraživači su svaki put morali da umeću gene povezane s primarnim, kako bi ovaj uopšte mogao da funkcioniše. Na primer, većina gena ima izolatore i promotere. Promoteri mogu da stvaraju proteine koji isključuju gene životinje, kako bi se novom dodatku omogućilo da preuzme poslove. Ili mogu da poboljšaju rad samog ubrizganog gena. Izolatori drže ubrizgan gen odvojen od gena oko njega. Oni takođe omogućavaju da novi genetski materijal ostane na raspolaganju unutar ćelije.

U stvari, zadatak ubrizgavanja gena u životinju i njegovog puštanja u rad više podseća na čišćenje kompjuterskog programa od grešaka no na bilo kakav biološki proces. Stalno moraju da se popravljaju greške, vrše podešavanja, prilagođavanja i eliminišu neželjeni efekti, sVe dok stvar ne proradi kako valja. A onda treba da se čeka da se rezultati pojave, što ponekad traje godinama.

I zato je laboratorija dozvolila Gejl Bond da Džerarda odnese kući i neko vreme ga čuva kao ljubimca. Da vidi da li će se pojaviti neki pozitivni ili neželjeni efekti. Kućno odgajanje je u ovom slučaju bilo posebno značajno, zato što su afrički sivi papagaji visoko inteligentni... i uglavnom se smatraju inteligent

nim koliko i šimpanze... uz daleko veću sposobnost za učenje jezika. Koristeći jezik znakova i tastaturu kompjutera, nekoliko primata koji nisu Ijudi uspešno je ovladalo sa nekih sto pedeset reči. Ali, za sivog papagaja to je bio samo prosek. Pojedini sivi papagaji vladali su sa oko hiljadu reči. I zato im je bila potrebna ona vrsta interakcije i stimulacije koja se nalazi u Ijudskom okruženju. Oni ne bi mogli da budu ostavljeni u ustanovi koja čuva životinje, među miševima i hrčcima, jer bi poludeli od nedostatka stimulacije.

Ali, ono što je Gejl čula od njega kad je konačno spremila sve aparate nije bilo nešto čemu se nadala.

Džerarde rekla mu je najsmirenijim mogudm glasom, sada ću ti pokazati sliku, a ti ćeš da mi kažeš šta je to.

A onda je uključila projektor i na platnu mu pokazala siiku stranice Ivanovog domaćeg zadatka.

To sam već uradio reče papagaj. Ali, ti si mi obećala kupanje pre snimanja.

Okupaćeš se posle. A sad mi reci koliko je kad se od petnaest oduzme sedam?

Osam spremno je odgovorio papagaj.

Gejl proverila da li kamera snima i da H je mikrofon na njoj uključen. Joši će biti oduševljen, pomisli uzbuđeno. Jedva se obuzdala da ne ugasi kameru i ne vrisne od oduševljenja.

Papagaj očevidno nije delio njeno oduševljenje. Obećala si mi kupanje.

Džerarde. A sad te molim da obratiš pažnju. Koliko je kad se od dvadeset devet oduzme osam?

Džerard otvori usta. Zvono od ulaznih vrata zazvoni. Gejl je bila dovoljno blizu ptice da ustanovi da je Džerard Hčno ispuštio taj zvuk. Umeo je savršeno da imitira sve vrste zvukova... zvana, zvonjavu telefona, šuštanje vode u toaletu.

Džerarde, moHm te...

Zvuk koraka. Škljocaj, škripa otvaranja ulaznih vrata.

Izgledaš dobro, lutka. Nedostajala si mi Džerard, imitirajući glas njenog muža.

Džerarde poče Gejl.

Ženski glas: O, Ričarde, zašto se ovako dugo nismo videli...

Tišina. Zvuci Ijubljenja.

Gejl se sledi. Oči nije skidala sa Džerarda. Papagaj nastavi sa imitiranjem, a kljun mu se jedva pomicao. Bio je kao magnetofon.

Ženski glas: Jesmo li sami?

Da reče njen muž. Klinac ne dolazi kući pre tri.

A šta je sa... ovaj...

Gejl je na konferenciji u Ženevi.

O, znači da imamo ceo dan. O, Bože... Još poljubaca.

Koraci. Prelaze preko sobe.

Njen muž: Hoćeš li nešto da popiješ?

Možda kasnije, bejbi. Ovoga časa želim samo tebe. Gejl se okrenu i isključi videokameru.

Džerard reče: Pa, hoćeš H sada da me okupaš? Ona ga besno odmeri. Vrata spavaće sobe tresnuše.

Škripanje opruga na krevetu. Žena ciči, smeje se. Još škripanja opruga.

Prestani, Džerarde reče Gejl.

Znao sam da bi želela da znaš reče joj papagaj.

Mrzim tu prokletu pticu reče njen muž.

Nije u tome stvar reče Gejl. Ti, Ričarde, možeš da radiš šta žehš. Ali ne u mojoj kući. Ne u našem krevetu.

Ona već beše promenila posteljinu, ali i pored toga nije ni pomišljala da sedne na krevet. Ili da mu pride bliže. Stajala je na drugoj strani sobe, pored prozora. Na ulici, napolju, tekao je pariski saobraćaj.

Bilo je to samo taj jedan put reče on.

Mrzela je kad je laže. Tada kad sam ja bila u Ženevi, ali hoćeš li da pitam Džerarda koliko se još puta to dogodilo?

Ne. Nemoj pticu da mešaš u ovo.

Bilo je, znači, i drugih... dešavanja.

Šta hoćeš da ti kažem, Gejl? Žao mi je, u redu? Žao mi je.

Ne želim da mi kažeš ništa reče mu ona. Želim da to više ne radiš. Želim da svoje proklete žene držiš dalje od ove kuće.

U redu. Fino. Učiniću tako. Možemo li sad da se manemo te stvari?

Da reče ona. Možemo.

Mrzim tu prokletu pticu. Ona krenu napolje iz sobe.

Ako ga samo pipneš reče mu, ubiču te.

Kuda ideš?

Napolje.

Jošija Tomizua je našia u stanu. Njihova Ijubavna veza počela je pre godinu dana i nastavila se u Ženevi. Joši je imao ženu i dete u Tokiju, i tamo je trebalo da se vrati na jesen. Bilo je to, znači, samo prijateljstvo s privilegijama.

Deluješ napeto reče joj on milujući joj ieda, a rulce su mu bile predivne. Jesi li se svađala s Ričardom?

Nešto malo odgovori ona zagledana u mesečinu koja je dopirala kroz prozor iznenadujuće jasno.

Pa šta ti je onda?

Brinem se za Džerarda.

Zašto?

Ričard ga mrzi. Zaista ga mrzi.

O, ne bi mu on ništa učinio. To je i suviše vredna životinja.

Mogao bi reče ona i sede na krevet. Možda bi ipak trebalo da idem kući.

Joši sleže ramenima. Ako misliš...

Žao mi je reče ona.

On je lako poljubi. Uradi onako kako misliš da je najbolje. Gejl uzdahnu.

U pravu si reče ona. Ponašam se budalasto.

I ona se opet zavuču pod pokrivače. Reci mi da sam budalica. Molim te.

GL019

Bred Gordon isključi TV i viknu: Otvoreno je! Udite!

Bilo je podne. Leškario je u svom stanu na tretem spratu kuće u Šerman Ouksu i gledao fudbalsku utakmicu, a očekivao je da mu stigne momak iz picerije i donese mu naručeno jelo. Ali, na njegovo iznenađenje, vrata se otvoriše i kroz njih uđe najlepša žena koju je ikad video u životu. Elegancija joj je bila zaštitni znak... tridesetogodišnjakinja, visoka, vitka, evropska odeća, potpetice koje nisu bile previsoke. Seksi, ali nenametljivo. Bred se ispravi na ležaljci i prevuče rukom preko čekinja na bradi.

Žao mi je reče, ali nisam očekivao posetioce.

Poslao me je vaš stric, gospodin Votson reče žena i pride pravo do njega.

On požuri da ustane.

Moje ime je Marija Gonzales.

Imala je lak naglasak, ali on nije zvučao španski. Više nemački.

Radim za firmu koja obavlja investicione poslove za vašeg strica nastavi ona dok su se rukovali.

Bred klimnu glavom, udišući njen parfem. Nije bio iznenađen kad je čuo da radi za strica Džeka: stari dasa se uvek okruživao zgodnim i izuzetno pametnim i sposobnim ženama. On reče : Šta mogu da učinim za vas, gospodice Gonzales?

Za mene ništa odgovori mu ona vešto i pogleda po stanu da vidi gde bi mogla da sedne, ali onda odluči da stoji. Ali možete nešto da učinite za vašeg strica.

Da, svakako. Sve što treba.

Ne treba da vas podsećam da je vaš stric platio kauciju za vas, je li tako? A preuzeće i troškove oko vaše odbrane koji neće biti mali, s obzirom na to da seks sa maloletnicom nije mala optužba.

Ali, smestilisumi...

Nije to moja stvar. Ovo što ću vam reći mora biti obavljeno u najstrožem poverenju.

U redu. Da.

Nikome o ovome nećete reći ni reč?

Jasno. Razumeo sam.

Ako se za ovo sazna, sigurno ćete izgubiti sredstva za vašu odbranu na sudu. Provešćete dvadeset godina u zatvoru kao pedofil. Zna li šta to znači?

Da reče on i obrisa dlanove o pantalone. Razumeo sam. Samo mi recite šta treba da radim.

Vaša omiljena kompanija, Biogen, sprema se da obznani jedno značajno otkriće... gen koji leči zavisnost od droge. To je prvi korak ka velikom komercijalnom uspehu i privući će bogate investitore. Vaš stric trenutno drži veliki položaj u kompaniji i ne želi da mu položaj bude razvodnjen učešćem drugih investitora. On želi da ih zaplaši i rastera.

Da...

I to lošim vestima koje stižu iz samog Biogena. Ovoga puta ne smete da uprskate, Brede.

Kakvim lošim vestima?

U ovom trenutku reče Marija Gonzales, Biogenov najvažniji komercijalni proizvod sastoji se od ćelijske linije, Barnetove linije, koju je kompanija kupila od UKLA. Ćelijska linija proizvodi citokine koji su značajni u lečenju kancera.

Da...

Zagađenje ove ćelijske linije bilo bi katastrofalno.

Ona zavuče ruku u torbu i izvadi malu plastičnu bocu, sHću onima u kojima se drže kapi za oči. Boca je bila puna prozirne tečnosti. On odvrnu poklopac i po jednu jedinu kap tečnosti stavi na vrhove svih prstiju njene slobodne ruke. Jeste li shvatili?

Da reče on.

Po jedna kap na svaki prst. I neka se osuši.

U redu.

Otići ćete u Biogen. Vaša kartica još nije poništena. Proverite bazu podataka da utvrdite gde se u skladištu nalaze Barnetove ćelije. Skladišni broj je na ovoj kartici.

I ona mu pruži karticu na kojoj se nalazio broj BGOX6178990QD. Tamo se nalaze smrznuti uzorci i žive in vitro u inkubatorima. Vi ćete otići do svake od njih i... samo ćete ih dodirnuti.

Samo da ih dodirnem? upita Bred i zagleda se u bočicu.

Kakva je ovo stvar?

Ništa što može vas da povredi. AH, ćelijama se neće svideti.

Bezbednosne kamere će me snimiti.

Neće, ako odete između jedan i dva posle ponoći. Sistemi su spušteni radi izrade podrške.

Nisu.

Jesu. I to cele ove nedelje.

Bred uze plastičnu bocu od nje i stade da je okreće prstima.

Da H vam je poznato da oni te ćelije mogu da čuvaju i na drugom mestu?

Samo vi uradite onako kako sam vam rekla, jer je to ono što vaš stric želi. Jesmo li se razumeH? Da. I još nešto. Ne zovite i ne stupajte u vezu sa stricem dok sve ne bude gotovo. On ne želi da bilo gde ostane zabeleženo da ste bili u vezi. Jasno?

Jasno.

Srećno.

I ona se rukova s njim i ode.

Henri Kendal napusti aerodrom Dals i krenu putem broj 267 prema Ustanovi za primat u Lambertvilu. Lambertvil je bio jedna od najvećih ustanova na svetu za istraživanja na primatima, ali skrivena od oka javnosti jer Nacionalni institut za zdravlje u Betezdi, doktor Belarmino pre svega, to nije želeo, prvo stoga što su istraživanja na primatima imala politički zapaljiv naboj, a drugo, zato što je postojala opasnost od vandalizma koji bi počinili aktivisti. Henri se zaustavi pred kapijom, gurnu dugme i reče: Henri Kendal.

Onda dade i svoju šifru. U Lambertvil nije dolazio četiri godine, ali je šifra još uvek bila dobra. Naže se izvan kola kako bi kamera jasno mogla da mu vidi lice.

Hvala vam, doktore Kendal i kapija se otvori.

Kad mu se Marti Roberts javio iz Long Bič Memorijalne i ispričao mu sadržaj nalaza, Henri nije gubio vreme. Lin je s njim bila u braku petnaest godina i već je bila navikla na njegovo ponašanje, tako da nije morao mnogo da objašnjava iznenadni odlazak na put. Džejmi i Trejsi, njihova deca, pomod će joj da lakše podnese njegovo odsustvo, iako nije nameravao da se zadržava na putu. Morao je samo da proveri stvar do kraja.

Direktor ustanove, Rovak, koga mora da su sa kapije obavestili H 0 Kendalovom dolasku, sačeka ga ispred ulaza u sobu za nadzor, iz koje je putem televizijskih ekrana praćeno ponašanje pacijerijata.

Zijao sam da ćeš se pre ili kasnije pojaviti. I dobro je što si došao. Ali pre nego što te odvedem da vidiš Dejva, moram da ti

kažem da on predstavlja neovlašćen eksperiment. I da mora da bude likvidiran.

Šališ se?

Ti si u Vašingtonu reče Rovak, a ovde češ da vidiš politički dinamit. NIZ baš nije omiljen kod sadašnje vlade, tako da ne možemo da se pohvalimo da dobijamo velika sredstva. A i to što dobijamo biće smanjeno za devedeset posto, ako jedna jedina reč o ovome procuri u javnost.

Ovo je izuzetno dostignuće reče Henri.

Ali neovlašćeno. Ne budi sentimentaln. Izveo si transgenski eksperiment za koji nikad nisi dobio ovlašćenje, a propisi izričito kažu da svaki eksperiment koji nije odobrio odbor mora biti likvidiran i da ne sme biti izuzetaka.

Šta ćete vi... ovaj...

Morfijum, intravenozno. Ništa neće osetiti. Hajde sad da ga vidiš.

Ušli su zatim u jednu od niza odaja i Rovak je sa vrata rekao: Zdravo, Dejve.

Zdravo odgovori mu jedan hrapav glas, a krupne oči vlasnika tog glasa okrenuše se potom Henriju. Jesi li ti moja mama?

Henri posle toga nije razmišljao jasno i bio je svestan toga. Rovak nije ni pokušavao da ga umiri. Izašli su iz odaje i Henri se naslonio na zid u hodniku, zatvorivši oči.

Slušaj rekao mu je Rovak, trebalo bi da budeš srećan što ti se ne sudi zbog ovoga i što nećeš završiti u zatvoru. I zato ne budah više bko ovoga. Mi ćemo sve da sredimo. Ti idi i gledaj svoja posla.

Da. U pravu si. Hvala ti.

Zamolio je da ostane u ustanovi i tu sačeka da mu prode vreme do polaska na aerodrom; stavih su ga u odaju gde su bili kompjuteri istraživača i ostavilj ga samog. Razume se da je

odmah prouo sve što je u dosijeima postojalo o Dejvu i odštampao ceo dosije. Šetkao je zatim po ustanovi i odlazio do toaleta više puta, kako bi se čuvari privikli na njegov lik.

Rovak je otišao kući u četiri, a prethodno svratio da se pozdrave. Veterinarski tehničari i čuvari smenjivali su se u šest. U pet i trideset, Henri ode pravo do ustanove za obuku i Dejvove sobe. Otključa vrata.

Zdravo, majko reče Dejv.

Zdravo, Dejve. Da li bi ti prijalo da pođeš na put?

Da reče Dejv.

U redu. Radi tačno ono što ti ja kažem.

Šta ti to govoriš? upita Lin Kendal zureći u Henrija koji je nemo sedeo na kauču u dnevnoj sobi. Ovaj majmun je tvoj Henri je imao sreće što je ustanova u Lambertvilu bila projektovana da spreči upad uljeza, a ne izlazak napolje, i što su istraživači često izvodih pitbmije šimpanze u šetnju, te su čuvari na to bili navikli. Sem toga, ova smena čuvara imala je prilike da vidi Henrija u prisnom razgovoru sa direktorom Rovakom. Njegov izlazak sa Dejvom nikome nije pobudio sumnju. Dejva je smestio na zadnje sedište automobila, pokrio ga ćebetom i, posle uobičajenih formalnosti na kapiji, izvezao se na put koji je vijugao između merilenskih brda. I vozio sve do kuće. Dejv nije mogao u avion. Bio je toHko umoran da je jedva gledao.

Pa, ne baš...

Ne 6a5? ponovi Lin koja je šetkala dnevnom sobom. Šta ti, do đavola, to znači, Henri?

Trebalo je da to bude mirno subotnje popodne. Lin je na vreme završila posao oko izrade veb sajtova za naručioce, njihova deca su se igrala u dvorištu, pa se veoma iznenadila kad je otvorila ulazna vrata i muž joj ušetao u kuću, držeći šimpanzu veličine četvorogodišnjeg deteta za ruku.

Henri? Je li on tvoj sin ili nije?

Jeste, na neki način.

Na neki način. To je jasno. Drago mi je što si mi to razjasnio.

Ona se naglo okrete i zagleda se besno u njega. Istraživač, a istraživači... jedna užasna pomisao sevnu joj kroz glavu. Stani malo. Pokušavaš li ti to da mi kažeš da si imao seks sa...

Ne, ne reče njen muž i podiže obe ruke u vazduh. Ne, dušo. Ništa ni blizu toga. Bio je to samo jedan eksperiment.

Samo eksperiment! Isuse! Eksperiment? Kakav je to eksperiment bio, Henri?

Majmun je sedeo sklupčan i rukama stezao palce na prstima. I posmatrao dvoje odraslih.

Pokušaj da govorisilažim tonom reče Henri. Uznemiravaš ga.

Ja uzemiravam njega? Ja njega uznemiravam? On je jebeni majmun, Henri!

Primat.

Primat, majmun... Henri, šta radi on ovde sa nama? Zašto namjeukući?

Pa... ja nisam... U stvari, došao je da živi sa nama.

Došao da živi sa nama. Tek tako. S neba pa u rebra. Imaš sina majmuna i pojma nemaš o tome. On ti samo tako dode jednoga dana. Divno. To ima smisla. Svako to može da razume. Zašto mi nisi rekao, Henri? O, nije važno, neka to bude iznenađenje. Vozim se kud sa mojim sinom majmunom, aH ću to da ti kažem kad budem ušao na vrata. Divno, Henri. Milo mi je što smo imali sve one terapeutske seanse o intimnosti i poverenju.

Lin, žaomije...

Tebi je uvek žao. Henri, šta češ da radiš s njim? Hoćeš li da ga vodiš u zoološki vrt, ih šta?

Ja ne voHm zoološki vrt reče Dejv i progovori po prvi put.

Tebe nisam ništa pitala reče Lin. Ne mešaj se u ovo. I onda se sledi.

Okrete se. I stade da zuri.

On govori?

Da reče Dejv. Jesi li ti moja majka?

Lin Kendal nije pala u nesvest, to mora da joj se prizna, aH kad stade da drhti i kad joj kolena klecnuše, Henri je pridržao i spusti na njenu omiljenu stoHcu, okrenutu stočiču za kafu, odmah pored kauča. Dejv se ne pomeri i samo ih je gledao široko otvorenih očiju. Henri ode u kuhinju i donese ženi malo Hmunade. v

Evo reče joj. Popij ovo.

Treba mi prokleti martini reče ona.

Dušo, ti dani su odbrojani. Lin je bila lečeni alkohohčar.

Ne znam više šta su koji dani reče ona i dalje zured u Dejva. On govori. Majmun govori.

Primat.

Izvini ako sam te uznemirio reče joj Dejv.

Hvala ti, ah...

Njegovo ime je Dejv reče Henri. Ne ume baš uvek da potrefi vreme u rečenicama.

Dejv reče: Ponekad ljudi uznemireni zbog mene. Oni osećajuloše.

Dejve reče ona. Nije ovo zbog tebe, dušo. Ti si izgleda veoma fm. Ovo je zbog njega.

I ona cimnu palcem prema Henriju: Zbog ovog seronje.

Štajese...ronja?

On verovatno nikad nije čuo psovke reče Henri. Moraćeš da gledaš šta govoriš.

Kako gledaš šta govoriš? upita Dejv. Govoriš je buka. Ne možeš da gledaš buka.

Veoma sam zbunjena reče Lin i skupi se na stolici.

To je izraz reče Henri. Slikovito izražavanje.

0, shvatam reče Dejv.

Nasta tišina. Njegova žena uzdahnu. Henri je pomilova po ruci.

Imate li ovde drveće? upita Dejv, Ja voHm. penjem po drveću.

U tom trenutku, Džejmi utrča u kuću. Hej, mama, treba mi peškiri i...

Prekide se i iskolači oči na šimpanzu.

Zdravo *jece* Dejv.

Džejmi žmirnu, ah se brzo pribra. Hej, ovo je ludo reče on. Ja sam Džejmi.

Moje ime je Dejv. Imaš li neko drveće za penjanje?

Još kako! I to veliko! Hajde za mnom!

I Džejmi krenu na vrata. Dejv upitno pogleda Lin i Henrija.

Idi reče mu Henri. To je u redu. Dejv skoči sa kauča i potrča za Džejmijem.

Kako znaš da neće pobeći? I nisu li šimpanze agresivni i nevaljali? upita Lin.

Mislim da neće da pobegne. A on, u stvari, i nije šimpanza.

Zato što je tvoj sin...

Vrata se s treskom zatvoriše. Spolja stiže vrisak i cika njihove čerke. Šta ti je to?

I čuše Džejmija gde odgovara: To je šimp i idemo da se penjemo na drveće.

Gde si ga našao, Džejmi?

Tatin je. Ujedali?

Nisu mogli da čuju Džejmijev odgovor, ali su kroz prozor mogli da vide kako se grane drveća njišu i pomeraju.

Kikotanje i smeh dopirali su spolja.

Šta ćeš da radiš s njim?

Ne znam.

E pa, ovde ne može da ostane.

Znam.

A pored toga, nemamo ni sobu za njega.

Znam.

Ovo je zaista prava zbrka reče ona. On ne reče ništa i samo klimnu glavom.

Kako se, do đavola, ovo desilo, Henri? upita ona.

Duga je to priča.

Slušam.

Kada je Ijudski genom otkriven, objasni on, naučnici su ustanoviii da je gotovo identičan sa genomom šimpanza. Sve što ili deli bilo je nekili pet stotina gena.

Razume se, taj broj je lako mogao da dovede do zabune, jer su Ijudska biča i morski ježevi takode delili mnoge gene. U stvari, gotovo svako stvorenje na planeti deli sa drugima na desetine liiljada istili gena. U genetskom smislu, sav živi svet ima jedan isti veliki zajednički imenitelj.

I zato se pojavilo veliko zanimanje za uzroke koji čine razliku između različitili vrsta. Pet stotina gena nije mnogo, ali je, izgleda, veliki jaz delio Ijudska biča od šimpanza.

Mnoge vrste mogu da se ukrštaju i da daju hibride... lavovi i tigrovi, leopardi i jaguari, delfini i kitovi, bizoni i

domaća goveda, zebre i konji, kamile i lame. Grizliji i polarni medvedi ponekad se pare u divljini i nastaju grolari. I tako se postavilo

pitanje mogu li šimpanze i ljudi da se hibridiraju i daju ljudanze. Odgovor je, činilo se, bio ne.

Je li to neko pokušao?

Činjeno je mnogo, mnogo pokušaja. I to sve negde od 1920. godine.

Ali, i pored toga što je hibridizacija bila nemoguća, objasni Henri, i dalje je bilo moguće da se ljudski gen ubrizgavanjem direktno umetne u embrion šimpanze, kako bi se dobila transgenska životinja. Pre četiri godine, kad je Henri bio na praksi u Nacionalnom institutu za zdravlje, proučavao je autizam i želeo da dokuči koji geni direktno mogu biti odgovorni za razlike u sposobnostima za komunikaciju između ljudi i drugih primata. Stoga što šimpanze mogu da komuniciraju među sobom reče on. Imaju čitav niz krikova i gestova rukama; mogu da se organizuju u veoma uspešne lovačke družine da bi ubili male životinje. Znači da imaju komunikaciju, ah nemaju jezik. Kao ozbiljni autističari. I to me je zanimalo.

I šta si uradio? upita ga njegova žena.

U laboratoriji, pod mikroskopom, umetnuo je ljudski gen u embrion šimpanze. I to svoj vlastiti gen.

Uključujući i gene za govor? upita ona,

Umetnuo sam, u stvari, sve gene.

Umetnuo si sve svoje gene?

Čuj, uopšte nisam očekivao da će eksperiment uspeti reče on. Sve što sam hteo bilo je da dodem do fetusa.

Do fetusa, a ne do životinje?

Ako bi transgenski fetus uspeo da opstane osam ili devet nedelja pre nego što dođe do spontanog pobačaja, javile bi se dovoljne razlike koje bi mogao da prouči i unapredi svoje razumevanje govora kod primata.

Očekivao si da će fetus da ugine?

Da. Samo sam se nadao da će poživeti dovoljno dugo da...

Da bi isekao fetus?

Da, da bih ga secirao.

Hteo si da upotrebiš sopstvene gene, sopstveni fetus... da dobiješ nešto za seciranje?

Gledala ga je kao da je monstrum.

Bio je to eksperiment, Lin. Mi takve stvari radimo sve... Prekide se. Nije bilo svrhe da zalazi u tu oblast. Čuj. Geni su mi bili na raspolaganju. Nikoga nisam morao da pitam za saglasnost da ih upotrebim. Bio je to eksperiment. Nisam ja bio u pitanju.

Sada jesi. Šta će biti kada se za ovo sazna, Henri? Trejisi je već dohvatila telefon i svim svojim drugaricama javlja da ima malog, slatkog majmuna u dvorištu. Reporteri će se nacrati ovde za najviše sat ili dva. Šta ćeš da im kažeš?

Ne znam. Možda... red ču da je posao obavljen u drugoj zemlji. Kini, ili Južnoj Koreji. I da su ga oni poslali ovamo.

A šta će Dejv da kaže kad reporteri budu počeli da ga zapitkuju?

Zatražiću od njega da ne razgovara sa njima.

Reporteri neće biti zadovoljni time. Onoga časa kad im budeš rekao to što si meni sada, svi će posedati u avione i zapucati u Kinu i Koreju. A kad tamo ne budu pronašli osobu koja je ovo uradila... šta onda?

Pošto on ne odgovori, ona izvesno vreme osta zagledana u njega, a onda ode do vrata. Stade da posmatra kako se Dejv igra s Džejmijem. Neko vreme samo je čutke stajala. A onda reče: Znaš, njegova koža je zaista sasvim bela.

Znam.

A hce mu je ravno, skoro ljudsko. Kako bi izgledao kad bismo ga ošišali?

A isto tako je bio rođen i GendlerKrukhajmov sindrom, retka genetska mutacija koja izaziva nizak rast, preteranu maljavost tela i deformitete lica koji mu daju prilično majmunski izgled. Sindrom je bio toliko redak da je dokumentovan samo četiri puta tokom prošlog veka. Prvi put u jednoj mađarskoj aristokratskoj porodici u Budimpešti, 1923. godine. Rodeno je dvoje dece sa tim sindromom, a u medicinskoj literaturi opisao ih je austrijski lekar, doktor Emil Krukhajm. Druga pojava desila se jednom inuitskom detetu na severnoj Aljasci, 1944. godine. Treće dete, devojčica, rođena je u Sao Paulu 1957. godine, ali je umrla od infekcije nekoliko nedelja nakon rođenja. Četvrto dete, u Brižu u Belgiji, 1988. godine je nakratko bilo pokazano medijima, ali je odmah zatim nestalo. Njegovo boravište je sada bilo nepoznato.

Ovo mi se sviđa reče Lin koja je kucala po svom laptopu. Kako se zove taj dlakavi sindrom? Preterana porodična maljavost?

Hipertrikoza reče Henri.

Dobro reče ona i nastavi da kuca. I tako je GendlerKrukhajm u vezi sa... hipertrikozom. U stvari sa... kongenitalnom hipertrikozom langinoza. A ima samo pedeset prijavljenih slučajeva u poslednjih četiri stotine godina.

Ti to pišeš, ili mi čitaš šta si napisala?

I jedno i drugo reče ona, pa se ispravi na stolici. Gotovo. To je sve što mi zasad treba. A ti bolje da odeš da kažeš Dejvu.

Šta da mu kažem?

Da je ljudsko biće. On to u svakom slučaju već i sam misli.

U redu reče Henri, a onda, dok je išao prema vratima, upita: Misliš li zaista da će nam ovo upaliti?

Znam da hoće reče Lin. Kahfornija ima zakon koji zabranjuje zadiranje u privatnost posebne dece. Mnoga od te dece imaiu ozbihne dpfnrmitptp Tmiiii .rx U:M. 11 odrastanju i školovanju, tako da im ne treba i dodatni teret od strane radoznalih medija. Odredene su velike kazne ako mediji prekrše taj zakon. I zato neče.

Možda reče on.

To je najbolje što u ovom trenutku možemo da uradimo reče ona i nastavi da kuca.

On zasta na vratima.

Ako je Dejv Ijudsko biče reče, onda ne možemo tek tako da ga prodamo u cirkus.

0, ne reče Lin. Ne, ne. Dejv živi sa nama. On je sada deo naše porodice... zahvaljujući tebi. Drugog izbora nemamo. Henri izade napolje. Trejsi i njeni prijatelji stajali su ispod drveta i rukama i prstima pokazivali naviše. Gledajte majmuna! Ma, pogledajte ga samo!

Ne reče im Henri. On nije majmun. I, moHm vas, nemojte ga postidivati. Dejv pati od retkog genetskog sindroma...

I on im sve to objasni, a oni su ga slušali razrogačenih očiju.

Mnogo kasnije, Lin iz ostave izvuče poljski ležaj koji je Džejsmi koristio kad bi prijatelji ostajali kod njega na spavanju i Dejv je sad spavao na njemu odmah pored Džejsmija. Njegove poslednje reči bile su: 0, kako je ovo meko!

Lin ga je milovala po kosi. A Džejsmi reče: Ovo je mnogo lepo, mama. Kao da imam brata.

Jeste, zar ne? odgovori mu ona.

Onda je ugasila svetlo i krenula da zatvori vrata njihove sobe. Pogledala je nazad i videla da je Dejv umotao čaršave i pokrivače oko sebe, tako da je napravio neku vrstu gnezda na sredini ležaja.

Ne reče Trejsi, a stajala je nasred kuhinje s rukama na kukovima. On ne može da živi u našoj kući. Kako ovo možeš da mi radiš, tata?

Šta ti to radim?

Znaš li šta će druga deca da kažu? Da je on majmun koji liči na čoveka, tata. A i zvuči kao ti kad ti je zapušen nos.

Skoro je plakala. On ti je u rodu, je li tako? Ima tvoje gene, je li tako?

E, sad slušaj, Trejsi...

Tako sam posramljena reče ona i stade da jeca. Imala sam priliku da budem vođa navijačica, a sad...

Trejsi reče on, siguran sam da češ...

Ovo je bila moja godina, tata! I dalje je tvoja godina.

Neče biti ako budem imala majmuna u kući.

U tom trenutku se umeša Lin. On nije majmun reče joj odlučno. On je nesrečan mali dečak koji pati od ozbiljne boJesti.

0, ma nemoj, mama.

Idi i uveri se sama. Zakači se na Gugl.

I hoću reče Trejsi durnovito i ode prema kompjuteru.

Henri pogleda Lin i ona mu vedro namignu. Lin je bila čarobnjak za veb stranice. Lin je bila čarobnjak za mrežu. Lin je bila... čudo. Henri se u sve to uverio kad je na ekranu kompjutera ispred njegove čerke počelo da se pojavljuje:

Varijanta hipertrikoznoog poremećaja prijavljena 1923. Mađarska

GendlerKrukhajmov sindrom u ponedeljak 1.1.06. Ž 5:05 po podne. Rutavost je bez sumnje posledica QtDT. Slučajevi u Mađarskoj nisu ponovljeni, prema 1923.... Dot.gks.org9872767987767649005622K Cached [Similar pages](#)

GendlerKrukhajmov sindrom Inuitski sudski spor 1944.

U tešldm danima pred Iraj Drugog svetskog rata, u gradu Sanduku na severnoj Aljasci, jedan inuitski dečak koji je patio od GendlerKrukhajmovog sindroma bio je lečen od strane lokalnog...

Dot.gks.orgFAQGKS7844908Inuit 41K Cached [Similar pages](#)

Prostitutka rodila majmunče u Pekingu

..Nju Čajna Post izveštava da je bebu dlakavu kao mladunče šimpanza i dugih rulum i nogu rodila mongolska prostitutka, koja tvrdi da je zanela sa ruskim majmunom radi novca. Pitanje da U je ovo GendlerKrukhajmov sindrom, krajnje retl:o oboljenje... Dot. Gks.org45778789877676490056 66K Cached [Similar pages](#)

Pojma nisam imala reče Trejsi zureći u ekran. A bilo je svega četiri ili pet slučajeva u celoj istoriji. Siroti Minac!

On je veoma poseban reče Henri. Nadam se da ćeš se sada prema njemu bolje ophoditi.

I on stavi ruku na čerkinu rame i okrete se da pogleda ženu. I sve ovo za samo nekoliko sati?

Bila sam veoma zaposlena reče ona.

LOKALNIDOKTOR UHAPto ZBOG KRAĐE ORGANA

Umešmo osoblje boMceLongBičMemonjal; Lopovi prodavall kosti, krv, organe.

Ugledan lekar iz Long Biča uhapšen je zbogprodaje organa nezakonito uzimanih iz tela pokojnika u bolnici Long Bič Memorijal. Doktor Marti Roberts, glavni šef laboratorije za patologiju koja sprovodi autopsije u bolnici, optužen je za 143 slučaja nezakonitog uzimanja organa sa leševa i njihove nedozvoljene prodaje bankama tkiva.

Okružni tužilac Long Biča, Barbara Bejts, o tome kaže; Ova optužba mi deluje kao priča strave i užasa iz nekog filma B produkcije. Bejtsova je u svojoj optužnici takođe navela da je doktor Roberts falsifikovao smrtonvice, falsifikovao Ia boratorijske rezulate i saradivao sa lokalnim pogrebnim zavodima i grobljima, kako bi prikrio svoje radnje.

Slučaj je samo poslednja u nizu epizoda savremene krađe tela, što se izgleda pretvorilo u nacionalnu epidemiju. Drugi

slučajevi obuhvataju Doktora Majka Mastromarina, bpkliniskog milionera i rijujorškog dentiste, koji je u periodu od pet godina navodno ukrao organe sa hiljade leševa, uključujući i kosti devedesetpetogodišnjeg Alistera Kuka; biomedicinsku firmu iz Fort Lija u Nju Džersiju, koja je Mastromarinove organe prodavala bankama tkiva širom SADA; krematorijum u San Dijegu, koji je navodno krao delove tela leševa koji su im poveravani radi kremiranja; još jedan krematorijum iz Lejk Elsinora u Kaliforniji, gde su delovi tela čuvani u ogromnim zamrzivačima pre no što su bili prodati; i Medicinski centar UKLA, gde je preko 500 tela isečeno i prodato za sedam stotina hiljada dolara, od kojih pojedini firmi DžonsonDžonson.

Problem je svetski, rekla je Bejtsova. Krađe tkiva prijavljene su u Engleskoj, Kanadi, Australiji, Rusiji, Nemačkoj i Francuskoj. Mi verujemo da se takve krađe sada dešavaju svuda u svetu. Bejtsovaje dodala da su pacijenti veoma zabrinuti.

Doktor Roberts je pred Vrhovnim sudom izjavio da nije kriv ni po jednoj od tačaka optužnice i oslobođen je pošto je položena kaucija od milion dolara. Optužena su još četvorica zaposlenih u bolnici Long Bič Memorijal, uključujući i Merili Hanter, šefa bolničke genetske laboratorije.

Upravnik Long Bič Memorijalne, Kevin Mekormik, izjavio je da je šokiran optužbama i rekao da je ponašanje doktora Roberta u suprotnosti sa svim što naša ustanova predstavlja. On je rekao da je naložio da se sprovede temeljna istraga bolničkih procedura i da će izveštaj o tome biti predodčen javnosti čim bude dovršen.

Tužiocu su rekli da im je na te događaje pažnju skrenuo uzoran građanin, Raza Rašad. Gospodin Rašad, student prve godine medicine u San Francisku, prethodno je radio u patološkoj laboratoriji doktora Roberta, gde je prisustvovao brojnim nezakonitim aktivnostima. Svedočenje gospodina Rašada bilo je od prvorazrednog značaja za građenje tužiočevog predmeta, rekla je Bejtsova.

GL020

Preko pedeset reportera bilo je u sali za konferencije šangajskog hotela Hua Ting. Sve TV kamere bile su u zadnjem delu odaje, dok su fotoreporteri sede napred, na podu.

Blicevi su sevnuli kad je profesor Šen Džiong, direktor šangajskog Instituta za biohemiju i čelijsku biologiju, stao pred mikrofone. Pre nego što je postao direktor IBCB, proveo je deset godina u Kembridžu u Masačusetsu, kao profesor čelijske biologije na MITu.

Ne znam da li vam saopštavam dobre ili loše vesti reče on. Ali bih rekao da bi to mogle da budu razočaravajuće vesti. Uprkos tome, nadam se da ću konačno uspeti da opovrgnem izvesne glasine.

Iz nekih nepoznatih razloga, glasine o neetičkim istraživanjima koja se vrše u Kini počele su da se šire posle Dvanaestog istočnoazijskog zajedničkog simpozijuma o biomedicinskim istraživanjima, koji je održan u gradu Šaočing, u provinciji Džejdijang. Nije mi poznato zašto se to desilo, jer je konferencija bila sasvim uobičajena i u trehničkom smislu prirodna. I pored toga, na sledećem sastanku u Seulu, reporteri sa Tajvana i iz Tokija počeli su da postavljaju otrovna pitanja.

O, zato ću da predem direktno na stvar, bez mnogo okolišanja, Pričalo se da je u Kini ženka šimpanze oplodena ljudskim spermatozoidima i da je ženka bila u trećem mesecu trudnoće, kad su navodno razgnevljeni kineski građani upaH u laboratoriju i prekinuli eksperiment. Šimpanza je kasnije umrla, aH su istraživači iz kineske Akademije za nauku navodno izjaviH da će nastaviti istraživanje.

Ovo je potpuno neistinito, jer tako nešto nikad i nigde u Kini nije radeno. Niti je bilo koji šimpanza ikad i igde u svetu oploden ljudskom spermom.

Nova priča se pojavila 1980. godine, o tome da su italijanski istraživači videli ljudskošimpanzine embrione u jednoj laboratoriji u Peldngu. Čuo sam za ovu priču dok sam bio profesor na MITu. Zatražio sam da vidim te italijanske istraživače. Nisu mogli da ih pronadu. Uvek je to bio neki prijatelj prijatelj.

Šen sačekala malo da blicevi dobro obavljaju posao, a onda nastavi: Pre nekoliko godina, pojavila se i priča da je jedna mongolska prostitutka rodila bebu sa svim obeležjima šimpanze. Ovaj šimpvek, kako je rečeno, izgledao je kao ljudsko biće, ali je bio veoma kosmat i sa krupnim rukama i nogama. Šimpvek je pio viski i izgovarao čitave rečenice. Prema tim pričama, taj šimpanza se sada nalazi u glavnom štabu kineske Svemirske agencije, u okrugu Čao jang. Tamo ponekad može da se vidi kako na prozoru čita novine i puši cigare. Navodno treba da bude poslat na Mesec, jer je to putovanje i suviše opasno za ljude.

Ova priča je takode lažna. Sve te priče su lažne. Meni je jasno da su te priče zanimljive, i da mogu da budu zabavne.

Ali su neistinite. Takode mi nije jasno zašto se one vezuju samo za Kinu. Posebno stoga što je zemlja koja ima najmanje propisa koji ograničavaju genetske eksperimente SAD. Tamo možete da izvedete gotovo sve. Tamo je gibbon uspešno paren sa sijamangom... znači, sa primatima koji su u genetskom smislu daleko udaljeniji nego čovek i šimpanza. Rodeno je nekoliko živih potomaka. Ovo se dogodilo na Državnom univerzitetu Džordžije, 1- tvrlacpt andina.

Pitanje: Da li je moguće oploditi šimpanzu ljudskom spermom?

Doktor Šen: Ja bih rekao da nije. Staljin je to pokušao da uradi oko 1920. godine. Naučnik nije uspeo i bačen je u zatvor. Hitlerovi naučnici su takode pokušali i nisu uspeh.

Pitanje: Da li bi to moglo da bude izvedeno genetskim inženjeringom?

Doktor Šen: Teško je to reći. Sa tehničkog stanovišta, to bi bilo izuzetno teško. Sa etičkog stanovišta, neizvodljivo.

Pitanje: Ali jedan američki naučnik je već podneo zahtev da atentira ljudski hibrid.

Doktor Sen: Profesoru Stjuartu Njumen iz Njujorka odbijen je zahtev za patentiranje na delom Ijudski hibrid. Ah, on nije napravio hibrid. Doktor Njumen je rekao da je podneo zahtev za patent kako bi privukao pažnju na etičke elemente koji su u predmet uključeni. Etički elementi su ostali nerazrešeni.

Pitanje: Doktore Šen, da li mislite da će hibrid na kraju biti stvoren?

Doktor Šen: Ja sam sazvao ovu konferenciju za štampu da bih okončao nagađanja, a ne da bih ih podstakao. Ah, ako me pitate za moje lično mišljenje, ja mislim da... to će na kraju biti učinjeno.

ir

Sećanje na komadanje kornjače na jednoj kostarikanskoj plaži mučilo je Marka Sengera otkako je tome prisustvovao. Majka kornjača je, razume se, stigla na plažu da položi jaja i omogući hiljadama novih mladih kornjača da produže vrstu. Komadanje, kidanje i ždranje njenog mesa odvijalo se te noći jako dugo, sve dok se jaguar nije sasvim zasitio. Brutalnost napada, njegova brzina i divljaštvo zapanjnih su Sengera i uverih ga da je prirodan svet teško oboleo. Sve što je čovek činio na planeti poremetilo je dehatnu ravnotežu u prirodi. Zagađenje, razularena industrijahzacija, gubitak habitata... kad su životinje stisnute i saterane u čošak, one se ponašaju opako, u očajničkom naporu da opstanu. To je bilo objašnjenje za jeziv napad kome je prisustvovao. Prirodan svet je bio u kolapsu. On je to pomenuo veoma zgodnom prirodnjaku, Ramonu Valdesu, koji ga je pratio na ovoj ekspediciji. Valdes je zavrteo glavom. Ne, senjor Sengeru, ovako je oduvek bilo, sve od vremena moga oca i moga dede i dede moga dede. Svi su oni uvek govorili da jaguar napada noću. Takav je životni ciklus.

Ah sad ima više napada rekao je Senger. Zbog sveg tog zagađenja...

Ne, senjor. Nema promene. Svakoga meseca jaguari uzimaju dve do četiri kornjače. Imamo izveštaje o tome od pre mnogo, mnogo godina.

Nasilje kome smo ovde prisustvovao nije normalno. Malo dalje od njih, dole niz plažu, jaguar je, dok su oni vođih taj razgovor, i dalje jeo svoju žrtvu. Kostii su i dalje krekale i prštale.

Ah, to jeste normalno reče Ramon Valdes. U prirodi stvari tako stoje.

Senger više nije želeo da o tome govori. Bilo je jasno da je Valdes pobornik industrijahzacije i zagađenja i velikih američkih kompanija koje su već decenijama dominirale Kostarikom i drugim latinoameričkim zemljama. Ovo i nije bila zemlja, već ogranak američkih poslovnih interesa. A američki poslovni interesi nisu davali ni prebijene pare za prirodno okruženje.

Ramon Valdes je rekao: Jaguari takode moraju da jedu. Ja mislim da je bolje da jedu kornjače nego Ijudske bebe.

To bi, pomislio je Mark Senger, bila stvar mišljenja.

f X

I zato je, kad se vratio kući u Berkli, seo da razmisli šta mu je činiti. Iako je Ijudima govorio da je biolog, on za tu struku nije posedovao zvanično obrazovanje. Posle prve godine koledža napustio je studije i zaposlio se nakratko u jednoj firmi koja se bavila pejzažnom arhitekturom; jedino što je od biologije znao bilo je ono što je naučio u gimnaziji. Sengerov otac je bio bankar i ostavio mu znatan novac, pa nije morao da radi kako bi se izdržavao. Odnedavno je sebe počeo da predstavlja kao umetnika, a umetnici ne moraju da imaju zvanično obrazovanje. U stvari, zvanično obrazovanje smeta umetnikovoj sposobnosti da oseti *cajtgjest*, da jaše na taiašima promene kroz društvo i da formuliše odgovor na njih. Senger je bio veoma dobro obrazovan za takvo svoje mišljenje. Čitao je sve papire sa Berklija, a ponekad i časopise poput *Majka Džonsa*. i nekoliko časopisa koji su se bavili prirodnim okruženjem. Zadatak umetnosti je da izazove prava osećanja. Upravo stoga je veoma mnogo mladih umetnika koristilo genetske tehnike i živi materijal da kreira umetničko delo. Takva umetnička dela izazivala su provalu snažnih osećanja. Mnogi Ijudi su bili zgađeni. Ali, mislio je Senger, cilj i jeste bio da budu zgađeni. Trebalo bi da osete istu odvratnost koju je osetio on dok je posmatrao kako jaguar kolje majku kornjaču na plaži u Kostariki.

I to je, razume se, bio povod da se napravi umetničko delo.

Ne umetničko delo umetnosti radi. Pre umetnost radi dobrobiti sveta, umetnost koja treba da pomogne prirodi. I to je, zaključio je Mark Senger, cilj kome treba da teži, pa je i prionuo da ga ostvari.

Džoš Vinkler je žurno stigao u pogon za životinje da vidi šta mu je to Tom Veler pričao.

Koliko je pacova uginulo?

Devet.

Ukrućena tela mrtvih pacova koji su ležali izvaljeni na bokove u devet uzastopnih kaveza naterase Džoša Vinklera da počne da se znoji.

Moraćemo da ih seciramo reče on. Kad su uginuH?

Sigurno tokom nod odgovori Tom Veler. BiH su nahranjeni u šest sati; nema zapažanja da sa njima nešto nije bilo u redu.

Tom Veler je gledao u svoj dnevnik.

U kojoj istraživačkoj grupi su bih? upita Džoš, mada je strepeo da već zna odgovor.

U A7 odgovori Veler. Proučavanje gena sazrevanja. *Isuse*.

Džoš pokuša da ostane pribran. I koHko su biH stari?

Hmmm... da vidim. Trideset osam nedelja i četiri dana. 0, *Bože*.

Prosečan životni vek laboratorijskog pacova bio je sto šezdeset nedelja... nešto malo više od tri godine. Ovi pacovi su poHpsavaH za četvrtinu tog vremena. On duboko udahnu vazduh. A šta je sa ostaHma u studijskoj grupi?

Bilo ih je dvadeset na početku istraživanja reče Tom. Svi identični, svi istog doba. Dvojica od njih uginula su pre nekoliko dana od infekcije respiratornih puteva. Nisam tome tada posvetio neku posebnu pažnju. A što se ostalih tiče... pa, najbolje je da sam vidiš.

I on povede Džošu niz red kaveza do ostalih pacova. Džošu smesta bi jasno kakvo je njihovo stanje.

Olinjalo krzno, neaktivnost, preterano spavanje, nevolje sa održavanjem na nogama, uvenuće mišića, paraliza zadnjih nogu kod četvorice od njih...

Džoš je zapanjeno zurio.

Oni su *stari* reče. Oni su svi do jednog *matori*.

Da reče Tom. Sumnje nema: prerano starenje. Išao sam da proverim pacove koji su uginuli pre dva dana. Jedan je imao adenom hipofize, a kod drugog je postojala degeneracija kičmene moždine.

Znaci starenja...

Tačno reče Tom. Znaci starenja. Ovaj gen možda neće biti čudesni proizvod, kako se to Dil nadao. Nikako, ako izaziva preranu smrt. To bi bila propast.

Kako se osećam? reče Adam kao odgovor na Džošovo pitanje. Osećam se fino, Džošo, zahvaljujući ti. Ponekad sam malo umoran. A i koža mi je suva. Dobio sam koju boru više. Ali, osećam se dobro. Zašto?

Samo pitam reče Džoš što je mogao nemarnije. Pokušavao je da ne zuri u svog starijeg brata. U stvari, Adamov izgled beše dramatično izmenjen. Mada je nekad imao samo mrlju behne na slepoočnicama, kosa mu je sada cela bila seda. A i linija kose bila se povukla. Koža oko očiju i kiti kiti

je primetno naborana. Čelo mu je bilo duboko izbrazdano borama. Izgledao je mnogo starije.

A Adamu su bile trideset dve godine.

Isuse.

Ne uzimaš, ovaj, više drogu? upita Džoš.

Ne, ne. S tim je svršeno, hvala bogu reče Adam.

Sebi je bio naručio hamburger, ah ga je ostavio posle svega nekohko zalogaja.

Ne prija ti?

Boh me zub. Moram da idem kod stomatologa reče Adam i dotače se po obrazu. Ne volim da kukumavčim. U stvari, mislio sam da bi bilo dobro da počnem da se bavim nekim sportom. Potrebna mi je vežba. Ponekad sam malo ukočen.

Hoćeš h opet da se priključiš tvom starom društvu za košarku? upita Džoš raspoloženo.

Njegov brat je imao običaj da dvaput nedeljno igra košarku sa svojim bankarima.

Ovaj, ne reče Adam. Misho sam na tenis u četvorku, ih na golf.

Dobra ideja reče Džoš.

Tišina zavlada oko stola. Adam odgurnu tanjir od sebe.

Znam da izgledam starije reče on. Ne moraš da se pretvaraš da nisi primetio. Svi su to primetili. Pitao sam mamu i ona mi je rekla da je s tatom bio isti slučaj; iznenada je postao znatno stariji, između tridesete i četrdesete. Gotovo preko nod. To onda, znači, može da bude genetsko nasleđe.

Da, moglo bi da bude.

Zašto? upita Adam. Znaš h ti nešto?

Ha? Ne.

Izenada ti je palo na pamet da danas hitno treba da ruraš raedno. Zar to nije moglo da sačeka?

Nisam te odavno video, to je sve.

Mani se baljezganja, Džošo reče on. Uvek si bio kukavan lažov.

Džoš uzdahnu.

Adame reče on, misli da bi trebalo da obavimo neke testove.

Zašto?

Da ispitamo tvrdoću kostiju, kapacitet pluća.

Zašto? Čemu služe ti testovi? upita zureći u Džošu. Za starenje?

Da.

Prebrzo starim? Je li to u pitanju onaj gen u spreju?

Moramo to da utvrdimo reče Džoš. Želim da pozovem Ernija.

Erni Lorens je bio porodičan lekar.

U redu. Udesi to.

Govoreći u Vašingtonu na podnevnom seminaru za kongresmene, profesor ViHjem Garfield sa Univerziteta Minesota reče: Uprkos svemu što ste čuli, ne postoji dokaz da je bilo koji pojedinačni gen ikad prouzrokovao bilo koju pojedinačnu karakteristiku u ljudskom ponašanju. Neki od mojih kolega smatraju da bi takve veze jednom mogle da budu otkrivene. Drugi misle da se to nikada neće dogoditi i da je interakcija gena i okruženja i suviše složena. Ali, u svakom slučaju, mi svakoga dana u novinama vidimo izveštaje o novim genima za to i novim genima za ono, mada nijedan od njih na kraju nije dokazan kao verodostojan.

O čemu vi to pričate? upita senator Wilson. Šta je sa homoseksualnim genom, genom koji izaziva homoseksualnost? Statističko povezivanje. Nije uzročno. Nema gena koji izaziva seksualno opredeljenje.

A šta je sa genom nasilja?

Nije dokazan u skorašnjim israživanjima.

Gen za spavanje bio je...

Kod pacova.

Gen za alkoholizam?

Nije potvrđen.

Šta je sa genom za dijabetes?

Do sada smo reče profesor, identifikovah devedeset šest gena koji su uključeni u dijabetes. Nema sumnje da ćemo nad još mnogo više.

Nasta zbuñjena tišina. Onda se oglasi jedan od pomoćnika: Ako nema gena koji izaziva... koji može da utiče na ponašanje, čemu onda sva ta frka?

Profesor Garfield sleže ramenima. Nazovite to urbanom legendom. Nazovite to medijskim mitom. Okrivite za to naučno obrazovanje javnosti. Jer javnost bez sumnje veruje da geni uzrokuju ponašanje. Čini se da to ima smisla. U stvari, čak ni boja kose ni visina nisu prosta obeležja učvršćena genima. A stanja kao što je alkoholizam to svakako nisu.

Čekajte malo. Kažete da visina nije genetskog porekla?

Kod nekih pojedinaca jeste. Ako ste viši od vašeg prijatelja, to je verovatno stoga što su vam roditelji visoki. Ali kad je opšte stanovništvo u pitanju, visina je u funkciji okruženja. U poslednjih pedeset godina Evropljani su rash po dva i po centimetra svakih deset godina. Japanci takođe. To je prebrzo za genetsku promenu. I to je u potpunosti efekat okruženja... bolja prenatalna nega, ishrana, zdravlje, i tako dalje. Amerikanci, usput, u pomenutom periodu uopšte nisu rash. Malo su se i smanjili, verovatno zahvaljujući slaboj prenatalnoj nezi i brzom hrani. Suština je u tome da su stvarne veze iz

među gena i okruženja veoma komplikovane. Naučnici još uvek ne shvataju sasvim dobro kako geni rade. U stvari, nema opšteusvojenog mišljenja o tome *šta je gen*.

Ponovite to, mohm vas.

Među naučnicima Garfield reče, ne postoji ni jedno jedino usaglašeno mišljenje o tome šta je gen. Ima četiri ih pet različitih definicija. Kad je ljudski genom otkriven, naučnici su bili zapanjeni otkrivši da ga sadržava samo trideset pet hiljada gena. Očekivali su više. Nije li, na kraju, običan crv imao dvadeset hiljada gena? To bi znadalo da bi razlika između ljudskih bica i crva mogla da bude samo petnaest hiljada gena. Kako onda da se objasni ogromna razlika u složenosti između dve vrste? Taj problem je nestao kad su naučnici počeli da proučavaju interakciju između gena. Na primer, jedan gen može da stvara protein, a drugi gen stvara jedan enzim koji otkida deo proteina i tako ga menja. Neki geni poseduju višestruke šifrovane zapise, razdvojene oblastima besmislenih šifara. Taj gen može da upotrebi bilo koji od svojih brojnih zapisa da napravi protein. Neki geni se aktiviraju samo ako se prethodno aktivira nekohko drugih gena, ili kad se dogodi veći broj promena u okruženju. Ovo znad da su geni daleko potdjeniji okruženju, u unutrašnjosti ljudskog tela i izvan njega, no što je to do sada iko misho. A dnjenica o interakciji većeg broja gena znad da postoje mihjarde mogućih ishoda. Ne iznenaduje onda što istraživač naginju onome što mi zovemo epigenetskim proučavanjima, koja se bave samo načinom na koji geni stupaju u međusoban odnos sa okruženjem kako bi proizveli pojedinca koga vidimo. To je sad jedna krajnje aktivna oblast.

I on stade da objašnjava pojedinosti. Jedan po jedan, pomoćnici kongresmena stadoše da pronalaze hitne izgovore i da odlaze. Ostade ih samo šačica, a i oni su proveravali poruke na svojim mobilnim telefonima.

X X

Neandertalci su bili prvi plavušani

Jači, većeg mozga, pametniji od nas

Genetske mutacije boje kose ukazuju na to da su prvi plavušani bili neandertalci, a ne homo sapiensi. Plavi gen se javio u neolom od ledenih doba, kao odgovor na relativno odsustvo sunčeve svetlosti. Gen se raširio među neandertalcima koji su, tvrde naučnici, uglavnom bili plavušani.

Neandertalci su imali mozak za jednu petinu veći od našeg. Bili su viši od nas i jači. Bez sumnje su bili i pametniji, takođe, rekao je Mark Svabo, sa helsinškog Genetskog instituta. U stvari, današnji čovek je pripitomljena verzija neandertalca, kao što je savremen pas pripitomljena verzija jačeg i mnogo inteligentnijeg vuka. Savremen čovek je degradirano, inferiornije stvorenje. Neandertalci su bili intelektualno superiorniji i zgodniji. Uz plavu kosu, visoke jagodice i izražajne crte lica, danas bi delovali kao rasa supermodela.

Homo sapiens... mršaviji i ružniji od neandertalca... bio je prirodno privučen lepotom, snagom i inteligencijom plavušana. Očevidno je da su se neke neandertalke sažalile na kukavne kromanjonce i parile se s njima. To je bila dobra stvar za nas. Srećni smo što u sebi nosimo plave neandertalske gene, jer to sprečava da nam vrsta postane beznačajno glupava. Iako, uprkos tome, ispoljavamo dovoljno gluposti. On je rekao da je rasprostranjeno uverenje da su plavuše glupe pokušaj tamnokosih, smišljen da skrene pažnju sa pravog problema u svetu, a to su nedostaci tamnokosih. I dodao: Načinite hstu najglupljih ljudi u istoriji. Otkrićete da su svi do jednog bili tamnokosi.

Dejvovi prvi dani u domaćinstvu Kendalovih prošli su iznenađujuće dobro. Kad je izlazio napolje, nosio je bejzbol kapu koja je umnogome pomagala da bolje izgleda. Uz podšišanu kosu, u farmerkama, patikama i kviksilver majici,

izgledao je kao svaki drugi klinac. I brzo je učio. Imao je dobru koordinaciju, pa je uz pomoć Lin lako savladao pisanje svog imena. Čitanje mu je išlo malo teže.

U sportskim zbivanjima nije bilo ekipe koja nije želela da ga ima u svom timu.

I zato se Lin iznenadila kad je jednog subotnjeg popodneva Dejv ranije došao kući. Izgledao je rastužen.

Šta se dogodilo? upitala je.

Ne uklapam se.

Svako se ponekad tako oseća reče mu ona. On zavrte glavom. Zagledaju me.

Ona malo počuta. Ti nisi isti kao ostala deca. Da.

Rugaju li ti se?

On klimnu glavom. Ponekad.

Šta ti rade?

Bacaju na mene razne stvari. Nazivaju me ružnim imenima.

Kakvim imenima?

On se ugrize za svoju punu usnu. Majmunče. Bio je na ivici suza.

To je nezasluženo i ružno reče mu ona. Žao mi je. Skide mu bejzbol kapu sa glave i stade da ga miluje. Deca zaista ponekad znaju da budu surova.

I dok ga je milovala, oseti kako se smiruje i opušta. Tek kasnije joj pade na pamet da ga je u stvari doterivala, baš kao što

to čine majmuni u divljini. Jedan bi drugome okrenuo leđa, a onaj drugi bi mu čeprkao po dlaci.

Odluči da to čini svakoga dana. Samo da bi se Dejv ugodnije osećao.

Otkako je Dejv stigao, u Lininom životu se sve promenilo. Iako je Dejv bio Henrijeva odgovornost, šimp je pokazivao veoma malo zanimanja za njega. Smesta ga je privukla ona i nešto u njegovom ponašanju, ili u njegovom izgledu...

duševne oči? detinjasto držanje... dirnulo ju je u srce. Počela je da čita o šimpanzama i odmah videla da oni u detinjstvu imaju samo majku. Dejv je delovao kao zlostavljano i ostavljeno dete. Gledao je u Lin uz neskrivenu čežnju i ona se odazvala. Bilo je to duboko emociionalno i krajnje neočekivano.

Mama, pa on nije tvoje dete obrecnula se Trejsi, koja je bila u godinama kad se žudi za roditeljskom pažnjom i bila je ljubomorna na svaku smetnju.

Znam, Trejsi rekla je Lin. Ali, potrebna sam mu.

OKONCAN SPOR OKO KANAVANOVOG GENA OSUĐENA ETIKA PATENTIRANJA GENA

Kanavanovo oboljenje je nasledan genetski poremećaj koji je fatalan za decu u prvoj godini života. Godine 1987. Dan Grinberg i njegova žena izgubili su jedno dete. Kako nije postojao genetski test za tu vrstu oboljenja, izgubili su zatim još jedno dete.

Kako bi sprečili da ubuduće i druge porodice pate, Grinbergovi su uspeli da ubede Rojbena Matalona, genetičara, da radi na otkrivanju prenatalnog testa za Kanavanovo oboljenje. Kao donaciju su dali svoje tkivo i tldvo svoje mrtve dece i veoma su se potrudili da dobiju tldva od drugih porodica u kojima je bilo Kanavanovog oboljenja. Konačno je 1993. godine gen za Kanavanovu bolest otkriven. Slobodan prenatalni test bio je dostupan porodicama širom sveta.

Ne obavestivši Grinbergove, Matalon je patentirao ovaj gen, a onda počeo da traži visoke nadoknade za testiranje.

Mnoge porodice loje su doprinele pronalaženju gena, time što su dale svoje tkivo, sada nisu bile u stanju da plate test.

Godine 2003, Grinbergovi i druge zainteresovane porodice tužile su Matalona i Dečju bolnicu u Majamiju, tvrdeći da je došlo do neopravdanog bogaćenja, prevarei zloupotrebeposlovnihtajni. Sporjenamiren van suda. Test je sada daleko dostupniji, mada naknada i dalje mora da se plaća Dečjoj bolnici u Majamiju. Etika ponašanja lekara i ustanove u vezi sa ovim slučajem i dalje je predmet žestokih osuda i odobravanja.

Psibološke vesti

STARIJIVIŠE NE RASTU

Britanski naučnik krivi sistem obrazovanja

Profesori, naučnici, zapanjujuće nezreli.

Ako verujete da se odrasli oko vas ponašaju kao deca, verovatno ste u pravu. Tehničkim izrazima opisano, to se naziva psihološka neotenijska uporno opstajanje detinjastog ponašanja u zrelosti.

Prema doktoru Brusu Čarltonu, evolucionarnom psihijatru iz Njukasla na Tajnu, Ijudskim bićima je danas potrebno više vremena da postignu mentalnu zrelost... a mnogi to uopšte i ne ostvare.

Čarlton veruje da je ovo slučajni usputni proizvod zvaničnog obrazovanja koje traje sve do duboko u dvadesete godine pojedinca. Zvanično obrazovanje iziskuje detinju prijemčivost koja potiskuje postizanje psihološke zrelosti.

On primećuje da su naučnici, udeljci i mnogi drugi profesionalci često zapanjujuće nezreli. On ih naziva nepredvidivim, neuravnoteženim kad su prioriteta u pitanju, i sklonim preterivanjima.

Ranije Ijudske zajednice, kao što su lovačke ili sakupljačke, bile su daleko stabilnije, tako da je zrelost dostizana već u omladinskim godinama. Sada se, međutim, uz brze društvene promene i manje oslanjanje na fizičku snagu, zrelost odlaze. On primećuje da su se obeležja zrelosti, kao što su diplomiranje, brak, dobijanje prvog deteta, prehodno dešavaU tačno utvrđenim godinama, ali da sada mogu da se dešavaju decenijama.

I tako, kaže on, u psihološkom smislu, neki savremeni Ijudi nikada u stvari ne postaju odrasU.

Ehse reče gospoda Levin, kakva ti je to tuba?

Njen sin je držao srebrni kanister sa malom plastičnom šoljicom na vrhu. Bih su u dnevnoj sobi kuće njegovih roditelja u Skarsdeju. Napolju su radnici lupah po garaži. Vrših su popravke, pripremah kuću za prodaju.

Šta je u tubi? upita ona još jednom.

To je nov genetski tretman, mama.

Nije mi potreban.

Ovaj postupak ti podmladuje kožu. Čini je sasvim mladom.

To nije ono što si rekao tvome ocu reče ona. Tvome ocu si rekao da će mu to poboljšati seksualni život.

Pa...

On te je nagovorio na ovo, je li?

Nije, mama.

Slušaj ti mene reče ona. a ne želim da poboljšavam svoj seksualni život. Nikad nisam bila srećnija nego što sam sada. *hi* dvoie spavate u odvojenim sobama.

Zato što on hrče.

Mama, ovaj sprej će ti pomoći.

Ja ne želim nikakvu pomoć.

Učiniće te srećnijom, obećavam...

Nikad nisi hteo da slušaš, čak ni kao dete.

E sad, mama...

I nikad nisi postao nimalo bolji, celog svog života.

Mama, molim te...

EHS je počinjao da se ljuti. Nije trebalo da joj on ovo radi. Trebalo je da to obavi njegov brat Aron. Aron je bio mamin ljubimac. Ali, Aron je imao sudenje, kako je rekao. I tako, EHS nije imao kud.

Primače joj se s kanisterom.

Beži od mene, EHse.

On nastavi da se približava.

Ja sam ti majka, Elise.

Ona ga zgazi na vrhove prstiju. On zakuka od bola, aH je ii sledećem trenutku zgrabi za potiljak, stavi joj kanister povrh nosa i stisnu. Ona se otimala i uvijala.

Neću! Neću!

Ali je udisala. Iako se bunila.

Ne, ne, *ne!*

Zadrža je tako neko vreme. Delovalo je kao da je davi, bio je to isti zahvat, isti osećaj, dok mu se onako koprcala u rukama. Od toga mu bi neverovatno neugodno. Mogao je da namiriše puder ispod šminke na njenom Hcu.

EHS je konačno pusti i odmače se od nje.

Kako se usuduješ! reče ona. Kako si smeo! I požuri iz sobe besneći.

Elis se nasloni na zid. Osećao je ošamućenost što je majku fizički morao da prisili na tako nešto. Ali, to je moralo da bude učinjeno, reče samom sebi. *Moraloje da bude učinjeno.*

Kučkin sin!

Rik Dil se okrete od zida sa ekranima koji su prenosili snimke videokamera za nadzor.

Kod kuće je imao problema sa decom. U kancelariji stvari nisu stajale ništa bolje. Njegov bivši šef obezbeđenja pumpao mu je Lizu, a sad, kad je uz kauciju pušten iz zatvora, verovatno je pumpa opet. Ta devojkica baš nema nikakav ukus. Ako Bred zbog pedofilije ode u zatvor, to će biti loše po kompaniju, no Rik bi se radovao nečemu takvom.

Čudesni lek Džošua Vinklera izgleda da je ubijao ljude. Džoš je sebi dao malo više slobode kad je neovlašćeno izveo testiranje na ljudima, aii ako ode u zatvor, to će takođe biti loše po kompaniju.

A sada ovo. Na ekranima se lepo videlo kako omrznuti Bred Gordon širom otvara vrata laboratorije, dodiruje sve posude sa čelijama i ide dalje. Bred je snimljen kako prolazi kroz sve laboratorije u zgradi. Rik stisnu pesnice.

Ušao je u zgradu u jedan sat posle ponoći reče čovek koji je privremeno radio u obezbeđenju. Imao je administrativnu propusnicu za koju mi očevidno nismo znali i uspeo je da zagadi baš svaku pojedinu kulturu Barnetove ćelijske linije.

Rik Dil reče: On je bitanga, ali ne moramo da brinemo. Imamo skladišne prostore u San Hoseu, Londonu i Singapuru.

Moram da vam kažem da su ti uzorci juče uklonjeni reče bezbednjak. Neko je pokupio ćelijske linije i otišao. Imali su pravo ovlašćenje. Bezbednosnu elektronsku transmisiju šifara.

Ko je to odobrio?

Vi. To je stiglo sa vašeg sigurnosnog računara.

O, Hriste reče on. Kako se to desilo?

Radimo na tome.

Ali, šta to, u stvari, znači? Hoćete da kažete da je svaka prokleta Barnet kultura nestala? U celom prokletom svetu? Izgubljena?

Gotovo je vrištao.

Koliko je nama poznato, upravo je tako.

Ovo može da bude kraj moje kompanije! Te ćelije su bile naš pojas za spasavanje. Bogatstvo smo platili UKLA za

njih. Ovo je koordinisan, organizovan napad na moju kompaniju. Imali su ljude i u Londonu i u Singapuru; imali su sve organizovano,

Da. Verujemo da je tako,

Da bi uništili moju kompaniju.

Moguće.

Moram opet da dođem do tih čelija. I to odmah.

Niko ih nema. Osim, razume se, Frenka Barneta.

Pa, hajde da dobijemo Barneta.

Na nesreću, izgleda da je i gospodin Barnet nestao. Mi nismo u stanju da ga lociramo.

Divno reče Rik Dil. Naprosto divno.

Onda se okrete i viknu svome pomoćniku: Pozovite jebene advokate, pozovite prokleti UKLA ovamo. Pozovite sve ovamo i neka svi budu ovde večeras u osam sati!

Ja ne znam da H...

Učini to!

GL021

Gejl Bond se sasvim uklopila u nov način života. Noći bi provodila sa Jošijem i dolazila kući u šest sati ujutru, da spremi doručak Ivanu i isprati ga u školu. Jednoga jutra, dm je otključala vrata stana, videla je da nema Džerarda. Njegov kavez stajao je nepokriven u hodniku, a nije ga bilo ni na prečagi na kojoj je provodio dan. Gejl opsova. Ode zatim pravo u spavaću sobu gde je Ričard još spavao. Prodrma ga da ga probudi.

Ričarde. Gde je Džerard? On zevnu. Mohm?

Džerard. Gde je Džerard?

Bojim se da se desila nezgoda.

Kakva nezgoda? Šta si to uradio?

Kavez je bio čišćen u kuhinji, a prozor je bio otvoren. Odleteo je napolje.

Nije mogao. Krila su mu bila potkresana.

Znam reče Ričard i opet zevnu.

Nije mogao da odleti napolje.

Sve što mogu da ti kažem jeste da sam čuo kad je Nadežda vrisnula i da je, kad sam došao u kuhinju, pokazivala prema prozoru odakle sam, kad sam pogledao, video pticu kako nezgrapno leprša naniže prema ulici. Razume se da sam smesta strčao dole, ali ga nisam našao.

Kopilana je pokušavao da se osmehne.

Ričarde, ovo je veoma ozbiljno. To je transgenska životinja. Ako umakne, mogao bi da prenese svoje gene drugim papagajima.

Kažem ti da je to bila nezgoda.

Gde je Nadežda?

Ona sada dolazi oko podne. Mislio sam da bih mogao da joj skratim radno vreme.

Ima li mobilni telefon?

Pa ti si je unajmila, ljubimče moje.

Ne zovi me ljubimče. Ne znam šta si uradio sa sivkom, aH ovo je krajnje ozbiljno, Ričarde, i ako nešto ne budeš preduzeo, imaćeš posla s mojim advokatima.

On sleže ramenima. Uradi kako žeHš.

Razume se da je to pokvarilo sve njene planove. Nameravali su da sledećeg meseca obaveste javnost i bih svesni da će to podiči talas sumnje svuda u svetu i vike da ono što tvrde nije istina. Naučnici će to nazivati običnom mimikrijom ili sam Bog zna čime sve još ne. Svi će zahtevati da vide pticu. A ptice sada više nije bilo.

Mogla bih da ubijem Ričarda rekla je Morisu, šefu laboratorije.

A ja bih ti zbog toga našao najbolje advokate da te brane na sudu reče joj Moris. MisHš H da on zna gde je ptica?

Verovatno. Ali mi to neće reći. On mrzi Džerarda.

Aleks Barnet je bila usred najtežeg suđenja koje je imala u karijeri, slučaj silovanja, u kome je žrtva bio dvogodišnji dečak iz Malibua. Optuženi, tridesetogodišnji Miki KrouH, bio je vašingtonski kolumnista koji je pratio poHtička zbivanja i koji je, boraveći u poseti snaji, najednom osetio neodoljiv nagon da vodi analni seks sa njenim mladim sinom koji je još nosio pelene. KrouH je bio bogat, razmažen diplomac sa Ejla i naslednik bogatstva stečenog u farmaceutskoj industriji. On je unajmio po zlu čuvenog vašingtonskog advokata Ejba Nije tu Ganclera da ga zastupa. Pokazalo se da su Kroulijevi ljubavni apetiti bili veoma poznati u Vašingtonu, ali je Gancler... po običaju... živo pretresao slučaj u štampi mesecima pre suđenja i bez prestanka opisivao Aleks i majku deteta kao feminističke fundamentalistkinje žive mašte koje su izmislile ceo slučaj, stoga što imaju bolesnu svest i motive, Sve ovo uprkos dobro dokumentovanom bolničkom nalazu posle pregleda deteta. Krouli je imao mali penis, ali je i pored toga uspeo da nanese značajne povrede detinjem rektumu.

Pripremala je užurbano materijal pred treći dan suđenja kad je Ejmi, njena sekretarica, obavesti da je zove otac. Aleks podiže slušalicu. Prilično sam zauzeta, tata.

Necu dugo. Biću odsutan nekoliko nedelja.

U redu, fino reče mu ona.

Jedan od advokata iz kancelarije dode i na sto joj spusti poslednje izdanje novina. 5far je donosio fotografije silovanog deteta, bolnice u Malibu, i nimalo laskavu sliku Aleks i detetove majke kako žmire na suncu. Kuda ćeš, tata?

Ne znam još odgovori joj on, ali bih voleo da neko vreme budem sam. Mobilni telefon verovatno neće raditi. Poslaću ti pismo kad stignem tamo. Kao i kutiju nekih stvari za slučaj da ti zatrebaju.

U redu, tata. Lepo se provedi.

Listala je LA. *tajms* dok je s njim razgovarala. *Tajms* se godinama borio i izborio za pravo da može da objavljuje sudska dokumenta, bez obzira na to koliko su preliminarna, privatna ih u domenu nagadanja, na osnovu prava javnosti da sve zna. To je takode značilo da i advokati mogu da iznose svoja neutemeljena ubedenja do mile volje, a *Tajms* ih je objavljivao. Da, javnost je svakako trebalo da zna koliko je dugo cepanje jadne detetove guze trajalo i...

Držiš H se dobro? upita je otac.

Da, tata, dobro sam.

Ne mogu da te slome?

Da, ali ja čekam podršku organizacija za dečju zaštitu koje mi se još ne javljaju. Neobično su tihe.

Siguran sam da te je to zapanjilo reče on. Taj mali tvor je dobro politički povezan. Šiljokuran. Moram da idem, Leksi. Čao, tata.

Ona se opet posveti predmetu. Trebalo je da DNK analize budu gotove danas, ali još uvek nisu stigle. Pribavljeni uzorci su bili nezatni, pa se brinula šta će da pokažu.

Svetla su se lagano prigušila u sali za prezentacije u Selatu Ejni, Kos, Ltd., jednoj od najuglednijih londonskih reklamnih agencija. Na ekranu je stajala neizoštrena shka jednog američkog tržnog centra, kraj koga je uhcom promicala reka automobila. Gevin Kos je iz iskustva znao da ovaj prizor momentalno poziva na razmišljanje. Sve kritike upućene Americi odmah pobuduju pažnju.

Američka privreda na reklame troši više od bilo koje druge zemlje na svetu reče Kos. Razume se, oni to i moraju da čine, kad se na umu ima kvalitet američkih proizvoda...

Sitan kikut zaplovi pomrčinom.

A intehgencija američke javnosti... Blag, prigušen smeh.

Kako je to jedan od naših novinara nedavno napisao, vehka većina Amerikanaca ne zna gde im je stražnjica i ne mogu da je napipaju čak ni sa obe ruke.

Sad se više nisu uzdržavah od smeha. Počeo je da im prija.

Neotesan, nekukuran narod, koji uz pljeskanje po ramenima neumitno tone sve više u dug nastavi Kos, i pomish da će A tp nromeni ton. Ali, ono na šta bih ja želeo da

vam skrenem pažnju je neverovatan obim reklamnih poruka koje možete da vidite uz ovu ulicu kojom prolaze automobili. A u svakom vozilu je uključen radio iz koga stižu nove komercijalne poruke. U stvari, činjenica je da je procenjeno da Amerikanci čuju tri hiljade komercijalnih oglasa dnevno... ih, što je još verovatnije, ne čuju ih uopšte. Psiholozi su utvrdili da toHka koHčina poruka stvara neku vrstu anestezije koja s vremenom postaje urođena. U prezasićenom medijskom okruženju sve poruke gube snagu.

Prizor na ekranu se promeni i ukaza se Tajms skver, onda Šinduku u Tolciju, pa PikadiH skver. Prezasićenje reklamnim porukama je globalno. Nema prostora koji nije osvojen reklamama. Javne ustanove, javni toaleti, vozila gradskog prevoza, Hčni intimni prostori kao što su kuće, dnevne sobe, nameštaj, escajg, šolje... Sve je to dobilo i nosi svoj brend, marku, žig. Da je neko pre trideset godina smeo da kaže da ćemo se svi pretvoriti u reklamnu poruku, bio bi proglašen ludim. A to se ipak dogodilo. I tako je došlo do prezasićenja. Svet više jednostavno ne primećuje i ne obraća pažnju na naše poruke. I šta nam preostaje?

SHka na ekranu dramatično stade da se menja. Ukaza se prvo šumski pejzaž. Ogromna stabla koja se dižu u nebo i hlad ispod njih. Onda snežni planinski vrh. Tropsko ostrvo, luk peska, kristalno bistra voda, palme. I, konačno, podvodni greben, ribe koje piivaju iznad vrhova korala i sundera.

Prirodan svet je sasvim bez reklame reče Kos. Prirodan svet tek treba da bude pripitomljen. Kolonizovan od komercijale. On ostaje devičanski.

Glas iz mraka: Pa, nije H cilj da takav i ostane?

Konvencionalna pamet bi tako rekla. Da. AH konvencionalna pamet je, nažalost, zastarela stvar. Stoga što se, dok je ona stasavala da postane konvencionala... da postane ono u šta svi

m

veruju... svet pomakao dalje. Konvencionalna pamet je zaostatak iz prošlosti. A tako je i u ovom slučaju.

Podvodna scena iznad koralnog grebena stade da se menja. Na koralnim grančicama ukazaše se slova: BP ČISTO. Jato sitnih riba promače, a svakoj je sa tela svetlucalo VODAFON, VODAFON. Srebrnasta ajkula, kojoj je preko njuške izvijeno stajalo KADBERI, prede preko ekrana.

Publika je bila zapanjena, taman kako je i očekivao. Ion nastavi da kuje gvožđe dok je vruće.

Pejzaž na ekranu sada je bio pustinjski, a ravnici su remetile grupe crvenih stena spram plavog neba na kome su se mreškaH sitni oblaci. Trenutak kasnije, oblaci se skupiše da oblikuju ved, gušd oblak, koji se kao magla nadvi nad pejzaž i uobhdu:

BP ZNAČIČISTA ENERGIJA

Ova slova su visoka osam stotina metara reče Kos. Stoje na pola kilometra iznad pejzaža i jasno se vide golim okom, a više su nego pogodna za fotografisanje. U smiraj dana postaju zaista predivna, jer kao da pripadaju prirodnim elementima. Mislím da nikome neće promaći snaga ovog novog medija. *Prirodnog medijdi.*

I on vrati sliku na pejzaž bez oblačastih slova. Ova slova su stvorena brakom nano delića i genetski modifikovanih bakterija. Ostaće u vazduhu baš kao i svaki oblak... nekoHko minuta, ihčasova...

Očekivao je spontan aplauz, ali među posmatračima u tami vladala je tišina. Reklama koja u vazduhu može da se javlja bezbroj puta? Pa, mora da ih je to uzбудilo. IH...?

Vrati se, zato, na podvodni pejzaž. U ovom slučaju znake i reklame stvorila su sama živa stvorenja, putem direktne genetske modifikacije svake od vrsta. Mi to nazivamo genomskom reklamom. A genetska modifikacija zahteva i patentiranje sva

kog od korišćenih stvorenja. Tako ćemo da patentiramo Kadberi ribuklovna, koral Britiš petroleuma, MarkSpenser murinu, skalara Kraljevske banke Škotske i džinovsku ražu Britiš ervejza.

Patentiraćete i pravi prirodan košmar javi se neki glas iz tame i tada dođe do sponatnog aplauza. Gevine, oprostí mi, ali... brendovi na ribama? Slogani u oblacima? I šta je sledeće? Nosorozi u Africi koji nose logo Lend rovera? Ako se krene u brendiranje životinjskih vrsta, u vrisak ima da udare svi prirodnjaci na svetu!

Gevin Kos je održao stotine prezentacija u karijeri i njegov osećaj za raspoloženje posmatrača ga nikada nije varao. Ovoga puta je osetio da nije prihvaćen. Grupa nije bila spremna da kupi ono što je pokušavao da joj proda. Bilo je, dakle, vreme da upaH svetla i pusti ih da postavljaju pitanja.

Svetla mu otkriše redove namrštenih lica.

Priznajem da je ovo što sam vam prikazao radikalno reče im on, ali svet se brzo menja. Neko će ovo već uraditi. Ova kolonizacija prirode će se desiti... jedino pitanje koje se postavlja jeste: ko će to da uradi? Ja vas moHm da ovu mogućnost razmotrite uz najveću moguću pažnju i da onda odlučite želite li da budete deo toga.

Tamo u poslednjim redovima na noge usta Gart Bejker, šef Midlends medija esosiejts, Ltd.. To je sasvim nova ideja, Gevine, ah ti odmah mogu reći da neće uspeti.

Oho? A zašto to?

Zato što je to neko već uradio.

Nije bilo mesečine niti bilo kakvog zvuka osim udaranja talasa i cviljenja vetra. Plaža Tortugero pružala se preko skoro dva kilometra atlantske obale Kostaríke, ah nočas nije bila ništa vi

še do tamna traka koja se stapala sa crnim nebom, posutim zvezdama. Hulio Manares zasta da pričeká da mu se oči priviknu na tamu. Čovek je mogao da vidi i pod svetlošću zvezda, samo ako se strpi.

Četvrt kilometra dalje, mogao je malo kasnije da vidi Manuela, tamnu senku skupljenu ispod mangrova. Sklanjao se od vetra. Na plaži nije bilo više nikoga.

Hulio krenu prema njemu, prolazeći pored dubokih jama koje su prethodne nod kornjače bile iskopale u pesku. Plaža je bila porodiHšte za morske kornjače koje su izlazile iz mora da bi tu položile jaja. Taj proces je trajao po celu noć i kornjače su tom priHkom bile veoma ranjive... ranije su ih ugrožavale lovokradice, a u poslednje vreme jaguari, koji su tumaraH plažama crni kao i sama noć. Kao novopostavljen šef za zaštitu prirode u celoj oblasti, HuHo je znao da su kornjače duž ove obale ubijane svake nedelje. Turisti su pomagaH da ti slučajevi budu ređi, aH su veHke mačkedolazHe posle ponod, kad bi turisti odlaziH u hotele na spavanje. Kad bi kornjače samo mogle da poseduju još neko svojstvo koje bi turiste privolelo da ostaju po celu noć... onda bi turisti zaista mogH da pomognu opstanku vrste. Manuel ga vide i mahnu mu. Ako je istina ono što mu je Manuelispričao...

Manuel usta kad se HuHo pribHži i reče mu: Ovuda...

Nočas si, znađ, našao više od jedne, Manuele?

Da. Ali samo jednu od one vrste o kojoj sam ti pričao.

Muy bien.

U tišini nastaviše da hodaju niz plažu. Ali nisu odmakli daleko... stotinak metara možda... kad HuHo ugleda biedo purpurno svetlo nisko pri pesku i pulsirajuće.

JeHtoto?

To je to reče Manuel.

Kornjača je bila ženka teška oko stotinak kilograma i dugačka metar i po. Njen oklop je svetleo purpurnom svetlošću koja je bila čas jača, čas slabija, kao da pulsira. Bila je dopola ukopana u pesak i zadnjim perajama kopala rupu u njemu.

Ova nije jedina reče Manuel. A i među njima ima razlike. Neke svetle stalno, druge samo povremeno.

Pa koliko si ovakvili do sada video?

Ova mi je treća.

I ovo svetlo drži jaguare na odstojanju, je li tako?

Da, jaguari im ne prilaze.

Čekaj malo reče Hulio. Šta je ovo?

I on pokaza na kornjačin oklop, na kome se ukaza nekakav motiv koji su činile svetle i tamne ploče oklopa.

To se dešava samo ponekad.

Ali, i ti si to video?

Da, video sam.

Izgleda mi kao neki šestougao. Neznam...

Ali to je kao neki simbol, zar ti se ne dni? Simbol neke korporacije?

Možda, da. Moguće je.

A šta je sa drugim kornjačama? Da li i one pokazuju isti ovaj motiv?

Ne, svaka je drugačija.

Znači, ovo bi mogao da bude slučajan uzorak, motiv koji samo podseća na šestougao?

Da. Hulio, ja verujem da je tako. Stoga što i sam vidiš da slika na oklopu nije dovoljno jasna, nije simetrična ...

Dok je još govorio, slika utrne i oklop kornjače opet postade taman.

Možeš li da slikaš ovaj uzorak?

Već sam to uradio.

Odlično reče Hulio. Jer je ovo ovde genetska promena. Hajde da pogledamo knjigu posetilaca i vidimo ko bi mogao da bude krivac za ovo.

X

Džoše.

Bila je to njegova majka.

Da, mama.

Mislila sam da bi trebalo da znaš. Sećaš li se sina Lujze Graham, Erika, koji je bio zavisnik od heroina? Dogodila se užasna tragedija. Umro je.

Džoš duboko udahnu vazduh. Zavah se na naslon stohce i zatvori oči. Kako se to desiio?

Poginuo je u automobilskoj nesreći. Ali su oni onda izvrših autopsiju, ih tako nešto. I otkrih da je doživeo smrtonosan srčani napad. A imao je samo dvadeset jednu godinu, Džoše.

Je h to porodična mana? Neka genetska stvar?

Ne. Erikov otac živi u Švajcarskoj; njemu su šezdeset četiri godine. Planinar je. A i Lujza je dobro. Razume se, sad je skrhana. Svima nam je teško.

Džoš ne reče ništa.

Stvari su bile dobro krenule za Erika. Rekla sam ti da je ostavio drogu i da se zaposho... jedina stvar je bila to što je počeo da čeiavi. Ljudi su mislili da je na hemoterapiji. Izgubio je mnogo kose. I hodao je pognuto, Džoše? Jesi li tu?

Da, mama.

Videla sam ga prošle nedelje. Izgledao je kao starac. Džoš ništa ne reče.

Džoše, tvoj brat takođe izgleda star.

Znam, mama.

Ja sam pokušala da mu kažem da se i njegovom ocu desilo nešto slično. Da ga razveselim. Ali Adam naprosto izgleda veoma star.

Znam, mama.

Šta se dešava? upita ona. Šta si mu uradio?

ta sam mu ja uradio?

Da, Džoše, ti si ljudima dao gene ili šta god da je bilo u onom spreju. I ljudi su ostarili,

Adam je sam uzeo sprej. A ti si me zvala da ga dam Lujzinom sinu.

Kako možeš tako nešto da kažeš, Džoše? Zašto bih te ja zvala? Ja ne znam ništa o tvom radu. *Tisimene* zvao da me pitaš gde Erik živi. I tražio si od mene da ne kažem ništa njegovoj majci. Eto kako se ja toga sećam.

Džoš stisnu zube. U redu, mama. Ali sad me slušaj. Ovo može da bude ozbiljno.

Razume se da je ozbiljno. Hoću li ja to izgubiti sina?

Ne znam, mama. Nadam se da nećeš.

Mislim da ima nade reče ona. Zato što sam zvala Levine u Skarsdejlju. Oni su već stari, njih dvoje. Promakli su šezdesetu. I zvučah su mi sjajno. Helen mi reče da se nikada nije osećala bolje. A Džordž mnogo igra golf.

To je dobro reče on.

To znači da su možda kako valja. I ja mislim da je tako.

Onda će možda i Adamu biti dobro.

Iskreno se nadam da će biti tako, mama. Zaista.

Spusti slušalicu. Levini su bili dobro zato što im je poslao tubu sterilnog rastvora. Nije imao nameru da svoje eksperimentalne gene šalje nekim strancima u Niujork.

A ako je to majci dalo nadu, još bolie. *Wk taVn* i r-

Jer Džoš sada baš i nije gajio neku veliku nadu. U pogledu brata, a i kad je sam u pitanju.

Morao je sve da kaže Riku Dilu. Ali ne sad. Ne baš sad.

Suprug Gejl Bond, bankar, često je radio do kasno uveče, da bi zabavio važne klijente. A nijedan od njih nije mu bio važniji od ovog Amerikanca, koji je sada sedeo sa njim za stolom: Barton Vilijams, čuveni klivlenski investitor.

Barton Vilijams je imao sedamdeset pet godina, jaku vilicu, širok pljosnat nos i buljave oči.

Želite, znači, da iznenadite ženu, Bartone? upita Bond. Verujem da za vas u tu svrhu imam pravu stvar.

Ričard Bond je učinio sve što je bilo potrebno da ga zabavi. Zgodne devojke su im dolazile za sto, donoseći mu,

navodno, važne papire iz kancelarije da ih potpiše, iH samo prilazile da se kao stare prijateljice poljube sa njim. Barton ne trznu ni na jednu od njih, aH ga je to očividno divno zabavljalo. Kad imaš na desetine milijardi dolara i spreman si da ih investiraš, onda očekuješ i da te svet čini srećnim. Tako se to radilo.

Ali, baš u ovom času, jedino što je želeo bilo je da odobrovolji ženu s kojom je bio u braku već četrdeset godina. Evelin, kojoj je sada bilo šezdeset godina, najednom više nije bila zadovoljna brakom i Bartonovim večnim ispadima, kako je ona to nazivala.

Poklon bi pomogao. AH to mora da bude nešto zaista dobro. Jer nema toga što ona nema. Vile, nakit, krzna... ima sve. Ne mogu lako da je zadovoljim.

Obećavam vam da će ovaj poklon biti jedinstven u svetu reče Ričard Bond. Vaša žena voH životinje, je H tako?

Ima svoj vlastiti prokleti zoološki vrt, na samom imanju.

GL022

Rob Belarmino se osmehnu, hrabreći ih.

Naprосто ne obraćajte pažnju na kamere reče on deci. Smestili su se u bibHoteci gimnazije Džordž Vašington, u Silver Springu u Merilendu. Tri polukružna reda stolica oko stohce u centru, na kojoj je sedeo doktor Belarmino lično, i učenicima pričao o etičkim elementima genetike.

Ljudi sa televizije imali su tri kamere, od kojih je jedna snimala iz zadnjeg dela odaje, druga sa strane, bHže Belarminu, a treća iza Belarminovih leđa, da bi snimala zanesene izraze na licima učenika, dok slušaju kako živi i radi pravi genetičar i stručnjak NIZa. Prema producentu programa, bilo je važno da se prikaže i Belarminova veza sa zajednicom, s čim se Belarmino od sveg srca složio. KHnci su bih posebno birani da budu pametni i puni znanja.

Mislio je da će biti zabavno.

Nekoliko minuta govorio je o svom poreidu i obrazovanju, a onda ih je pustio da mu postavljaju pitanja. I već prvo ga natera da zastane i dobro razmish.

Doktore Belarmino obrati mu se jedna devojka azijskog porekla, kakvo je vaše mišljenje o onoj ženi u Teksasu koja je dala da joj se klonira njena mrtva mačka?

Belarmino je smatrao da je ceo taj posao s mrtvom mačkom koještarija. Smatrao je da takve stvari umanjuju vrednost posla koji on i drugi genetičari obavljaju. Ali, razume se, to nije mogao da kaže.

To je, bez sumnje, teška emocionalna situacija odgovori Belarmino diplomatski. Svi mi volimo svoje Ijubimce, ah... Taj posao je obavila kompanija Genetiks sejvings, i objavljeno je da je to učinila po ceni od pedeset hiljada dolara.

Mislite li da je etički klonirati mrtvu mačku? upita devojka.

Mislite li da je etički dati pedeset hiljada dolara za kloniranje mačke, kad toliko ljudi u svetu umire od gladi? upita jedan od učenika.

Da H bi bilo etički da se klonira Ijudsko biče? drugi učenik.

Mislite H da je moguće da se kloniraju Ijudska biča?

Na ovo stiže da odgovori. Odabra da odgovori. Da bi sprečio nova pitanja. Da, misHm da je to moguće. Zasad još nije, ah će to jednom biti urađeno.

Da h je, po vašem mišljenju, kloniranje Ijudi neetično? Belarmino opet zastade. Bio je i te kako svestan da će njegov odgovor biti emitovan na izuzetno gledanom televizijskom programu. A ko je mogao da zna kako će mreža preurediti njegov odgovor? Verovatno će sve učiniti da ga prikažu u što gorem svetlu. Reporter i pokazuju određenu uzdržanost prema Ijudima od vere. A njegove reči imaju i profesionalnu težinu, stoga što vodi jedno odeljenje NIZa.

Vi ste verovatno mnogo slušali o kloniranju, ah to najvećim delom nije istina. Govoreći kao naučnik, ja ne vidim da neko veiiiko zlo leži u kloniranju...

Da h je kloniranje glumljenje Boga?

Ja to ne bih defmisao na taj način. Ako je Bog stvorio Ijudska biča i ostatak sveta, onda je svakako jasno da je Bog stvorio i alate za primenu u genetskom inženjeringu.

Pa je li onda kloniranje mudar način da se iskoristi ono što nam je Bog podario?

Uprkos svemu što je znao i naučio o javnim nastupima, on rukavom obrisa znoj sa čela. Nadao se da taj deo filma neće bi

ti prikazan, iako je bio siguran da hoće. Klinici koji preznojavaju jednog od direktora NIZa.

Neki Ijudi veruju da znaju šta Bog smera i šta želi. Ali ja ne verujem da znam. Mislim da to niko ne može da zna, osim samog Boga. Mislim da ko god kaže da zna šta Bog namerava, sebi daje prevelik značaj.

Doktore Belarmino reče jedan klinac s leve strane reda sedišta. Želeo sam nešto da vas pitam o antisocijalnom poremećaju hčnosti. Prodtao sam da je za to kriv jedan gen i da je taj gen povezan s nasiljem, kriminalom, sociopatskim ponašanjem...

Da, to je istina. Takav gen se pojavljuje kod oko dva posto ukupnog svetskog stanovništva.

A šta je sa Novim Zelandom? Taj gen se nalazi kod trideset procenata tamošnjeg belog stanovništva i kod šezdeset procenata maorske populacije...

Otkud sva ta škakljiva pitanja? Treba videti ko ih je birao, pomisli Belarmino nakon prvih koje je čuo. Koliko roditelja ove dece radi u Betezdi? Nije h i televizijska mreža u igri, kako bi on bio izbačen iz NIZa? Danas se to tako radi, Ispadneš loš, načine te da deluješ slabo. Navedu te da kažeš nešto glupavo... kao, recimo, odgovor na ovo pitanje o genima Maora. Da li bi trebalo da kaže šta zaista veruje i rizikuje da bude optužen zbog omalovažavanja zaostale

etničke manjine?

Zaključ da to ne bi smeo da dni.

Znate reče on, to je krajnje zanimljiva oblast istraživanja, ah o njoj još uvek ne znamo dovoljno da bismo bilo šta smeli da tvrdimo. Sledeće pitanje?

Na južnoj Sumatri kiša je padala ceo taj dan. Lišće je bilo vlažno. Sve je bilo vlažno. Hagar je sad bio u džungli sa samo

jednim klijentom. Posle prvih izveštaja o orangutanu koji govori, došlo je do prave navale reportera i televizijskih ekipa. Bilo ih je tako mnogo i dizaH su takvu galamu da je i sama pomisao da će se orangutan pojaviti da bi ga oni snimiH bila smešna. Kako se životinja uporno danima nije pojavljivala, i najupornije ekipe su dizale ruke i odlazile, sve dok i poslednja nije otišla. U džungli je ponovo zavladao mir. Pored Hagara je sada bio čovek po imenu Gorević. Čuveni fotograf divljeg sveta, koji je ovamo stigao iz Tanzanije.

Gorević se smestio ispod velikog drveta fikusa, otvorio svoju torbu, izvadio najlonski prekrivač i pažljivo ga raširio po zemlji. Onda je doneo poveliku metalnu kutiju, otvorio je i izvadio pušku.

Vi znate da je to protivzakonito reče Hagar. Ovo je rezervat.

Ma šta mi reče.

Ako ovuda naidu rendžeri, bilo bi bolje da ne vide tu stvar.

Nema problema reče Gorević i povuče zatvarač da otvori magacin. Koliko je veliki ovaj naš dasa?

Još je mlad, ima dve ih tri godine. Ima možda tridesetak kilograma. A možda i manje.

U redu, onda. Deset kubika.

Gorević potom izvadi strelicu s punjenjem, proverii nivo tečnosti u njoj i ubaci je u magacin, pa vrati zatvarač na mesto. Kad si ga poslednji put video?

Pre deset dana odgovori Hagar. Gde?

Bhzu ovog mesta.

Dolazi li često ovamo? Je h ovo njegovo područje?

Izgleda da jeste.

U redu. Čekaćemo.

Je h vam doza dovoljno blaga?

Ne brini.

Ne možete da pucate ako je visoko u krošnji, jer može da pad...

Rekoh ti da se ne brineš reče Gorević. Radio sam ovo i ranije. Doza je dovoljno blaga da ga ošamuti, tako da će sam da nam siđe ovamo pre no što se onesvesti. Možda ćemo čak morati i da ga pratimo po zemlji neko vreme.

Kažete da ste ovo već radili? Gorević klimnu glavom.

Sa orangutanima?

Sa šimpanzama.

Orangutani su drugadji.

Ma nemoj. Sarkastično.

I njih dvojica začuše i stadoše da čekaju. U neko doba, Gorević priredi sebi ležaj i stade da drema. Hagar osta na straži. Bilo mu je jasno da Gorević nema nameru da samo snimi majmuna koji govori, već i da ga živog odvede u svet. Bilo je već kasno popodne i Gorević je leškario u polusnu, kad ču: *Alors. Merde.*

Otvori od i upitno pogleda Hagara koji je čučao u blizini. Hagar nemo zavрте glavom: Nisam ja.

Alors. Comment a va? Gorević lagano pogleda unaokolo.

Merde. Scumbag. Espece de con.

Beše to tih zvuk, grlen, kao kad pijanac govori u baru. *Fungele a usted.*

Gorević ukljud kameru. Nije mogao da uoči odakle glas dolazi, ali je bar mogao da ga snimi. Lagano u luku okretao je kameru i pratio nivo zvuka koji je hvatao mikrofoni. S obzirom na to da je mikrofoni bio usmerenjački, mogao je da zaključ da zvuk stiže... juga.

Gods vloek bet Asshole vijkje. Vloek

Zaviri kroz tragač, zumira ga, ali ništa nije mogao da vidi. Džungla je svakoga minuta postajala sve mračnija.

Vloek bet. Moeder fucker.

Hagar je stajao nepomičan i samo posmatrao.

Sad se začu i kršenje grana i Gorević dogradi pušku. Nanišani uvis, sačeka malo, a onda ispali jedan hitac prema zvuku.

U drveću iznad njili na trenutak preta kršenje granja i kretanje.

Pogodio si ga reče Hagar.

Gorević očeknu. Odmah zatim začu se dalje kršenje granja i šuštanje lišća. Orangutan je nastavljao da se kreće sad gotovo pravo iznad njihovih glava, ali i dalje nevidljiv.

Nisam ga pogodio reče Gorević, pa ubaci novu strelicu u magacin puške.

Jesi, i ako budeš pucao ponovo... Gorević opet nanišani prema zvuku i opali.

Pogodio si ga!

Možda odgovori Gorević, koji je opet punio vazdušnu pušku.

Znam da si ga pogodio.

Ne, ne znaš.

Ne miče se više. Pogodio si ga.

Gorević promeni položaj taman na vreme da u lišću iznad glave ugleda senku tamniju od okruženja, koja je iz krošnje padala pravo prema njima. Bio je to orangutan, koji je sa visine od preko pedeset metara padao na zemlju.

Životinja tresnu o zemlju pored samih Gorevićevih nogu i sveg ga uprska blatom. Orangutan se više i ne pomeri.

Hagar uključi baterijsku lampu.

Dve streHce virile su mu iz tela. Jedna mu je bila u nozi, druga u grudima. Oči životinje bile su otvorene i zurile uvis.

Divno reče Hagar. Sjajan posao.

Gorević kleknu na kolena ne obazirući se na blato, prisloni usta na orangutanove velike usne i stade da mu uduvava vazduh u pluća, ne bi H ga vratio u život.

Šest advokata sedelo je oko dugačkog stola i svi su prevrtali i šuškali papirima. Delovalo je kao da duva vetar. Rik Dil je nestrpljivo čekao i grizao usne. Konačno Albert Rodrigez, njegov glavni advokat, podiže glavu.

Situacija je sledeća reče Rodrigez. Vi imate dobar razlog... dovoljno razloga, u svakom slučaju... da verujete da je Frenk Barnet skovao plan da uništi čelijske Hnije koje su bile u vašem posedu, kako bi opet mogao da ih proda nekoj drugoj kompaniji.

Tačno reče Dil. Prokletu tačno.

Tri suda su donela presudu da su Barnetove ćelije vaše vlasništvo. Vi, prema tome, imate pravo da ih uzmete.

Mishte... *daih ponovo uzmem.*

Tačno.

S tim što se dasa sad negde krije.

To nije povoljno. Ali to ne menja materijalne činjenice situacije. Vi ste vlasnik Barnetove čeHjske Hnije reče Rodrigez. Gde god se te ćelije mogle pojaviti.

Atoznači...?

Njegova deca. Njegovi unuci. Oni verovatno imaju iste ćelije.

Hoćete da kažete da imam pravo da ćelije uzmem i sa njegove dece?

Ćelije su vaše vlasništvo reče Rodrigez.

A šta ako se deca ne budu složila da mi ih daju?

Vrlo je verovatno da se neće složiti. Ali, s obzirom na to da su ćelije vaše vlasništvo, biće svejedno da li se oni slažu, ili ne.

Mi ovde govorimo o biopsiji jetre i slezine reče Dil. A to baš i nisu mali zahvati.

Nisu ni veliki reče Rodrigez. Mislim da se to izvodi rutinskim ambulantskim postupkom. Razume se, moraćete da se pobrinete, i vaša je dužnost da vadenje ćelija obavi profesionalni lekar.

Dil se namršti. Čekajte da vidimo jesam li vas dobro razumeo. Vi mi govorite da mogu da mu ugrabim dete pravo sa ulice i odvedem ga na biopsiju, je li tako? Svidelo se to njemu ili ne?

Upravo tako.

Pa, kako to može da bude pravno valjano?

Zato što oni šetkaju unaokolo s vašim vlasništvom, što je isto kao i da su ga ukrali, i vi imate pravo da, ako vidite Barnetovo dete ili unuka gde šetaju ulicom, sprovedete legalno hapšenje.

a hćno?

Ne, ne reče Rodrigez. U ovakvim okolnostima, čovek sebi traži i nalazi profesionalca koji se bavi hvatanjem begunaca.

Mislite, lovca na ucene?

Oni sebe više vole da nazivaju blažim imenom.

U redu. Znae h nekog takvog?

Da reče Rodrigez.

Smesta ga pozovite reče Dil. Odmah.

Vasko Borden se pogleda u ogledalu i prouči svoj izgled okom profesionalca, ah je istovremeno nanosio maskaru na

J: . Tj; Vrnnan čovek od metar i devede

set centimetara visine i sto dvadeset kilograma težine, a njegova obrijana glava i uredno potkresana jareča bradica činili su da lid na davola. Nameravao je da deluje zastrašujuće pa je tako i delovao.

Iz kofera koji stavi na krevet povadi komplet radničkih kombinezona s logom Kon ed na prsima; sportski sako; blistavo italijansko odelo; motociklističku jaknu koja je na ledima imala natpis UMRIU PAKLU; mosberg 590 kratke cevi i dve crne padobranske četrdeset petice. Danas je na sebi imao sportski sako od tvida, obične pantalone i smeđe cipele na šniranje.

Konačno izvadi i na krevet poreda tri fotografije.

Prvo tip, Frenk Barnet. Pedeset jedna godina, dobra kondicija, bivši marinac.

Barnetova ćerka, Aleks, tridesetogodišnjakinja, advokat.

Barnetov unuk, Džejmi, sad osmogodišnjak,
Stari dasa je nekud odmaglio. I mogao je da bude bilo gde na svetu. Ali, čerka i unuk su mu još uvek bili ovde. Čerka advokat, što nikad nije dobro. Koliko god pažljivo da vodiš slučaj, uvek na kraju budeš tužen. Dovoljno zgodna, ako voliš taj tip. Po Vaskovom mišljenju, bila je previše mršava. U svakom slučaju, ona je mogla da predstavlja nevolju. Preostao je klinac. Džejmi. Osam godina. Drugi razred osnovne lokalne škole.

Doli uđe u sobu i podnese mu papir na uvid. Kako ti se ovo dni?

Dokument je bio naslovljen na ONOGA NA KOGA MOŽE DA SE ODNOSI, bio potpisan od strane Aleks Barnet i onome ko ga donese i pokaže davao ovlašćenje da njenog sina, Džejmija, povede iz škole i odvede kod porodičnog lekara na pregled.

Jesi li zvala kancelariju doktora?

Da. Rekla sam da Džejmi ima temperaturu i da ga boli grlo, a oni su rekli da ga dovedem.

Tako da, ako škola zove doktora...

Mi smo pokriveni.

A ti dolaziš iz kancelarije njegove majke, i...?

Evo vizitkarte reče ona i pokaza mu vizitkartu, na kojoj je bio logo advokatske firme.

A ako škola pozove majku?

Vidiš li broj telefona, ovde na posetnici?

Da, a sa tog broja će se javiti Sindi, je li tako? Da.

Sindi je bila njihov dispečer u kancelariji u Plaja del Reju.

U redu. Hajde onda da ovo obavimo reče Vasko.

xt

Napolju, na prilaznom putu do kuće, bilo je parkirano ambulantno vozilo, a vrata na njegovom zadnjem kraju bila su otvorena. Vasko oseti dim cigarete. Obide vozilo i zateče Nika u belom laboratorijskom mantilu gde sedi i puši.

Isuse, Nik. Šta to radiš?

Samo ovu jednu reče Nik.

Gasi je reče Vasko. Polazimo. Imaš li sve što ti treba?

Da reče Nik Remzi, doca koga su koristili na poslovima kad im je bio potreban doktor.

Radio je u službi hitne pomoći, sve dok ga droga i alkohol nisu odvojili od posla. Izašao je iz programa rehabilitacije, aH je posao i dalje teško mogao da nade.

Oni žele biopsiju jetre i slezine i krv...

Da, pročitao sam sve što traže, i spreman sam. Vasko zasta. Jesi h pio, Nik?

Ne. Sranje, ne.

Tannin sam uješto u tvom dahu.

Ne, ne. Ma hajde, Vasko, znaš da ne bih...

Imam dobar nos, Nik. Ne.

Otvori usta reče mu Vasko, pa se naže da omiriše.

Samo sam gucnuo... To je sve reče Nik. Vasko pruži ruku. Daj bocu.

Nik pruži ruku ispod nosila i izvuče bocu Džek Denijels.

E, ovo je baš fino reče Vasko. A sad me dobro slušaj: napraviš H mi još neko sranje sHčno ovome, Hčno ču te izbaciti iz ambulante pri punoj brzini na autoputu 405. Hoćeš da ti se desi tragedija u životu i ja ču se pobrinuti da ti se želja ispuni. Jesi H razumeo?

Da, Vasko.

Pruži ruke.

Nema potrebe, Va...

Pruži ruke napred.

Nik ga poslušao. Ruke mu nisu drhtale.

U redu. Penji se u kola. Samosam...

Penji se u kola, završio sam s pričom.

Vasko ode napred i sede pored DoH, pa upaH motor i pokrenu vozilo.

Je H tamo pozadi sve u redu?

Manjeviše, da.

Neće H on da povredi klinca?

Ma, nee reče Vasko, koji je znao koHko je DoH osetljiva na decu. Biće to samo nekoliko uboda iglom, i to je sve.

Bred Gordon je imao loš predosečaj ulazeći u Border kafe na Bulevaru Ventura i zagledajući po separeima. Mesto je bilo

prepuno glumaca. Neki tip iz poslednjeg separea domahnu mu rukom.

Tip je nosio svetlosivo odelo. Bio je nizak i proćelav i delovao kao neko ko je nesiguran u sebe. Stisak ruke mu je bio mlak. I sve ono što mu je zatim ispričao uopšte mu se nije svidelo.

Predstavio se kao ViU Džonson, nov advokat koga mu je stric angažovao za predstojeće suđenje i specijaHsta za pedofiliju. Bred je prečutao bilo kakav komentar. Pažljivo je slušao šta mu ovaj govori i na kraju rekao zapanjeno:

Kakva je sad pa to, do đavola, jebena odbrana?

Vrlo efikasna reče Džonson, koji je sve vreme preturao po papirima koje je držao u fascikli. Ima nekoliko skorašnjih novinskih izveštaja o tome i...

Hoćeš da mi kažeš reče Bred, da postoji gen za seks sa sasvim mladim devojkama?

Džonson uzdahnu. Voleo bih da je to tako jednostavno. Na nesreću, nije.

Pa kakva će onda da bude odbrana? D4DR.

A to je?

To se zove pustolovni gen. To je gen koji nas tera da se upuštamo u rizike i u aktivnosti koje donose uzbuđenje. Mi ćemo se braniti time da je vas taj pustolovni gen naterao da se ponašate rizično.

Meni to zvuči kao baljezgarija.

Je li? Hajde da vidimo. Jeste li ikad skakali iz aviona?

Da, u vojsci, Mrzeo sam to.

Ronili? PeH se na planine, voziH sportske automobile, vodiH ljubav sa šefovom ženom...

Hej, ti kao da si čitao neki moj tajni dosije. Zašto pitaš kad sve znaš?

Džonson mu onda objasni sve detalje, Po njegovoj prid, Bred je zavisio od milosti D4DR gena, koji kontroliše hemijske nivoe u njegovom mozgu. Nešto što se zove dopamin nagoni Breda da se upušta u rizik i da uživa u tom iskustvu, da bukvalno žudi za njim. Skeniranje mozga i drugi testovi dokazaH su da ljudi kao što je Bred ne mogu da savladaju svoju želju da rizikuju.

To je pustolovni gen reče Džonson, a ime mu je dao najslavniji genetičar u Americi, doktor Robert Belarmino. Doktor Belarmino je najčuveniji istraživačgenetičar u Nacionalnom insitututu za zdravlje. On ima ogromnu laboratoriju.

Objavljuje preko pedeset naučnih radova godišnje. Nema porote koja može da ignoriše njegovo veštačenje.

U redu. Znad, imam taj gen. MisHš li da će to stvarno da mi pomogne?

Da, aH bih prvo želeo da vidim kako se stvar malo podgreva pre suđenja.

Kako to mishš?

Pre tvog sudenja prirodno je da budeš zabrinut, pod stresom.

Daa...

I zato želim da kreneš na put, da malo zaboraviš na stvari. ŽeHm da malo putuješ po zemlji i žeHm da se upuštaš u rizike kud god budeš prolazio.

I Džonson mu izloži svoj plan: kazne za prekoračenje brzine, tuče, planinarske ekspedicije u nacionalnim parkovima... sve odakle je mogao da dobije neki dokument koji bi kasnije mogao da bude iskorišćen na sudenju.

Hriste... Indijana... Ohajo... Teksas...

Ne žeHm da mi kukumavčite. Preti vam dvadesetogodišnja robija. I zato radite ono što vam kažem. Krenite na put još danas.

Kad se vratio u svoj stan u Šerman Ouksu, prvo je spakovao stvari u putnu torbu, a onda se upitao neće li mu možda biti potrebno i oružje. Posle kraćeg razmišljanja, strpao je kutiju s municijom u torbu, a pištolj u futrolu na nozi.

Kad se primače svom poršeu koji je blistao na suncu, Bred oseti da ga hvata uzbuđenje i da mu se popravlja raspoloženje. Dan je bio sunčan, a on je imao plan.

Nameravao je da putuje automobilom!

GL023

Aleks Barnet i Džejmi bili su na putu.

Sve je započelo prigušenim, ali uspaničenim glasom Džejmijeve udteljice.

Ta žena je ispred vrata udonice. Dala mi je pismo na kojem je bio vaš broj telefona, ali joj ja nisam poverovala.

Okrenula sam zatim broj koji mi imamo u vašem školskom dosijeu i...

Pred školom je stajalo ambulatno vozilo, a žena koju je zatekla ispred vrata udonice i koja se predstavila kao Kejsi Rodžers iz ordinacije doktora Hjuza pobogu, bilo je tačno da je on porodični lekar! glumila je hladnokrvnost sve do samog ambulatnog vozila napolju, gde je odjednom došlo do skidanja maski. Kejsi je tu naglo zgrabila Aleks za ruke i cimnula ih pozadi, a vozač u belom mantilu je obišao vozilo i prišao im govoreći: Ne treba nam klinac sad kad imamo nju!

Ali nisu računali na Aleks. Ona se naglo istrгла iz ženinog stiska, udarivši je glavom pravo u nos tako da joj je krv šiknuhy i iskoristila vozačevo oklevanje, možda i zbunjenost, da izvadi sprej iz torbe i isprska ga ekstraktom ljute paprike po hcu.

Odmah je otišla po Džejmija koji je užinao u školskoj menzi i požurila s njim do svog BMWa. Neko je u međuvremenu pozvao policiju, tako da su ih napolju dočekala dva pohcijska automobila, ah ambulatnog vozila više nije bilo, a jedini podsetnik da se nešto uistinu dogodilo bila je barica krvi na trotoaru. Policajci su joj postavili nekoliko pitanja, dah joj brojeve telefona da ih pozove ako se nešto shčno ponovi, i otišli.

inBiiBMP

Aleks nije morala dugo da mozga da bi zaključila šta je posredi. *Ne treba nam klinac sad kad imamo nju.* Nameravali su da kidnapuju nju ili Džejmija. Zašto? Uцена? Otkup? Ona nije imala takvu količinu novca koja bi nekoga mogla da dovede u iskušenje. Da nije neki sudski postupak u koji je umešana? Trenutno se nije bavila opasnim predmetima. Pozvala je Ejmi i zatražila da proveri da li je negde podignuta optužnica protiv nje.

Ejmi je želela da zna šta se dešava, jer nezakonite radnje advokata mogu da strpaju u zatvor i njihove pomoćnike.

Ništa posebno odgovorila je Aleks. Osim što mislim da su mi lovci na ucene za vratom, aH mi nije jasno zašto.

Ejmi reče da će proveriti i ubrzo se javila da kaže da je Biogen istraživanja inkorporejtid podigao tužbu protiv nje i da se ona nije pojavila na sudu, iako joj je poziv bio uručen.

Je H izdata poternica za mnom? upitala je.

U predmetu to ne mogu da vidim rekla je Ejmi, ali je to vrlo moguće.

Sad je znala da ne sme da ide kud i da mora da se reši automobila. Biogen je bio zainteresovana strana u sudskom postupku njenog oca. A lovci na ucene su stigH ambulantom vozilom u kome je bio i lekar... i nameravali su da uzmu uzorke iH da izvrše neki hirurški zahvat. A onda je shvatila: *Želeli su njihove ćelije.*

ŽeleH su ćelije od nje, iH od njenog sina. Biogen ih je želeo.

Ponovo je pozvala Ejmi, upitavši je da H bi volela da vozi njen automobil nekoHko dana. Svakako, odgovorila je Ejmi.

A ja ću da vozim tvoj. Jeste H sigurni da hoćete da vozite moju straru tojotu, umesto vašeg BMWa? Da, aH moraš da mi je dovezeš ovamo gde sam sad. I objasnila joj je gde se nalaze.

Aleks nije bila pripremljena, ni temperamentom ni iskustvom, na situaciju u kojoj se sada našla. Volela bi da može da se čuje sa ocem, ali otkako je otišao nije joj se javljao niti je znala gde se nalazi. Razvod s mužem usledio je posle otkrića da spava s njenom najboljom prijateljicom. Izbacila ga je iz stana u roku od sat vremena. I udarac koji je zadala onoj ženi... otmičarki... bio je sličan refleks. U njoj je, znači, bilo snage da se nosi sa kriznim situacijama.

Sad je jedino bila sigurna da neće dozvoliti da bilo ko zabada igle u nju ili u njenog sina. Da to spreči, bila je spremna da uradi sve što bude morala. *Da li bih mogla da ih ubijem alco bi poi:ušali da na ude mom sin ii?*

Da, mogla bih, rekla je u sebi.

Ejmina bela tojota hajlender imala je ulubljen prednji branik, aH je Ejmi u njoj donela i paket koji joj je poslao otac, a koji Aleks, zauzeta sudnjem u slučaju Mikija Kroulija, nije otvorila. Kad ga je otvorila, u njemu je našla jeftin mobilni telefon, plastičnu kesu u kojoj je bilo pet hiljada dolara u novčanicama od po sto dolara, i zagonetnu poruku koja je glasila: Za slučaj preke potrebe. Ne koristi svoju kreditnu karticu. Iskljud mobilni. Ne govori nikome kuda ideš. Pozajmi nečiji automobil. Pozovi me kad budeš u nekom motelu. Drži Džejmija pored sebe. Kučkin sin, pomislila je. Otac ju je stvarno ponekad dovodio do ludila.

Zamenila je automobil, rekla Ejmi da uzme slobodne dane i da sa dečkom ode nekuda. Videće se u ponedeljak.

I tako su krenuli na put. Aleks i Džejmi.

f

Boing 737 Bartona Vilijamsa zaustavio se na privatnom aerodromu Hopkins u Klivlendu, Ohajo. Unutrašnjost aviona beše luksuzno opremljena. Bile su tu i dve spavaće sobe. Bar

ton je uvek leteo uz tri stjuardese. Voleo je meku, mladu kožu na krznu. A jedino mesto na kome je mogao da bude siguran od žene bilo je na visini od deset hiljada metara. Papagaj reče: Kidnapovao si me.

Kako ono reče da se zoveš?

Rih. Štenara Rih.

Ne šegači se sa mnom.

Moje ime je Džerard.

Tako je, Džerard. Ne sviđa mi se mnogo. Zvud strano. Kako bi bilo da te zovem Džeri? Odgovara h ti?

Ne reče papagaj. Ne odgovara mi. Zašto?

Glupo je. To je glupa ideja.

Vihjams je znao da je u pitanju životinja, ah ne beše svikao da ga zovu glupim. Oseti da mu se oduševljenje ovim poklonom hladi.

Džeri reče on, bolje bi ti bilo da me ne ljutiš, jer si sad moje vlasništvo.

Ljudi ne mogu da budu ničije vlasništvo.

Ali ti nisi ljudsko biće, ti si prokleta ptica reče Barton.

Isuse, ponekad se gadim starog prdeža reče papagaj glasom pilota koji ga ću i naglo okrete glavu da pogleda šta to bi. Barton Vihjams se namršti.

Sledeće što ću beše verna imitacija zvuka mlaznih motora, iznad kojih devojački glas jedne od stjuardesa: Dženi, hoćeš h ti da mu ga popušiš ih to treba da uradim ja?

Na tebe je red. Uzdah. Uuu... reedu.

Ne zaboravi da mu odneseš piće.

Škljocanje pri otvaranju i zatvaranju vrata na kabini. Bartona Vihjamsa stade da obhva crvenilo. Ptica je nastavljala.

0, Bartone! 0, daj mi ga! 0, tako si veliki! 0, Bartone! Da, bejbi! Da, veliki dečko! Uuuh, to volim! Tako si veliki, veliki, aaaaah!

Barton Vilijams je zurio u pticu.

Ne verujem da ćeš biti dobrodošao u mom domaćinstvu reče on i nabaci pokrivač preko kaveza.

Malo kasnije na pisti, stjuardesa Dženi nemoćno je gledala za Vilijamsovom limuzinom. Matori joj je uvalio kavez s papagajem i otišao, rekavši da ptičurinu ne želi više nikad da vidi.

Šta sad da radim s pticom? upita se.

Prodaj ga nekoj prodavnici za kućne ljubimce reče joj pilot letelice u prolazu.

Ljupke šape beše veoma poznata klivlendska prodavnica na Šejker Hejtsu. Njen vlasnik zvao se Sten Milgram, što Dženi vide na pločici koju je nosio na grudima. Bio je mlađi od Dženi i imao dobro telo.

Mi držimo samo pse reče joj. A šta vi to ovde imate?

Moje ime je Dženi. A ovo je Džerard. On je afrički sivi papagaj.

Hajde da ga dobro pogledamo reče Sten. Želite li da ga prodate, ili šta?

Ili prosto da ga dam nekome.

Zašto? Šta nije u redu s njim?

Vlasnik ga više ne želi.

I Dženi skide pokrivač s kaveza. Džerard žmirnu i zamaha krilima.

Kidnapovan sam reče on.

f X f

Džordžija Belarmino nikad ne bi saznala šta se dešava da nije bilo kutije s cerealijama.

Razgovarala je telefonom s klijentom kad je njena ćerka, še, snaestogodišnja Dženifer, doviknula iz kuhinje da nema cerealija i da ne može da ih nađe. Džordžija je zamolila klijenta da sačeka i otišla u kuhinju da pomogne ćerki.

Mora da je Džimi sve pojeo rekia je Dženifer besno.

Pogledaj iznad peći, Dženifer.

Gledala sam, i nema!

Pogledaj ponovo.

Dženifer se prope da otvori vrata visećeg ormara, pri čemu joj se odiže majica i otkri go stomak. Kutija sa cerealijama je, razume se, bila tu gde i treba da bude. Ali, gospođa Belarmino nije gledala kutiju. Gledala je ćerkin stomak.

Džen... opet imaš one modrice.

Njena ćerka skide kutiju i navuče bluzu preko stomaka. Nije to riišta.

Imala si ih i pre neki dan.

Kasnim, mama.

Pokaži mi.

Uz mrzovoljan uzdah, ćerka podiže majicu i otkri stomak. Gospođa Belarmino vide tri centimetra dugu vodoravnu modricu odmah iznad linije gadca. I još jednu bleđu, sa druge strane stomaka.

Nije to ništa, mama. Stalno udaram o ivicu stola.

Aii, ne bi trebalo da imaš modr...

Ma, nije ništa!

Uzimaš li vitamine?

Mama, treba da jedem i idem, inače ću zakasniti na test iz francuskog.

Kad je Dženifer otišla, gospođa Belarmino je završila razgovor sa klijentom i onda se posavetovala sa Robom, koji na sreću nije bio na sastanku, i smesta zatim otišla u Dženiferinu sobu. U sobi, razume se, nije našla ništa. Dženi je bila pametna

devojka, ali je gospođa Belarmino primetila otiske prljavili prstiju oko ploče koja je pokrivala otvor na tavanici.

Donela je merdevine i popela se gore. Kad je gurnula pJoču u stranu, pored glave joj popadaše igle i špricevi.

Blagi Bože, pomisli, a onda rukom stade da pipa oko otvora. Prsti joj ubrzo napipase tube nalik zubnim pastama.

Iznese ih napolje i vide da sve imaju medicinske etikete: LUPRON, GONALF, FOLLESTIM.

Lekovi za oplodnju.

Šta li joj je to ćerka dnila?

Ona pokupi i špriceve i tube i, kako je imala nekoliko zakazanih sastanaka za to pre podne, pohita u kancelariju da ih odloži.

Kad sede za svoj sto, kesu sa špricovima i tubama stavi na pod, pa smesta dohvati telefonsku slusalicu.

Direktorka kancelarije, Florens, naide i ugleda kesu.

Dušo reče joj, da nisi malo stara za to?

Nije to moje reče Džordžija zlovoljno.

Onda... ćerkino?

Džordžija klimnu gJavom. Daa.

To je doktor Vandikijen reče Florens. Ko?

Radi dole u Majamiju. Ove tinejdžerke uzimaju hormone, pumpaju svoje jajnike, a onda mu prodaju svoja jajašca i trpaju lov u džep.

I šta rade s novcem? upita Džordžija.

Kupuju implante za grudi. Džordžija uzdahnu.

Divno reče. Baš divno.

Pozva muža da mu kaže da treba da razgovara sa Dženifer, ah je Rob, na nesreću, bio na putu za Ohajo, gde su snimpli i

dan deo televizijske emisije o njemu. Taj razgovor između oca i ćerke... koji će bez sumnje da bude vatren... moraće da sačeka.

Skladište je bilo smešteno blizu aerodroma u Medanu. Imalo je otvor na krovu, tako da je unutrašnjost bila svetla i

dobro provetrena, pa je mladi orangutan u kavezu izgledao zdravo, imao bistre oči i bio veoma živahan. Izgledalo je da se sasvim oporavio i od pada i od sredstava za omamljivanje.

Ali, Gorević je nervozno šetkao goredole i stalno pogledao na sat. Na obližnjem stolu, na boku je ležala njegova videokamera. Iz nje se cedila blatnjava voda. Gorević bi je odavno rastavio na delove da se suši, ali mu je nedostajao alat.

Tamo u džungli, Gorević je proveo čitav sat primenjujuć veštačko disanje dok orangutana nije povratio u život, a onda je orangutan preživeo i put iz džungle ovamo, do skladišta u najbližem velikom gradu koji ima aerodrom.

Zenger je onda doleteo čak iz Njujorka. Sad je stajao i gledao ga kivnim pogledom. Naime, orangutan je, od kada je stavljen u kavez u skladištu, toliko psovao na holandskom da je zaradio laringitis, a kako je već prethodno bio nazebao, sad je kašljao i izbacivao ružan, žučkast šljajm.

Biće mu bolje. Mlad je rekao je Gorević. A u međuvremenu će valjda da mi stigne i kamera.

I tako su čekali kameru dok ih je majmun psovao, kašljao i iz kaveza pljuvao prema njima.

Zenger se držao podalje od kaveza. Hriste, kakav baksuzluk.

Kamera koju su čekali trebalo je da stigne čak sa ostrva lave, osam stotina kilometara daleko. Avion se nije pojavljivao.

Gorević se po ko zna koji put okrete malajskom klincu, koji im je bio tumač i pomoćnik. Koliko još treba da čekamo na dolazak aviona?

Klinac samo zavrte glavom i sleže ramenima.

A u kavezu je orangutan psovao i kašljao.

U vožnji podzemnim tramvajem od zgrade Senata do restorana Senata, senator Robert Vilson, demokrata iz Vermonta, okrete se senatorki Dijani Fejnštajn, demokrati iz Kalifornije, i reče: Mislim da bismo morali više da se pozabavimo ovom genetikom. Trebalo bi, na primer, da razmotrimo donošenje zakona kojim bi mlade žene bile sprečene da prodaju svoje jajnike kako bi zaradile novac.

I devojčice to već rade, Bobe reče Fejnštajnova. Prodaju svoja jajašca već sad.

Zašto, da plate koledž?

Neke od njih to možda i dne. Većina ih to dni da bi dečku kupila nov automobil ili da bi platila plastičnu hirurgiju za ulepšavanje tela.

Senator Vilson je izgledao zbunjen. KoHko dugo se to već dešava?

Već nekoHko godina odgovori Fejnštajnova.

Možda u Kaliforniji...

Svuda, Bobe. Jedna tinejdžerka u Nju Hepmsiru uradila je to da plati kauciju i izbavi dečka iz zatvora.

I zar ti to ne smeta?

Ne sviđa mi se reče Fejnštajnova. Mislim da je to loše. Mislim da te devojke rizikuju da izgube mogućnost da imaju decu. Ali, šta bi bio osnov za zabranu? To su njihova tela, njihova jajašca.

Fejnštajnova sleže ramenima. U svakom slučaju, Bobe, taj voz nam je davno umakao. Sad više ne vredi da trčimo za njim.

Džef, Elis i Aron Levin sastali su se u restoranu. Iako beše rano, mesto beše puno manekenki i glumica. Džef je očijukao sa mnogima. Džef beše zgodan i imao je veze u svakom restoranu u gradu. Ozlovoljen, Elis upita: Pa, kako stoje stvari kod kuće?

Džef sleže ramenima. Fino. Ponekad moram da radim do kasno uveče. Znaš već kako je.

Ne znam. Jer ja nisam veliki bankar i devojke mi ne namiguju kao što to čine tebi.

Aron, najmladi brat, advokat, koji je dotad razgovarao preko mobilnog telefona, sklopi aparat i reče im: Dosta, vas dvojica. Gložite se na isti način otkako ste išli u školu. Kako je mama?

Pošle nedelje sam je opet uhvatio kod Ralfa Lorena. Osmehuje se i srećna je. I ne mari za bilo šta.

Tri hiljadarke samo prošle nedelje. Kupuje više nego ikad.

Toliko 0 tom genu u spreju reče Aron. Šta ono reče, gde si ga nabavio?

Od nekog tipa koji radi u jednoj kompaniji u Kaliforniji. Biogen, tako nešto.

Hej, čuo sam za taj Biogen reče Džef koji je dotad posmatrao prisutne u lokaluu. Imaju neke probleme.

Kako to misliš, probleme? upita Aron.

Neki njihov proizvod je zagaden, zarade im padaju. NapraviH su nešto aljkavo, pogrešili. Ne mogu sad više da se setim.

Misliš da taj sprej koji si dao mami utiče na nju? upita Aron EHsa.

Ne, mislim da uopšte ne deluje.

Ali, ako je to zagadeno... reče Aron.

Prestani da budeš advokat. Neki mamin rođak joj je to poslao da joj učini uslugu.

Ali terapija genima može da bude opasna reče Aron. Ljudi umiru od terapije genima. I to u velikom broju.

Elis uzdahnu. Arone, nećemo nikoga da tužimo. Ja mislim da se suočavamo s početkom, znaš, mentalnog slabljenja. Alchajmera ili nečeg sličnog.

Rano je, tek joj je šezdeset druga.

To može i tako rano da počne.

Aron zavrte glavom. Ma hajde, Eli, Bila je savršenog zdravlja. Bila je bistrog uma. A ti mi sad kažeš da je to izgubila. To bi mogla da bude posledica spreja.

Zagađenja podseti ih Džef, koji se osmehivao jednoj devojci.

Džefe, hoćeš h da ovde malo obratiš pažnju?

To i radim. Pazi kakve su joj dude.

Lažne su.

Ti uvek sve moraš da pokvariš.

A operisala je i nos.

Prelepa je.

Paranoična je reče Elis.

Ti to ne možeš da znaš.

Govorim o našoj majci reče Elis. Ona misli da se spremamo da i nju i oca pošaljemo u starački dom.

Što ćemo možda i morati reče Aron. A to nije tako jeftino. Šta ti misliš, Džefe?

Ja mislim da je tata sasvim u redu, pa neka on razgovara s njom reče Džef, pa ustade i ode za susedni sto, gde su dve devojke sedele same.

Izgleda da nemaju više od petnaest godina reče Elis kriveći nos.

Alkoholno piće je pred njima na stolu reče Aron.

On ima dvoje dece u školi reče Elis.

Pa kako stoje stvari kod tebe u kući, Elise? upita Aron.

Jebi se, Arone.

Hajde da ne menjamo temu reče Aron. Mama se možda gubi, a možda i ne. Ali će nama biti potrebno mnogo novca ako želimo da je pošaljemo u dom. Nisam siguran da to sebi možemo da priuštimo.

Pa šta onda predlažeš?

Moram nešto više da saznam o tom Biogenu i tim genima u spreju koje su nam poslali. Mnogo više.

Zvučiš kao da već planiraš sudski spor.

Samo razmišljam unapred reče Aron.

Sad ima da nadrljaju, čoveče!

Bili Kliver, Ijuti jedanaestogodišnjak, izlete na svom skejtbordu na trotoar i jurnu naniže velikom nizbrdicom ulice Market u San Dijegu. Njegova četiri drugara išla su za njim, ali nemo i bez uobičajenog bodrenja. Kao da su izgubili poverenje u njega. A to je moralo da se popravi. Smesta.

Bili Kliver je danas bio ponižen. Ruka ga je bolela nesnosno. Rekao je glupoj bolničarki da mu stavi samo običan flaster, ali je ona insistirala da to bude veliki beli zavoj. Skinuo ga je istog časa kad se škola završila, ali džabe.

Izgledao je kao invalid. Kao bolesnik.

Ponižen. Bio je visok skoro metar i osamdeset. Skoro. I težak dobrih šezdeset kilograma čvrstih mišića, što je bilo izvanredno za klinca njegovog uzrasta. Bio je viši i od većine učitelja. Niko nije smeo da se zeza s njim.

A taj mali mršuljak Džejmi, klinja sa zečjim zubima, trebalo je da mu se sklanja s puta. Marki Gnjavaža Lester baš mu be

še dobacio fudbal i Bili je taman potrčao natrag da ga uhvati kad je naleteo na Zubu i pao, povlačeći i Zubu na zemlju. Bili je bio kao pokisao i veoma postidjen, jer su svi oko igrališta grunuh u smeh, uključujući i Saru Hardi i njene drugarice. Khnja 0 koga se sapleo ostao je da leži na zemlji i Bih ga je šutnuo nekoHko puta, ništa strašno i jako, koHko da mu ne bude prijatno, a zatim, kad je klinja ustao, udario mu i lak šamar. Opet ništa opasno.

U sledećem trenutku, Majmunče mu je skodo na leđa i stao da mu čupa kosu i da mu reži u uvo kao prokleti majmun, a BiH je pružio ruku da ga skine s grbače i Majmunče ga je ujeo kao... auuh! Zabolelo ga je onoliko! Sve je zvezde video.

Razume se da je nadzornica, gospodica Visinosička Hčno, odmah pritrčala i razdvojila ih, pa je Majmunče odveden u zasebnu učionicu, a direktorka je poslala po njegovu majku koja Džejmija i Majmunče ipak nije odvela kući, što je bilo jako loše po njih. Jer, eno ih gde sad idu dole u podnožju brda i spremaju se da predu preko igrališta za bejzbol.

Džejmi i Majmunče.

I sad ima da nadrljaju kao nikada.

BiH ih udari s boka u punoj brzini i odbaci ih kao kegle pravo na ogradu igraHšta. Džejmi pri tom pade bradom na zemlju i diže oblak smeđe prašine, a Majmunče se upetlja i u lanac. Tamo sa strane, BiHjevi drugari urlaH su: *Krv neka padne! Želimo krv!*

KHnja Džejmi je jecao u prašini pa BiH krenu pravo na Majmunčeta, te jako izmahnu daskom skejtborda i malu crnu bitangu zakači odmah ispod uha, misleći da to ima da ga nauči pameti. Majmunčetove noge popustiše i on pade u prašinu, a BiH ga šutnu odmah ispod brade tako da mu i guzica odskoči od zemlje. No, kako nije želeo da uprlja patike krvlju tog majmuna, BiH opet izmahnu daskom, s namerom da ga udari po H

cu i spljeska mu nos, ili mu slomi vilicu, da ga učini još ružnijim no što je bio.

Ali Majmunče odskoči u stranu, daska udari u ogradu i lance... *čvaaang, čvaaang, čvaaang...* a majmunče priskoči i zari svoje zube u Bilijevu ruku i ugrize *prokleteo jako!* Bili vrisnu i ispusti dasku, ali Majmunče ga ne pusti. Bili oseti kako mu ruka trne, a onda vide i kako mu krv curi niz ruku i niz Majmunčetovu bradu. Majmunče je režao kao pas i

kolačio oči buljed u Bilija. Dlaka na glavi kao da mu je bila nakostrešena ili tako nešto, pa Bili u trenutku čiste panike pomisli: *Ovaj crni mamojebac ima živog da me pojede!*

Utom pritrčase Bilijevi drugari izmahujući daskama, dok je Bili vrištao a majmun režao, i čitava večnost prode dok Majmunče na kraju ne pusti Bilijevu ruku i dipi pravo na Markija Lestera, udari ga pravo u grudi te Marki pade, pa se obojica otkotrljaše po zemlji. Ostali se natisnuše za njima, dok Bili osta da neguje okrvavljenu ruku.

Nekoliko minuta kasnije, kad bol posta podnošljiviji, Bili podiže pogled i vide Majmunčeta na stubu čitava tri ili četiri metra iznad zemlje, gde gleda dole u klince koji su vitlali daskama i drali se psujud ga. Ali se ništa nije dešavalo.

Šta to radite? upita ih BiU kad se pridiže na noge.

Hoćemo da ga nateramo da side.

E, neće on to. Pametan je. Zna da bismo ga odraH od batina.

Pa kako onda da ga skinemo odande?

Bih sad posta stvarno zao, slepo zao, i jedino što je imao na umu bilo je da žeH nekoga da povredi, pa ode do klinje Dzejmija i stade da ga šutira, pokušavajući da ga pogodi u mala mudanca, aH se klinja prevrtao i uvijao na zemlji vrišted da mu neko pomogne, kao neka beba, što je i bio. Ostalima se to ne svi de mnogo, pa stadoše da mu dovikuju: Hej, ostavi ga na miru, hej, on je samo klinac!

Ali, Bili je mislio: *Ko gajebe, jerja hoću da tajmajmun side odande.* A ovo će da ga natera... ovaj zubati klinac u prašini. Šutirao je i šutirao... i klinac je kukao da mu neko pomogne...

I, iznenada, njegovi drugari počеше da dreče: *Auu, sranje!* , Sranje! Sranje!

Sranje!

I on vide gde počinju da beže i onda nešto vruće i meko pogodi Bilija pozadi u vrat i nešto zasmrde i on u neverici pruži ruku pozadi da vidi šta je i... Isuse. Nije mogao da veruje.

Govna! Gađa nas govnama!

Majmunče tamo gore beše spustio pantalone i okrenuo im stražnjicu, izbacujući izmet prema njima. I nijednom nije promašio. Klinici su svi bili pokriveni time, a onda jedan hitac pogodi Bilija pravo u lice dok su mu usta bila poluotvorena.

Uuuu..kh!

On pljunu i pljunu i nastavi da pljuje pokušavajući da izbac i smrad iz usta. Majmunsko govno! Jebem ti! Sranje! Bili stisnu pesnice. Prokleta jebena životinjo!

I dobi sledeći hitac pravo u čelo. *Šljaaapl*

On zgrabi dasku i pobeže. Pridruži se drugarima. Oni pljuju takođe. Odvratno. Izmet im se zalepio za odecu. Sranje. Svi gledaju Bilija i na licima može da im se pročita: *Gledaj u šta si nas uvalio.* Bio je to trenutak da se zauzme stav. I BiH je tačno znao kako.

Taj tip gore je životinja reče Bili. A sa životinjama možeš samo na jedan način. Moj otac ima pušku. Ja znam gde je drži.

Puvanje reče Marki.

Mnogo sereš reče Harli.

Je li? Pa, čekajte samo da vidite. Majmunče neće sutra stići do škole. Čekajte, i uveričete se.

Bili stade da klipše prema kući, a ostali su ćutke išli za njim. Mislio je: *0, Bože, šta sam to obećao da ću da uradim!* Tetka Stena Milgrama mnogo je volela životinje i živela je sama. Papagaj koji govori veoma bi je obradovao. I tako je Sten Milgram krenuo na dug put do svoje tetke u Kaliforniji, ali nije vozio ni sat vremena kad Džerard stade da kukumavči.

Ovde smrdi reče Džerard koji se kočoperio na zadnjem sedištu. Smrdi do neba.

Bio je zlovoljan. A nije trebalo da bude, s obzirom na to kako je dobro s njim postupano poslednjih dana. Sten je proučio sve 0 sivim papagajima i hranio ga samo najprobranijim jabukama i zelenišem. Noću je u svojoj prodavnici kućnih Ijubimaca ostavljao uključen televizor da bi Džerard mogao da gleda program. Prošao je čitav dan pre no što je Džerard prestao da ga ujeta za prste. Čak je Stenu dozvoHo i da ga stavlja na rame i nije ga ujedao za uvo.

Jesmo H blizu? upita Džerard.

Tek smo krenuH na put.

Koliko treba da putujemo?

Tri dana, Džerarde.

Tri dana. To je dvadeset četiri puta tri, što je sedamdeset dva sata.

Sten se namršti. Nigde nije čuo za pticu koja zna da računa. Gde si to naučio?

Ja sam čovek sa mnogo talenta.

Ti uopšte nisi čovek reče Sten i nasmeja se.

Kasnije u toku popodneva papagaj stade da peva na francuskom, iH su to možda bile arapske pesme. Sten nije mogao da bude siguran. To je bilo zanimljivo. Izvesno vreme. Kao da slu

šas neku stranu radiostanicu. Ali papagaj onda stade da brblja, i na kraju viknu:

Merde, les flicks arrivent!

I stade da zavija kao sirena policijskog automobila.

E, sad je dosta reče Sten.

I uključi radio. Bilo je već kasno popodne. Prolazili su Merivel i kretali se prema Sent Luisu. Saobraćaj je postajao gušći.

Jesmo li već blizu? upita Džerard. Sten uzdahnu.

Nije važno.

Biće ovo zaista dugo putovanje.

GL024

Šališ se! reče Henri kad malo kasnije stiže kući. Gađao ih je izmetom? To je klasično ponašanje šimpanza.

Možda, ah je to problem reče Lin. Kažu mi da je nemiran na časovima. Ulazi u čarke na igraštu. Ujeo je drugo dete. A sad je decu gađao izmetom...

On zavrte glavom.

Ne znam kako da budem roditelj šimpanzi.

Polušimpanzi.

Čak i četvrtini šimpanze, Henri. Ne mogu da ga nateram da shvati da ne može da se ponaša na taj način.

Ali oni su ga prvi zadevali, je li tako? upita Henri. A ti stariji klinici, oni idu u šesti razred, je li tako? Voze i skejtborde? To je ona vrsta klinaca koja je čas u popravnim domovima, čas izvan njih. I zašto, pre svega, učenici šestog razreda kinje učenike drugog?

Džejmi kaže da se deca rugaju Dejvu. Zovu ga Majmunče.

Mišš h da je Dejv započeo ovu tuču?

Ne znam. Agresivan je.

Ovo se desilo na igraštu. Kladam se da tamo postoje bezbednosne kamere za nadzor.

Henri reče mu ona, ti izgleda ne razumeš šta ja tebi govorim.

Da, razumem. Ti veruješ da je Dejv započeo sve ovo. A ja imam osećaj da je neki tupavi siledžija od klinca krenuo da...

I u tom trenutku začuše pucanj puške u dvorištu.

Saobraćaj je mileo. Autoput broj 405 bio je reka crvenih svetala u nod. Aleks Barnet uzdahnu. Džejmi, koji je sedeo pored nje, zapita: KoHko još treba da se vozimo?

Još neko vreme, Džejmi.

Umoran sam.

Lezi na zadnje sedišta i odmori se.

Ne mogu. Dosadno mi je.

Pa, tako će da bude još neko vreme reče mu ona. Otvori poklopac novog mobilnog telefona i pronađe broj koji beše zapisala, broj svoje stare školske drugarice. Nije znala kome drugom da se javi. Lin je oduvek bila spremna da pomogne. Kad se Aleks razvodila od muža, ona i njen tada sasvim maH sin otišH su da vide Lin i Henrija. Dečaci su, obojica po imenu Džejmi, sve vreme proveH u igri.

Aleks je kod njih ostala nedelju dana.

Ali je sada imala muke da Lin dobije na telefon. Isprva se poboja da nije pogrešno prepisala broj. Onda pomisH da nešto nije u redu sa jeftinim telefonom koji joj je otac poslao. A onda dobi telefonsku sekretaricu i tada...

Halo? Halo, ko je to?

Lin, ja sam... Aleks. Slušaj, ja...

O, Aleks! Zaista mi je žao, aH ne mogu sada da pričam...

Molim?

Ne mogu sad. Žao mi je. Kasnije. Ali,šta...

I začu samo signal otvorene linije. Lin već beše spustHa slušaHcu.

Aleks osta zagledana u crvenilo stopsvetla na putu pred njom.

Ko je to? upita njen sin.

Tetka Lin reče Aleks. Ali nije mogla da priča. Izgleda da je zauzeta.

Pa idemo li i dalje tamo?

Možda sutra odgovori mu.

Malo kasnije, skrenu sa puta kod San Klementea.

Gde idemo, mama?

Prenoćićemo u motelu.

Kom motelu?

Tražim ga.

Prođoše pored Holidej ina, koji joj se učini veliki i previše na videlu, ali ubrzo naide na Best western, neupadljiv, na Kamino Realu, te skrenu na parking. Džejmiju reče da ostane u kolima, a ona uđe u predvorje.

Za pultom recepcije stajao je bubuljičav, krakat klinac. Pevušio je nešto ispod glasa i delovao nervozno.

Zdravo reče mu Aleks. Imate li slobodnu sobu za noćas?

Da, gospođo.

Htela bih da je uzmem.

Samo za vas?

Ne, sa mnom je i moj sin.
On pogleda napolje u Džejmija. Je li on mladi od dvanaest godina?
Da. Zašto?
Ako bude išao na bazen, morate da idete s njim.
U redu.
I ona mu pruži kreditnu karticu.

Napolju odjeknuše još dva pucnja dok je Lin trčala prema vratima. Njena čerka Trejsi je vrištala, Dejv je bio u krošnji drveta, vikao i tresao i kidao grane, a njen sin Džejmi je ležao ispod drveta krvave glave. Ona oseti da je hvata muka. Krenu napred, ali joj onda Trejsi doviknu: Mamal Lezil Pucnji kao da su odjekivali sa ulice. Ko god da je pucao, činio je to između greda njihove drvene ograde. U daljini se začu slab zvuk sirena. Lin nije mogla da skinе oči sa Džejmija. Opet krenu prema njemu. Nova pucnjava i kidanje lišća na drvetu. Pucah su na Dejva. Dejv je urlao i režao i ljutito tresao grane. Cu ga kad viknu: Mrtav sil Ti mrtav, dečkol
Dejve, budi miran doviknu mu ona.
Stade da puzi prema Džejmiju. Trejsi je urlala u mobilni telefon i davala adresu onima na 9U. Džejmi je stenjavao na travi. Lin je videla samo njega. Nadala se da je Henri istrčao na glavna vrata i da će videti ko to puca sa ulice i da neće biti povređen. Bilo je očevično da neko hoće da ubije Dejva.
Sirene su sad bile mnogo glasnije. Lin začu povike i tutanj koraka na uhci. Neki automobili se zaustaviše na uhci, a njihovi farovi bacaju su duge kaiševе svetla između greda na ogradi.
Gore, u krošnji drveta, Dejv ispusti ratni poldič i izgubi se. Trejsi je vikala. Lin stiže do Džejmija. Krv mu je oko glave bila gusta, lepljiva.
Džejmi, Džejmi...
Lin se pridiže na kolena i nežno ga okrete prema sebi. Imao je veliku posekotinu na čelu. Krv mu je curila niz jednu stranu Uca.
On joj se slabašno osmehnu. Hej, mama.
Džejmi, gde si pogoden? Ne...
Gde, Džejmi?
Pao sam. Sa drveta.
Ona krajčekom košulje stade da mu briše ranu i vide da tu tiPTTia rune od zrna. Samo posekotina koja jako krvari.
Dušo, pa nisi ranjen.
Nisam, mama reče on i zavrte glavom. Nije ni pucao u mene. Pucao je u Dejva.
Ko to?
Bili.
Lin diže pogled na krošnju drveta. Grane su se lagano njihale, u svetlu farova.
Ali Dejva nigde nije bilo.
Dejv je sa drveta prvim skokom doskočio pravo na trotoar i odmah nastavio da trči za Bilijem Kliverom, koji je bežao niz uhcu pravo prema kući. Dejv je, kad je to hteo, mogao da se kreće veoma brzo, pomažući se i rukama i nogama. Trčao je paralelno sa trotoarom i držao se travnjaka, jer mu je asfalt povređivao članke na rukama i nogama. Nije prestajao da reži neprestano se primičući Biliju.
Na kraju bloka BiH se okrete i vide ga za sobom. Drhtavim rukama podiže pušku pa ispaH jedan hitac, a onda još jedan. Dejv nastavi da mu se primiče. Ljudi su u kućama duž uhce izvirivah kroz prozore.
Bih se okrete da pobegne, ah Dejv prističe i gurnu ga, pa mu glavu udara u saobračajni znak. Bih pokuša da se okrene, ah beše užasnut. Dejv ga je čvrsto držao, a onda počeo da mu glavu udara o beton i sigurno bi ga ubio da ga nisu omeh zvuci sirena koje su se pribhžavale, pa je podigao glavu da pogleda šta je to.
Istog trenutka Bih se otrže, podiže na noge i puteljkom otrča naviše, prema najbhžoj kući. Otvori vrata i uskoči u automobil koji je bio parkiran na prilaznom putu. Dejv stiže odmah za njim. Bih tresnu vratima za sobom i zaključa ih u času kad se
Dejv baci na vetrobransko staklo. KHZnu zatim niz prednju haubu zagledan u unutrašnjost vozila.
Bili nanišani puškom, aH je bio previše uplašen da zapuca još jednom. Dejv skliznu sa haube i priđe vratima sa suvozačevе strane, te stade da stiska i cima kvaku. Bili je dahtao posmatrajući ga.
Onda se Dejv saže i sasvim mu nesta sa vidika.
Sirene su bivale sve bHže.
BiH lagano poče da shvata šta ga čeka. PoHcija je stizala. Bio je zaključan u automobilu s puškom u rukama, a njegova krv i otisci bili su svuda po njoj. On u stvari i nije znao kako da puca. Hteo je samo da ih zaplaši, i to je sve. Poiicija će ga naći ovde. U klopci u ovom automobilu.
Oprezno virnu kroz prozor na strani suvozačevog sedišta, u pokušaju da vidi gde je Dejv.
Sav crn i uz jeziv krik, Dejv skoči i udara telom o prozor. BiH vrisnu i trže se natrag. Puška u njegovim rukama opaH, zrno pogodi komandnu tablu i komadiči plastike zariše mu se po rukama i oded, a dim ispuni unutrašnjost vozila. BiH ispusti pušku na pod i zavaH se na sedište, hvatajući dah.

Sirene. Sasvim bHzu.

Mogu baš i da ga nadu ovde, ali to je bila samoodbrana. To će biti očigledno. Majmunče je opaka životinja. Policija će samo da ga pogleda i shvatiće da se BHi samo branio. Morao je da se zaštiti. Taj klinac je izgledao kao majmun i ponašao se kao majmun. Mesto treba da mu bude u zoološkom vrtu, iza rešetaka...

Sirene zamukoše i bljesci crvenog svetla stadoše da sevaju tamom. Glas iz zvučnika razleže se u noći: Ovo je poHcija. Izadi iz automobHa odmah. Sasvim polako, a ruke drži tako da možemo da ih vidimo.

Ne mogu! viknu on. On je tu napolju!

Izađi iz automobila odmah! grmnu glas. I drži ruke u vazduhu.

Bili malo pričekaj, a onda izađe držeći ruke visoko iznad glave i stade da žmirka pod jakim farovima reflektora uperenih prema njemu. Pride mu jedan pohcajac i obori ga na zemlju. Onda mu savi ruke na leđa i stavi mu Hsice na zglobove.

Nisam ja kriv reče Bili Hca zabijenog u travu. Kriv je onaj klinac Dejv. Eno ga tamo, ispod automobila.

Nema nikoga ispod automobila, sinko reče mu poHcajac dok ga je dizao na noge. Ovde si samo ti. I niko više. E, sad: hoćeš H da nam kažeš čemu sve ovo?

Stiže i njegov otac. BiH je znao da će dobiti batine. Ali mu otac to nidm ne pokaza. Zatraži samo da vidi pušku. Zapita Bilija gde su meci. Bili reče da je pucao na opakog klinca koji ga je napao.

BiHjev otac samo klimnu glavom bezizražajnog Hca. Ali izjavi da će ih pratiti do stanice kad BiHja povedoše da ga zatvore.

Henri reče: MisHm da moramo da priznamo da ovo ovako dalje ne ide.

Kako to misHš? upita Lin koja je prstima milovala Dejva po kosi. Ovo nije Dejvova krivica, to si i sšm rekao.

Znam. Ali izgleda da ga nevolja prati sve vreme. Grize, bije se... A sad i pucaju na njega, za ime Boga. On nas sve ovde ugrožava.

Ali to nije njegova krivica, Henri.

Brinem se šta će se sledeće desiti.

O tome je trebalo ranije da misHš reče Lin, iznenada Ijutito. Pre četiri godine, na primer, kad si počeo da eksperimentišes. Jer je sad malo kasno da se kaješ, zar ne? Mi smo odgovorni za njega i on ostaje kod nas.

Ali...

Mi smo njegova porodica.

Pucali su i na Džejmija.

Džejmi je sasvim dobro. Ali, puuucaisu...

Bio je to samo neki ludi klinac. Policija ga je uhapsila.

Lin, ti me ne slušaš.

Ona ga besno odmeri. Kako si ti to smislio, da ga se tiho otarasiš kao neke stvari iz epruvete koja nije ispala kako treba? Pa ne možeš Dejva naprosto da baciš u kantu za otpatke. Ti si onaj koji ne sluša. Dejv je živo, pametno i osetljivo biće i ti si ga stvorio. Ti si razlog zbog koga on postoji na Zemlji. Nemaš pravo da ga napustiš samo zato što ti više ne odgovara ili zato što izaziva neprilike u škoH.

Ona zasta da malo uhvati dah. Bila je veoma Ijuta.

U svakom slučaju nastavi ona, ja ga ne dam. I ne želim više 0 tome da razgovaram.

Ali...

Ne sada, Henri.

Henriju je taj ton bio poznat. On sleže ramenima i ode.

Hvala ti reče Dejv i savi glavu kako bi prste mogla da mu provlači kroz krzno na vratu. Hvala ti, mama.

GL025

Sten Milgram je bio izgubljen u beskrajnoj tami. Put pred njim bio je svetla traka, ali sa obe njegove strane vladala je savršena tama bez ikakvih znakova života. Bio je osuđen da ne spava, jer je prokleta ptica u poslednjem motelu u kome se zaustavio istoga časa kad su ušli u sobu počela da krešti, pa je morao da se odjavi. I da nastavi da vozi.

Odpavao je malo negde pored puta. Ptica je čutala u automobilu samo dok se kretao. Iz Sent Luisa je vozio skroz kroz Misuri, prešao u Nju Meksiko kod Galupa, zaustavio se u Flagstafu u Arizoni i odmah morao da nastavi dalje, jer je ptica smesta počela da krešti, čak i pre no što se prijavio u motel. Nastavio je zato da vozi, prošao Vinonu, Kingmen, Barstou i ušao u dolinu San Bernardino... San Berdu, kako je to zvala njegova tetka... i jedino na šta je mogao da misH bilo je da će putovanje uskoro biti završeno, jer je ptica čavrIjala i čavrIjala. Dovodila ga do ludila svojim pametovanjem. Počeo je da stiče utisak da je pametnija od njega. Prokletstvo, kao i da jeste bila pametnija. Pticu je preklinjao da ćuti. A jedno vreme jeste čutala.

Sad je vozio kroz noć i čutao.

Promače pored znaka na kome je pisalo PLANINA PALOMAR 50 KM. Gde li je to, do đavola? Nikad nije mislio da je Kalifornija ovako velika.

Džerard reče: Podsečaš me na jednog čoveka.

Džerarde, obećao si mi.

Ne, trebalo bi da me pitaš: Kog čoveka?

Džerarde, zaveži.

Podsečas me na jednog čoveka.

Kog čoveka?

Čoveka koji ima nioć. Kakvumoć?

Moć da kopitaj.

Kopitaj? Tisitaj.

Koji?

Taj koji me podseca na jednog čoveka.

Kog čoveka? upita Sten, a onda se ugrize za jezik. Džerarde, *zaveži* ili ću te *ovog časa* izbaciti iz automobila.

X. f

Elis sede preko puta brata u Aronovoj advokatskoj kancelariji. Kroz prozor je mogao da se vidi južni deo grada, tamo prema Empajer Stejt Bilingu. Dan beše tmuran, ali je vidik svejedno bio spektakularan.

U redu reče Elis, razgovarao sam sa tipom iz Kalifornije. Onim Džošom Vinklerom.

I?

I rekao je da majci ništa nije dao, jer je tuba... kanister... bila napunjena rastvorom soli, vodom.

Pa mogao si i da očekuješ da će to da kaže.

Arone, čovek to nije hteo da uradi, ali ga je naterala majka, pa je poslao placebo da vidi kakvi će biti efekti.

I ti mu veruješ? Još od 1980. godine ti biotehnoški tipovisu se razulariH i počeH da ubijaju Ijude i levo i desno.

Najmanje šest stotina Ijudi za koje se zna ubijeno je na taj način. I mnogo više o kojima ništa ne znamo. A znaš H zašto ne znamo? Zato što... pazi sad ovo... te smrti ne mogu da budu prijavljene, jer je to privatna vlasnička informacija. Ubijanje njihovih pacijenata je poslovna tajna.

Zar su tako zaista rekli?

Misliš da ja izmišljam ova sranja? A oni, pride, terete socijalno, zdravstvenu zaštitu, za troškove eksperimenata u kojima ubijaju pacijente. Oni ubijaju, mi plaćamo. Ti naučnici misle da su iznad zakona. Šest stotina mrtvih.

Elis reče: Ne vidim kakve ovo ima veze sa...

Znaš li kako terapija genima ubija Ijude? Na sve moguće načine. Oni ne znaju šta rade i šta će da se izrodi iz toga.

Umeću gene u Ijude, pa se ispostavi da su to kancerogeni geni i Ijudi umiru od raka. Ili dobijaju strahovitu alergijsku reakciju i umiru. Kažem ti da ti naduveni tipovi pojma nemaju šta rade. Ne obaziru se na bilo šta i ne poštuju propise.

E, mi ćemo sad da im razvalimo guzice.

EHs se promeškolji na stohci. Ali, šta ćemo ako je ovaj Vinkler govorio istinu? Šta ako nismo u pravu?

Mi nismo prekršili zakon reče Aron. Oni jesu. Mama sad ima Alchajmerovu bolest, a oni su u velikim, velikim govnama.

Kad je Bred Gordon započeo tuču u baru saluna Srećna Lusi, u duci Perl u Džekson Holu u Vajomingu, on nije nameravao da završi u bolnici. Braća sa kojom se zakačio učinila su mu se kao lak plen, jer nije znao da je jedan do njih karate majstor i šampion više lokalnih i državnih takmičenja u toj disciplini, i pobednik turnira koji je nosio ime Brusa Lija u Hongkongu. Izdržao je čitavih trideset sekundi pre no što je složen na pod. Lekari u bolnici nikako nisu uspevali da mu zube vrata na mesto.

Sutradan je pokušao da dobije svog advokata, Vilija Džonsona, u Los Anđelesu, ali u njegovoj kancelariji niko nije mogao da ga nade. Zato je pozvao strica.

Hej, striče reče kad mu sekretarica prebaci vezu.

Gde si ti, do đavola? nimalo prijatnim glasom dočeka ga Votson.

U Vajomingu sam.

Nadam se da se kloniš nevolje.

U stvari, moj advokat me je poslao ovamo reče on, pa zato zovem tebe, jer njega ne mogu da dobijem. Malo sam zabrinut, znaš, taj tip je...

Slušaj prekide ga Votson. Ti si optužen za silovanje i dobio si najboljeg stručnjaka da te brani. Ne mora da ti se sviđa.

Lično sam i sam čuo da je drkadžija.

Pa...

Ali dobija sporove. Radi ono što ti kaže. Zašto govoriš tako čudno?

Ništa...

Imam posla, Brede. A tebi je rečeno da me ne zoveš. *Klik*

Samoproklamovani umetnik posvećen prirodnom okruženju, Mark Senger, koji se nedavno vratio sa puta po Kostariki, zaprepašćeno podiže pogled sa ekrana kompjutera kad mu u stan provališe Ijudi naoružani puškama, zlogukog izgleda i sa velikim pištoljima. Od glave do pete bili su odeveni u gumena odela, imali velike gumene šlemove, velike staklene vizire na šlemovima i gumene rukavice.

Ne stiže ni da se pribere od čuda kad ga pograbiše gumenim rukavicama i odvukoše od tastature.

Svinje! Fašisti! viknu on, ali iznenada kao da su svi u isti glas vikali u sobi. Ovo je nečuveno! Fašisti!

Grubo su ga svukli niz stepenice na ulicu i Senger se jedino nadao da će mediji čekati sa spremnim kamerama da snime ovo nasilje.

Štampa je, međutim, policijskim kordonom bila odvojena na drugoj strani ulice. Mogli su da čuju Sengera kako viče i

da ga snimaju, ali nije bilo snimanja kadrova izbliza i Senger iznenada shvati kako ova scena može da izgleda... policajci u punoj zaštitnoj opremi sprovode tridesetogodišnjeg bradatog čoveka, u farmerkama i majici sa likom Če Gevare, koji se otima, psuje i viče. Znao je da sigurno liči na ludaka. Kao jedan od Tedija: Ted Bandi, Ted Kacinski, tako neki tip. Policajci će reći da je u stanu imao mikrobiološku opremu, da je imao alatke za genetski inženjering i da je pravio kugu, pravio virus, pravio bolest... nešto užasno. Ludak.

Stade da hoda što je dostojanstvenije mogao u pravcu u kome su ga vodiH. Prema automobilu, Automobilu koji nije imao policijske oznake. Neobeleženom vozilu, razume se. Prokleti FBI ih CIA, ili nešto slično. Tajna vladina organizacija, vlada u senci. Crni heHkopteri. Šifrovani nacisti među nama.

Besneći, koračao je preko trotoara i tu vide gospodu Makaluf, crnu gospodu koja je stanovala na drugom spratu njegove zgrade, koja se, držeći uplakanu decu za ruke, naže prema njemu i besno uzviknu: Kopilane! Ugrozio si mi porodicu! Ugrozio si živote moje dece! Frankenštajne! Frankenštajne!

Kad vrata automobila na kraju tresnuše za njim, Senger pomisli: *Sjeban sam!*

Mnogo, mnogo kasnije, sedeo je u čeliji i posmatrao televizijsku reportažu o njemu. Bilo je i gore nego što je mislio. Tip koji je čitao vesti sipao je izraze koji su bili sve gori od goreg: Senger je bio *nezaposlen*. Bio je *neobrazovani lutalka*. Bio je *fanatiki usamljenik* koji je u svom prljavom, *stvarim aprenatranom* stanu držao *materijal za genetski inženjering* i koji je smatran *opasnim* zato što se uklapao u predstavu o *bioteroristi*.

Kao sledeći, pojavio se neki bradati advokat iz San Franciska, zastupnik ove ili one grupe za zaštitu prirode, i rekao da Senger mora da bude izveden pred lice pravde i osuđen najstrožom kaznom. Senger je izazvao nepopravljivu štetu jednoj ugroženoj životinjskoj vrsti i tim svojim činom ugrozio i samo postojanje te vrste.

Senger se namršti: šta, do đavola, ovaj trabunja?

Na ekranu se onda pojavi slika morske kornjače i mapa Kostarike. Izgledalo je da su vlasti postale svesne Sengerove aktivnosti posle njegove nedavne posete Tortugeru, na atlantskoj obali Kostarike. I zato što je izrazio ozbiljne pretnje prirodnom okruženju u pogledu morskih kornjača.

Senger nije mogao da shvati šta ovo znači. Nije pretio. Želeo je da pomogne. A dnjenica je bila da, kad se vratio u svoj stan, nije bio u stanju da sprovede ono što je naumio. Kupio je brdo knjiga o genetici, ali je cela stvar bila i suviše komplikovana za njega. I zato je digao ruke od čitanja. I od svega.

A sada je na ekranu mogao da vidi morske kornjače na plaži zavijenoj u noć kako svetle čudnim purpurnim sjajem... i oni su mislili da je on to uradio? I sama ideja je bila smejurija. Ali fašistička država vapi za krvlju kod svakog prestupa, stvarnog ili izmišljenog. Senger je mogao da zamisli da će da bude bačen u zatvor za nešto što nije uradio... zarad zločina koji čak nije umeo ni da izvede.

NOVI TRANSGENSKI KUĆNI UUBIMCI NA HORIZONTU

Džinovske bubašvdbe, Večni štenci

Umetnici, privrednici upregli se u posao

Umetnica Liza Hensli, koja bila inspirisana radom umetni je diplomirala na Jejlu, udružila se Ketrin Čalmers B.S. Inženjering, Univerzitet Stenford, mom Borger i Snod Ltd. kako bi napravili džinovsku bubašvu koja će se prodavati kao kućni ljubimac. Ove bubašvabe vremene umetnosti.

biće oko metar dugačke i visoke U međuvremenu, u pred oko trideset centimetara od zemlje. Biće velike kao krupan kamnik. Genomiks vredno ra jazavičar, kaže Hensli, s tim di na stvaranju životinje koju će što, razume se, neće lajati. vlasnici pasa stvarno želeći:

„ Hensli ove kućne ljubimce večne štence. Kamnikovi smatra umetničkim delima, ko večštenci nikad neće odrasti, ja ljubima treba da skrenu pa rekla je portparol firme, Lin žnju na zajednicu insekata. Kamnik. Kad kupite večšten Ubedljivo najveći deo živog sveta, on zauvek ostaje štene. Fir sveta na našoj planeti sastoji se od insekata, kaže ona. Pa i od ponašanja štenaca, kao što ipak, mi prema njima gajimo je griženje cipela, koje vlasnici bezrazložne predrasude. Treba ma pasa ide na nerve. Onoga lo bi da prigrlimo našu sabraču časa kad zubi porastu, ovakvo insekte. Ljubimo ih. Volimo. ponašanje prestaje, rekla je Onaj primeti i adaj prava Kamnikova. Na nesreću, u opasnost od globalnog zagreva ovom trenutku naše genetske nja ta što će mnogi insekti izumreti. Hensli je priznala da je stavile rast zuba, ali je to pro

blem koji ćemo brzo rešiti. Ona je takođe rekla i da su glasine da će na tržište izbaciti životinje bez zuba, nazvane bezubi psi, neistinite.

Kamnikova primećuje da, s obzirom na to da je zrelost Iod

Ijudskih bića zamenjena večnim maloletništvom, Ijudi prirodno žele da ih Iroz život prate isto talo mladi psi. Kao Petar Pan, ni mi ne volimo da odrastemo, relda je. A genetika je to učinila mogućim!

Helikopter tipa Robinson R44 spusti se podižući oblak prašine i Vasko Borden izade iz njega, te pognut zbog elisa otrča do crnog hamera koji ga je tu čekao.

Pričaj mi reče DoH koja je vozila terenca.

Ona je ovamo stigla ranije, dok je Vasko još pokušavao da beguncima uđe u trag tamo u gradu.

DoH reče: Ona se večeras prijavila u motel Best western i otišla do Valstona, gde je momak iz obezbeđenja identifikovao njen automobil. Isti onaj koji je uzela od saradnice iz kancelarije. Ona mu je zamazala oči pričom o bivšem mužu i on je to progutao.

Kad je to bilo?

Nešto pre osam časova. Odatle je otišla u motel i klinku na recepciji prodala priču o tome da je neko u njenoj iznajmljenoj sobi. Kad je on otišao da to proveriti, ona je maznula njegovu sačmaru ispod pulta i odmaglila.

Ma nemoj? reče Vasko. Mlada dama ima muda.

Očevidno je da je pokušala da kupi pištolj u prodavnici oružja, ali je morala da odustane, jer bi morala deset dana da čeka na dozvolu za njegovo nošenje.

I sad?

Tragamo po njenom mobilnom telefonu, ali ga je ona isključila. Pre no što se to desilo, ustanovili smo da je krenula na istok, prema autoputu Ortega.

Pravo u pustinju reče Vasko. Prespavaće u automobilu i nastaviti da vozi sutra ujutru.

Satelitske snimke moći ćemo da imamo u osam sutra ujutru. To je najbrže vreme za obradu.

Ona će do osam ujutru već da ispari reče Vasko. Zavali se na naslon sedišta. Krenuće u samo svitanje. Haj de da vidimo. Celo popodne je vozila i to uglavnom prema jugu. Onoga časa kad je sve ovo počelo, naša dama je krenula na

Misliš da ide u Meksiko?

Vasko odrečno zavrte glavom. Možda, ali ja ne mislim tako. Uplašena je. Mislim da ide prema nekom mestu na kome veruje da će biti sigurna. Možda da se sretne sa ocem tamo dole. Ili s nekim koga poznaje. Starim dečkom? kolskom drugaricom? Bivšim učiteljem? Bivšim partnerom iz advokatske firme? Nešto slično tome?

Poslednja dva sata proveravali smo sve baze podataka na mreži reče Doli. I ništa do sada nismo otkrili,

A šta je sa njenim starim telefonskim pozivima?

Nije bilo poziva prema oblasti San Dijega.

U kom vremenskom periodu?

U poslednjih godinu dana.

To znači da ovoga kod koga ide, ko god taj bio, nije zvala najmanje godinu dana.

Vasko uzdahnu. Moraćemo, znači, da čekamo da negde izroni. Ali, hajdemo sada do tog Best westerna. Hoću da znam kakvu je pucu uzela ta mlada dama. A i mi bismo mogli da dremnemo nekoliko sati pre svitanja. Siguran sam da ćemo je sutra uhvatiti, Imam takav osećaj.

I on se kucnu po prsima. A do sada me nikad nije izneverio.

Utom primeti da su mu prsti uprljani. Nehotice se pipnuo po bradi i skinuo maskaru. Moraće da obrati pažnju da to više ne čini.

Dušo, imaš maskaru na košulji primeti i Doli.

Eh, do davola.

Ne brini. Skinuću je ja več.

Džerard je posmatrao kako mu se primiču tamne senke iz mraka.

Sten ga je pre otprihke pola sata izbacio iz automobila i ostavio u prašini pokraj puta. Tu je neko vreme šetkao goredole i više puta pokušao da uzleti na grane obhžnjeg kržljavog pustinjskog žbunja, ah je svaki put u tim pokušajima jadno propadao, jer grane nisu mogle da izdrže njegovu težinu, pa se strmoglavljivao na zemlju. Konačno je ipak uspeo da se poluskačući, poluleteći domogne grane jedne kleke na oko metar iznad zemlje i zaseo na nju kao na prečagu. Možda bi i zaspao, ah je temperatura bila previše niska za jednu tropsku pticu.

Senke koje su mu se primicale činile su to uz štektanje i zavijanje. Džerard nakostreši perje, siguran znak da mu nije prijatno. Pogleda u pravcu odakle je stizao zvuk. Vide nekoliko tamnih senki gde se šunjaju između pustinjskog žbunja. Uhvati svetlucanje zelenih očiju.

Opet nakostreši perje.

I stade da posmatra čopor koji mu se pribžavao.

Bilo je šest životinja. Imale su duge njuške. Oči su im svetlele zelenim sjajem. Oko sebe su širile neprijatan miris.

Najveći od njih zasta na rastojanju od samo nekoliko koraka i netremice se zagleda u Džerarda. Džerard se ne pomeri, Posle nekoliko trenutaka, krupna životinja se primače još bliže.

Možete smesta da stanete tu gde jeste, gospodine! Životinja se smesta zaustavi i čak se povuče nekoliko kora ka. I druge životinje iz grupe se povukoše. Delovale su zbunjeno.

Ali ne zadugo. Krupna životinja opet krenu napred.

Stoj!

Ovoga puta dođe do samo trenutnog zaustavljanja, a onda životinja produži napred.

You feel lucky, punk? Do you? Huh?

Životinja je sad bila toliko blizu da ga je skoro dodirivala nosom i njušila ga. Strahovito je smrdela. Džerard se samo malo naže i jako je ujede za nos. Životinja skiknu i odskoči natrag.

Kad god se osvrneš očekuj da me vidiš iza sebe reče Džerard. Jer cu, kad se jednom budeš okrenuo, ja biti tu, i ubiču te, Mate.

Životinja je ležala na zemlji i šapama trljala svoj povređen nos. Onda se diže i zarezha.

Džerard sad nervozno zamahnu krihima i strah mu očevidno dade novu snagu, jer oseti kako se diže u vazduh i... leti. Beše prošlo nekoHko sedmica otkako su mu krila poslednji put potkresah i to je bio razlog. Mogao je da leti! Uzlete visoko iznad zemlje i vide da može malo i da ne maše krihima. Malo, ne mnogo, ah sasvim dovoljno. Smrdljive životinje ostale su daleko dole ispod njega i zavijale prema njemu, ah Džerard skrenu prema zapadu u pravcu kuda je automobilom otišao Sten. Kretao se ledima okrenut izlasku sunca, ka tami. Njuh mu donese miris hrane, pa polete brže.

X

Aleks Barnet otvori od i vide da joj je automobil okružen muškarcima. Njih trojica su zavirivala u automobil. Na giavama su imah kaubojske šešire, a u rukama dugačke šipke sa om čama na krajevima. Ona se naglo ispravi na sedištu. Jedan od njih dade joj znak da se ne miče.

Samo čas, gospođice.

Aleks pogleda prema sinu, Džejmiju, koji je mirno spavao na sedištu pored nje. Nije se probudio. Džejmija ništa nije moglo da probudi.

Kad opet pogleda napolje, pretrnu. Jedan od kauboja beše digao svoju šipku. Džinovska zvečarka, dugačka najmanje dva metra, uvijala se pokušavajući da se oslobodi omče i siktala.

Sad možete da izađete napolje, ako želite reče joj čovek i štap sa zmijom na njegovom kraju pomače u stranu.

Ona oprezno otvori vrata automobila.

Toplota vašeg motora je privukla zmiyu reče jedan od njih. Ujutru ih to privlači da se zavlače pod automobile.

Vide da ih je šestorica. Svaki od njih imao je tu šipku i svi su nosili veHke vreće u kojima se pomicalo nešto živo. Šta vi to radite?

Skupljamo zvečarke.

Zašto? upita ona.

Za predstojeći sajam zvečarki, iduće nedelje u Jumi. Ahaa...

Održava se svake godine. To je, u stvari, takmičenje. Pobeduje onaj ko donese najviše zmiya.

Shvatam.

U pitanju je njihova ukupna težina, pa tražimo samo najveće primerke. I nismo želeli da vas preplašimo.

Hvala vam.

Grupa krenu dalje, ali jedan od njih malo zasta.

Gospođo, ne bi trebalo da ovde budete sami reče joj. Mada vidim da imate oružje.

I on klimnu glavom prema dvocevki na zadnjem sedištu.

Da reče ona, aH nemam municije za pušku.

E pa, onda ce vam slabo pomoći. Je li to dvanaestica?

Da, jeste.

E, onda vam ovo može biti od koristi.

I on joj pruži punu šaku crvenih čaura. Ona ih smesta strpa u džepove.

Hvala vam. Koliko vam dugujem?

On zavrte glavom. Samo se vi pripazite, gospođo. Crni hamer je prošao ovim putem pre otprilike sat vremena. Krupan momak s bradom koji je bio u njemu rekao nam je da traži ženu sa malim detetom. Reče da im je ujak i da su se izgubili.

Aha. I šta ste mu vi rekli?

Tada vas još nismo videli. Pa smo mu i rekli da nismo.

Na koju je stranu otišao?

Prema Elsinoru. Ali ja mislim da će svakoga trenutka krenuti ovamo natrag.

Hvala vam reče ona.

On joj mahnu rukom. Ne zaustavljajte se da sipate gorivo. I srečno.

PREPIS: CBS 5 SAN FRANCISKO "*****"

Optuženi bioterorista danas olobođen

CBS 5 Osumnjičeni bioterorista Mark Senger pušten je danas iz okružnog zatvora u Alamedi pošto je dobio dve godine uslovne kazne zbogposedovanja opasnog biološkog materijala. Dobro obavešteni izvori kažu da je tehnička

složenost vladinih optužbi protiv Sengera navela tužioce da zaključe da ne bi bili u stanju da osumnjičenog stave iza rešetaka. To se posebno odnosi na deo optužbe u vezi sa genetski modifikovanim kornjačama u Centralnoj Americi, koja je sad dovedena u sumnju. Razgovaramo sa Huliom Manaresom, u KostariJd.

Manares Tačno je da su atlantske kornjače bile podvrgnute genetskoj modifikaciji koja je proizvela purpurno svetlo na njihovim oklopima. Još uvek nemamo objašnjenje kako se to dogodilo. Ali starost kornjača ukazuje da se genetska manipulacija dogodila pre pet ili deset godina.

CBS 5 Nedugo posle njegovog hapšenja, islednici su utvrdiH da Senger nije bio u Kostariki toliko davno da bi mogao da izvede genetsku promenu. On je u Kostariki boravio tek prošle godine. Tako je Mark Senger, osumnjičeni terorista, sad na slobodi, pošto je platio kaznu od pet stotina dolara.

U sali Kongresa broj 443, dok su čekali da sastanak počne, kongresmen Marvin Minkovski, demokrata iz Viskonsina, okrete se kongresmenu Henriju Veksleru, demokrati iz Kalifornije, i reče: Zar ne bi trebalo da imamo strože propise za ograničenje raspoloživosti elemenata za primenu u DNK tehnolo

Misliš na Sengerov slučaj?

On je samo najsvježiji. Gde je nabavio sav taj pribor, znaš li možda?

Preko Interneta odgovori Veksler. Pribor za igranje genetikom možeš da kupiš u svakoj prodavnici u Nju Džersiju i u Severnoj Karolini. Košta nekoliko stotina dolara.

Zar to ne miriše na nevolju?

Slušaj reče mu Veksler. Moja žena baštovani. Bavi li se i tvoja žena vrtlarstvom?

Sad kad su nam deca otišla? Luda je za baštom. Ne mogu da je odvojim.

Član je lokalnog kluba baštovana? Te stvari?

Da, svakako.

Mnogi baštovani koji su se nekada bavili kalemljenjem sad koriste DNK pribore da stvari ulepšaju reče Veksler. Ljudi prave genetski modifikovane ruže svuda u svetu. Navodno je jedna japanska kompanija koristeći metode genetike uspela da stvori plavu ružu. Plava ruža je vekovima bila san odgajivača. Ono što hoću da ti kažem jeste da se tehnologija nalazi svuda, Marvine. Kako u velikim kompanijama, tako i u dvorištima. Svuda.

I šta da radimo s tim u vezi? upita Minkovski.

Ništa odgovori Veksler. Ja ne nameravam da uradim ništa što bi moglo da naljuti tvoju ženu. IH moju.

I on šakom uhvati bradu pokretom koji je uvek dobro izgledao pred kamerama. Ali možda, možda je vreme da održim govor i izrazim svoju zabrinutost zbog opasnosti koje donosi ova nekontrolisana tehnologija.

To je dobra ideja reče Minkovski. MisHm da ću i ja da kažem koju reč.

VESTI 0 LIPOSUKCUI

Premijerova mast prodata za 18.000 dolara

Sledeće će da bude: Slavne ličnosti prodaju svoju mast u dohrotvome svrhe.

BBC vesti. Komad sapuna načinjen od masti koja je liposukcijom odstranjena iz tela italijanskog premijera Silvija Berlusconija prodata je za 18.000 dolara jednom privatnom kolekcionaru.

Sapun je delo umetnosti zvane mani pulite čiste ruke, koju gaji umetnik Đani Moti koji živi u Švajcarskoj.

Moti je kupio mast od klinike u Luganu, u kojoj se Berlusconi podvrgao liposukciji. Moti je potom tu mast ukalupio u komad sapuna, koji je zatim na umetničkom skupu u Bazelu prodat švajcarskom kolekcionaru koji sada može da pere ruke Berlusconiem.

Komentatori su приметili da je Berlusconi nepopularan u Evropi, što je možda umanjilo cenu njegove masti. Mast filmskih zvezda bila bi neuporedivo skuplja. Nebo bi bilo granica za mast Breda Pita ili Pamele Anderson, rekao je jedan.

GL026

Ambulantno vozilo jurilo je autoputem na jug. Za volanom je sedela Doli, koja je na glavi imala svoj najnoviji blutut komplet i uz njegovu pomoć podnosila izveštaj Vasku. Vasko je bio Ijut, ali Doli tu ništa nije mogla da učini. Po drugi put je krenuo pogrešnim tragom. I mogao je za to jedino sebe da krivi.

Slušaj reče DoH. Upravo smo dobili podatke o telefonskim pozivima koje je imala u poslednjih pet godina. Ovoga minuta su nam stigli. Aleks je uz pozivni broj za ovu oblast zvala izvesne Kendale, Henrija i Lin. On je biohemičar; ne znamo čime se ona bavi. Ali, Lin i Aleks su vršnjakinje. Mi mislimo da su možda odrasle zajedno.

I gde stanuju? upita Vasko. Ti Kendali. .

U La Žoh. To je severno od...

Znam ja gde je to, prokletstvo reče Vasko.

A gde si ti sad? upita DoH.

Vraćam se iz Elsinora. Do La Žole imam najmanje još jedan sat. Put je proketo vijugav. Do davola, znao sam da spava negde pored ovog puta.

Kako si to mogao da znaš?

Prosto sam znao. Nanjušio sam. Imam nos za te stvari.

U redu, dobro, ona je sad verovatno na putu za La Žolu. Mogla bi tamo već i da bude.

A gde si ti?

Na dvadeset minuta od kuće Kendalovih. Želiš li da ih mi pokupimo?

Vasko upita: Kako je doca?

Trezan je.

Sigurno?

Dovoljno je trezan za državnu službu reče Doli. Pije kafu iz termos.

Jesi li proverila termos?

Da, razume se. I tako... kupimo ih, ili čekamo da ti dođeš?

Ako je to ona riba, Aleks, ostavite je na miru. Ali ako vidite klinca, grabite ga.

Biće urađeno reče Doli.

Bobe reče Aleks u telefon koji je držala blizu uha. Sa druge strane veze ču gundanje. Koje je doba?

Sedam sati ujutru, Bobe.

0, Hriste.

Tup udar kad mu glava opet pade na jastuk. Bice bolje da je ovo nešto jako važno, Aleks.

Jesi li ti to sinoć bio na degustaciji vina?

Robert A. Koh, uvaženi šef njene advokatske firme, posvećivao je veliku pažnju vinu. Svoju kolekciju vina držao je po sefovima svuda po gradu. Kupovao ga je na aukcijama kod Kristija i putovao u Napu, Australiju i Francusku zbog njega. Ali, po Aleksinom mišljenju, to je bio samo izgovor da može redovno da se napija.

Čekam, Aleks reče on, Nemoj da se desi da me zoveš zbog neke sitnice.

U redu. U poslednjih dvadeset četiri sata progoni me lovac na ucene, krupan tip, koji izgleda kao cigla koja hoda, progoni mene i moje dete pokušavajući da nam zabode igle u tela kako bi obavio biopsiju i izvukao nam naše ćelije.

Veoma smešno. Čekam i dalje.

Ozbiljna sam, Bobe. Lovac na ucene goni mene i moje dete.

Je r to onako, iz vedra neba?

Ne, mislim da je to u vezi sa Biogenom.

Čujem da Biogen ima neprilike reče Bob. I kažeš da pokušavaju da ti uzmu ćelije? Verovatno nemaju pravo to da čine.

Verovatno nije ono što ja želim da čujem.

Pa, ti znaš da je zakon nejasan.

Slušaj reče ona, pored mene je moj osmogodišnji sin; pokušali su da ga strpaju u ambulantno vozilo i zabodu mu igle u jetru i zato ne želim da čujem reč nejasno. Želim da čujem: *zaustavićemo ih*.

Je li to onaj slučaj tvoga oca?

Da.

Jesi li ga zvala?

Ne odgovara na moje pozive.

Jesi li zvala policiju?

Izdat je nalog za moje hapšenje. U Oksnardu. Zato što se nisam pojavila na suđenju. Za danas je zakazano novo ročište. Želim da se tamo pojavi neko stvarno dobar i da me zastupa.

Poslaću Denisa.

Rekla sam neko stvarno dobar.

Denis je dobar.

Denis je dobar kad ima mesec dana na raspolaganju, Bobe. A ovo treba da se desi danas.

Pa koga onda želiš?

Tebe, Bobe.

0, Hriste. Oksnard? To je tako daleko... a nisam primio injekcije i...

Imam sačmaru skraćenih cevi na sedištu iza mene, Bobe. Savršeno me je briga što misliš da će ta vožnja jako dugo trajati.

U redu, u redu, smiri se reče joj on. Moram da obavim neke stvari.

Hoćeš li da ideš?

Da, ići ću. Možeš li bar da mi nagovestiš o čemu se ovde radi?

Sve ćeš naći u Barnetovom dosijeu. Oni verovatno tvrde da su moje ćelije njihove.

Kako mogu tako nešto da tvrde? Oni poseduju ćelije tvoga oca. 0 da, ukopčao sam. Imate iste ćelije. Ali to je sranje, Aleks.

Reci to sudiji.

Oni ne mogu da naruše integritet tvog tela ili tela tvog deteta samo...

Sačuvaj sve to za sudiju reče ona. Pozvaću te kasnije da vidim šta se desilo.

I ona zatvori poklopac telefona i pogleda Džejmija. On je i dalje mirno spavao, kao anđelak.

Ako Koh na vreme stigne u Oksnard u neko doba tokom pre podneva, mogao bi još da stigne da zakaže vanredno saslušanje za posle podne. Verovatno bi trebalo da ga zove oko četiri sata po podne. To joj se učini kao veoma dugo vreme za čekanje.

Nastavi zato da vozi prema La Žoli.

XX

Henri Kendal pomisli da su gosti poslednja stvar na svetu koja im sada treba. Gosti! Zbunjeno je posmatrao kako se Lin baca u zagrljaj Aleksa Barneta i kako se onda saginje da zagrlji njeno dete, Džejmija. Aleks i Džejmi samo što su im nenajavljeno banuli na vrata. Žene su uzbuđeno čeretale, vitlale rukama i očevidno bile srećne što su opet zajedno, dok su odlazile u kuhinju da pripreme nešto za jelo Aleksinom Džejmiju. U međuvremenu su njegov sin Džejmi i Dejv igrali Vozi ili umri! na plejstejšenu. Zvuci metala koji se krši i škripe guma ispunili su vazduh.

Henri Kendal oseti da mu je svega dosta. Zavuče se u spavaću sobu da malo razmisli. Upravo se vratio iz policijske stanice, gde

je pregledao traku koju je prethodnog dana snimila bezbednosna kamera na igralištu. Snimak nije bio jasan... hvala bogu... jer je prizor u kome Bili šutira njegovog sina Džejmija koji se uvija u prašini bio tako gadan da mu je pozlilo. Morao je da gleda iz više puta šta se desilo. A i ostali balavci, banda sa skejtbordovima, trebalo bi da svi budu u zatvoru. Uz malo sreće, svi će biti izbačeni iz škole,

Ali je Henri znao da se neće završiti na tome. Nikad i nije. Svi su se tužakali ovih dana i svakako će roditelji tih klinaca da potegnu tužbe kako bi decu vratili u školu. Tužiće Henrijevu porodicu, tužiće Džejmija i Dejva. A iz svih tih sudskih postupaka nekako će se doznati da ne postoji takva stvar kao što je GandalfKrikijev sindrom ili kako je to ono Lin već nazvala. Bilo je sigurno da će se ustanoviti da je Dejv zaista transgenski šimpanza.

I šta onda? Medijski linč, Reporteri će ih svuda goniti. Upropastiće im živote. Henri i njegova porodica biće nazivani bezbožnicima od strane verskih zanesenjaka. A to je bio samo početak.

Dejv će im biti oduzet i odveden. On sam mogao bi da zaglavi u zatvoru mada je sumnjao u to, jer su naučnici već dve decenije krših propise u vezi sa genetičkim eksperimentima i nijedan nije završio u zatvoru, iako su pacijenti umirali. Mogao bi da ostane bez posla. I kako će onda da izdržava porodicu, Lin? Šta će biti s Dejvom? I njegovim sinom? I Trejsi?

Možda će morati da se odsele. A usred svih tih misli o neizvesnosti koja predstoji, težak osećaj hčne krivice bio je sveprisutan.

Jedna stvar je, međutim, bila savršeno jasna. Morao je uvek da zna gde su mu deca. Nije smeo da dozvoH da se ponovi ono što im se dogodilo juče. A da sede stalno u kući nisu mogli. Onaj Khverov klinac bio je prava nevolja. A i otac mu je bio zaIjubljenik u oružje. Jedan od onih intelektualaca koji je voleo da puca u stvari. Muževan intelektualac. Ko je mogao da zna šta sve može da se desi.

Henri dohvati paket koji je danas doneo iz laboratorije i razmota ga. Na kutiji je pisalo Trekteh indastriz, Čiba Siti, Japan. Unutra su se nalazile petnaest centimetara duge nikiovine tube, nešto malo tanje od slamki za sokove. Ova čuda minijaturizacije imala su ugrađene GPS uređaje kao i uređaje za merenje temperature, pulsa, disanja i krvnog pritiska. Uređaji su stavljani u pogon pritiskom na magnet na jednom njihovom kraju. Vrh bi zasveteo plavičastim sjajem jednom, i onda ništa.

Bili su dizajnirani da prate kretanje laboratorijskih primata, majmuna i babuna. Tube su umetane specijalnim hirurškim instrumentom koji je ličio na uveličan špic. Umetane su pod kožu vrata, odmah iznad ključnjače. Henri to, razume se, nije mogao da uradi klicima. I tako se postavljalo pitanje gde da ih stavi.

Ode natrag u dnevnu sobu gde su se deca igrala. Da im ubaci senzore u školske torbe? Ne. U okovratnike? Zavrte glavom. Napipače ih. Onda se seti.

Hirurški instrument je savršeno radio. Uređaji se lepo zavukoše u gumenu don patiku. Prvo je to uradio sa Dejvovom patikom, a onda sa Džejmijevom, a zatim, kao da je nešto slutio, ode napolje i uze patiku i od Aleksinog sina Džejmija.

Čemu to? upita Džejmi.

Treba da je izmerim. Vraćam ti je za sekund. I tako ubaci još jedan uređaj u treću patiku.

Preostala su još dva uređaja. Henri razmisH o tome neko vreme. Postojalo je nekoHko mogućnosti.

h X

Hamer se zaustavi iza ambulantnog vozila i Vasko izađe napolje. Krenu napred i otvori vrata sa vozačeve strane. Doh se prebaci na suvozačevo sedište. Šta se dešava? upita Vasko kad sede za volan. Doli klimnu glavom prema kući na kraju ulice. To je dom Kendalovih. Možeš da vidiš automobil Barnetove ispred njega. Ona je unutra već jedan sat. Vasko se namršti. Šta se dešava?

Doli zavrte glavom. Mogu da uperim mikrofona u tom pravcu, ali treba da se nalazimo pravo prema prozorima, a pretpostavljala sam da ti se ne bi svidelo da sam prišla malo bliže.

Tačno. Ne bi.

Vasko se zavalio na naslon sedišta. Duboko uzdahnu. Pogleda na sat.

Pa, unutra ne možemo reče on.

Lovci na ucenjene glave imali su pravo da upadaju u privatne prostorije begunaca čak i bez sudskog naloga, ali nisu smeH da ulaze na privatni posed treh lica, čak i kad su znali da je begunac tu.

Pre ih kasnije reče on, moraćete da izađu napolje. A kad to budu učinili, mi ćemo biti ovde.

Džerard je uz povremene odmone leteo sve do svanuća, kad je izbio na obalu. Ovde je bilo lakše za letenje, jer su mu pomagale česte vazdušne struje koje su ga dizale u visinu. Bio je to blagoslov za njegova umorna krila. Oseti čak i spokojstvo.

To potraja sve do trenutka kad neka džinovska bela ptica... neverovatno velika, gigantska... nečujno sunu prema njemu, prolete kraj njega i prolaskom stvori kovitlac turbulencije koja Džerarda odbaci daleko od pravca kojim je išao. Jedva je nekako uspeo da prestane da se kotrlja u vazduhu i da pogleda za tom pticom. Bila je sad daleko dole ispod njega, svetlucala na suncu, a krila su joj i dalje stajala ukočeno. Prateći pogledom njeno spuštanje ka zemlji, Džerard najednom primeti divnu oazu zelenila usred te pustoši koju su činila brda i sak i kamenje.

Smesta skrenu u tom pravcu i ubrzo slete na jednu od grana punu lišća, poput ostalih u blizini. I sve te grane savijale su se ka zemlji od težine narandžastih plodova na njima. Pomorandže! Džerard se dade na jelo. Kad više nije mogao da uzme ni zalogaj, jedva nekako, onako otežao, uzlete do vrha krošnje jednog drveta, odakle je lepo mogao da vidi na sve strane i smesti se što je mogao udobnije na jednoj od grana. Tamo između redova drveća pomorandži mogao je da vidi ljude u belim mantihma, čiste i uredne, kako se kreću u pratnji starijih osoba isto tako lepo odevenih. Vladala je smirena atmosfera. Nije bilo galame, štekantja i smrada divljih životinja, prašine... Sunce je sijalo i sve je izgledalo čisto i umiveno. Zakle se u sebi da odavde nikad više neće otići.

U redu, akcija reče Vasko Borden.

Dva klinca su izlazila iz kuće Kendalovih. Jedan je bio crni klinac sa bejzbol kapom na glavi i nekako krivonog. Drugi je bio svetle puti i takođe imao bejzbol kapu. Imao je na sebi pantalone i sportsku košulju.

Liči mi na Džejmija reče on i ubaci menjač u brzinu. Lagano su voziH napred.

Ne znam reče DoH. Ne izgleda mi baš isto.

To je zbog bejzbol kape. Pitaj ga reče Vasko. DoH spusti prozor. I naže se napolje. Džejm, dušo. Dečak se okrete. Da? upita.

DoH iskoči iz automobila.

Henri Kendal je radio na kompjuteru, podešavao Trekteh i stavljao ga u pogon, kad spolja začu vrisak. Smesta je znao da

je to Dejv. Ostavi sve i jurnu iz sobe. Lin mu se pridruži trčeći iz kuhinje. Stiže da primeti Aleks koja je grlila svog sina i stajala u kuhinji. Izgledala je prestravljeno.

Dejv beše zbunjen onim što je video. Džejmi je porazgovarao sa ženom iz automobila, a onda je ona iskočila napolje i zgrabila ga. Dejv nije bio sklon da napada ženke, pa je stajao i posmatrao kako žena podiže Džejmija, nosi ga prema zadnjem delu vozila i otvara vrata. Dejv unutra vide čoveka u belom mantilu i vide mnogo svetlucave opreme koja ga prestravi.

Džejmi mora da je i sam bio uplašen jer najednom poče da vrišti, a žena onda ude unutra i s treskom zatvori vrata za njima.

Ali pre no što kola počese da se kreću, Dejv kriknu i skoči na njihov zadnji deo, hvatajući se rukama za kvake na vratima. Beli automobil poveća brzinu i sad je jurio. Dejv se držao, borio se da ne izgubi oslonac. Kad se dobro uhvati, povuče se naviše i kroz prozor pogleda unutra. Vide kako onaj čovek u mantilu i žena guraju Džejmija na ležaj i pokušavaju da ga zavežu. Džejmi vrišti.

Dejv se razbesne. Zareža i stade da lupa na vrata. Žena se uplašeno okrete. Izgledala je užasnuto kad tu vide Dejvija. Doviknu nešto vozaču.

Vozač pokuša da krivuda vozilom. Dejv je bacan levodesno, ali nije puštao kvake. Kad ga zamah jednom odnese visoko u stranu, Dejv pruži ruku i uhvati se za farove iznad vrata. A onda se izvuče na krov ambulante. Vetar je tu jako duvao. Površina krova bila je glatka. Leže potrbuške i stade da se vuče napred. Automobil preta da krivuda i uspori. Iznutra je mogao da čuje vrisku.

Nastavi da puzi napred.

Otarasili smo ga se! viknu Doli gledajući kroz zadnji prozor.

Šta je to bilo?

Izgledao je kao majmun! .

Nije on majmun, on je moj prijatelj! viknu Džejmi koprcajući se. U školu ide sa mnom!

Dečakova bejzbol kapa spade i Doli vide da ima tamnosmeđu kosu.

Kako se zoveš? upita ga.

Džejmi. Džejmi Kendal.

0, ne učini ona.

0, Hriste reče Vasko koji je vozio. Ugrabila si pogrešnog klinca.

Pa rekao je da mu je ime Džejmi!

To je pogrešan klinac. Isuse Hriste, ti si pravi idiot, Doli. Ovo je otmica.

E pa, to nije moja krivica...

A čija misliš da je? I ti si video klinca.

Ja nisam video...

Gledao si ga i ti dok je bio tamo napolju.

Doli, zaveži. Prestani da se prepireš. Moramo da ga vratimo natrag.

Kako to misliš?

Moramo da ga vratimo tamo gde smo ga našli. Inače će nas optužiti za kidnapovanje.

A onda Vasko opsova i vrisnu.

Dejv je bio na krovu uklješten između šipke na kojoj su stajali farovi i kosine krova. Naginjao se na vozačevu stranu. Tu je bilo veliko ogledalo na spoljnoj strani vrata. Mogao je da vidi ružnog bradatog čoveka kako drži volan i viče. Znao je da čovek namerava da povredi Džejmija. Mogao je da vidi kako čovek kezi zube, što j bio siguran znak besa. Dejv se naže dole, osloni se na ogledalo i zamahnu rukom kroz otvoren prozor. Njegova snažna ruka dograbi čoveka za nos i čovek kriknu i trže glavu natrag. Dejvovi prsti kliznuše sa nosa, ali se on naže napred i ugriže čoveka za uvo, povuče snažno i oseti kako se uvo odvajaju, a usta mu napuni topla krv.

Čovek vrisnu i naglo okrete volan.

Ambulantno vozilo skrenu gotovo pod pravim uglom i prevrte se na desni bok. Dejv osta da visi sa krova, ali mu obe noge behu uletele kroz prozor i patika sa jedne od njih beše upala bradatim čoveku u usta. Čovek je grizao patiku i pokušavao da dode do daha. Žena u zadnjem delu vozila je vrištala, Krv je prskala na sve strane iz čovekovog uha. Dejv izvuče nogu, a patiku ostavi u čovekovim ustima.

Zbaci i drugu patiku i odjuri do zadnjeg delavozila i, uz nešto malo muke, otvori vrata. Čovek u belom mantilu ležao je na boku i krvario na usta. Džejmi je bio pod čovekom i vrištao. Dejv odvuče čoveka, priskoči Džejmiju i stavi ga na leđa, pa brzo umače napolje i potrča natrag prema njihovoj kući.

Džejmi upita: Jesi H povređen?

Uvo je i dalje bilo u Dejvovim ustima. On ga ispljunu u ruku i reče: Ne.

Šta ti je to u ruci?

Dejv otvori šaku. To je uvo.

Fuj. liiih!

Odgrizao sam mu uvo. Bio je loš. Povredio te je.

liih.

Tamo napred videli su da svi stoje na travnjaku ispred njihove kuće. Henri i Lin i oni novi Ijudi, takođe. Dejv spusti Džejmija na zemlju i on pritrča roditeljima. Dejv očeknu da mu njegova majka, Lin, priđe da ga umiri, ah je ona u potpunosti bila posvećena Džejmiju. To mu ne bi bilo milo. Baci uvo na zemlju. Svi su se vrzmali oko njega, ali ga niko nije dirao, niko mu nije provlačio prste kroz krzno.

Bio je sve tužniji i tužniji.

A onda vide jedan crn, četvrtast automobil kako ulicom juri pravo na njih. Bio je to ogroman automobil i kretao se na velikim točkovima visoko iznad zemlje. Jurio je pravo na travnjak pred kućom.

Kendali su vrištali dok im se hamer primicao, ali je Vasko Borden, koji je stiskajući bolne zube jednom rukom vozio a drugom držao zavoj na mestu otkinutog uha, znao šta radi. On pređe koHma preko travnjaka i prepreči glavni ulaz u kuću, a zatim on i Doli hitro iskočiše napolje, dograbiše Aleksinog Džejmija sa travnjaka, gurnuše dečakovu zapanjenu majku na zemlju, uskodše natrag u hamer i odgrmeše na uHcu.

Baš tako, bejbi urlao je Vasko. Ako nisi u kući, moj si. I nastavi da povećava brzinu dok je odmicao ulicom.

Izgubili smo naše ambulantno vozilo i zato prelazimo na plan B reče on DoH pogledajući je načas preko ramena.

DoH, dušo, stavi u pogon sledeću operacionu salu. Kaži im da ćemo biti tamo za dvadeset minuta. Ovo će sve da bude *svršen poso, maršj* za samo sat vremena od sada.

Henri Kendal bio je u šoku. Došlo je do otmice baš tu na travnjaku pred njegovom kućom, a on nije potrčao da to spreči. Njegov sin jecao je u naručju majke; Dejv je na travu bacio uvo nekog tipa; majka onog drugog deteta dizala se na noge i vrišteći dozivala poHciju, aH je hamer nestao.

Osetio se slabim i beskorisnim, pa je otišao da se zavuče u sobu, tamo gde je koliko maločas bio, pre no što je Dejv vrisnuo.

ompjuter ie i ri v

taiuca Medon Dra; . bro; 5,1 M° OnpogJedano v gova viasi

"inovi;WseriKk So i

ii severno od ff na nh r Ha ma Sfif

0Poa;na..D,ein.... °od

Alitata... ciAieicsdai,ocud . .

diicaioi,iaWr . °;ev,din,.

egovoripoi,ci,;

™ .fflu zne.eSv;i r/ f togJculci ias ;o; ie bio cm; ! eš ii mi „;™nog sma

misliia. en, bJadan. Henri ? iCudaide? Obiinoe

Napustio je obalu i krenuo u unutrašnjost, ali možda samo zato da bi izbegao saobraćajnu gužvu kod Del Mara. Posle bi opet mogao da se vrati na obalu. Znaćemo kroz nekoliko minuta.

Koliko je daleko od nas?

Deset minuta.

Hajdemo. Ti ponesi to reče mu ona, pokazujući laptop, a ja ću da ponesem moju pušku.

Henri pogleda kroz prozor. Napolju su bila tri policijska automobila. Neće to biti tako lako.

Biće. Moj automobil je parkiran iza ugla.

Rekli su da žele da razgovaraju sa mnom.

Nađi neki izgovor. Čekaću te u automobilu.

Rekao im je da je Dejvu potrebna medicinska pomoć i da mora da ga vodi u bolnicu. Rekao im je da je njegova žena, Lin, takođe sve videla i da može da im ispriča sve što se desilo.

Kako je Dejvova šaka bila krvava, prihvatili su mu to. Lin ga čudno pogleda, aii joj on samo reče: Brzo ću se vratiti. Ude u kuću i izađe u zadnje dvorište, pa tuda izađe na susednu ulicu. Dejv je išao za njim.

Kuda idemo? upita Dejv.

Da nađemo onog tipa. Onoga s crnom bradom.

On je povredio Džejmija.

Da, znam.

I ja sam njega povredio.

Da, znam.

Sad nema uvo.

Ahaaa...

Sledeći put neće da ima nos.

Dejve, trebalo bi da budemo malo uzdržani.

Šta je to uzdržano?

Ubrzo stigoše do Aleksine bele tojote .

Šta je ovo? upita Dejv pokazujući na sedište iza nje.

Ne diraj to, Dejve reče mu ona. To je puška. Onda ubaci menjač u brzinu i potera automobil.

Pozvala je i Boba Koha, u nadi da će biti nekih vesti.

Imam vesti reče joj Koh. AH bih voleo da su bolje.

DozvoHo je da se ovo nastavi?

Sudija je sve odložio do sutra ujutru.

Jesi H pokušao...

Da, pokušao sam. On je zbunjen. Nije to baš uobičajena pravna oblast za sudije okruga Oksnard. Verovatno su taj okrug zbog toga i izabraH. Ali je sudija mlad.

Sutra, znači? Da.

Hvala ti reče ona i prekide vezu.

Nije imalo nikakve svrhe da mu govori šta namerava da uradi. Ni sama nije bila sigurna da će to uraditi. Ali je bila sigurna da neće da okleva, šta god da se desi.

Henri je u međuvremenu razgovarao sa Dejvom. Beše primetio da Dejv nema patike na nogama. Gde su ti patike?

Spale su mi.

Gde?

U beHm kolima odgovori Dejv i očevidno je mislio na ambulantu.

Kako?

Jedna je bila u ustima. Čoveka. Onda se auto prevrnuo. 1 patike su ti spale?

Da, spale.

Idemo za pogrešnim automobilom reče Aleks. Patike su još u ambulantom vozilu. Ne u hameru.

Ne može biti.

Alisignal...

Mora da mu je uredaj ispio iz patike i zakačio se čoveku za odelo.

Onda može da se desi da se opet otkad i spadne.

Da. Mogao bi.

Ona posle toga ništa ne reče.

Henri malo kasnije reče: U redu. Znam kuda idu. Idu u kanjon Solana.

Šta je to?

Banja. Odmaralište usred plantaže pomorandži. Vrlo veliko. Vrlo otmeno.

Ima li doktora?

Da. Siguran sam da čak mogu da izvode i hirurške zahvate. Zatezanje Hca, liposukcija, te stvari.

Onda znači da tamo mogu da nadu sve što im treba reče Aleks i pritisnu gas.

Sto jutara zemlje, poznato kao kanjon Solana, predstavljalo je trijumf marketinga. Samo nekoliko decenija ranije, mesto je bilo poznato kao Palme kod Đavoljih jama. Bio je to ravničarski predeo posut usamljenim stenama, bez ikakvog kanjona u blizini. I tako kanjon Solana nije imao kanjon, a imao je veoma malo veze sa primorskim gradićem Solana Bič. Imao je divnu plantažu pomorandži.

Prokletstvo! reče Vasko Borden i naglo stisnu kočnicu. Vozio je oko glavne zgrade da bi mogli da se posluže službe nim ulazom, jer je plan bio da doktor Manuel Kahal izađe iz centra, uskod u hamer, obavi biopsiju i odmah izađe napolje. Niko ga ne bi video, niko ne bi mogao ništa da mu zameri.

Ali, sada je prilaz zadnjem delu zgrade bio blokiran. Bile su tu dve utovarne lopate koje su kopale neki jendek. Nije moglo da se prođe dalje, a zaobilaznog puta nije bilo.

Prokletstvo, prokletstvo, prokletstvo.

Smiri se, Vasko reče mu Doli. Pa nije ovo ništa strašno. Parkiraj auto pa ćemo da odšetamo do centra, uđemo pozadi

kroz službeni ulaz i obavimo posao.

Svi će nas videti kad budemo prolazili kroz odmaralište.

Pa šta? Mi smo samo posetioći. Misliš da će neko obratiti pažnju na nas? Svet koji ovde dolazi obuzet je samo samim sobom. Pa čak i ako obrate pažnju na nas i reše da pozovu nekog... što sigurno neće... ceo postupak će biti gotov pre no što se digne uzbuna. Manuel to može brže da obavi tamo unutra nego ovde napolju.

Ne sviđa mi se to reče Vasko i pogleda unaokolo.

Ali, ona je bila u pravu. Trebalo je samo da brzo prođu kroz baštu.

Okrete se klinku. Slušaj me. Evo šta ćemo da radimo. Prošetaćemo se. Ti ćeš da budeš miran. I sve će biti u redu.

Šta ćete da mi uradite? upita dečak.

Ništa. Samo ćemo da ti uzmemo malo krvi.

Hoće li da bude igaia?

Samo jedna vrlo mala, kao kod dka doktora.

Onda se okrete Doli. U redu. Pozovi Manuela. Reci mu da dolazimo. Pa, hajdemo.

Dzejmi je marljivo podučavan da vrišti, rita se i doziva u pomoć samo ako neko ikad pokuša da ga otme, pa je to i činio prvi put kad su to pokušali, ali je sada bio veoma uplašen i strepeo je da će ga povrediti ako im bude pravio nevolje.

Prolazili su pored ljudi u kupaćim kostimima, uglavnom žena, koje su se smejale i časkale. Na njih niko nije obratio pažnju. Hodali su sad kroz još jednu baštu, kad Dzejmi ču gde mu se obraća neki glas: Čuj, treba li ti pomoć kod domaćeg zadatka?

Toliko se iznenadi da stade. I podiže pogled. Bila je to ptica. Od neke vrste sive boje.

Jesi li ti Ivanov prijatelj? upita ptica.

Ne reče on.

Iste si visine kao on. Koliko je kad se od jedanaest oduzme devet?

Dzejmi beše toliko iznenađen da je samo zurio.

Hajdemo, mili reče mu Doli. To je samo ptica.

Samo *ptical* reče ptica. Koga ti zoveš *pticoml*

A ti stvarno mnogo pričaš reče Dzejmi.

A ti ne reče ptica. Ko su ovi ljudi? Zašto te drže?

Ne držimo ga mi reče Doli.

Vi, gospodo, valjda ne nameravate da ubijete moga sina, zar ne? upita ptica najednom dubokim glasom.

0, Hriste učini Vasko.

0, Hriste ponovi ptica savršeno imitirajući njegov glas. A kako se ti zoveš?

Hajdemo reče Vasko.

Moje ime je Dzejmi reče Dzejmi.

Zdravo, Dzejmi. Ja sam Džerard. Zdravo, Džerarde.

Ali odrasli sad gurnuše Džeimija dalje i on samo dobaci: Zdravo, Džerarde.

Zdravo, Dzejmi.

Kad odmakose malo dalje, Dzejmi reče: Baš je bio zabavan.

Da, mili, jeste reče mu Doli, ali ga je rukom čvrsto drža

la za rame.

Aleks i Henri su, kad su stigli, ušli na glaoii ulaz. Alels je pušku nosila pod miškom, umotanu u peškiri, i to ovde nikome

nije bilo čudno. Svet je u predvorju glavne zgrade imao peškire prebačene preko ramena ili obmotane oko struka.

U bašti su prvo prošii pored bazena za kupanje i bio je to najtiši prostor oko bazena za kupanje koji je ona ikad videla.

Nije bilo cike, ni skakanja u vodu, ni prskanja vode. Ljudi su ležali na suncu kao leševi.

Zahvaljujući Henrijevom laptopu, znali su otprilike gde su otmičari parkirali svoje vozilo i kretali su se u tom pravcu,

Skrenuli su oko zgrade, prošli kroz jedan lučni prolaz i ušli u drugu baštu. Mali potok tekao je tu, pored staze.

Začuše neki glas kako kaže: Najtopiji pozdrav, uid duki.

Henri podiže glavu. Šta je to?

Ja.

Henri reče: Ptica.

Izvinite me reče ptica, moje ime je Džerard. Aleks reče: 0, papagaj koji govori.

Papagaj reče: Moje ime je Dzejmi. Zdravo, Dzejmi, ja sam Džerard. Zdravo, Džerarde.

Aleks se siedi. Pa to kao da Dzejmi govori!

Moje ime je Dzejmi reče ptica glasom potpuno istim kao Džejmijevim.

Dzejmi! stade ileks da viče po bašti. Dzejmi! *Dzejmi* I iz daljine ču: Mama!

Dejv zdimi napred. Henri pogleda Aleks koja je odmotavala peškiri i čaurama iz džepova metodično punila pušku. Bila je savršeno pribrana. Onda se okrete Henriju.

Hajdemo reče mu, a pušku je držala u naručju, Možda bi bilo bolje da ideš iza mene.

Uh, u redu.

I ona pođe napred.

Džeimi!

Mama!

Sad je hodala veoma brzo.

Nisu mogli da budu dalje od dvadesetak koraka od službenog ulaza sa zadnje strane centra... tri, četiri dobra koraka, u stvari... kad su stvari naglo počele da se dešavaju.

I Vasko Borden bio je *kivan do neba*. Njegova verna pomoćnica topila mu se pred očima, sasvim izgubila prisebnost.

Klinja je povikao: Mama! i ona ga je smesta pustila. I samo ostala da stoji kao oduzeta.

Drži ga čvrsto, prokletstvo reče joj. Šta to radiš? Ona mu ne odgovori.

Mama! Mama!

Upravo ono od čega sam strepeo, pomisli on. Ima uz sebe osmogodišnjeg klinca koji kuka za majkom, a sve one žene u kupaćim kostimima koje ga dotad nisu gledale sad ga gledaju, pokazuju u njegovom pravcu i, očevidno, pričaju o njemu na sva usta. Vasko pomisli da potegne pištolj i preuzme kontrolu, ali je sad još žena izlazilo iz svih odaja centra i prilazilo da vidi zašto neki klinac toliko kuka za svojom majkom.

Propao je.

A onda, kao da je sve što mu se do tada dogodilo bilo šala, jedna crna senka skoči na njega sa drveta i to sa nekih četiri metra visine i... taman u trenutku kad shvati da je to onaj crni klinac koji mu je odgrizao uvo... crni klinac svom siHnom grunu u njegovo telo, čvrst kao stena, i Vasko pade unazad preko nekog žbuna ruža pravo na stražnjicu, a noge mu se zakopraše u vazduhu.

I tako sve propade.

Klinac klisnu prema majci koja je dolazila trčed. DoH stade da se ponaša kao da ga ne poznaje, a on je sav izgredan, izujedan, pokušavao da se brže bolje ispetlja iz trnovitog grma, sve

stan da ga posmatra barem stotinu osoba. A svakoga časa mogh su da stignu i momci iz obezbedenja.

A i crni klinja koji je Hčio na majmuna nekuda je nestao. Nigde ga nije bilo.

Doli je i dalje stajala sleđena, kao prokleti Kip slobode, pa je stao da je gura i viče na nju da mora da se mrdne, da moraju da beže. Tada su sve one ženetine stale da kokodaču i vrište na njega: Ostavi je! Siledžijo! Nakazo! A on je želeo da im dovikne da ona radi za njega, no tada je jedna starka počela da dozivapohciju.

I tako je sve krenulo da biva još gore.

DoH se kretala kao usporen film, ali su nekako stigli u sledeću baštu i tamo je video klinca kako stoji pored nekog čoveka, a ispred njih je stajala ona riba, njegova majka, i držala u rukama prokletu pušku skraćenih cevi. Uperenu pravo u njega.

Ona mu reče: Ako ti još jednom budem videla Hce, seronjo, ima da ti ga raznesem na sve četiri strane sveta.

Vasko joj ništa ne odgovori vec pokuša da čutke promakne pored nje, aH sledeća stvar koja ga preseče bio je prokleti pucanj, i grm ruža ispred njega prsnu kao mehur od sapunice, a Hšče i latice cvetova razleteše se na sve strane. I zato, razume se, stade u mestu. I, ni makac. Lagano se zatim okrete, držed ruke što dalje od tela.

Jesi H čuo, dripče, šta sam ti rekla? upita žena.

Da, gospodo odgovori on, učtiv kao i uvek prema dami koja drži pušku.

Posebno onda kad je gnevna.

A gomila oko njih sad beše ogromna. Svi kao da su dotrčali ovamo, žagorili, a oni iz poslednjih redova krivili su vratove da bolje vide šta se događa. No, ova riba s puškom nije nameravala da ga se okane.

Viknu na njega: Šta sam ti rekla?

Da čete, ako me opet budete videli, da me ubijete odgovori on krotko.

Tačno reče ona. I hoću. Takneš li mene ili moga sina još jednom, ja ću te ubiti.

Da, gospodo reče on i oseti da ga obliva crvenilo.

Sad možeš da ideš reče mu ona i samo malo mrdnu cev puške u pravcu kuda je trebalo da ide, ali ga je i dalje držala na nišanu.

On krenu, ali ga noge mimo njegove voije ponesoše i već sledećeg trenutka trčao je prema hameru, što dalje od ovoga mesta, i ne osvrću se da vidi da h ga Doli prati.

I tada vide onog cmog klinca, onoga što je ličio na majmuna. U stvari, to i jeste bio majmun, Vasko beše siguran u to dok je gledao kako se klinac kreće. Majmun u odeći dečaka. Ali, svejedno, ipak majmun. I pogled na njega bio je dovoljan da rana na mestu gde mu je bilo uvo počne da ga kljuca, pa izvuče pištolj i potrča za majmunom koji iz bašte zamače u zgradu i uđe u ženski toalet.

Vasko zasta na vratima i tada iza sebe začu repetiranje puške. I pomalo hrapav, odlučan glas, koji mu se učini nekako poznat, iza njegovih leđa reče: *Do you feelluck, punk? Do you?*

Prljavi, prokleti Hari! Nemoguće! Nije znao ko govori ih odakle govori. Ali nije smeo da proverava. Lagano spusti pištolj na pod toaleta, okrete se i sad zaista otrča prema hameru.

Imao je nameru ozBUjno da razgovara s tipovima iz Biogena, i već je smišljao šta će da r:c; kaže. Ženi je neko dojavio šta joj se sprema, pa se naoružala i povelala pojačanje. Vasko je dobro radio svoj posao, ah nije mogao da pravi čuda.

Problem je bio u samom Biogenu, odakle je neko morao da joj javi šta joj se sprema. U svakom slučaju, imao je nameru da ispriča tako nešto.

Adam Vinkler je ležao na bolničkom krevetu, veoma mršav i slab. Bio je ćelav i bled. Kočatom rukom držao je Džoovu ruku. Slušaj govorio mu je, nije to tvoja krivica. Ja sam i inače pokušavao da se ubijem. To bi se na kraju i desilo. Ali, ovo vreme koje si mi poklonio... učinio si mi veliku uslugu. Pogledaj me. Ne želim da kriviš sebe. Džoš nije mogao da govori. Oči su mu bile pune suza.

Obećaj mi da nećeš sebe kriviti. Džoš klimnu glavom.

Lažove reče Adam i slabo mu se osmehnu. Kako tvoj sudski spor?

U redu je reče Džoš. Neki Ijudi iz Njujorka tvrde da smo njihovu majku zarazili Alchajmerovom bolešću. U stvari, daH smo joj blag rastvor soli u vodi.

Hoćeš li dobiti taj spor?

O, svakako.

Adam uzdahnu. Lažove.

Stisak ruke mu oslabi. Čuvaj se, brale.

I zatvori oči.

xxx

Oksnardski sudija je kašljucio iznoseći svoju odluku okupijanim advokatima. Aleks Barnet je bila prisutna i stajala je pored Boba Koha i Alberta Rodrigeza.

Kao što vidite iz primeraka presude koje ste dobili govorio je sudija, presudio sam da Biogenovo vlasništvo nad ćelijama gospodina Barneta ne ovlašćuje Biogen da uzima te ćelije sa bilo kog pojedinca, živog ili mrtvog, uključujući i samog gospodina Barneta. Sigurno je da ćelije ne smeju da se uzimaju sa članova njegove bHže ili dalje rodbine. Sve što je suprotno ovome što sam izrekao u suprotnosti je sa zakonom, i to po osnovu trinaestog amandmana, kojim se zabranjuje ropstvo.

U kontekstu moje presude, primetio sam da je ova situacija nastala iz konfuzije izazvane presudom prvostepenog suda o tome šta ustanovljava vlasništvo u biološkom kontekstu. Prvi bi bio stav suda da je materijal uzet sa tela otpad ili izgubljen materijal, koji je prema tome nevažan osobi sa čijeg je tela uzet. Ovaj stav je u potpunosti pogrešan. Ako se u razmatranje uzme mrtvorodenče, na primer, i pored toga što je fetus napustio majčino telo, mora se imati na umu da su ili majka ili druga rodbina i dalje veoma privrženi fetusu i da žele da kontrolišu njegovo uklanjanje, bilo sahranom, kremacijom ili davanjem njegovog tkiva u istraživačke svrhe iH za pomoć drugima. Stav da bolnica ih doktor mogu da raspolazu fetusom po svojoj volji samo zato što je on izvan tela, te prema tome otpad, nerazuman je i nećovečan.

SHćna logika primenjuje se i na ćelije gospodina Barneta. Iako su one uklonjene iz njegovog tela, on s pravom može da računa da su one i dalje njegove. Ovo je prirodno i uobićajeno Ijudsko osećanje. Taj osećaj neće nestati prostom odlukom nekog suda, koja je u skladu sa nekim drugim pravnim konceptom primenjenim po analogiji. Ljudska osećanja ne mogu da se zabrane pravnim zaćkoljicama. A ipak, upravo je ovo sud pokušao da uradi.

Neki sudovi donosiH su presude u slućajevima tkiva na osnovu shvatanja da je tkivo dubre. Neki sudovi su zauzimali stav da su tkiva materijal za izučavanje, sličan knjigama u bibHotekama. Neki sudovi za tkiva zaključivali su da su odbaćeno vlasništvo koje može da se uklanja automatski pod odrećenim okolnostima, isto onako kao što sefovi mogu da budu otvarani posle odrećenog protoka vremena i sadržaj tih sefova prodat. Neki sudovi su pokušavali da unesu ravnotežu u sudske sporo

ve tako što su zaključivali da pravo društva da istražuje ima pr venstvo nad pojedinaćnim vlasnićtvom.

Svaka od ovih analogija suprotna je tvrdoglavim ćinjenicama koje dne Ijudsku prirodu. Naša tela su naše lićno vlasnićstvo. U izvesnom smislu, vlasnićstvo nad telom je najfiindamentalnija vrsta vlasnićstva za koju znamo. Ako sudovi propuste da priznaju ovu fundamentalnu istinu, onda je njihovo suđenje neispravno, ma koliko se ćinilo ispravnim po logici zakona.

I upravo zbog toga, kad neki pojedinac svojim tkivom ućini donaciju doktoru, to nije isto kao da je poklonio knjigu biblioteci. I nikad neće biti isto. Ako doktor ili njegova istraživaćka ustanova kasnije požele da to tkivo upotrebe u neke druge svrhe, trebalo bi da on, ih ta ustanova, budu u obavezi da zatraže saglasnost za tako nešto. I tako dalje, do u beskraj. Ako ćasopisi mogu da vas obavestavaju ako i kad vam je istekla pretplata, onda i univerziiteti mogu da vas obavestavaju ako i kad nameravaju da vaše tkivo iskoriste u neke nove svrhe.

Nama se govori da je to štetno za medicinska istraživanja. Istina je upravo suprotna. Ako univerziteti ne priznaju da Ijudi trajno zadrćavaju, razumno i emocionalno, zanimanje za svoje tkivo, onda Ijudi treba da prestanu da univerzitetima poklanjaju svoja tkiva. Neka ih umesto toga prodaju korporacijama. A njihovi advokati treba da prilagode dokumenta koja će zabranjivati univerzitetima da koriste ćak i obićne anaHze krvi u druge svrhe, bez ugovorenog plaćanja. Pacijenti nisu naivni, a to nisu ni njihovi advokati.

Troškovu medicinskih istraživanja poraće do neba, ako lekari i univerziteti nastave da se ponašaju oholo. Pravo društveno dobro, prema tome, jeste ustanovljenje zakonodavnih mera koje će omogućiti Ijudima da zadrćavaju vlasnićka prava nad svojim tkivima, zauvek.

Nama se govori da se pacijentovo pravo na njegovo tkivoO: kao i njegovo pravo na privatnost, zavrćavaju njegovom smrću, To je takode zastarelo shvatanje, koje mora da se menja. Ovc stoga što naslednici umrle osobe imaju njene ili njegove genC: njihova privatnost je ugroćena ako se sprovede istraživanje ili ako genetsko ustrojstvo umrle osobe bude publikovano. Deca umrle osobe mogu da izgube pravo na zdravstveno osiguranje; prosto zato što savremeno

zakonodavstvo ne odražava savremenu stvarnost.

Ali, da zaključim, slučaj Barnet je postao ovakav kakav je samo zato što je načinjena duboka i fundamentalna greška od strane sudova. Pitanja vlasništva večno će ostati zamagljena, kad pojedinci u svojim telima mogu da proizvedu nešto što će sudovi proglasiti tuđim vlasništvom. Ovo je istina kad su čelijske linije u pitanju; ovo je istina kad su u pitanju geni, kao i određeni proteini. Te stvari, razum kaže, ne mogu da budu posedovane. Važeći zakonski propis kaže da naše zajedničko nasleđe ne može da bude vlasništvo bilo kog pojedinca. Važeći zakonski propis kaže da prirodne činjenice ne mogu da budu posedovane. A ipak, zakonodavstvo već dve decenije propušta da prizna ovaj koncept. Konfuzija koja je iz ovoga proistekla samo će se uvećavati s vremenom i uz napredak nauke. Privatno vlasništvo nad genomom ili nad prirodnim činjenicama postaje sve teža prepreka, sve skuplja prepreka. Ono što su sudovi uradili greška je koja mora biti otklonjena. Što pre, to bolje.

Aleks se okrete Bobu Kohu. Ja mislim da je ovom sudiji neko pomogao.

Da, može biti reče Bob.

ve tako što su zaključivači da pravo društva da istražuje ima prvenstvo nad pojedinačnim vlasništvom.

Svaka od ovih analogija suprotna je tvrdoglavim činjenicama koje čine ljudsku prirodu. Naša tela su naše lično vlasništvo. U izvesnom smislu, vlasništvo nad telom je najfundamentalnija vrsta vlasništva za koju znamo. Ako sudovi propuste da priznaju ovu fundamentalnu istinu, onda je njihovo suđenje neispravno, ma koliko se činilo ispravnim po logici zakona.

I upravo zbog toga, kad neki pojedinac svojim tkivom učini donaciju doktoru, to nije isto kao da je poklonio knjigu biblioteci. I nikad neće biti isto. Ako doktor ili njegova istraživačka ustanova kasnije požele da to tkivo upotrebe u neke druge svrhe, trebalo bi da on, ili ta ustanova, budu u obavezi da zatraže saglasnost za tako nešto. I tako dalje, do u beskraj. Ako časopisi mogu da vas obavestavaju ako i kad vam je istekla pretplata, onda i univerziteti mogu da vas obavestavaju ako i kad nameravaju da vaše tkivo iskoriste u neke nove svrhe.

Nama se govori da je to štetno za medicinska istraživanja. Istina je upravo suprotna. Ako univerziteti ne priznaju da ljudi trajno zadržavaju, razumno i emocionalno, zanimanje za svoje tkivo, onda ljudi treba da prestanu da univerzitetima poklanjaju svoja tkiva. Neka ih umesto toga prodaju korporacijama. A njihovi advokati treba da prilagode dokumenta koja će zabranjivati univerzitetima da koriste čak i obične analize krvi u druge svrhe, bez ugovorenog plaćanja. Pacijenti nisu naivni, a to nisu ni njihovi advokati.

Troškovi medicinskih istraživanja porašće do neba, ako lekari i univerziteti nastave da se ponašaju oholo. Pravo društveno dobro, prema tome, jeste ustanovljenje zakonodavnih mera koje će omogućiti ljudima da zadržavaju vlasnička prava nad svojim tkivima, zauvek.

Nama se govori da se pacijentovo pravo na njegovo tkivo, kao i njegovo pravo na privatnost, završavaju njegovom smrću. To je takođe zastarelo shvatanje, koje mora da se menja. Ovo stoga što naslednici umrle osobe imaju njene ili njegove gene, njihova privatnost je ugrožena ako se sprovede istraživanje ili ako genetsko ustrojstvo umrle osobe bude publikovano. Deca umrle osobe mogu da izgube pravo na zdravstveno osiguranje, prosto zato što savremeno zakonodavstvo ne odražava savremenu stvarnost.

Ali, da zaključim, slučaj Barnet je postao ovakav kakav je samo zato što je načinjena duboka i fundamentalna greška od strane sudova. Pitanja vlasništva večno će ostati zamagljena, kad pojedinci u svojim telima mogu da proizvedu nešto što će sudovi proglasiti tuđim vlasništvom. Ovo je istina kad su čelijske linije u pitanju; ovo je istina kad su u pitanju geni, kao i određeni proteini. Te stvari, razum kaže, ne mogu da budu posedovane. Važeći zakonski propis kaže da naše zajedničko nasleđe ne može da bude vlasništvo bilo kog pojedinca. Važeći zakonski propis kaže da prirodne činjenice ne mogu da budu posedovane. A ipak, zakonodavstvo već dve decenije propušta da prizna ovaj koncept. Konfuzija koja je iz ovoga proistekla samo će se uvećavati s vremenom i uz napredak nauke. Privatno vlasništvo nad genomom ili nad prirodnim činjenicama postaje sve teža prepreka, sve skuplja prepreka. Ono što su sudovi uradili greška je koja mora biti otklonjena. Što pre, to bolje.

Aleks se okrete Bobu Kohu. Ja mislim da je ovom sudiji neko pomogao.

Da, može biti reče Bob.

GL027

Rik Dil je pokušavao da stvari zadrži pod kontrolom, ali se izgleda sve raspadalo samo od sebe. Gen sazrevanja pokazao se kao promašaj. I gore od toga, neki pametni i beskrupulozni njujorški advokat tužio je Biogen. Rikovi advokati savetovali su mu da se nagodi ali, ako to udni, kompanija će bankrotirati. Mada se činilo da joj je to ionako sudeno. Biogen je izgubio Barnetove ćelije, nisu uspeli da ih zamene ćelijama njegovog deteta, a sad je izgleda i neki nov patent ugrozio njihov proizvod i učinio ga bezvrednim.

Na Dilov zahtev, jer više nije mogao da se brine o deci, njegova žena je izašla iz skrovišta i dobiče starateljstvo nad decom. Beri Sajndler, Rikov advokat u brakorazvodnoj parnici, i sam je bio pred razvodom, i ovih dana nije imao mnogo vremena za Rika. Digla se veštaka galama oko testiranja gena u slučajevima starateljstva. Sajndler je optužen za uvođenje te prakse koja se smatrala neetičnom.

U Kongresu su vođene rasprave o izglasavanju zakona za ograničavanje genetskih eksperimenata.

Bred Gordon je napustio grad u očekivanju suđenja i poslednje što se o njemu doznalo bilo je da je poginuo, izazivajući počinu u nekom gradu tamo na srednjem zapadu.

Rodriguezova advokatska kancelarija podnela je Biogenu račun na više od milion dolara samo za prvi deo obavljenog

posla.

A Rikova sekretarica upravo mu je javila da je stigla žena iz bezbednosne kompanije BDG i da će ga videti. Rik se ispravi na stolici. Priseti se kakvog je električnog punjenja bila Žaklin Morer. Prosto je emitovala seksualnost i pamet. Osećao se živim i samo sedeo pored nje. A nedeljama je nije video.

Pošaljite je unutra reče sekretarici pa ustade, brzo namesti košulju koja mu se bila malo izvukla iz pantalona i okrete vratima da je dočeka.

Mlada žena, oko trideset godina, u neuglednom kostimu i sa poslovnom torbom u jednoj ruci uđe u njegovu kancelariju. Imala je ljubazan osmeh, bucmasto lice i smeđu kosu koja joj je padala na ramena. Gospodin Dil? Ja sam Andrea Vudmen iz BDG-a. Žao mi je što nisam bila u stanju da ranije dođem do vas, ali smo proteklih nekoliko nedelja do guše bili u poslu sa drugim klijentima. Veoma mi je drago što smo se upoznali.

I ona mu pruži ruku.

On je mogao jedino da je gleda.

Frenk Barnet, nešto posle podneva, uđe u moderno, savremeno zdanje poslovne zgrade i odmah ga uvedoše kod Džeka Votsona. Jedna žena stajala je pored Votsona i držala mu ruku na ramenu, zagledana u papire na stolu pred njim.

Ah, Frenk je stigao reče Votson, ali ne ustade da se pozdrave. Jesi li upoznao Žaklin Morer?

Ne verujem.

Ona mu pruži ruku da se rukuju. Veoma hladno, veoma direktno. Gospodine Barnet.

A poznat ti je sigurno naš tehnološki genij, Džimi Maksvel reče Votson i glavom klimnu prema jednom klinji kome nije moglo biti više od dvadeset pet godina i koji je na sebi imao jaknu Dodžersa, kako bi, valjda, još više istakao kom dobu pripada.

On podiže glavu sa laptopa ispred koga je sedeo i mahnu. Kako ste?

Zdravo i tebi reče Barnet.

Zamoli sam te da dođeš reče Votson meškoljeći se na stolici, zato što smo gotovo završili naš posao. Gospodica Morer je upravo završila pregovore o sporazumu za izdavanje Hcence Univerzitetu Duk. Pod izuzetno povoljnim uslovima.

Žena se osmehnu. Bio je to osmeh sfinge.

Umem s naučnicima reče ona.

A Rik Dil je podneo ostavku na mesto šefa Biogena. Vinkler i drugo starije osoblje otišlo je s njim. Većinu njih čekaju nevolje sa zakonom i veoma mi je žao što kompanija neće biti u stanju da im pomogne. Ako prekršiš zakon, onda te ne pokriva poHsa osiguravajućeg zavoda kompanije. I tako će sami morati da se snalaze.

Nesrećnici reče Žaklin Morer.

I tako se to završilo reče Votson. Ali, s obzirom na trenutnu krizu kompanije, odbor direktora me je zamoli da preuzmem stvari u svoje ruke i kompaniju opet postavim na noge. Ja sam pristao da to učinim pod odgovarajućim uslovima.

Barnet klimnu glavom. Znači da se sve završilo u skladu s planom.

Votson ga malo čudno pogleda. Uh, da. U svakom slučaju, Frenk, sad te ništa ne sprečava da se vratiš porodici.

Siguran sam da će ti se ćerka i unuk obradovati.

Nadam se reče Barnet. Ona je verovatno Ijuta. Ali, smiriće se. Uvek je tako.

Tako je reče Votson i pruži mu ruku.

I daje nije ustajao i, kad pruži ruku, trže se kao da ima neki bol.

Je li sve u redu? upita Frenk.

O, da. Mora da sam se ušinio juče na golfu.

Frenk Barnet se pozdravi i ode, a Votson se okrete Žaklini. Gde je, do đavola, doktor Robins?

Čeka te na njegovoj klinici odgovori mu ona. Votson opsova i s mukom ustade, pa se osloni na njenu ruku. Prokleti doktori. Više nijednu analizu neću da radim.

Napolju se jedva uvuče na zadnje sedišta automobila i iskri vi Hce od bola. Žena ude sa suprotne strane vozila. Da li ti mnogo boH?

Sad je dobro. Noću je najgore. Zna li Robins, do đavola, *sti* je ovo?

Misli da zna.

Je li ti rekao?

Nije.

Lažeš me.

Nije mi rekao, Džek.

Hriste.

Doktor Robins, zgodan tridesetpetogodišnjak, sačekava Votsona u društvu dva mlada lekara u velikoj bolničkoj ordinaciji.

Votson sede na sto i reče dvojici mladih lekara: Možete da idete.

Ali, Džek... počeo Robins.

Votson samo mahnu glavom lekarima i, kad oni odoše, okrete se Robinsu i reče mu: Pažljivo me slušaj. U poslednja dva meseca pregledalo me je devetnaest jebenih lekara. Sad hoću da znam šta mi je. I ti ćeš to da mi kažeš bez

uvijanja.

Okrete se onda ženi, te i njoj reče: Sačekaj i ti napolju.

Votson konačno osta sam s Robinsom.

Kažu da si najpametniji dijagnostičar u Americi reče Votson Robinsu. Sad mi reci šta mi je.

Pa poče Robins, u pitanju je biohemijski proces koji...

noga. Nedelju dana kasnije, već sam vukao nogu. Don cipele izlazio mi se sa strane. Uskoro sam imao muke sa penjanjem uz stepenice. Sad mi je oslabila desna ruka. Ne mogu pastu za zube da istisnem iz tube. Teško dišem. I to sve za tri meseca! Šta je to?

Zove se Fogelmanova pareza reče Robins. Nije uobičajena i...

Leči li se?

Ovaj, ima...

Ima li leka, Robinse? Ne.

Šta izaziva ovu bolest?

To znamo. Pre pet godina je Enderov tim na Skripsu izolovao gen, BRD7A, što je šifra za protein koji oporavlja mijelin oko nervnih ćelija. Uspeli su da dokažu da mutacija u genu izaziva Fogelmanovu parezu kod životinja.

Pa ti mi to govoriš da imam genetski poremećaj kao i svi ostali reče Votson.

Da, ali...

Koliko je prošlo otkako su ga našli? Pet godina? Onda je prirodno da može da se izvrši zamena gena...

Zamena gena je riskantna, razume se.

Baš me briga. Pogledaj me. Koliko mi je vremena ostaio?

To zavisi od...

Ispljuni!

Četiri meseca.

Isuse. Dobro. U takvoj sam situaciji. Hajde da vidimo kako da dođemo do gena.

Teško. Skrips je patentirao gen i prodao ga Bejnar Bagofu, švajcarskom farmaceutskom gigantu. A Bejnar je odredio veoma visoku cenu za licencu na taj gen.

Kupiću prokleti gen.

Ne možeš. Nije na prodaju. Već sam proverio.

Sve je na prodaju.

Bejnar ne može ništa da proda bez odobrenja Skripsa, a Skripsova kancelarija za transfer tehnologije neće da razmatra...

Onda ću licencu na gen da kupim direktno od njili.

To možeš da uradiš. Da,

A ja ću lično da udesim transfer gena. Stvorićemo tim u ovoj bolnici da to uradi.

Stvarno bih voleo da to možemo, Džek. Ali, transfer gena je izuzetno riskantan posao i nema laboratorije koja bi se danas usudila da to uradi. Niko još nije otišao u zatvor zbog neuspelog transfera gena, ali su mnogi pacijenti poumirali, i...

Frede, pogledaj me.

Ti to možeš da obaviš u Šangaju.

Ne, ovde. Dajem milion dolara.

Robins zavrte glavom. Žao mi je, Džek. Stvarno mi je žao.

Reflektori na tavanici palili su se jedan za drugim u prostoriji za autopsije. Biće to dramatičan uvodni snimak, pomisli Gorević. Prilika u belom mantilu delovala je dostojanstveno: srebrna kosa, naočare žičanog okvira. Čovek je bio međunarodno priznat stručnjak za anatomiju primata, Jorg Erikson.

Držeći prenosivu kameru u rukama, Gorević upita: Doktore Eriksone, čime se ovde danas bavimo?

Mi ovde danas proučavamo u svetu čuveni primerak orangutana koji govori, poreklom iz Indonezije. Za životinju se tvrdi da je govorila bar dva evropska jezika. E pa, da vidimo.

I doktor Erikson se okrete čeličnom stolu, na kome je ležao leš prekriven belim čaršavom. On svečanim pokretom skide

pokrov. Ovo je maloletan ili sasvim mlad *Pongo abelii*, orangutan sa Sumatre, koji se prepoznaje po tome što je sitniji od njegovog rođaka sa Bornea. Ovaj primerak je mužjak, star približno tri godine, očevito dobrog zdravlja i bez nekih vidljivih spoljnih ožiljaka i povreda... U redu, a sada da počnemo. I doktor uze skalpel.

Da H očekujete da nađete ljudske ćelije u njegovom mozgu, doktore? upita Gorević.

Ne reče doktor Erikson. Ovo je majmun. Neobičan majmun, bez ikakve sumnje. Ali svejedno, ipak samo majmun.

INVESTICIONA GRUPACIJA DŽONA B. VOTSONA

Za trenutno objavljivanje

Džon B. Džek Votson, čuveni svetski filantrop i osnivač Investicione grupacije Votson, umro je danas u Šangaju, u Kini. Gospodin Votson je u svetu bio poznat po svom dobrotvornom radu i naporima koje je činio da pomogne siromašnima i ugnjetenima u svetu. Gospodin Votson je bolovao veoma kratko, ali je imao izuzetno opasan oblik kancera. Otišao je na lečenje u jednu privatnu šangajsku kUniku, i umro tri dana kasnije. Prijatelji i kolege širom sveta

tuguju za njim.

Henri Kendal se veoma iznenadio kad je video da Džerard može da pomogne Dejvu u rešavanju domaćih zadataka iz matematike. Ali, to neće potrajati dugo. Dejvu će na kraju verovatno biti potrebno posebno školovanje. Beše nasledio brzo gubljenje pažnje prema stvarima, karakteristično za šimpanze. Bilo mu je izuzetno teško da drži korak s drugom decom u učionici, a posebno kod čitanja, koje je za njega predstavljalo pravu moru. Ali je zato na igralištu bio neprikosnoven, zbog fizičke snage koju je posedovao. Druga deca nisu više htela da mu dozvole da igra. Zato je postao vrhunski surfer.

A i istina je već svima bila dostupna. Časopis Pipl doneo je jedan ružan članak o porodici Kendal, u kome ih je nazvao najsavremenijom porodicom, jer je zastarehm učinila i porodice osoba istog pola, mešovite porodice ih porodice osoba različitih rasa. Sve to pripada prošlom veku, jer je porodica Kendal transgenska i porodica u kojoj su izmešane vrste, što život u njihovoj kući čini življim od bureta punog majmuna!

Henri je pozvan u Vašington na saslušanje u Kongresu koje ga je prihćno iznenadilo. Kongresmeni su pred kamerama prićaH dva sata. Onda su ustali i otišh, izgovarajući se hitnim poslovima. Onda su svedoci govoriH šest minuta, aH nije bilo kongresmena da ćuju njihove primedbe. Kasnije su svi kongresmeni izjaviH da spremaju velike govore o predmetu transgenskih ostvarenja.

Henri je dobio titulu naućnika godine od Društva Hberalnih biologa i nazvan je ratnim zloćincem od strane Džeremija Rifkina. Izopšten je od strane Nacionalnog crkvenog veća. Papa ga je ekskomunicirao i tek se kasnije doznalo da nije katoHk. NIZ je kritikovao njegov rad, aH je zamena za Roberta Belarmina na mestu šefa za genetiku bio ViHjam Gledston, koji je od prethodnika bio i slobodnijeg uma i manje samoljubiv. Henri je sad često putovao, i na univrzitetima držao seminare o transgenskim tehnikama.

Lin Kendal Je vodila Transgenik tajms, veb sajt koji je donosio detalje iz života Dejvija, Džerarda, i njeno rodeno dvoje dece, Džejmija i Trejsi.

Veb sajt je pomogao da im u posetu iz Pariza stigne Gejl Bond, aH je posle videnja sa Džerardom u Francusku otišla sa

ma. Džerard je izgleda želeo da ostane, jer je razvio neobićnu sklonost prema amerićkoj kantri muzici.

Sve u svemu, stvari su se raspogle daleko bolje no što je to iko mogao da oćekuje. Porodica je imala pune ruke posla, ali se niko nije žalio. Postojala su samo dva razloga za brigu. Henri je primetio da Dejv ima nekoliko sedih vlasi oko nosa. I tako je bilo moguće da bi i Dejv, kao većina drugih transgenika, mogao da umre ranije no obićno.

A jednog jesenjeg dana, dok je Dejv šetao sa Henrijem na sajmu koji je okrug priredivao, držći ga za ruku, neki farmer u radnićkom kombinezonu pride im i reće: Moraću i ja sebi da nabavim jednog takvog, da mi radi u polju.

Henrija od toga zahvati jeza.

POGOVORAUTORA

Na kraju proućavanja materijala za ovu knjigu, došao sam do sledećih zaključaka:

1. Zaustaviti patentiranje gena. Patentiranje gena moglo je da izgleda razumno pre dvadesetak godina, ali se ta oblast promenila na nadn koji niko nije mogao da predvidi. Danas nailazimo na mnogo dokaza da je patentiranje gena izlišno, da nije pametno i da je štetno.

Trenutno postoji velika zbrka oko patenata nad genima. Mnogi posmatraći izjednaćavaju poziv da se zabrani patentiranje gena sa antikapitalistićkim delovanjem i delovanjem protiv prava na privatno vlasništvo. Daleko je to od istine. Savršeno je razumno da industrija traži mehanizam koji će obezbediti zaradu od proizvodne investicije. Takav mehanizam iziskuje ogranićenje nadmetanja koje obuhvata stvoren proizvod. I pored toga, takva zaštitna ne znaći da bi i sam gen trebalo da bude patentiran. Naprotiv, patentiranje gena suprotno je već davno ustanovljenoj tradiciji zaštite intelektualne svojine.

Prvo, geni su prirodna ćinjenica. Kao gravitacija, sunćeva svetlost i lišće na drveću, geni postoje u prirodnom svetu. Prirodne ćinjenice ne mogu da budu posedovane. Da se poseduje može test na neki gen, ili lek koji utiće na gen, ali ne i sam gen. Možete da budete vlasnik nadna lećenja neke bolesti, ali ne i same bolesti. Patenti nad genima kršće fundamentalno pravilo. Razume se da može da se diskutuje o tome šta su prirodne dnjenice, pa ima i Ijudi koji su plaćeni da to dne. Ali, evo jedne proste probe. Ako je nešto na zemlii *mfitrhn* m;ir- godina pre pojave homo sapiensa, to je onda prirodna ćinjenica. Tvrditi da je gen po bilo kom osnovu stvar koju su Ijudi izmislili obićan je apsurd. Odobriti nekome patent nad genom isto je što i odobriti mu patent nad gvoždem ili ugljenikom.

S obzirom na to da je to patent nad prirodnom ćinjenicom, patent nad genom postaje nezaslućen monopol. Normalno je da mi zaštitna patenta omogućava da štitim ono što sam izmislio, ali i da hrabri druge da osmisle nešto svoje. Moj magnetofon te ne sprećava da napraviš digitalni audioplejer. Moja patentirana mišolovka je drvena, aii tvoja titanijska mišolovka je dozvoljena.

Ovo nije ono što se dešava sa patentima nad genima. Taj patent sadrži ćistu informaciju koja je već postojala u prirodi. S obzirom na to da nije bilo izuma, to niko ne može da izmisli neku drugu upotrebu patenta bez ugroćavanja samog patenta, tako da je dalje usavršavanje uskraćeno. Bilo bi to isto kao kad bi neko patentirao noseve. Ne biste smeli da pravite naoćare, soćiva, sredstva za soćiva, sprej protiv kijavice, maske, šminku ili perfem, jer svi oni na neki naćin imaju veze s nosom. Mogli biste da stavite sredstvo za sunćanje na vaše telo, ali ne i na nos, stoga što bi takvo udešavanje vašeg nosa bilo kršćenje prava patenta nad istim. Šefovi kuhinja mogli bi da budu kaźnjavani zato što su

određenom jelu podarili miris, ako pre toga nisu platili procenat koji pripada patentu na nos. I tako dalje. Razume se, svi smo spremni da se odmah složimo da je patent na nos apsurd. Ako svi imaju po jedan, kako onda neko može sve da ih poseduje? Patenti nad genima apsurd su iz istih razloga.

Ne treba mnogo mašte da bi se uvidelo da monopolističko patentiranje ograničava kreativnost i proizvodnju. Kad bi autor Ogista Dupena mogao da poseduje sve izmišljene detektive, nikad ne bismo imali Šerlocka Holmsa, Sema Spejda, Filipa Marloua, gospođicu Marpl, inspektora Megrea, Pitera Vimsija,

Herkula Poaroa, Majka Hamera ili Dž. Dž. Vitisa, da pomenem samo nekolicinu. Ovo bogato nasleđe koje su nam ostavili umovi bilo bi nam uskraćeno greškom u patentiranju. A ipak se ista greška javlja i kod patentiranja gena. Patenti nad genima su loša društvena politika. Imamo dovoljno dokaza da ta vrsta patentiranja nanosi štetu nezi pacijenata i guši istraživanje. Kada je Mirijad patentirao dva gena raka dojke, tražio je skoro tri hiljade dolara samo za test, i pored toga što trošak da se napravi test gena nije nimalo sličan troškovima potrebnim da se usavrši lek.

Kanadska vlada objavila je da će primenjivati testove gena bez plaćanja za patent. Nimalo iznenadujuće, evropski patentni ured opozvao je patent po osnovu tehničkih formalnosti. Pre nekoliko godina, vlasnik gena za Kanavanovu bolest odbio je da test učini široko dostupnim, iako su porodice koje su propatile od te bolesti priložile vreme, novac i tkivo da bi se otkrio taj gen. Sada te porodice nemaju sredstava da obave test.

To jeste sramota, ali je daleko od najopasnije posledice patentiranja gena. Na vrhuncu istraživanja SARSa ozbiljnog akutnog respiratornog sindroma istraživanje je bilo obustavljeno, zato što naučnici nisu mogli da ustanove ko je vlasnik genoma... istovremeno su bila podneta tri zahteva za odobrenje patenta. Kao rezultat toga, istraživanje SARSa nije bilo onako temeljno kao što je moglo da bude. To je trebalo da uplaši svaku razumnu osobu. Eto zarazne bolesti sa smrtnošću od dvadeset posto od ukupnog broja obolelih, koja se proširila u dvadesetak zemalja širom sveta, a ipak je naučno istraživanje koje je trebalo da utvrdi način borbe protiv bolesti bilo ograničeno... zbog bojazni da se ne prekrše patentna prava.

U ovom trenutku, patenti nad genima hepatitisa C, HIVa, hemofilne influence i dijabetesa, vlasništvo su pojedinaca ili ustanova. A ne bi trebalo. Niko ne bi smeo da bude vlasnik bolesti.

Ako se obustavi izdavanje patenata nad genima, možemo da očekujemo krike besa i pretnje da će privreda i posiozni krugovi obustaviti istraživanja, da će kompanije bankrotirati, da će zdravstvena zaštita nastradati i da će društvo umreti. Ali je verovatnije da će zabrana patentiranja gena biti fantastično oslobodjenje za sve i da će dovesti do poplave novih proizvoda za društvo.

2. Ustanoviti jasne smernice za korišćenje ljudskog tkiva. Sakupljanje ljudskog tkiva od neobične je važnosti za medicinska istraživanja i svakim danom sve skuplje i dragocenije. Odgovarajući savezni propisi za održavanje skladišta tkiva već postoje, ali sudovi ignorišu savezne propise. Sudovi su, istorijski gledano, odlučivali o pitanjima ljudskog tkiva na osnovu postojećih zakona koji se odnose na vlasništvo. Oni su po pravilu presuđivali da, kad tkivo jednom napusti vaše telo, vi više nemate nikakvo pravo na njega. Takvom analogijom izjednačili su tkivo sa, recimo, donacijom knjige biblioteci. Ali, ljudi imaju jak osećaj vlasništva prema svom telu i taj osećaj nikad neće moći da bude obezvređen običnim pravnim smicalicama. I zato nam treba novo, jasno, nedvosmisleno zakonodavstvo.

Zašto nam je zakonodavstvo potrebno? Setite se nedavne sudske presude u slučaju doktora Vilijama Katalona. Taj ugledan lekar, specijalista za kancer prostate, skupio je od svojih pacijenata kolekciju uzoraka tkiva kako bi mogao da radi na toj bolesti. Kad se doktor Katalona zaposlio na drugom univerzitetu, pokušao je da te uzorke ponese sa sobom. Vašingtonski univerzitet ga je odbio, uz obrazloženje da su tkiva njegovo vlasništvo; sudija je podržao Univerzitet,

navo
deći tako trivijalne činjenice kakve valjda mogu da se nađu samo na univerzitetkim zidnim novinama, Pacijenti su sada razumljivo bili razgnevljeni. Oni su verovali da svoja tkiva poklanjaju voljenom doktoru, a ne nekom senovitom univerzitetu koji se krije u pozadini; oni su verovali da svoja tkiva poklanjaju posebno radi daljeg istraživanja raka prostate, a ne za bilo kakvo drugo korišćenje, kao što je Univerzitet sad izjavljivao da ima pravo da čini.

Apsurdno je mišljenje da, kad se jednom rastanete od svoga tkiva, na njega više nemate pravo. Pogledajte ovo: po sadašnjem zakonu, ako me neko slika, onda ja zauvek imam pravo na tu fotografiju. I dvadeset godina kasnije, ako je neko objavi ili je iskoristi u reklamne svrhe, ja i dalje imam isto pravo na nju. Ali ako mi neko uzme tkivo... deo moga tela... ja nemam pravo. Ovo znači da imam više prava na svoj lik u ogledalu, nego na stvarne delove svoga tela.

Zakonodavstvo koje treba da bude ustanovljeno mora da obezbedi da pacijenti imaju kontrolu nad svojim tkivom. Ja svoje tkivo poklanjam u određene svrhe, i samo u te svrhe. Ako neko kasnije poželi da se njime posluži u druge svrhe, ponovo mora da dobije moju saglasnost za to. Ako ne dobije moju saglasnost, ne može da koristi moje tkivo.

Takav propis zadovoljiće važnu emocionalnu potrebu. Ali, on takode priznaje da mogu da postoje značajni pravni i verski razlozi zbog kojih ja ne želim da moje tkivo bude upotrebljeno u druge svrhe.

Ne treba da se plašimo da će takvi propisi ograničiti istraživanja. Izgleda da je Nacionalni insitut za zdravlje sposoban da nastavi istraživanje sledeći ove smernice. A isto tako ne treba da prihvatamo prigovore da su ti propisi štetan teret.

Ako časopis može da vas obavesti da vam je istekla pretpla

ta, onda i univerzitet može da vas obavesti da vaše tkivo želi da iskoristi u druge svrhe.

3. Usvojiti zakone da se osigura da podaci o testiranju gena budu javni. Novo zakonodavstvo treba da se ustroji i zato da bi Savezna agencija za lekove bila primorana da objavi i negativne rezultate probnih lečenja gena. U ovom trenutku, ona to ne može. U prošlosti su neki istraživači pokušali da spreče objavljivanje izveštaja o smrti pacijenata,

tvrdi da je to poslovna tajna.

Javnost je sve više svesna manjkavosti u sistemu koji se koristi za izveštavanje o medicinskim podacima. Istraživački podaci uskraćuju se drugim naučnicima koji bi mogli da ih ocene; ne zahteva se puno upoznavanje sa svim što je rađeno; istinski nezavisna ocena istraživačkih nalaza veoma je retka. Rezultat svega ovoga je to da je društvo izloženo nebrojenim nepoznatim opasnostima. Pristrasnost u objavljenim studijama postala je svakodnevna i, kao takva, predmet loših šala. Lekar Džon Dejvis proučavao je ocenjivanje prilikom probe lekova koju su plaćale farmaceutske kompanije u nadmetanju za najefikasniji od pet različitih vrsta antipsihotičnih lekova. Našao je da je u devedeset odsto slučajeva lek proizveden od kompanije koja je sponzorirala plaćala izradu studije bio proglašavan boljim od drugih. Ko god, znači, plati studiju, ima najbolji lek.

Ovo ne bi trebalo da bude novost. Studije, naručivane od strane onih kojima finansijski ili neki drugi interes zavisi od nalaza studije, nisu pouzdane stoga što su bez razlike pristrasne. Ta činjenica bi trebalo da bude onemogućena jednim informativnim sistemom koji ne bi dozvoljavao pristrasnost i koji bi preduzimao mere da do toga ne dolazi. Ipak, najrasprostranjenija pristrasnost i dalje se vezuje za medicinu i druge pojedinačne naučne oblasti, u kojima je u pitanju velika zarada.

Vlada bi trebalo da stupi u dejstvo. Dugoročno gledano, loša informacija ne može da opstane. Kratkoročno, nema te grupe koja ne pokušava da činjenice iskrivi onako kako joj najviše odgovara. I ne ustežu se da zbog toga zovu njihovog senatora, bio on demokrata ili republikanac, svejedno. Ovo će se nastaviti, sve dok javnost ne zatraži promenu.

4. Izbegavati zabrane istraživanja. Razne grupe različitih političkih ubeđenja žele da zabrane neke vidove genetskih istraživanja. Ja se sjažem da određena istraživanja ne treba dalje nastavljati, bar ne zasad. Ali se inače protivim zabranama istraživanja i novih tehnologija.

Zabrane ne mogu da budu sprovedene silom. Ne znam kako već nismo naučili tu lekciju. Od prohibicije pa do rata protiv droge, neprekidno ponavljamo istu grešku, jer maštamo da ponašanje može da bude zabranjeno. I nikako ne uspevamo da bilo šta time postignemo. A u globalnoj ekonomiji, zabrane dobijaju druga značenja: čak i ako zaustavite istraživanja u jednoj zemlji, ono se se u Šangaj. I šta postižete?

Razume se, nada je večna i mašta nikad ne umire: razne grupe zamišljaju da mogu da isposluju globalnu zabranu pojedinih istraživanja. Ali, po mom mišljenju, nikad nije uspela globalna zabrana bilo čega. Malo je verovatno da će genetsko istraživanje biti prvo koje će takvoj zabrani da podleže.

5. Ukinuti Bejhdolov zakon. Godine 1980, Kongres je zaključio da otkrića na univerzitetima nisu bila dostupna širokoj javnosti da bi mogla da budu od koristi. Da bi se tome stalo na put, donesen je zakon kojim se univerzitetским istraživa

čima dozvoljava da svoja otkrića prodaju radi lične zarade, iako su ta istraživanja plaćana novcem poreskih obveznika. Kao rezultat ovog zakonskog akta, većina naučnika i profesora sada ima veze sa korporacijama... ili sa kompanijama koje su sami osnovali, ili sa drugim biotehnoškim kompanijama. Pre trideset godina postojala je uodjiva razlika između univerzitetškog pristupa proučavanju i onoga koje su sprovodile privatne kompanije. Danas je ta razlika nejasna, iH ne postoji. Pre trideset godina naučnici su uvek stajali na raspolaganju da objasne sve što bi javnost moglo da zanima. Danas naučnici imaju lični interes da čuvaju ono što znaju.

Akademске institucije izmenile su se na neočekivan način: prvobitni Bejhdolov zakon priznavao je da univerziteti nisu komercijalna tela i podsticao ih da svoja otkrića stavljaju na raspolaganje organizacijama koje to jesu. Ali, danas univerziteti pokušavaju da uvećaju svoju zaradu upuštanjem u sve veće i veće komercijalne poduhvate, čime svoje proizvode čine vrednijim u vreme kad dođe do prodaje Hcenci. Na primer, ako univerziteti misle da su došli do novog leka, onda će oni i da ga isprobaju umesto Savezne agencije za lekove, i tako dalje. I tako je Bejhdol, paradoksalno, povećao komercijalno usmerenje univerziteta. Mnogi posmatrači ocenjuju da je ovaj zakonodavni akt uneo korupciju na univerzitetu i uništio ih kao obrazovne ustanove.

Bejhdol je takođe oduvek bio od sumnjive koristi američkom poreskom obvezniku koji je, preko vlade koju je birao, postao jedinstveno velikodušan investitor. Poreski obveznici finansiraju istraživanje, aH kad ono donese plod, istraživači ga prodaju radi svoje Hčne koristi ili koristi ustanove u kojoj rade, posle čega se lek opet prodaje poreskom obvezniku. Potrošači tako plaćaju skupu cenu za ono što su već platili da bude napravljeno.

Normalno je da, kad bogati investitor, on ili ona, uloži svoja sredstva u neko istraživanje, onda očekuje da na tome i zaradi. Američki obveznik ne zaraduje ništa. Bejhdolovo zakonodavstvo predviđalo je da će javnost biti preplavljena čudesnim lekovima i terapijama koje spasavaju život, tako da investiciona strategija bude opravdana. Ali, to se nije desilo.

Umesto toga, nedostaci daleko nadmašuju prednosti. Istraživanja se danas sprovode u tajnosti, čime se osujećuje napredak medicine. Univerziteti koji su nekada bili raj za obrazovanje sada su komercijalizovani... i raja više nema. Naučnici koji su se nekad ponosili humanitarnim radom postali su poslovni ljudi opsednuti zaradom i gubicima. Sva ova kretanja posmatračima su bila jasna još pre petnaest godina; niko se tada na to nije osvrtao. Sada problemi postaju svima jasni. Dobar prvi korak da se uspostavi ravnoteža između naučnih krugova i korporacija bio bi ukidanje Bejhdolovog zakonodavstva.